

ศึกษาวัฒนธรรมป๊อปพาทย์มอญ อำเภอเมืองปทุมธานี

ปริญาณิพนธ์
ของ
ชูชาติ พิณพาทย์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

มีนาคม 2546

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

784.19593

๒๖48 ๘

ร.3

ศึกษาวัฒนธรรมป๊อปปูล่ามูว อำเภอมืองปทุมธานี

บทคัดย่อ

ของ

ชูชาติ พิณพาทย์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยาควิทยา

มีนาคม 2546

๔ ๒๕๔๖ ร.3

17 เม.ย. 2546

ชูชาติ พิณพาทย์ . (2546). การศึกษาวัฒนธรรมปีพาทย์มอญ อำเภอเมืองปทุมธานี. ปริญญานิพนธ์
ศป.ม. (มานุษยวิทยามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ กาญจนา อินทรสุณานนท์ , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประทีป
เล้ารัตนอารีย์

การศึกษาวรรณกรรมปีพาทย์มอญ อำเภอเมืองปทุมธานี มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาประวัติและพัฒนาการของตระกูลปีพาทย์มอญ อำเภอเมืองปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาวรรณกรรมที่ปรากฏในปีพาทย์มอญ

โดยใช้วิธีการทางมานุษยวิทยามหาบัณฑิต ตั้งแต่เดือน มกราคม พ.ศ. 2545 ถึงเดือน มกราคม พ.ศ. 2546

ผลการศึกษาพบว่า

ประวัติตระกูลปีพาทย์มอญในพื้นที่อำเภอเมืองปทุมธานีดั้งเดิมมี 7 ตระกูล คือ ตระกูลดนตรีเจริญ
พิณพาทย์ ข้องเสนาะ วงดนตรี ปี่เสนาะ และดนตรีเสนาะ ตระกูลดนตรีที่เป็นหัวหน้าวงปีพาทย์มอญ
มาแต่ดั้งเดิม คือ ตระกูลดนตรีเจริญ พิณพาทย์ วงดนตรี และดนตรีเสนาะ มีบางตระกูลที่ต่อมาเลิกอาชีพ
ด้านดนตรีไป และบางตระกูลได้ย้ายถิ่นฐานไปมีภูมิลำเนาในจังหวัดอื่น ตระกูลที่เลิกอาชีพทางด้านดนตรี
และย้ายภูมิลำเนาไปอยู่จังหวัดอื่น คือ ตระกูลข้องเสนาะ ระนาดเสนาะ วงดนตรี และปี่เสนาะ

ในด้านวรรณกรรมที่ปรากฏในวงปีพาทย์มอญพบว่าประเพณีและวัฒนธรรมที่ยังนำวงปีพาทย์มอญ
เข้าไปมีส่วนร่วมด้วย คือ ประเพณีงานศพ ประเพณีรำผี รำมอญ ด้านการแสดงนิยมนำไปประกอบ
การแสดงลิเก รำมอญคณะแรกที่เริ่มเป็นอาชีพรับจ้าง คือ รำมอญคณะนายเซาว์ พิณพาทย์ เพลงรำมอญ
มี 13 เพลง 13 ท่ารำ ใช้เพลงเดียวกันกับเพลงชุดย่าเที่ยง นักดนตรีมีโอกาสเลือกอาชีพได้มากกว่าอดีต
นักดนตรีส่วนใหญ่จึงหาอาชีพเสริม ทำให้การพัฒนาดนตรีน้อยลง ไม่มีเวลาซ้อม ไม่ได้ศึกษาทางด้านดนตรี
และไม่มีการสร้างสรรค์เพลงใหม่

A CULTURAL STUDY OF
PIPATMON IN MUANG PRATUMTANI

AN ABSTRACT
BY
CHUCHART PINPART

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Arts degree in Ethnomusicology
at Srinakarinwiroj University

March 2003

Chuchart Pinpart. (2003). *A Cultural Study Of Pipatmon In Muang Pratumtani*.

Master thesis, M.A. (Ethnomusicalogy). Bangkok : Graduate Academy.

Srinakarinwiroj University. Advisor Committee : Assoc. Prof. Kanchana

Intrarasunanon, Asst. Prof. Pratheep Laorattana-aree.

There are 2 objectives for A Cultural Study Of Pipatmon In Muang Pratumtani :

1. To study the history and development of A Cultural Study Of Pipatmon In Muang Pratumtani.

2. To study the culture appeared in Muang Pratumtani- Pipatmon by means of instrumental musical antropology from January 2002 to January 2003. The result of studying has been found that there are 7 historical ancestries of Pipatmon In Muang Pratumtani : Charoen Pinpart's ancestry, Gong's Sanoh, the musical band of flute's sanoh and Sanoh's music. The leader of primitive Thai Orchestra-Pipatmon is the musical band of Charoen Pinpart's ancestry (Pinpart is a thai orchestra band comprising of 5 musical instrument : drums, oboe, kyeewin, basso, xylophone) and Sanoh's music. Some ascestries later gave up musical career are ancestry of Sanoh' Gong, of Sanoh's xylophone and the flute and musical band of Sanoh.

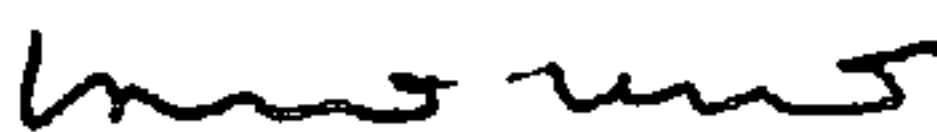
In part of culture appeared in Thai Orchestra- Pipatmon has been found that culture and tradition which Thai Orchestra is taken part in are funeral tradition, the tradition of dance around a coffin, morn's dance. In part of spectacal, there is aways composed of Likay's performance. The frist band of Morn's dance which is performed as career is Mr. Chao Pinpart's morn dance. The song of morn's dance is composed of 13 song and 13 style's dance and uses the same song in the series of Yam Thieng. The musicians have got more opportunity to choose their careers than before; therefore, almost of musicians try to find additional career which cause of less musical development, no time of rehearsal, no eagarness to study the field of music and no creativity of new song.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

ศึกษาวัฒนธรรมปีพาทย์มอญ อำเภอเมืองปทุมธานี

ของ
นายชูชาติ พิณพาทย์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร หะวานนท์)

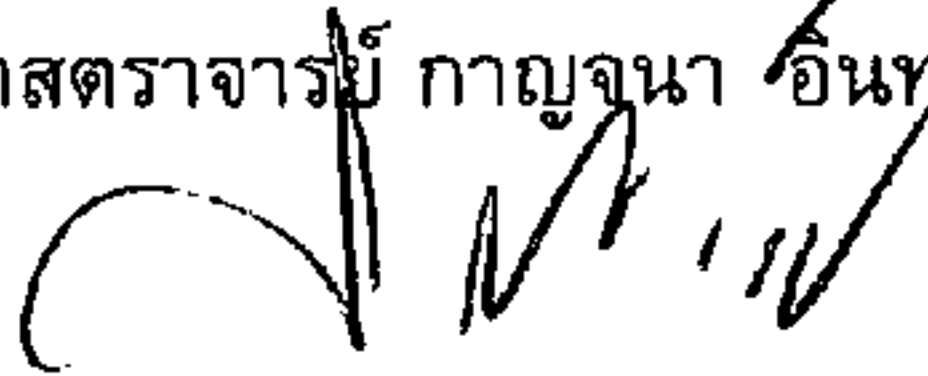
วันที่...3...เดือน...สิงหาคม... พ.ศ. 2546

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

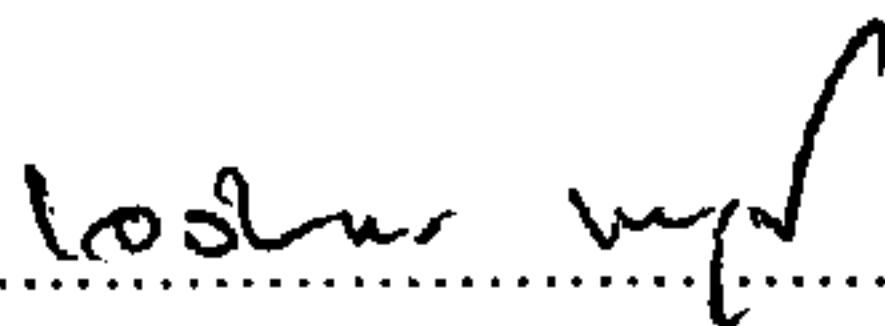
.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ กาญจนา อินทรสุนานนท์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประทีป เล้ารัตนอารีย์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมพล งามสุทธิ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ ณรงค์ชัย ปิฎกรัษฎ์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับคำแนะนำเป็นอย่างดียิ่งจาก
รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์ รองศาสตราจารย์มานพ วิสุทธิแพทย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.
เฉลิมพล งามสุทธิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประทีป เล้ารัตนอารีย์ รองศาสตราจารย์ณรงค์ชัย ปิฎกฤษต์ ผู้วิจัย
ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณนักดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี และผู้ที่เกี่ยวข้องที่ได้ให้
ข้อมูล ในการทำวิจัย ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์มนตรี แยมกสิกร ช่วยให้คำแนะนำ ขอขอบคุณอาจารย์
สายชล ประเสริฐ ที่เป็นผู้ช่วยบันทึกข้อมูลและเป็นกำลังใจ ขอขอบคุณอาจารย์กิตติพงษ์ มาติ ที่ช่วยพิมพ์
ต้นฉบับด้วยความอดทน นอกจากนี้ขอขอบพระคุณทุก ๆ ท่านซึ่งมิได้กล่าวนามที่ได้ให้การแนะนำ เอื้อเพื่อ
ช่วยเหลือจนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ เป็นที่น่าภูมิใจอย่างยิ่ง

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และบูรพาจารย์ที่ได้ประสิทธิ์ ประสาทวิชาความรู้
ประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ไว้ ณ โอกาสนี้

ชูชาติ พิณพาทย์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษา.....	7
ความสำคัญของการศึกษา.....	8
ขอบเขตของการศึกษาวิจัย.....	8
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
2 เอกสารและวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	10
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	17
แหล่งข้อมูลที่ศึกษาและบุคคลข้อมูล.....	17
วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม.....	17
อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	17
การจัดทำข้อมูล.....	18
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	18
4 ประวัติของตระกูลปีพาทย์มอญในอำเภอเมืองปทุมธานี.....	21
ประวัติและพัฒนาการของตระกูลดนตรีเจริญ.....	21
ที่มาและการสืบทอดตระกูลดนตรีเจริญ.....	32
การเกี่ยวข้องกับกลุ่มตระกูลดนตรีอื่น.....	32
วิธีการถ่ายทอดทางดนตรี.....	33
การสืบทอดหัวหน้าวงและศิษย์ที่จัดตั้งวงใหม่.....	34
บุคคลในตระกูลที่ได้ศึกษากับกลุ่มอื่น.....	34
ชนิดและเครื่องดนตรีของตระกูล.....	34
ลักษณะเครื่องดนตรี.....	35
จำนวนเครื่องดนตรี.....	35
ประเภทของวงดนตรี.....	37
เอกลักษณ์ของตระกูล.....	37
การแต่งเพลงขึ้นใหม่.....	38
ความโดดเด่นในการบรรเลง.....	38

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ) นักดนตรี.....	38
จำนวนนักดนตรี.....	38
สรุปผลการวิเคราะห์ของตระกูลดนตรีเจริญ.....	39
ประวัติและพัฒนากการของตระกูลพิณพาทย์.....	48
ที่มาและการสืบทอดตระกูลพิณพาทย์.....	75
การเกี่ยวข้องกับกลุ่มตระกูลดนตรีอื่น.....	75
วิธีการถ่ายทอดทางดนตรี.....	75
การสืบทอดหัวหน้าวงและศิษย์ที่จัดตั้งวงใหม่.....	76
บุคคลในตระกูลที่ได้ศึกษากับกลุ่มอื่น.....	77
ชนิดและเครื่องดนตรีของตระกูล.....	77
ลักษณะเครื่องดนตรี.....	78
จำนวนเครื่องดนตรี.....	78
ประเภทของวงดนตรี.....	81
เอกลักษณ์ของตระกูล.....	82
การแต่งเพลงขึ้นใหม่.....	82
ความโดดเด่นในการบรรเลง.....	83
นักดนตรี.....	83
จำนวนนักดนตรี.....	83
สรุปผลการวิเคราะห์ของตระกูลพิณพาทย์.....	84
ประวัติและพัฒนากการของตระกูลฆ้องเสนาะ.....	91
ที่มาและการสืบทอดตระกูลฆ้องเสนาะ.....	93
การเกี่ยวข้องกับกลุ่มตระกูลดนตรีอื่น.....	94
วิธีการถ่ายทอดทางดนตรี.....	94
การสืบทอดหัวหน้าวงและศิษย์ที่จัดตั้งวงใหม่.....	94
บุคคลในตระกูลที่ได้ศึกษากับกลุ่มอื่น.....	94
ชนิดและเครื่องดนตรีของตระกูล.....	94
ลักษณะเครื่องดนตรี.....	94
จำนวนเครื่องดนตรี.....	94
ประเภทของวงดนตรี.....	94
เอกลักษณ์ของตระกูล.....	95
การแต่งเพลงขึ้นใหม่.....	95

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4(ต่อ) ความโดดเด่นในการบรรเลง.....	95
นักดนตรี.....	95
จำนวนนักดนตรี.....	95
สรุปผลการวิเคราะห์ของตระกูลฆ้องเสนาะ.....	95
ประวัติและพัฒนาการของตระกูลระนาดเสนาะ.....	99
ที่มาและการสืบทอดตระกูลระนาดเสนาะ.....	102
การเกี่ยวข้องกับกลุ่มตระกูลดนตรีอื่น.....	102
วิธีการถ่ายทอดทางดนตรี.....	103
การสืบทอดหัวหน้าวงและศิษย์ที่จัดตั้งวงใหม่.....	103
บุคคลในตระกูลที่ได้ศึกษากับกลุ่มอื่น.....	103
ชนิดและเครื่องดนตรีของตระกูล.....	104
ลักษณะเครื่องดนตรี.....	104
จำนวนเครื่องดนตรี.....	104
ประเภทของวงดนตรี.....	104
เอกลักษณ์ของตระกูล.....	105
การแต่งเพลงขึ้นใหม่.....	105
ความโดดเด่นในการบรรเลง.....	105
นักดนตรี.....	105
จำนวนนักดนตรี.....	105
สรุปผลการวิเคราะห์ของตระกูลระนาดเสนาะ.....	106
ประวัติและพัฒนาการของตระกูลวงษ์ดนตรี.....	109
ที่มาและการสืบทอดตระกูลวงษ์ดนตรี.....	121
การเกี่ยวข้องกับกลุ่มตระกูลดนตรีอื่น.....	121
วิธีการถ่ายทอดทางดนตรี.....	121
การสืบทอดหัวหน้าวงและศิษย์ที่จัดตั้งวงใหม่.....	121
บุคคลในตระกูลที่ได้ศึกษากับกลุ่มอื่น.....	122
ชนิดและเครื่องดนตรีของตระกูล.....	122
ลักษณะเครื่องดนตรี.....	122
จำนวนเครื่องดนตรี.....	122
ประเภทของวงดนตรี.....	124
เอกลักษณ์ของตระกูล.....	125

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4(ต่อ) การแต่งเพลงขึ้นใหม่.....	125
ความโดดเด่นในการบรรเลง.....	125
นักดนตรี.....	125
จำนวนนักดนตรี.....	125
สรุปผลการวิเคราะห์ของตระกูลวงษ์ดนตรี.....	125
 ประวัติและพัฒนากการของตระกูลปี่เสนาะ.....	 141
ที่มาและการสืบทอดตระกูลปี่เสนาะ.....	143
การเกี่ยวข้องกับกลุ่มตระกูลดนตรีอื่น.....	143
วิธีการถ่ายทอดทางดนตรี.....	144
การสืบทอดหัวหน้าวงและศิษย์ที่จัดตั้งวงใหม่.....	144
บุคคลในตระกูลที่ได้ศึกษากับกลุ่มอื่น.....	144
ชนิดและเครื่องดนตรีของตระกูลปี่เสนาะ.....	144
ลักษณะเครื่องดนตรี.....	144
จำนวนเครื่องดนตรี.....	144
ประเภทของวงดนตรี.....	144
เอกลักษณ์ของตระกูล.....	144
การแต่งเพลงขึ้นใหม่.....	145
ความโดดเด่นในการบรรเลง.....	145
นักดนตรี.....	145
จำนวนนักดนตรี.....	145
สรุปผลการวิเคราะห์ของตระกูลปี่เสนาะ.....	145
 ประวัติและพัฒนากการของตระกูลดนตรีเสนาะ.....	 152
ที่มาและการสืบทอดตระกูลดนตรีเสนาะ.....	160
การเกี่ยวข้องกับกลุ่มตระกูลดนตรีอื่น.....	160
วิธีการถ่ายทอดทางดนตรี.....	160
การสืบทอดหัวหน้าวงและศิษย์ที่จัดตั้งวงใหม่.....	161
บุคคลในตระกูลที่ได้ศึกษากับกลุ่มอื่น.....	161
ชนิดและเครื่องดนตรีของตระกูล.....	161
ลักษณะเครื่องดนตรี.....	161
จำนวนเครื่องดนตรี.....	161
ประเภทของวงดนตรี.....	162
เอกลักษณ์ของตระกูล.....	162
การแต่งเพลงขึ้นใหม่.....	163

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
4(ต่อ)	ความโดดเด่นในการบรรเลง.....	163
	นักดนตรี.....	163
	จำนวนนักดนตรี.....	163
	สรุปผลการวิเคราะห์ของตระกูลดนตรีเสนาะ.....	164
	สรุปผลการวิเคราะห์ของตระกูลดนตรีในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี	170
5	วัฒนธรรมที่ปรากฏในปี่พาทย์มอญ.....	173
	ประเพณีความเชื่อ.....	173
	การไหว้ครู.....	173
	พิธีกรรมต่างๆที่นำวงปี่พาทย์ไปบรรเลง.....	174
	การบริหารและการจัดการของวงดนตรี.....	185
	วิธีการรับงาน.....	185
	วิธีการคิดค่าจ้างและค่าตอบแทน.....	186
	ระบบการบริหารและการจัดการ.....	187
	ค่านิยมของนักดนตรี.....	187
	เพลงที่นำมาบรรเลงในพิธีต่างๆ.....	189
	โอกาสบรรเลงในงานสำคัญ.....	190
	ความหมายของเพลงมอญในอำเภอเมืองปทุมธานี.....	191
	การจัดตั้งวงดนตรีและการวางเครื่องดนตรี.....	194
	สรุปผลการศึกษาวัฒนธรรมที่ปรากฏในวงปี่พาทย์มอญ.....	198
6	สรุปผล อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ.....	199
	สรุปผลการศึกษา.....	200
	ข้อเสนอแนะ.....	203
	บรรณานุกรม.....	204
	ภาคผนวก.....	207
	ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์.....	208
	ภาคผนวก ข ตารางแสดงนักดนตรีในอดีตและปัจจุบัน ของอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี.....	211
	ภาคผนวก ค ตารางแสดงนักดนตรีแต่ละตระกูล ในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี.....	217

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก ง ภาพประกอบแสดงความเป็นมาเครื่องดนตรีของตระกูล ในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี.....	226
ภาคผนวก จ ตารางการสัมภาษณ์.....	236
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	239

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ตารางเปรียบเทียบชื่อเพลงร่ำมอญทางปทุมธานี ทางปากเกร็ดและทางปากลัด.....	184
2 ตารางเปรียบเทียบคำใช้จำยวงปีพาทย์ในอดีตจนถึงปัจจุบัน.....	187
3 ตารางนักดนตรีในอดีต อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี.....	212
4 ตารางนักดนตรีในปัจจุบัน อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี.....	215
5 ตารางแสดงนักดนตรีในตระกูลดนตรีเจริญ.....	218
6 ตารางแสดงนักดนตรีในตระกูลพิณพาทย์.....	219
7 ตารางแสดงนักดนตรีในตระกูลฆ้องเสนาะ.....	221
8 ตารางแสดงนักดนตรีในตระกูลระนาดเสนาะ.....	222
9 ตารางแสดงนักดนตรีในตระกูลวงษ์ดนตรี.....	223
10 ตารางแสดงนักดนตรีในตระกูลปี่เสนาะ.....	224
11 ตารางแสดงนักดนตรีในตระกูลดนตรีเสนาะ.....	225
12 ตารางการสัมภาษณ์.....	237

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	ความสัมพันธ์เครือญาติตระกูลดนตรีเจริญ.....	41
2	ความสัมพันธ์เครือญาติตระกูลพิณพาทย์.....	86
3	ความสัมพันธ์เครือญาติตระกูลฆ้องเสนาะ.....	98
4	ความสัมพันธ์เครือญาติตระกูลระนาดเสนาะ.....	108
5	ความสัมพันธ์เครือญาติตระกูลวงษ์ดนตรี.....	128
6	ความสัมพันธ์เครือญาติตระกูลปี่เสนาะ.....	147
7	ความสัมพันธ์เครือญาติตระกูลดนตรีเสนาะ.....	166
8	ความเป็นมาเครื่องดนตรีของตระกูลดนตรีเจริญ.....	227
9	ความเป็นมาเครื่องดนตรีของตระกูลพิณพาทย์.....	228
10	ความเป็นมาเครื่องดนตรีของตระกูลระนาดเสนาะ.....	229
11	ความเป็นมาเครื่องดนตรีของตระกูลวงษ์ดนตรี.....	230
12	ความเป็นมาเครื่องดนตรีของนายเต็ง วงษ์ดนตรี.....	231
13	ความเป็นมาเครื่องดนตรีของนายด้วน วงษ์ดนตรี.....	232
14	ความเป็นมาเครื่องดนตรีของนายม่วง วงษ์ดนตรี.....	233
15	ความเป็นมาเครื่องดนตรีของตระกูลปี่เสนาะ.....	234
16	ความเป็นมาเครื่องดนตรีของตระกูลดนตรีเสนาะ.....	235

บัญชีแผนที่

แผนที่	หน้า
1 แสดงที่ตั้งอำเภอเมืองปทุมธานี.....	20
2 แสดงที่ตั้งของตระกูลดนตรีเจริญ.....	40
3 แสดงที่ตั้งของตระกูลพิณพาทย์.....	85
4 แสดงที่ตั้งของตระกูลฉิ่งเสนาะ.....	97
5 แสดงที่ตั้งของตระกูลระนาดเสนาะ.....	107
6 แสดงที่ตั้งของตระกูลวงษ์ดนตรี.....	127
7 แสดงที่ตั้งของตระกูลปี่เสนาะ.....	146
8 แสดงที่ตั้งของตระกูลดนตรีเสนาะ.....	165
9 แสดงที่ตั้งของตระกูลนักดนตรีอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี.....	171
10 แสดงที่ตั้งของหัวหน้าวงปี่พาทย์ในปัจจุบัน อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี.....	172

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ชนชาติใดในโลกนี้ย่อมมีภาษาและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ดนตรีเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่แสดงถึงความเป็นชาติ มนุษย์ต้องการดนตรีเพราะดนตรีสามารถทำให้มนุษย์มีความสุขได้ มนุษย์ยังกำหนดดนตรีเป็นสื่อกลางระหว่างประชาชนกับพระเจ้าได้ ทั้งยังกำหนดแบบแผนของดนตรีขึ้นมาเพื่อรับใช้สังคม ทำให้ดนตรีเกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากยุคหนึ่งสู่อีกยุคหนึ่ง จนปัจจุบันนี้ดนตรีมีความสำคัญต่อมนุษย์และต่อประเทศชาติ เพราะดนตรีเป็นวัฒนธรรมประจำชาติ

ดนตรีของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นวัฒนธรรมดนตรีที่มีความสัมพันธ์กันในเชิง"เครือญาติ" ลักษณะของความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวปรากฏเด่นชัดในการเป็นวัฒนธรรมดนตรีแบบเครื่องเคาะของชนชาติต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ ภาพของความเป็นวัฒนธรรมดนตรีแบบเครื่องเคาะนี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดเอกลักษณ์เฉพาะของดนตรีในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ วัฒนธรรมดนตรีของทุกชาติในภูมิภาคแถบนี้ปรากฏเครื่องดนตรีตระกูล เครื่องเคาะที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน 2 ตระกูล ได้แก่ ตระกูลระนาดและตระกูลฆ้อง ทั้งกลุ่มประเทศที่ตั้งอยู่บนแผ่นดินใหญ่ เช่น เมียนมาร์ กัมพูชา ลาว มาเลเซียและไทยประเทศบนหมู่เกาะ เช่น อินโดนีเซียและฟิลิปปินส์

ประวัติศาสตร์ตั้งแต่ยุคแรกของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปรากฏหลักฐานชัดเจนถึงการมีปฏิสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ ของชนชาติในภูมิภาคแถบนี้ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองเศรษฐกิจและวัฒนธรรม การปฏิสัมพันธ์ด้านดนตรีก็ไม่ได้อยู่นอกเหนือจากหลักการนี้ ดังนั้นการศึกษาวัฒนธรรมดนตรีของชาติใดชาติหนึ่งนอกจากการศึกษาที่ทำเฉพาะในวัฒนธรรมของตนเองในระดับแคบแล้ว การศึกษาในภาพกว้างที่ครอบคลุมทั้งภูมิภาค นับเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้ทราบและเข้าใจถึงพัฒนาการของวัฒนธรรมดนตรีของชนชาตินั้น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. 2539 : 132)

มอญ หรืออีกชื่อหนึ่งว่า "รามัญ" เป็นชนชาติเก่าแก่และมีความเจริญรุ่งเรืองทางศิลปวัฒนธรรม ศาสนา ชนชาติหนึ่ง ในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia) หรืออุษาคเนย์ และเชื่อกันว่าชาวมอญเคยเป็นชนชาติที่มีดินแดนเป็นของตนเอง มีขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี เป็นของตนเอง สืบทอดกันมานานมีความเจริญทางด้านอารยธรรมที่สูง วัฒนธรรมเหล่านี้ปรากฏให้เห็นทั้งในอดีตและปัจจุบันเช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน การแต่งกาย การฟ้อนรำ การดนตรี และประเพณีอื่น ๆ ร่องรอยอารยธรรมที่เก่าแก่ของมอญปรากฏชัดเจนบนแผ่นดินไทยในช่วงสมัยทวารวดี จากหลักฐานข้อมูลที่เป็นภาษามอญ แสดงถึงอารยธรรมที่เจริญรุ่งเรืองของชาวมอญในอดีตที่แผ่ขยายเข้ามาในดินแดนไทย

การอพยพของชาวมอญจากประเทศพม่าตอนล่างเข้ามาอยู่ในเมืองสยาม

ชนชาติมอญจากพม่าได้อพยพเข้ามาอยู่ในดินแดนเมืองสยามนานกว่า 400 ปีเท่าที่ปรากฏพบว่ามี การอพยพมาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระมหาธรรมราชา สมัยพระเจ้าปราสาททอง สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และอพยพกันเรื่อยมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี จนกรุงรัตนโกสินทร์ เนื่องมาจากเหตุผล

การเมืองที่ชาวพม่าและชาวมอญรบกัน ตามหลักฐานที่ปรากฏพบว่า ชาวมอญได้เข้ามาในประเทศไทยครั้งสำคัญ ๆ หลายครั้งโดยย่อ ดังนี้

สมัยกรุงศรีอยุธยา

ครั้งแรก ปีพุทธศักราช 2108 ในสมัยสมเด็จพระมหาธรรมราชาแห่งกรุงศรีอยุธยา ในครั้งนั้นสมเด็จพระนเรศวรมหาราชหนีจากกรุงหงสาวดี โดยชักชวนชาวมอญหนีกลับมายังกรุงศรีอยุธยาด้วยบุคคลสำคัญที่เข้ามาในสมัยนั้นคือ พระมหาเถรคันฉ่อง ซึ่งต่อมาได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระสังฆราชรามัญเจ้าคณะวัดมหาธาตุ และได้ตั้งบ้านเรือนพร้อมครอบครัวบริเวณหัวแหลมกรุงเก่า ใกล้กับวัดนก วัดค้างคาว นอกจากพระมหาเถรคันฉ่องแล้ว ยังมีขุนนางมอญคนสำคัญอีก 2 คน คือพระยารามและพระยาเกียรติ ซึ่งต่อมาได้รับพระราชทานยศชั้น พระยาพานทอง ดูแลชาวมอญทั้งหมดและให้ตั้งบ้านเรือนที่ตำบลบ้านขมิ้น วัดขุนแสน ส่วนชาวมอญอื่น ๆ อีกกว่าหมื่นคนตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลบ้านใหม่ มะขามหย่อง บางลี่ และบางขาม

ครั้งที่ 2 ในสมัยพระเจ้าปราสาททองแห่งกรุงศรีอยุธยา ปีพุทธศักราช 2184 นายกองชื่อสมิงตะเตงได้นำชาวมอญประมาณ 2 หมื่นคนอพยพเข้ามาอยู่ในกรุงศรีอยุธยา นายกองสมิงตะเตงได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าให้เป็นพระราม ชาวมอญที่อพยพเข้ามาในครั้งนี้ ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่นครนายกและบริเวณวัดป่าฝ้าย และปากน้ำพระสม

ครั้งที่ 3 ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ปีพุทธศักราช 2203 ในระหว่างพม่าได้ทำการรบอยู่กับพวกจีนฮ่อ ชาวเมืองเมะตะมะจึงถูกเกณฑ์ไปช่วยรบ แต่ขุนนางมอญผู้หนึ่งชื่อ สมิงเปอ ร่วมกับสมัครพรรคพวก ทำการต่อต้านและหนีเข้าสู่กรุงศรีอยุธยา ทางด่านเจดีย์สามองค์ การอพยพครั้งนี้เป็นทหารมอญและครอบครัวประมาณหมื่นคน สมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้โปรดเกล้าให้ที่อยู่อาศัยบริเวณตำบลสามโคก จังหวัดปทุมธานี ทางปลายเขตกรุงศรีอยุธยา ติดกับนนทบุรี และพระราชทานยศแก่สมิงเปอเป็นออกญารามจัตุรงค์ จางวางรามัญกรมอาสา

ครั้งที่ 4 ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ ปีพุทธศักราช 2205 เมื่อพระยาโกษาธิบดี (ขุนเหล็ก) ยกทัพไปตีกรุงอังวะ ประเทศพม่า แต่ไม่ประสบผลสำเร็จระหว่างเดินทางกลับสู่พระนครก็ได้กวาดต้อนครอบครัวมอญจากเมะตะมะและหงสาวดีกลับมาด้วยครั้งนี้ชาวมอญได้มาตั้งหลักแหล่งที่นครนายก กาญจนบุรี และราชบุรี

ครั้งที่ 5 ในสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ปีพุทธศักราช 2287 และปีพุทธศักราช 2301 ชาวมอญได้อพยพเข้ามากรุงศรีอยุธยาหลายครั้งด้วยกัน แต่แต่ละครั้งจำนวนไม่มากเนื่องจากกษัตริย์ของพม่าอ่อนแอชาวมอญก็พยายามตั้งตัวเป็นอิสระ แต่เมื่อถูกปราบปรามก็พาครอบครัวอพยพเข้ามาประเทศไทย เป็นเช่นนี้อยู่หลายครั้งหลายครา พระเจ้าอยู่หัวบรมโกศทรงโปรดให้รับมอญอพยพและให้ตั้งบ้านเรือน อยู่แถบชานพระนคร

ครั้งที่ 6 ในสมัยพระเจ้าเอกทัศ ปีพุทธศักราช 2303 ชาวมอญที่เมะตะมะได้อพยพเข้ามาประมาณ พันคน โดยตั้งหลักแหล่งที่เมืองกาญจนบุรี

สมัยกรุงธนบุรี

ครั้งที่ 7 สมัยกรุงธนบุรี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ปีพุทธศักราช 2317 การอพยพของชาวมอญในครั้งนี้ สืบเนื่องมาจากการที่พระเจ้ามังระ กษัตริย์พม่า ได้เกณฑ์ชาวมอญมาเป็นกองกำลังเพื่อเตรียมการจะมาตีกรุงธนบุรี ชาวมอญกลุ่มนี้ไม่พอใจติดกบฏต่อพม่า แต่ต่อมาสู้พม่าไม่ได้ จึงอพยพเข้ามา

ทางท่าขนุนติดแม่น้ำไทรโยค และทางด่านเจดีย์สามองค์ ได้รับพระราชทานที่อยู่บริเวณปากเกร็ด แขวงเมืองนนทบุรี และบริเวณสามโคก แขวงเมืองปทุมธานี ขุนนางมอญที่อพยพเข้ามาในครั้งนี้มีพระยาแจ้ง (ตันตระกุลคชเสนีย์) พระยาอู่ ดลละเลียง ดลละเกลบ และบริเวณฝั่งกรุงธนบุรี บริเวณวัดมอญประดิษฐานราม

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

ครั้งที่ 8 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ในสมัยรัชกาลที่ 2 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ปีพุทธศักราช 2358 การอพยพครั้งนี้เป็นการอพยพครั้งใหญ่ที่สุดเนื่องจากท่นการกตขี่ข่มเหงของพม่าไม่ได้ สมิ้งสอดเบาและพวกพาครอบครัวอพยพเข้ามากว่า 3 หมื่นคน อพยพมาจากเมืองเมะตะมะ เข้ามาหลายทาง ทั้งทางเมืองอุทัยธานี เมืองตาก และเมืองกาญจนบุรี แยกย้ายกันตั้งหลักแหล่งที่ปทุมธานีและนนทบุรี ต่อมาทรงสร้างเมืองใหม่ที่สมุทรปราการ (พระประแดง) ปากลัด ให้ชื่อเมืองนครเขื่อนขันธ์ จิงโปรดเกล้าฯ ให้ชาวมอญไปตั้งบ้านเรือนที่นี่และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งสมิ้งสอดเบาเป็นพระยาหลายคน

ครั้งที่ 9 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ปีพุทธศักราช 2363 พระมหาโยธารามัญ อพยพพาครอบครัวมอญประมาณ 3 พันกว่าคนเข้ามาทางตำบลทุ่งหลุมจังหวัดกาญจนบุรี โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งบ้านเรือนบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยานอกกำแพงวังบริเวณหน้าวัดชนะสงคราม

โดยทั่วไปมักเรียกชาวมอญที่อพยพเข้ามาในสมัยกรุงธนบุรีว่า "มอญเก่า" ส่วนที่ได้อพยพเข้ามาในสมัยรัตนโกสินทร์เรียกว่า "มอญใหม่" ชุมชนชาวมอญที่หนาแน่นที่สุดคือ ตั้งแต่สามโคก ปทุมธานี ปากเกร็ด นนทบุรี และที่พระประแดง และปากลัด(เมืองนครเขื่อนขันธ์) นอกจากนี้ ชุมชนมอญยังได้ขยายตัวไปตามลุ่มน้ำท่าจีน และแม่น้ำแม่กลอง เช่น บ้านโป่ง โพธาราม จังหวัดราชบุรี และมีกระจัดกระจายตามจังหวัดต่าง ๆ เช่น สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี นครปฐม ฉะเชิงเทรา สุพรรณบุรี นครราชสีมา นครสวรรค์ ปราจีนบุรี จนถึงลำพูน ลำปาง ก็มีชาวมอญอาศัยอยู่ (สุกรี เจริญสุข. 2537 : 42)

จากการสำรวจสำมะโนประชากรมอญในประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2512 โดยศาสตราจารย์นายแพทย์สุเอ็ด คชเสนีย์ และผู้ร่วมงานวิจัย ปรากฏว่ามีประชากรมอญในประเทศไทยประมาณ 100,000 คน

วิธีดำเนินการสำรวจครั้งนี้ ศาสตราจารย์นายแพทย์สุเอ็ด คนเสนีย์ และผู้ร่วมงานอีก 2 ท่าน ได้ออกปฏิบัติการด้วยตนเองจากชุมชนมอญที่ใหญ่ที่สุดจนถึงที่เล็กที่สุดคือระดับตำบลหรือหมู่บ้าน ทั้งนี้ได้รับความอนุเคราะห์ร่วมมือ ช่วยเหลือจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ในการสำรวจข้อมูลระดับตำบล หรือหมู่บ้าน ทางคณะผู้ดำเนินการสำรวจได้แต่งตั้งหรือบอกด้วยปากคำขอให้มิให้ผู้ช่วยสำรวจประจำท้องถิ่นในแต่ละชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนมอญ ผู้ช่วยสำรวจประจำท้องถิ่นได้แก่

1. กำนัน หรือ
2. ผู้ใหญ่บ้าน หรือ
3. เจ้าอาวาสวัดต่าง ๆ หรือ
4. ครูโรงเรียน หรือ
5. บุคคลอื่น ๆ นอกจากนี้ ซึ่งเป็นผู้ที่คนทั่วไปในท้องถิ่นรู้จัก และเป็นที่เชื่อถือของ

ท้องถิ่นนั้น ๆ

การสำรวจครั้งนี้จึงใช้เวลาค่อนข้างนานมากคือ เริ่มดำเนินการใน พ.ศ. 2512 และเสร็จสิ้นใน พ.ศ. 2515 ทั้งนี้ เพราะอุปสรรคต่าง ๆ ทางด้านระยะทาง การเดินทาง ความร่วมมือ กำลังคนดำเนินการ และ ทั้งยังต้องใช้ทุนส่วนตัวทั้งสิ้น ในการสำรวจครั้งนี้ด้วยซึ่งการสำรวจนี้สรุปผลได้ตามตารางต่อไปนี้

สรุปการสำรวจประชากรคนมอญในประเทศไทย
(2512 - 2515)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	หลังคาเรือน	จำนวน
1. เชียงใหม่	1	1	2	222	949
2. ลำพูน	1	1	1	125	739
3. ลพบุรี	1	2	11	616	4,378
4. อุทัยธานี	2	4	15	292	1,514
5. ตาก	1	1	1	22	112
6. สระบุรี	3	5	8	83	419
7. พระนครศรีอยุธยา	4	6	18	303	2,071
8. ปทุมธานี	6	39	151	3,216	22,230
9. นนทบุรี	3	9	18	958	6,734
10. กรุงเทพฯ	4	12	33	1,187	8,212
11. ธนบุรี	1	2	9	527	3,543
12. สมุทรปราการ	3	11	27	699	3,486
13. สมุทรสาคร	2	13	44	2,793	20,312
14. สมุทรสงคราม	1	2	6	123	1,190
15. ราชบุรี	2	10	47	2,378	15,480
16. เพชรบุรี	1	7	5	149	991
17. นครปฐม	1	3	7	267	1,869

ข้อสรุป ได้ทำการสำรวจจำนวนคนมอญในระหว่าง พ.ศ. 2512 - 2515 ในประเทศไทย ในท้องที่ 17 จังหวัด 37 อำเภอ 112 ตำบล 403 หมู่บ้าน 13,960 หลังคาเรือน ได้จำนวนคนมอญทั้งสิ้น 94,229 คน

วัฒนธรรมประเพณีมอญ

มอญเป็นชาติหนึ่งที่ยึดถือวัฒนธรรมประจำชาติอย่างมั่นคง ไม่ว่าภาษา ลัทธิ ประเพณี ศาสนา และ ศิลปะ ดังนั้นชาวมอญที่อพยพมาอยู่ในประเทศไทยก็ล้วนแต่ได้ปฏิบัติวัฒนธรรมประจำชาติอยู่ด้วยกัน เป็นต้นว่าพิธีตรุษสงกรานต์ ปลอยปลา เล่นส่บ้า เพลงร้อง เพลงดนตรี เครื่องเป่าพาทย์และพิธีการต่าง ๆ ชาติมอญเป็นชาติที่นับถือศาสนาพุทธโดยเคร่งครัด เช่น การเรียนปริยัติธรรมก็เรียนคัมภีร์วินัยเป็นใหญ่ พระภิกษุสงฆ์ถือวินัยบุตรชายต้องรับเอาผีอุ้มบาตร ลัทธิมอญนับถือปู่ย่าตายายและผีเรือน ถ้าผู้ใดมีบุตร

ชายหัวปีบุตรชายต้องรับเอาผีไว้ ถ้าไม่มีบุตรชายหัวปี ผีนั้นเป็นอันตรายสกุลวงศ์นั้น นอกจากนั้นยังมี ประเพณีโกนผมไฟหรือรดน้ำมัน น้ำส้มป่อย เมื่อมีบุตรชายหัวปีมีแหวนผี ซึ่งผู้ได้รับไว้จะทำลายไม่ได้ จะทำให้เกิดเหตุเภทภัย ทำมาหากินไม่เจริญ และไม่มีความสุข ผู้ที่มีแหวนผีนี้จะต้องทำการรำผีอยู่เสมอ

การทำบุญของมอญ ถือว่าทำบุญสงกรานต์ 3 วัน กับวันพระปวารณาออกพรรษาเป็นใหญ่ วันทำบุญ สงกรานต์วันต้นเขาทำบุญข้าวสงกรานต์ คือ ข้าวแช่ วันสงกรานต์เรียกว่า วันเนา มอญถือว่าเป็นวัน กระหนาบ ปีเก่าก็ไม่ใช่ ปีใหม่ก็ไม่ใช่ วันกระหนาบถ้าผู้ใดเกิดวันอาทิตย์หรือวันทั้ง 7 นั้น อันวันใดเป็นวัน เนาจะต้องถนอมและวันเนาเป็นวันแห่ดินไปถมถนน แห่ไม้ไปค้ำดันโพธิ์ตามวัด แห่ปลาไปปล่อยสระวัด เป็นประเพณีเหมือนกันทุกปี

วันออกพรรษา มอญรื่นเริงในการทำบุญมาก (จนคนไทยเรียกมอญคลั่งในการกุศล) มีการแห่พระ ภิกษุสงฆ์หลาย ๆ วัด แต่งเรื่องดงาม แล้วชักจูงเรือพระภิกษุสงฆ์ไปรวม (ปวารณา) ออกพรรษาในวัดที่ นับถือวัดใดวัดหนึ่ง

ประเพณีการทำศพมอญ เมื่อตายและอาบน้ำศพแล้ว แต่งศพนุ่งโจงกระเบนขาว ตราสังด้วยด้ายดิบ 4 เปลาะ แล้วขึ้นวางบนแคร่ไม้ไผ่ ผูกแหวนวงหนึ่งจากเพดานห้อยลงมาตรงสะดือ เมื่อจะยกศพไปวัดให้เอาโลง คอยที่เชิงบันได (มอญไม่เอาโลงขึ้นเรือนเป็นอันตราย)

ประเพณีฌาปนกิจพระสงฆ์ สามเณร จะต้องร้องไห้ (มอญร้องไห้) และต้องเป็นผู้หญิง ผู้เฒ่า ผู้แก่ พร้าโอดครวญ พรรณนาความดี ไม่ใช่ร้องไห้ให้มีน้ำตา และนิยมเผาบนประสาธ มีการจุดลูกหนูเผาศพ มอญโบราณถือว่า ศพพระไม่ให้จุดไฟด้วยมือ (พงษ์สิริ ศิลปบรรเลง. 2540 : 3)

ประวัติจังหวัดปทุมธานี

จังหวัดปทุมธานี เดิมชื่อเมืองสามโคกเพราะมีโคกโบราณอยู่ในเมืองสามแห่งนับว่าตั้งมาตั้งแต่ปลาย แผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ มาถึงในแผ่นดินสมเด็จพระมหาจักราช พ.ศ. 2112 กรุงศรีอยุธยาได้ เสียแก่พม่า เมืองสามโคกจึงร้างไป มีหลักฐานในกฎหมายเก่าลักษณะพระธรรมนูญ ว่าด้วยการให้ตราข การ พ.ศ. 2179 แผ่นดินพระเจ้าปราสาททองแห่งกรุงศรีอยุธยาว่า สามโคกเป็นหัวเมืองขึ้นกับกรมพระ กลาโหม จึงแสดงให้เห็นว่าเมืองสามโคกมีฐานะเป็นเมืองมาก่อนแล้วตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา

ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ราว พ.ศ. 2202 ชาวมอญเมืองเมาะตะมะพากันอพยพหนี พม่าเข้ามาลี้ภัยที่สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ครัวมอญมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบล สามโคกใกล้กับวัดสิงห์ เมืองสามโคกจึงเป็นที่ตั้งชุมชนมอญเป็นครั้งแรกในสมัยนี้

ต่อมา พ.ศ. 2317 ในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช กรุงธนบุรี มอญได้อพยพหนีพม่ามาอีก เรียกว่าครัวมอญ พระยาแจ้งหรือมอญเก่า ให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เมืองสามโคกอีกและในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 พ.ศ. 2348 พวกชาวมอญที่เรียกว่ามอญใหม่ ได้อพยพเข้ามา พระองค์ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เมืองสามโคกบ้าง เมืองนนทบุรีบ้าง และ เมืองนครเขื่อนขันธ์บ้าง

การตั้งเมืองปทุมธานี ในพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2 พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้า บรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงอธิบายไว้ในเรื่องว่าด้วย เรื่องมอญอพยพครอบครัวเข้ามาพึ่ง บารมี พระองค์ทรงวินิจฉัยว่าเมืองปทุมธานีตั้งขึ้น ณ วันพุธ เดือน 9 แรม 3 ค่ำ ปีกุน สัปตศก จุลศักราช 1177 พ.ศ. 2358เทียบวันตามสุริยคติ ตรงกันวันที่ 23 สิงหาคม ทั้งนี้เนื่องจากในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระ พุทธเลิศหล้านภาลัย พวกมอญที่เมืองเมาะตะมะ ถูกพม่ากดขี่หนัก ได้อพยพครอบครัวเข้ามาในพระ

ราชอาณาจักรไทย เดินทางเข้ามาเมืองตากบั้ง เมืองอุทัยธานีบั้งและด่านพระเจดีย์สามองค์ แขวงเมืองกาญจนบุรีบั้ง พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โปรดให้เตรียมการต้อนรับคร่อมอญอพยพครั้งนี้ดังกล่าวไว้ในพระราชพงศาวดาร ตอนหนึ่งว่า "...เมื่อทรงทราบข่าวว่า คร่อมอญอพยพเข้ามาจึงโปรดให้กรมพระราชวังบวรสถานมงคลเสด็จซึ่งไปคอยรับคร่อมอญอยู่ที่เมืองนนทบุรี จัดจากและไม้สำหรับปลูกสร้างบ้านเรือน และเสบียงอาหารของพระราชทานขึ้นไปพร้อมเสด็จทางเมืองกาญจนบุรี โปรดให้สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ามงกุฎฯ (พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) คุณไพบูลย์สำหรับป้องกันคร่อมอญ และเสบียงอาหารของพระราชทานออกไปรับคร่อมอญทางหนึ่งโปรดให้เจ้าฟ้ากรมหลวงพิทักษ์มนตรีเป็นผู้ใหญ่ เสด็จกำกับไปด้วย ทางเมืองตากนั้นโปรดให้เจ้าพระยาอภัยภูธร ที่สมุหนายกเป็นผู้ขึ้นไปรับคร่อมอญมาถึงเมืองนนทบุรี เมื่อ ณ วันพุธ เดือน 9 แรก 3 ค่ำ ปีกุน สัปตศก จุลศักราช 1177 พ.ศ. 2358 เป็นจำนวน 40,000 เศษ โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งภูมิลำเนาอยู่ในแขวงเมืองปทุมธานีบั้ง เมืองนนทบุรีบั้งเมืองนครเขื่อนขันธ์บั้ง..." เมื่อ พ.ศ. 2358 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เสด็จประพาสเมืองสามโคก ในเทศกาลออกพรรษา เดือนสิบเอ็ด ชาวมอญได้ประกอบพิธีทำบุญในเทศกาลนี้อย่างมโหฬาร บรรดาชาวมอญเมืองสามโคกได้พากันแห่แหนมาเฝ้ารับเสด็จพร้อมกับนำดอกบัวหลวงมาถวาย ครั้นนั้นพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามเมืองสามโคกให้ใหม่ เพื่อเป็นสิริมงคลว่า"เมืองปทุมธานี" ยกฐานะเป็นหัวเมืองชั้นตรี ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนคำว่า "เมือง" เป็น "จังหวัด" โดยทั่วกัน ตั้งแต่วันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2459 เมืองปทุมธานีจึงเปลี่ยนมาเป็น จังหวัดปทุมธานีขึ้นอยู่ในมณฑลกรุงเก่า และเมื่อ พ.ศ. 2461 ได้ทรงเปลี่ยนชื่อ "ประทุมธานี" มาเป็น"ปทุมธานี"

อำเภอเมืองปทุมธานีได้ตั้งขึ้นเมื่อ ร.ศ. 116 (พ.ศ. 2440) ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่น ร.ศ. 116 และใช้ชื่อว่าราชการเมืองปทุมธานี ซึ่งได้ย้ายมาจากเมืองสามโคก มาตั้งที่บ้านโคกชะพลู โดยใช้ชื่ออำเภอครั้งแรกว่า อำเภอบางกะดี ความนิยมของสมัยนั้นส่วนใหญ่จะเอาชื่อตำบลเป็นที่ตั้งที่ว่าการอำเภอด้วย เพราะจังหวัดปทุมธานีได้ย้ายมาตั้งที่ว่าการอยู่ที่ ณ ตำบลบางกะดี นายอำเภอบางกะดีคนแรกได้แก่ ขุนวิเศษ (พัน)

ความหมายคำว่า "บางกะดี" หรือ "บางกะดี" หมายถึงสถานที่ที่คนมอญมาอาศัยอยู่ ประกอบอาชีพเกี่ยวกับเครื่องปั้นดินเผา เช่น ปั้นหม้อกระติ๊บ คือหม้อดินขนาดใหญ่ ใช้สำหรับหุงข้าวหรือต้มแกงสำหรับคนหมู่มากในคราวมีงาน เช่น บวชนาคหรือทำบุญเลี้ยงพระ เป็นต้น ส่วนคำว่า "บาง" หมายถึง ตำบลหรือ คลอง ซึ่งก็หมายถึงตำบลที่มีน้ำไหลผ่าน อาจจะหมายถึงตำบลที่มีปลากระตี่ชุมก็ได้ ในปีพุทธศักราช 2460 ได้ย้ายอำเภอมายังริมฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาที่ตำบลบางปรอก ทางกระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือที่ 83/2481 ลงวันที่ 25 มิถุนายน 2481 ให้เปลี่ยนชื่ออำเภอที่ตั้งอยู่ ณ ศาลากลางจังหวัด ให้เรียกชื่ออำเภอเมืองตามชื่อจังหวัดนั้น ๆ ฉะนั้นจึงได้เรียกชื่ออำเภอเมืองปทุมธานี มาจนตราบเท่าทุกวันนี้ (ทองคำ พันนัทธิ. 2539 : 20-73)

ผลจากการสำรวจพบว่า จังหวัดปทุมธานี ชาวมอญได้อพยพเข้ามาอยู่อย่างหนาแน่น การที่มอญได้อพยพเข้ามา จึงนำวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ เข้ามาด้วยเป็นเรื่องปกติที่ประชาชนเมื่อมาอยู่ในถิ่นใหม่ก็จะนำเครื่องมือเครื่องมือในการประกอบอาชีพ ใครที่มีความถนัดในเรื่องใดก็จะทำในเรื่องนั้น เช่น ถนัดปั้นโอ่งก็จะทำโอ่งเพื่อเป็นอาชีพ ในขบวนอาชีพนี้เองก็จะมีอาชีพที่บอกถึงวัฒนธรรมและเป็นวัฒนธรรมเอกลักษณ์ประจำชาติคือ วัฒนธรรมปีพาทย์มอญปีพาทย์มอญเป็นวัฒนธรรมดนตรีที่มีความสัมพันธ์ในเชิงเรื่อญาติในยุคแรก ๆ ปีพาทย์มอญเป็นอาชีพที่สามารถเลี้ยงครอบครัวได้เป็นอย่างดี ได้เฝ้าหรือหัวหน้านางเมื่อมีบุตร

หลาณนิยมฝึกปีพาทย์มอญเพื่อจะช่วยกันประกอบอาชีพเป็นแบบเครือญาติ ต่อมาได้แพร่กระจายออกไปสู่บุคคลข้างเคียงจนมีวงปีพาทย์มอญเกิดขึ้นอย่างมากมาย ปัจจุบันกลายเป็นประเพณี เมื่อมีงานศพก็จะมีปีพาทย์มอญบรรเลงอยู่เสมอประเพณีดังกล่าวจะนิยมกันอยู่ในภาคกลางเท่านั้น

จากการสัมภาษณ์นายทองคำ พันนัทธิ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี นายประทวน พิณพาทย์ นายช่อม นักดนตรี นายสนิท วงดนตรี นายประสาน ดนตรีเจริญ ซึ่งเป็นนักดนตรีปีพาทย์มอญในอำเภอเมืองปทุมธานี และเป็นผู้ได้รับการถ่ายทอดอาชีพปีพาทย์มอญมาจากบรรพบุรุษ ได้พบกลุ่มตระกูลคนมอญที่มีอาชีพรับจ้างบรรเลงปีพาทย์มอญ ดังนี้

1. ตระกูลดนตรีเจริญ
2. ตระกูลพิณพาทย์
3. ตระกูลม้องเสนาะ
4. ตระกูลระนาดเสนาะ
5. ตระกูลวงดนตรี
6. ตระกูลปีเสนาะ
7. ตระกูลดนตรีเสนาะ
8. ตระกูลฉิ่งเพราะ
9. ตระกูลทุ้มเพราะ
10. ตระกูลใจรัก
11. ตระกูลเต๋ำปิ่น

ปีพาทย์มอญจังหวัดปทุมธานีเป็นปีพาทย์มอญดั้งเดิมที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันในกลุ่มนักดนตรีทั้งในอดีตและปัจจุบัน แต่เนื่องจากสภาวะปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาทางเศรษฐกิจโลกปัจจุบันเป็นโลกที่ไร้พรมแดน สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ มีความเจริญและทันสมัยยิ่งขึ้น ทำให้วัฒนธรรมต่างชาติหลั่งไหลเข้ามาอย่างรวดเร็ว อิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกมีผลกระทบที่ทำให้วัฒนธรรมไทยมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและสังคมขึ้นประเพณีและวัฒนธรรมปีพาทย์มอญเป็นวัฒนธรรมหนึ่งที่ได้รับผลกระทบโดยตรง

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพปัจจุบันของวงปีพาทย์มอญในชุมชนมอญ อำเภอเมืองจังหวัดปทุมธานี ที่จัดว่ามีกลุ่มตระกูลที่มีอาชีพทางด้านปีพาทย์มอญที่เก่าแก่ มีวิวัฒนาการสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน มีการคงที่ การเปลี่ยนแปลงและสภาพปัจจุบัน จึงกำหนดหัวข้อวิจัยว่า วัฒนธรรมปีพาทย์มอญ อำเภอเมืองปทุมธานี ซึ่งผลของการศึกษาจะเป็นตัวอย่างในการสร้างอาชีพปีพาทย์มอญทำให้เกิดความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมให้กับชุมชน อันเป็นประโยชน์และยังเป็นแนวทางสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน การอนุรักษ์ สืบทอด และพัฒนาวัฒนธรรมปีพาทย์มอญให้กับสังคมและประเทศชาติสืบต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาประวัติและพัฒนากการของตระกูลปีพาทย์มอญ อำเภอเมืองปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมที่ปรากฏในปีพาทย์มอญ

ความสำคัญของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นทางวิชาการด้านประวัติศาสตร์ไทยและประวัตินักดนตรีไทย สำหรับผู้ที่สนใจจะศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไป
2. เพื่อเป็นประโยชน์ที่จะนำไปประยุกต์ใช้เกี่ยวกับการเรียนการสอนดนตรีไทยและเป็นการสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของนักดนตรี ตระกูลดนตรี จะมีผลต่อการพัฒนาวิชาชีพทางด้านดนตรีและปี่พาทย์มอญในอนาคต
3. เพื่อเป็นการรวบรวมประวัติความเป็นมา ผลงาน การจัดการและเป็นรากฐานของตระกูลปี่พาทย์มอญในอำเภอเมืองปทุมธานี

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเฉพาะในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ในช่วงเดือนมกราคม 2545 จนถึงเดือนมกราคม 2546

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. เนื่องจากมีการศึกษาข้อมูลรายชื่อต้นตระกูลต่าง ๆ จนถึงปัจจุบันเพื่อสะดวกในการรายงานการวิเคราะห์ข้อมูลจึงขอตกลงว่า ลำดับต้นตระกูลแต่ละตระกูลจำแนกออกเป็น 3 รุ่น คือ ต้นตระกูล รุ่นที่ 1 รุ่นที่ 2 และรุ่นที่ 3 จนถึงปัจจุบัน โดยมีการแบ่งรุ่นดังนี้
 - 1.1 รุ่นที่ 1 หมายถึง บุตรที่เกิดจากต้นตระกูล
 - 1.2 รุ่นที่ 2 หมายถึง บุตรที่เกิดจากรุ่นที่ 1
 - 1.3 รุ่นที่ 3 หมายถึง บุตรที่เกิดจากรุ่นที่ 2
2. ศึกษาข้อมูลเฉพาะวัฒนธรรมปี่พาทย์มอญในด้านประวัติและพัฒนาการ
3. ศึกษาข้อมูลด้านประเพณี ความเชื่อ พิธีกรรม และค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับปี่พาทย์มอญ
4. ทำการศึกษาตระกูลปี่พาทย์มอญเพียง 7 ตระกูล ดังนี้
 - 4.1 ตระกูลดนตรีเจริญ
 - 4.2 ตระกูลพิณพาทย์
 - 4.3 ตระกูลฆ้องเสนาะ
 - 4.4 ตระกูลระนาดเสนาะ
 - 4.5 ตระกูลวงษ์ดนตรี
 - 4.6 ตระกูลปี่เสนาะ
 - 4.7 ตระกูลดนตรีเสนาะ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ปี่พาทย์มอญ หมายถึง วงดนตรีที่มีเครื่องดนตรีหลักคือฆ้องมอญวงใหญ่ ตะโพนมอญ ปี่มอญ และเครื่องดนตรีอื่นที่ใช้บรรเลง และใช้ในพิธีกรรมและกิจกรรมต่าง ๆ ของชาวมอญ

เพลงมอญ หมายถึง บทเพลงและทำนองเพลงที่มีสำเนียงและจังหวะหน้าทับที่แสดงถึงความเป็นศิลปะของคนมอญโดยเฉพาะและบรรเลงด้วยวงปี่พาทย์มอญ

เพลงรำมอญ หมายถึง การแสดงรำของชาวมอญในจังหวัดปทุมธานี หรือรำ 12 ภาษาของชาวมอญ
 มือฆ้อง หมายถึง ทางการบรรเลงของฆ้องมอญวงใหญ่
 ลูกหลุม หมายถึง ลูกฆ้องมอญที่ข้ามเสียงไปจะอยู่ในช่วงเสียงต่ำ
 วัฒนธรรมมอญปทุมธานี หมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิตตามแบบแผนของการสืบทอดความรู้
 ความคิด ความเชื่อ การแสดงออกถึงวิถีชีวิตของคนมอญในจังหวัดปทุมธานี
 โต๊ะโผ หมายถึง ผู้เป็นหัวหน้าวงปี่พาทย์มอญ
 ค่าตัว หมายถึง อัตราค่าจ้างผู้แสดง
 งานหา หมายถึง งานที่มีผู้ว่าจ้างไปบรรเลง
 งานศพ หมายถึง งานบรรเลงปี่พาทย์มอญศพที่ฟังเสียชีวิต
 งานศพแห้ง หมายถึง งานบรรเลงปี่พาทย์มอญศพที่เสียชีวิตและเก็บเอาไว้แล้วนำมาบำเพ็ญกุศลใหม่
 มัดจำ หมายถึง เงินที่ให้ไว้ส่วนหนึ่งเพื่อให้ทราบว่าจะต้องไปปฏิบัติงานแน่นอน
 ประโคมศพ หมายถึง การบรรเลงปี่พาทย์มอญประกอบงานศพ
 เครื่องไทย หมายถึง วงปี่พาทย์ไม้แข็ง
 เครื่องมอญ หมายถึง วงปี่พาทย์มอญ
 วงฆ้องไทย หมายถึง วงฆ้องวงใหญ่หรือเล็กของวงปี่พาทย์ไม้แข็ง
 โค้ง หมายถึง จำนวนฆ้องมอญที่เรียกเป็นโค้ง
 ตะโพนไทย หมายถึง ตะโพนที่ใช้ในวงปี่พาทย์
 ผีเดียวกัน หมายถึง ตระกูลเดียวกันหรือเป็นลูกพี่ลูกน้องที่มีนามสกุลต่างกันหรือนามสกุลเดียวกัน
 ชาวมอญ หมายถึง คนไทยที่สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษ มีวิถีชีวิต ความเชื่อ ตลอดจนการใช้ภาษา
 ของชนชาติมอญ
 สายตระกูล หมายถึง กลุ่มคนที่เกิดจากต้นตระกูลเดียวกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วงปีพาทย์มอญในชุมชนมอญอำเภอเมืองปทุมธานี มีผู้ศึกษาค้นคว้าและวิจัยและเขียนบทความลงเผยแพร่ในเอกสาร วารสาร และหนังสือบ้างไม่มากนักจะเน้นเฉพาะพิธีกรรมและเฉพาะเพลง ดังนั้นในการอ้างอิงเอกสารและงานวิจัย วัฒนธรรมประเพณีและดนตรีมอญจะเป็นแนวทางในการทำวิจัยวัฒนธรรมปีพาทย์มอญ อำเภอเมืองปทุมธานี ได้เป็นอย่างดี

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

เมื่อนำวงปีพาทย์มอญกับวงปีพาทย์ไทยมาเปรียบเทียบจะพบว่า มีเครื่องดนตรีบางชนิดที่เหมือนกัน ทำให้สะดวกกับการฝึกและการบรรเลง ชื่น ศิลปบรรเลง (2521 : 126) ได้กล่าวถึงการประสมวงปีพาทย์มอญว่า การประสมวงในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

ปีพาทย์มอญเครื่องเล็ก ประกอบไปด้วยเครื่องดำเนินทำนองและเครื่องกำกับจังหวะ ดังนี้

ฆ้องมอญวงใหญ่	ระนาดเอก
ปี่มอญ	เปิงมางคอก
ตะโพนมอญ	ฉิ่ง

ปีพาทย์มอญเครื่องคู่ ประกอบด้วยเครื่องดำเนินทำนองและเครื่องกำกับจังหวะ ดังนี้

ฆ้องมอญวงใหญ่	ฆ้องมอญวงเล็ก
ระนาดเอก	ระนาดทุ้ม
ปี่มอญ	เปิงมางคอก
ตะโพนมอญ	โหม่งมอญ
ฉิ่ง	ฉาบเล็ก

ปีพาทย์มอญเครื่องใหญ่ ประกอบด้วยเครื่องดำเนินทำนองและเครื่องประกอบจังหวะ ดังนี้

ฆ้องมอญวงใหญ่	ฆ้องมอญวงเล็ก
ระนาดเอก	ระนาดทุ้ม
ระนาดเอกเหล็ก	ระนาดทุ้มเหล็ก
ปี่มอญ	เปิงมางคอก
ตะโพนมอญ	โหม่งมอญ
ฉิ่ง	ฉาบเหล็ก
ฉาบใหญ่	

วงปีพาทย์มอญมีขนาดวงเหมือนกับวงปีพาทย์ไทยไม่เชิงทุกประการ มีเครื่องดนตรีบางชนิดเท่านั้นที่ไม่เหมือนกันคือ ปี่มอญแทนปี่ในปี่นอก ฆ้องมอญแทนฆ้องไทย ตะโพนมอญแทนตะโพนไทยและเปิงมางคอกแทนกลองทัด

วงปีพาทย์มอญยังมีฆ้องมอญที่แตกต่างไปจากวงปีพาทย์ไทย ชื่น ศิลปบรรเลง และลิขิต จินดาวัฒน์ (2541 : 128) ได้กล่าวถึงลักษณะฆ้องมอญว่า ฆ้องมอญมีรูปร่างลักษณะผิดกับฆ้องไทยอย่างเห็นได้ชัด

กล่าวคือฆ้องมอญนั้นทำรูปร่างคล้ายฝักมะขามด้านซ้ายมือของผู้บรรเลงแกะสลักเป็นรูปหน้าพระอย่างงดงาม แม้ส่วนโค้งของวงฆ้องก็นิยมแกะสลักปิดทองล่องชาดหมดทั้งวง

ฆ้องมอญเป็นฆ้องวงที่ตั้งโค้งขึ้นไปทั้ง 2 ข้าง ไม่วางราบไปกับพื้นเหมือนฆ้องไทย ฆ้องมอญวงหนึ่งมีจำนวนลูก 15 ลูก ร้านฆ้องวงมักประดิษฐ์แต่งกันอย่างสวยงามเช่น แกะสลักเป็นลวดลาย ปิดทองประดับกระจก ฆ้องมอญใช้บรรเลงในวงปี่พาทย์มอญซึ่งในปัจจุบันบันนิยมใช้บรรเลงประโคมงานศพ ฆ้องมอญมี 2 ชนิด เช่นเดียวกับฆ้องวงของไทย คือฆ้องมอญวงใหญ่ และฆ้องมอญวงเล็ก วงปี่พาทย์มอญเดิมทีเดียวใช้ทั้งงานอวมงคลและงานมงคล เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี (2542 : 77) ได้กล่าวไว้ในหนังสือสังคีตนิยามว่าด้วยดนตรีไทยว่า วงปี่พาทย์มอญนี้บรรเลงกันเฉพาะในหมู่ชาวไทยรามัญเท่านั้น บรรเลงทั้งในโอกาสมงคลและอวมงคลทั่วไป มิได้จำกัดเฉพาะพิธีศพเช่นในปัจจุบัน ถึงแม้ว่าเดิมทีเดียววงดนตรีประเภทนี้จะเป็นที่นิยมแพร่หลายเฉพาะในหมู่ชาวไทยรามัญ แต่เนื่องจากกาลเวลาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงผสมผสานเป็นรูปแบบที่มีเอกลักษณ์ใหม่เฉพาะตัว ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาในด้านเครื่องดนตรี การประสมวงและบทเพลงที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาล้วนเป็นภูมิปัญญาและผลิตผลของคีตจารย์ไทยเกือบทั้งสิ้น

เครื่องดนตรีแต่ละชาติย่อมมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไป ฉะนั้นเมื่อนำเครื่องดนตรีมาจะรู้ทันทีว่าเป็นเครื่องดนตรีของชาติใด เอกสารที่ระลึกประกวดการบรรเลงดนตรีไทยส่งเสริมศิลปของชาติชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย มหาวิทยาลัยมหิดล (2529 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้กล่าวว่า วงปี่พาทย์มอญเป็นเครื่องดนตรีประจำชาติของรามัญอย่างหนึ่ง มีเครื่องบรรเลงเทียบได้กับวงปี่พาทย์เครื่องห้าของไทย คือ

1. ปี่มอญรูปร่างคล้ายปี่ชวา แต่ใหญ่กว่าและมีลำโพงทำด้วยทองเหลือง
2. ระนาดเอก มีรูปร่างเหมือนเครื่องดนตรีไทย
3. ฆ้องวง ลักษณะของฆ้องวงโค้งทั้ง 2 ข้าง ตัวร้านฆ้องแกะสลักลวดลายปิดทองประดับกระจกงดงามทางด้านซ้าย (ของคนที่) มักแกะเป็นรูปกษัตริย์นาค เรียกว่าหน้าพระ
4. ตะโพนมอญ รูปร่างคล้ายตะโพนไทยแต่ใหญ่กว่า
5. เปิงมางคอก มีหลายลูก (โดยมากมี 7 ลูก) เทียบสูงต่ำเรียงลำดับ แขนงกับคอกเป็นวงล้อมตัวผู้ตี และมีเครื่องประกอบจังหวะคือ ฉิ่ง โหม่ง เหมือนของไทยสมัยหลังนี้โหม่งมักจะเพิ่มเป็น 3 ลูก มีเสียงสูงต่ำเป็น 3 เสียง

ประดิษฐ์ อินทนิล (2526 : 6) ยังได้อธิบายลักษณะฆ้องมอญไว้ในหนังสือปริทัศน์ดนตรีไทยว่าเป็นฆ้องวงตั้งโค้งขึ้นไปทั้งสองข้าง ไม่วางวงราบไปกับพื้นเหมือนฆ้องไทย ร้านฆ้องวงมอญมักประดิษฐ์แต่งกันอย่างสวยงาม เช่น แกะสลักเป็นลวดลายปิดทองประดับกระจกวงฆ้องมอญของกองการสังคีต กรมศิลปากรทางหัวโค้งด้านซ้ายของคนตี แกะไว้เป็นรูปตัวกษัตริย์ เรียกกันว่าหน้าพระ และทางโค้งด้านขวาของผู้ตีทำเป็นพู่ปลายหางของกษัตริย์ ตอนกลางโค้งแกะเป็นกระหนกใบเทศปิดทองประดับกระจกมีเท้ารองตรงกลางโค้งอย่างเท้าระนาดเอก และแกะรูปกษัตริย์ตัวเล็กหน้าอัดไว้ตรงขาขวาของตัวกษัตริย์ตัวใหญ่ ทางซ้ายมือรูปหนึ่งเป็นทางขวามืออีกรูปหนึ่ง ฆ้องมอญวงหนึ่ง จะมี 15 ลูก

เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี (2539 : 132) ได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง วัฒนธรรมวงปี่พาทย์มอญของไทยในหนังสือดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 27 ดนตรีของชนชาติต่าง ๆ ล้วนมีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ของตน เป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความเป็นตัวแทนของกลุ่มชนในกรณีปี่พาทย์มอญก็เช่นกัน ถึงแม้ว่าวงปี่พาทย์มอญที่บรรเลงอยู่ในเมืองไทยทุกวันนี้จะเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมที่เกิดจากการหลอมรวมเอาวัฒนธรรมดั้งเดิมของ

ชาวรามัญและวัฒนธรรมดนตรีราชสำนักไทยเข้าไว้ด้วยกันก็ตามที่ภาพที่ปรากฏออกมาก็ยังสามารถสะท้อนความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนได้เป็นอย่างดี บทความของเฉลิมศักดิ์ พิกุลศรีมีความเชื่อว่า ไม่ว่าวัฒนธรรมดนตรีใดก็ตามเมื่อนำมาหลอมรวมกับวัฒนธรรมดนตรีอีกแบบหนึ่ง ภาพที่ปรากฏออกมาก็ยังเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนได้เป็นอย่างดี

วิเชียร อ่อนละมูล (2540 : 31-34) ได้เขียนตำราปี่พาทย์ไว้ และได้กล่าวถึงบทเพลงของวงปี่พาทย์มอญว่าเพลงมอญเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งที่นักดนตรีทุกคนต้องเรียนรู้ ทั้งทางด้านเนื้อเพลง และวิธีการบรรเลง เพลงพื้นฐานที่จะต้องบรรเลงคือ เพลงประจำวัด ยกศพ เพลงเชิญ ฯลฯ เพลงเหล่านี้จะมีจังหวะหน้าทับตะโพนมอญกำกับประจำแต่ละเพลง โอกาสที่จะนำเพลงเหล่านี้ไปใช้ก็เหมือนกัน ฉะนั้นนักดนตรีจำเป็นต้องศึกษาอย่างละเอียดเมื่อนำไปใช้อย่างถูกต้อง จากความดังกล่าวสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมเพลงมอญเป็นเอกลักษณ์ที่เข้มแข็งเพราะจะต้องใช้เพลงอย่างถูกต้อง

มนัส ขาวปลื้ม (2541 : 63) ได้เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับลักษณะของวงดนตรีมอญบทเพลงมอญ และจังหวะหน้าทับมอญไว้ว่า "ดนตรีมอญจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเครื่องดนตรีและกลุ่มวงดนตรี ซึ่งประกอบไปด้วย ตะโพน (ตะโพน) ปังมาง (เบิ่งมาง) พ้องมอญ ซึ่งเชื่อว่าเป็นของมอญแท้ดั้งเดิม" ส่วนวงปี่พาทย์มอญนั้นเดิมใช้ได้ทั้งงานมงคลและงานอวมงคล สาเหตุที่ไทยนำมาใช้ในงานศพในปัจจุบันเนื่องจากว่าไทยเริ่มนำปี่พาทย์มอญมาใช้ในงานศพเป็นครั้งแรก จึงกลายเป็นประเพณีว่า ปี่พาทย์มอญนั้นใช้ในงานศพ

ประเวศ วะสี (2537 : 13 : 22) ได้อธิบายถึงวัฒนธรรมและสรุปคุณลักษณะของวัฒนธรรมที่เข้มแข็งว่า เป็นรากฐานของสังคมแต่ละสังคม สามารถเป็นเครื่องมือที่ทำให้สังคมเกิดความเข้มแข็ง สรุปคุณลักษณะของวัฒนธรรมที่เข้มแข็งออกเป็น 8 ประการคือ

1. มีความหลากหลายกระจายอำนาจ จึงส่งเสริมการเมืองระบอบประชาธิปไตย
2. กระจายรายได้และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ
3. ส่งเสริมศักดิ์ศรีของชุมชนท้องถิ่น
4. ความเป็นบูรณาการ
5. สร้างความประสานสอดคล้อง (harmony) และความสมดุลยั่งยืน
6. มีการพัฒนาจิตใจและจิตวิญญาณอันลึกซึ้ง
7. ส่งเสริมความเข้มแข็งของสังคม
8. เป็นการผดุงศีลธรรมของสังคม

ซึ่งคุณลักษณะ 8 ประการนี้ จะสามารถทำให้วัฒนธรรมเกิดการดำรงอยู่และพัฒนาต่อไป สิ่งที่กำลังมานี้เป็นทฤษฎีการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับสังคม โดยใช้วัฒนธรรมวงปี่พาทย์มอญในอำเภอเมืองจังหวัดปทุมธานีเป็นวัฒนธรรม มีวิถีชีวิต ความเชื่อ และปฏิบัติสืบทอดกันมา ก่อให้เกิดความสามัคคี รวมกลุ่มโดยใช้วงปี่พาทย์มอญซึ่งจะสอดคล้องกับคุณลักษณะ 8 ประการจึงทำให้วงปี่พาทย์มอญ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานีเข้มแข็งทางวัฒนธรรมขึ้น

โครงการศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรมภาคตะวันออก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางแสน (2523 : 123-124) ได้ศึกษาวิจัยการศึกษารวบรวมการเล่นพื้นบ้าน ดนตรีและฟ้อนรำภาคตะวันออก จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด โดยเนื้อหาได้กล่าวว่า การเล่นพื้นบ้านบางอย่างเหมาะสมแก่ยุคสมัยและ

สภาพสังคมอย่างหนึ่ง ครั้นเมื่อกาลเวลาและสังคมเปลี่ยนแปลง การละเล่นชนิดนั้นก็อาจจะไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมอย่างใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากคติความเชื่อและค่านิยมของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป และในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ยังได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยโดยสรุปดังนี้

1. การละเล่นวัฒนธรรมถ่ายทอดโดยทางวาจาและอาศัยจดจำ
2. ควรศึกษาในแนวลึกจะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์

ซึ่งมีข้อเสนอแนะเพื่อการฟื้นฟูส่งเสริมสรุปดังนี้

1. สถาบันศึกษาควรบรรจุเพลงพื้นบ้านเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร
2. รัฐบาลควรส่งเสริมโดยกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจน ผลของการวิจัยการศึกษารวบรวมการละเล่นพื้นบ้าน ดนตรี และพืชน้ำภาคตะวันออก เป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นความเสื่อมของวัฒนธรรมที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงและในที่สุดก็ไม่สามารถดำรงอยู่ได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เสียงฆ้องวงใหญ่จะแตกต่างกับฆ้องของไทย สุรินทร์ ทับรอด (2541 : 109) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่องพิธีรำผีเมืองในงานศพของชาวมอญพระประแดง เป็นปริญญานิพนธ์สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ได้กล่าวถึงลักษณะและระดับเสียงของฆ้องมอญวงใหญ่ว่า ฆ้องมอญวงใหญ่มีลักษณะคล้ายกับของไทย คือฆ้องวงใหญ่ มี 16 ลูกมีเสียงเรียงลำดับกันตั้งแต่ลูกต่ำสุดถึงลูกยอด ฆ้องมอญวงใหญ่มี 16 ลูก เมื่อเทียบลำดับเสียงกับฆ้องวงใหญ่ไทยมีเสียงเรียงกันตามแนวนับจากลูกต่ำสุดคือลูกที่ 1 2 3 4 5 6 และ 8 9 ในช่วงต่อไปจากลูกที่ 9 เรียงลำดับเสียงตรงกับฆ้องไทย ส่วนลักษณะของวงโค้งขึ้น 2 ข้าง ตัวร้านแกะสลักลวดลายต่าง ๆ ปิดทองประดับกระจกสวยงามทางด้านซ้ายมักแกะเป็นรูปกิ้งก่าจิ้งจอก เรียกว่าหน้าพระ ด้วยลักษณะของฆ้องมอญทำให้ผู้ไม่รู้เรื่องเรียกผิดพาทย์มอญว่า นางหงส์

มนัส แก้วบุชา (2542 : 79) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่องการวิเคราะห์เพลงประจำบ้านทางฆ้องมอญวงใหญ่ เป็นปริญญานิพนธ์สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยมหิดล ได้กล่าวถึงการเรียกชื่อฆ้องมอญวงใหญ่ ประกอบด้วยลูกฆ้องจำนวน 15 ลูก เรียงเสียงโดยเสียงสูงต่ำสุดอยู่ทางด้านซ้ายมือ เรียกว่า ลูกตันหรือลูกทัง ส่วนเสียงสูงอยู่ทางขวามือ เรียกว่าลูกยอด แต่ระบบการเรียงเสียงจากต่ำมีลักษณะพิเศษคือ การข้ามเสียง B และเสียง F ในช่วงเสียงแรก ซึ่งเรียกว่า ลูกหลุม การเรียกชื่อลูกฆ้องมอญตามแบบดั้งเดิมนั้น อนุโลมเรียกชื่อตามทฤษฎีดนตรีตะวันตกมาใช้นำเสนองานศึกษา โดยกำหนดให้ลูกตัน ซ้ายมือเรียก G' เสียงไล่ถึงเสียงสูงขวามือลูกยอด ดังนี้

- ลูกที่ 1 ลูกทัง : ลูกตัน เรียกว่าเสียง ซอล G'
- ลูกที่ 2 ลูกตรง ลูกกำมะทาน เรียกว่าเสียง ลา A
- ลูกที่ 3 ลูกหลุม เรียกว่าเสียง โด C
- ลูกที่ 4 เรียกว่าเสียง เร D
- ลูกที่ 5 เรียกว่าเสียง มี F
- ลูกที่ 6 ลูกหลุม : ลูกประจำ เรียกว่าเสียง ซอล G'
- ลูกที่ 7 ลูกประจำทางใหม่ เรียกว่าเสียง ลา A
- ลูกที่ 8 ลูกพระฉั่น เรียกว่าเสียง ที B
- ลูกที่ 9 ลูกย่า เรียกว่าเสียง โด C

- ลูกที่ 10 ลูกตั้งป้อย เรียกว่าเสียง เร D
- ลูกที่ 11 เรียกว่าเสียง มี E
- ลูกที่ 12 เรียกว่าเสียง ฟา F
- ลูกที่ 13 ลูกประจำทางขวาง เรียกว่าเสียง ซอล G
- ลูกที่ 14 เรียกว่าเสียง ลา A
- ลูกที่ 15 เรียกว่าเสียง ที B

การศึกษาเรื่องเพลงมอญนั้น สายสุนีย์ ขาวปลื้ม (2544 : 43) ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง เพลงรำผี มอญของชาวมอญ จังหวัดปทุมธานี ในสาขาวิชามานุษยวิทยามหาวิทยาลัยรามคำแหง จากการค้นคว้าทำให้ทราบว่าเพลงมอญหรือดนตรีมอญเดิมเป็นเพลงที่บรรเลงอยู่ในพิธีรำผี คนมอญเชื่อว่าเป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์ และเป็นพิธีที่ให้ความเป็นสิริมงคลกับตระกูลที่จัดพิธีในกิจกรรมรำผีจะมีเพลงที่ใช้เกี่ยวกับพิธีกรรมที่เกี่ยวกับศาสนา เพลงที่เกี่ยวกับงานมงคลและเพลงที่เป็นเพลงในงานอวมงคล ผลของการค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นส่วนส่งเสริมข้อมูลหนึ่งของความมุ่งหมายของการศึกษาของผู้วิจัยในหัวข้อ บทบาทหน้าที่ของวงปี่พาทย์มอญ

พรรณศิริ จุลกาฬ (2542 : 106-107) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมดนตรีไทย ในตำบลบางปลา : กรณีศึกษาดนตรีคณะสุตประเสริฐ เป็นวิทยานิพนธ์สาขาวิชามานุษยวิทยามหาวิทยาลัยรามคำแหง ในบทสรุปได้สรุปมาเป็นข้อ ๆ ได้ 3 ข้อ โดยจะขอสรุปดังนี้

1. คณะสุตประเสริฐได้ใช้ดนตรีไทยเป็นจุดสร้างความเข้มแข็งโดยได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างแนวร่วมกับสังคมชุมชนได้เป็นอย่างดี กิจกรรมที่ดำเนินอยู่มีดังนี้

- 1.1 พิธีไหว้ครู
- 1.2 จัดตั้งกองทุนดนตรี
- 1.3 การสอนดนตรีให้กับเยาวชน

2. เนื่องจากสภาพแวดล้อมชุมชนบางปลาถูกจำกัด การประกอบอาชีพจึงมีแต่ตัดฟันขายและทำการประมง อาชีพดนตรีไทยจึงเป็นอาชีพหลักที่สามารถยังชีพแบบเศรษฐกิจพอเพียงได้

3. คณะสุตประเสริฐเป็นตัวอย่างในการจัดการที่ดีและได้สร้างความสามัคคี โดยเฉพาะการปรับตัวเข้ากับสภาพการณ์ในยุคปัจจุบันได้ดีกว่าคณะอื่นในชุมชนเดียวกัน ตลอดจนมีความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพตนเอง สามารถรักษาคุณภาพของวงดนตรีจนเป็นที่เชื่อถือทำให้เกิดความเข้มแข็งได้เป็นอย่างดี

ในบทสรุปนี้สามารถเป็นแบบอย่างและช่วยทำให้ทิศทางการทำวิจัยของผู้วิจัยได้เห็นถึงแนวทางการศึกษาและการสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของชุมชนบางปลา เป็นข้อมูลในการสนับสนุนการทำวิจัยเรื่อง การศึกษาวัฒนธรรมปี่พาทย์มอญ อำเภอเมืองจังหวัดปทุมธานี

พงษ์สิริ ศิลปบรรเลง (2540 : 133) ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาเพลงรำมอญของเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นวิทยานิพนธ์ สาขาวิชามานุษยวิทยามหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้สรุปผลการวิเคราะห์ และจากผลการศึกษาประเพณีและเพลงรำมอญได้สรุปเป็นข้อ ๆ และมีอยู่ 3 ข้อที่มีผลสนับสนุนในการศึกษาวัฒนธรรมปี่พาทย์มอญ อำเภอเมืองจังหวัดปทุมธานี ของผู้วิจัย ดังนี้

1. เพลงรำมอญ ใช้ประกอบการรำมอญหรือมอญรำ ซึ่งเป็นการแสดงอย่างหนึ่งของไทยรามัญที่ถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ

2. เพลงรำมอญเป็นเพลงเดียวที่ยังเหลืออยู่ของอำเภอปากเกร็ด และยังใช้บรรเลงกันอยู่อย่างแพร่หลายในหมู่ชาวมอญเกาะเกร็ด รวมทั้งบริเวณใกล้เคียง เช่น ปทุมธานี

3. เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงรำมอญใช้เครื่องเป่าพาทย์มอญประกอบรำและใช้เครื่องเป่าพาทย์มอญเป็นเครื่องคู่เป็นอย่างน้อย ได้แก่ ข้องมอญวงใหญ่ ข้องมอญวงเล็กกระนาดเอก ระนาดทุ้ม ปี่มอญ เปิงมางคอก โหม่ง 3 ใบ ตะโพนมอญ ฉิ่ง ฉาบใหญ่ ฉาบเล็ก และกรับ

จากบทสรุปเห็นได้ว่าวัฒนธรรมมอญได้สั่งสมและถ่ายทอดกันมาจากบรรพบุรุษ เช่น รำมอญและมอญรำได้แพร่หลายอยู่ในจังหวัดปทุมธานี และยังใช้เครื่องเป่าพาทย์มอญประกอบรำด้วยจากผลวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่าจังหวัดปทุมธานียังมีประเพณีรำมอญซึ่งช่วยเสริมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ได้เป็นอย่างดี

ณรงค์ เขียนทองกุล (2541 : 1-7) ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง มานุษยวิทยาการดนตรี กรณีศึกษา บ้านบางลำพู จัดทำเสนอสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท วิทยานิพนธ์ได้กล่าวถึงบ้านบางลำพู เป็นบ้านดนตรีไทยบ้านหนึ่งที่มีการสืบทอดมรดกทางด้านดนตรีไทย และเป็นแหล่งกำเนิดนักดนตรีที่มีฝีมือชั้นสูง บ้านบางลำพู ยังทำหน้าที่เป็นโรงเรียนสอนดนตรีที่มีประสิทธิภาพ นายประสงค์ พิณพาทย์ เป็นนักดนตรีจากอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี คนหนึ่งที่เข้ามามีส่วนร่วมบรรเลง และเป็นลูกเขยวงเป่าพาทย์มอญอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ได้ทำหน้าที่คล้ายกับบ้านบางลำพูคือ เป็นบ้านดนตรีที่ทำหน้าที่สืบทอดวัฒนธรรมดนตรีจนถึงปัจจุบัน

โดม สว่างอารมย์ (2540 : 36) ได้ทำปริญญานิพนธ์เรื่องการศึกษาชีวประวัติและวิเคราะห์ผลงานการประพันธ์เพลงของจางวางทั่ว พาทย์โกสัล เป็นปริญญานิพนธ์สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา โดยศึกษาชีวประวัติจางวางทั่ว พาทย์โกสัล เป็นครูและศิลปินในยุครัตนโกสินทร์ มีผลงานเป็นที่ยอมรับจนปัจจุบันมีฉายาท่านองเพลงของท่านว่าเป็นทางฝั่งธน นอกจากท่านสร้างสรรค์เพลงและมีลูกศิษย์มากมาย และท่านยังเป็นนักดนตรีในราชสำนัก ครอบครัวยของท่านผูกพันกับดนตรีมายาวนาน งานในหน้าที่นักดนตรีอีกอย่างหนึ่งของจางวางทั่ว พาทย์โกสัล ที่จำเป็นต้องกล่าวถึงด้วยคือ งานในการบรรเลงทั่วไปเพื่อหารายได้ในการครองชีพ งานลักษณะนี้วงดนตรีพาทย์โกสัลรับใช้ในกิจกรรมและพิธีกรรมในสังคมตามโอกาสต่าง ๆ เช่น พิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตชาวบ้าน อาทิงานโกนจุก งานแต่งงาน งานบวช งานศพ หรืองานฉลองเทศกาลต่าง ๆ ต้องมีความเกี่ยวข้องกับศิลปะการบรรเลง ในสังคมของสมัยที่ท่านยังมีชีวิตอยู่มักนิยมมีการแสดงโขน ละคร ลิเก หุ่นกระบอก ฯลฯ เห็นได้ว่าสมัยก่อนการรับราชการยังไม่เพียงพอ จึงต้องมีอาชีพรับจ้างบรรเลงดนตรีไทยทั่วไป เป็นการดิ้นรนเพื่อหารายได้ในการครองชีพ วงเป่าพาทย์มอญในจังหวัดปทุมธานีเป็นวงดนตรีชาวบ้าน มีวิถีชีวิตอิสระ ในปัจจุบันเศรษฐกิจของชาติตกต่ำทำให้วงเป่าพาทย์มอญต้องพัฒนาเปลี่ยนแปลงเพื่อความอยู่รอดตามสถานการณ์ปัจจุบัน

บุญเชิด พิณพาทย์ (2540 : 7-9) ได้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาเพลงเดี่ยวกราวในสามชั้นทางระนาดเอกในสาขามานุษยดุริยางควิทยา โดยเนื้อหาได้กล่าวว่า นักดนตรีไทยถือว่าเพลงเดี่ยวกราวในเป็นเพลงเดี่ยวชั้นสูง นักระนาดเอกมีจุดมุ่งหมายต้องการศึกษาเพลงเดี่ยวกราวในเพื่อใช้ประกอบอาชีพบางโอกาสบรรเลงประชันฝีมือตลอด ยังเป็นการพัฒนาฝีมือ การเดี่ยวระนาดเอกเป็นการถ่ายทอดและวิวัฒนาการมาจนมีเทคนิคต่าง ๆ มากมาย และการถ่ายทอดเพลงเดี่ยวกราวในสายของหลวงประดิษฐไพเราะ ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมดนตรีไทย เพลงเดี่ยวกราวในได้รับการถ่ายทอดจนถึงปัจจุบัน

ทำให้เพลงกราวในมีความเข้มแข็งเช่นเดียวกับวงปี่พาทย์มอญอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ถ้ามีการถ่ายทอดเพลงมอญ วัฒนธรรมของเพลงมอญก็คงอยู่ มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น

วิมาลา ศิริพงษ์ (2534 : 180) ได้จัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องการสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีในสังคมไทย ปัจจุบัน ศึกษากรณีสกุลพาทย์โกสัล และสกุลศิลปบรรเลง ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ศึกษาเกี่ยวกับดนตรีไทยเชิงมานุษยวิทยา ได้สรุปในการวิจัยว่า สำนักสกุลพาทย์โกสัลรับจ้างบรรเลงทั่วไป การดำเนินกิจการวงมีลักษณะกิจการครอบครัว นักดนตรีของวงเป็นเครือญาติ เป็นศิษย์ การฝึกฝนหรือการเล่าเรียนอาศัยความจำเป็นหลักในส่วนของสกุลศิลปบรรเลง มีมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้จัดตั้งชมรมดนตรีไทยเปิดการจัดสอนดนตรีไทยขึ้น การดำเนินกิจการทำเพื่อสาธารณประโยชน์ ทำให้สกุลศิลปบรรเลงเปิดกว้างออกสู่สาธารณประโยชน์ ผู้เรียนดนตรีไทยกับชมรมในแง่พื้นฐานเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนเพศอายุ และระดับชั้นการศึกษาอยู่ในระดับที่ดี การสอนดนตรีจะใช้วิธีการสมัยใหม่ คือมีการเรียนดนตรีกับคอมพิวเตอร์ และการใช้โน้ต วิทยานิพนธ์ดังกล่าวจึงเป็นตัวอย่างที่ชัดเจน คือชี้ให้เห็นถึงการปรับสภาพดนตรีไทยให้เข้ากับคามอยู่รอดของสังคม ความอยู่รอดทางวัฒนธรรมดนตรีมีการเปลี่ยนแปลง ขึ้นอยู่กับปัจจัย โดยมีปัจจัยหลายด้าน สอนอง พระคลังศรี (2540 : 322-324) ได้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง ศึกษาเรื่องหมอลำซิ่ง ในสาขาวัฒนธรรม ได้กล่าวว่า กระบวนการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมดนตรีเกิดจากปัจจัยดังนี้คือ ภูมิศาสตร์ ระบบความเชื่อ ประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงค่านิยม การแข่งขัน การตลาด ด้านการศึกษา การใช้เทคโนโลยี ขบวนการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมดนตรีที่เกิดขึ้นจากปัจจัยเหล่านี้ เป็นความสำคัญหนึ่งที่ผู้วิจัยได้เขียนไว้ในความมุ่งหมายของการศึกษา คือ เพื่อศึกษาวัฒนธรรมที่ปรากฏในปี่พาทย์มอญ

ด้วยเหตุที่มีผู้ศึกษาและทำวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมปี่พาทย์มอญ อำเภอเมืองปทุมธานีน้อยมาก มีเพียงการศึกษารำผีมอญ รำมอญ และเพลงมอญ ยังไม่มีผู้ใดศึกษาวัฒนธรรมปี่พาทย์มอญ อำเภอเมืองปทุมธานี โดยเฉพาะประวัติและพัฒนาการของตระกูลปี่พาทย์มอญ อำเภอเมืองปทุมธานี และวัฒนธรรมที่ปรากฏในปี่พาทย์มอญผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาค้นคว้าและสืบประวัติตระกูลปี่พาทย์มอญเพื่อประโยชน์แก่ผู้ต้องการศึกษาตระกูลปี่พาทย์มอญในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยวิธีการทางมานุษยวิทยาซึ่งเป็นวิธีที่เหมาะสมและครอบคลุมทุกแง่มุม โดยอาศัยการเก็บข้อมูล เอกสาร และข้อมูลภาคสนามเป็นหลัก ด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องนอกเหนือจากศึกษาเอกสารและสภาพทางกายภาพ ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนในการศึกษาดำเนินการดังนี้

1. แหล่งข้อมูลที่ศึกษาและบุคคลข้อมูล

1.1 แหล่งข้อมูลศึกษา

- 1.1.1 ศูนย์วัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี
- 1.1.2 ศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดปทุมธานี
- 1.1.3 หอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา
- 1.1.4 หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 1.1.5 หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยมหิดล
- 1.1.6 หอสมุดดนตรีพระเทพรัตน์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- 1.1.7 หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 1.1.8 หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 1.1.9 หอสมุดแห่งชาติ ท่าวาสุกรี

1.2 บุคคลข้อมูล

- 1.2.1 นักดนตรีอาชีพในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี
- 1.2.2 บุคคลใกล้ชิดหรือญาตินักดนตรีและตระกูลนักดนตรี จังหวัดปทุมธานี
- 1.2.3 นักวิชาการท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี และที่อยู่ในจังหวัดอื่น

2. วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

- 2.1 เรียบเรียงประวัติศาสตร์และสภาพแวดล้อม
- 2.2 ศึกษาภูมิหลังของวงปี่พาทย์มอญในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี
- 2.3 ศึกษาการจัดการ การบริหารคณะ สภาพของวงดนตรี และเครื่องดนตรีโดยการสัมภาษณ์ บันทึกเทป และถ่ายภาพ
- 2.4 ศึกษาโดยวิธีสัมภาษณ์

3. อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

- 3.1 แบบสัมภาษณ์บุคคลข้อมูล จำนวน 2 ชุด
- 3.2 กล้องถ่ายรูปพร้อมฟิล์ม และสไลด์
- 3.3 เครื่องบันทึกเสียงขนาดเล็ก ใช้ในการบันทึกสัมภาษณ์

4. ตามวัตถุประสงค์ ศึกษาหัวข้อดังนี้

- 4.1 ศึกษาประวัติและการพัฒนาของตระกูลปีพาทย์มอญ
 - 4.1.1 ศึกษาความเป็นมาและการสืบทอดของตระกูลปีพาทย์มอญ
 - 4.1.2 ศึกษาชนิดและเครื่องดนตรีของตระกูล
 - 4.1.3 ศึกษาเอกลักษณ์ของตระกูล
 - 4.1.4 ศึกษานักดนตรี
- 4.2 ศึกษาวัฒนธรรมที่ปรากฏในปีพาทย์มอญ
 - 4.2.1 ศึกษาประเพณีความเชื่อ
 - 4.2.2 ศึกษาการบริหารและการจัดการวงดนตรี
 - 4.2.3 ศึกษาค่านิยมของนักดนตรี
 - 4.2.4 ศึกษาเพลงที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมต่างๆ
 - 4.2.5 ศึกษาการพัฒนาของการจัดวางเครื่องดนตรี

5. การจัดทำข้อมูล

ศึกษาการทำข้อมูลจากภาคทฤษฎี ศึกษาจากเอกสารตำราและวิจัยที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งจากการสัมภาษณ์บุคคล ข้อมูลจากอำเภอเมืองปทุมธานี และที่เกี่ยวข้องมาถอดเป็นข้อความ ลำดับเนื้อหาสาระ โดยจัดเป็นหมวดหมู่ตามความสำคัญ พร้อมกับเรียบเรียงให้เป็นระเบียบและอย่างต่อเนื่อง

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

- 6.1 วิเคราะห์ประวัติและวิวัฒนาการ
 - 6.1.1 ที่มาและการสืบทอดตระกูล
 - 6.1.1.1 การเกี่ยวข้องกับกลุ่มตระกูลดนตรีอื่น
 - 6.1.1.2 วิธีการถ่ายทอดทางดนตรี (บุคคลภายในตระกูล,บุคคลภายนอกตระกูล)
 - 6.1.1.3 การสืบทอดหัวหน้าวงและศิษย์ที่จัดตั้งวงใหม่
 - 6.1.1.4 บุคคลในตระกูลที่ได้ศึกษากับกลุ่มอื่น
 - 6.1.2 ชนิดและเครื่องดนตรีของตระกูล
 - 6.1.2.1 ลักษณะเครื่องดนตรี
 - 6.1.2.2 จำนวนเครื่องดนตรี
 - 6.1.2.3 ประเภทของวงดนตรี
 - 6.1.3 เอกลักษณ์ของตระกูล
 - 6.1.3.1 การแต่งเพลงขึ้นใหม่
 - 6.1.3.2 ความโดดเด่นในการบรรเลงหรืออื่น ๆ
 - 6.1.4 นักดนตรี
 - 6.1.4.1 จำนวนนักดนตรี

6.2 การศึกษาวัฒนธรรมที่ปรากฏในปี่พาทย์มอญ

6.2.1 ประเพณีและความเชื่อ

6.2.1.1 การไหว้ครู

6.2.1.2 พิธีกรรมต่าง ๆ ที่นำวงปี่พาทย์ไปบรรเลง

6.2.1.3 อื่น ๆ ที่พบเห็นจากการสัมภาษณ์

6.2.2 การบริหารและการจัดการของวงดนตรี

6.2.2.1 วิธีการรับงาน

6.2.2.2 วิธีการคิดค่าจ้างและค่าตอบแทน

6.2.2.3 ระบบการบริหารและการจัดการ

6.2.3 ค่านิยมของนักดนตรี

6.2.3.1 นักดนตรีหรืออื่น ๆ

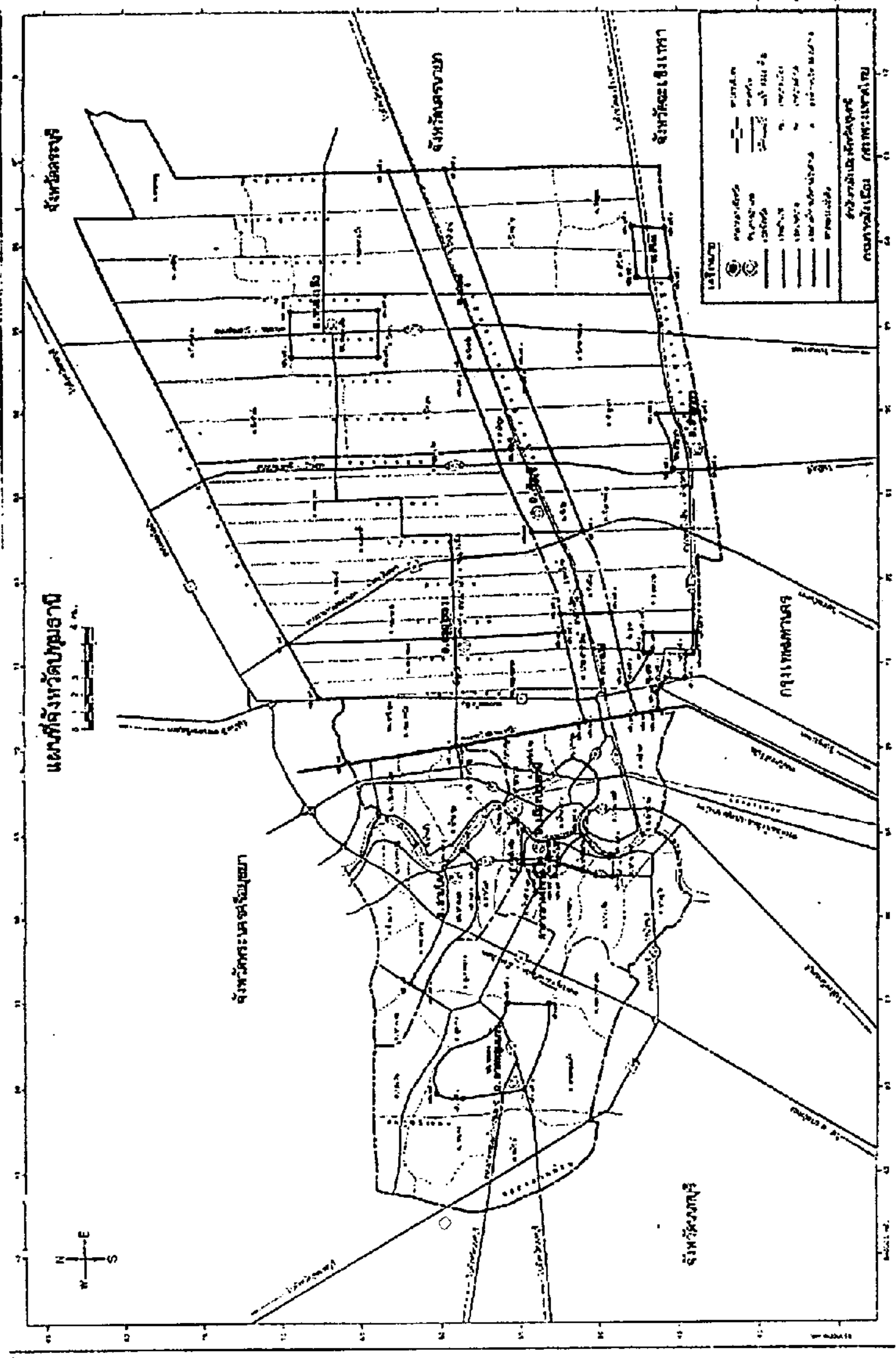
6.2.4 เพลงที่นำมาบรรเลงในพิธีต่าง ๆ (งานมงคลและงานอวมงคล)

6.2.4.1 โอกาสบรรเลงในงานสำคัญ ๆ

6.2.5 การจัดตั้งวงดนตรีและการวางเครื่องดนตรี

6.2.5.1 วิธีการบรรเลง

แผนที่ 1 แสดงที่ตั้งของอำเภอเมืองจังหวัดปทุมธานี

บทที่ 4

ประวัติของตระกูลปีพาทย์มอญในอำเภอเมืองปทุมธานี

ประวัติปีพาทย์มอญ และเพลงมอญในจังหวัดปทุมธานีนั้น มีชื่อเสียงมานานโดยเฉพาะการใช้มือฆ้องมอญ ทำนองเพลงซึ่งให้สำเนียงเพลงที่ไพเราะ เป็นที่ยอมรับในกลุ่มครูดนตรี และนักดนตรีทั้งในอดีตและปัจจุบัน ทั้งนี้เป็นผลงานของกลุ่มตระกูลและนักดนตรีของชาวมอญที่มีอาชีพทางด้านปีพาทย์มอญ ได้สั่งสมถ่ายทอดเพลงมอญกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงลูกหลาน ลูกศิษย์และบุคคลทั่วไปเป็นรุ่นๆ ทั้งยังได้อนุรักษ์เผยแพร่เพลงมอญให้กับจังหวัดอื่นๆ ซึ่งเมื่อได้ยินได้เห็นและได้ศึกษา ต่างยอมรับว่าปีพาทย์มอญ เพลงมอญของจังหวัดปทุมธานีนั้นมีความไพเราะสมกับคำบอกเล่าจริงๆ กลุ่มนักดนตรีปีพาทย์มอญในอำเภอเมืองปทุมธานี มีประวัติความเป็นมาที่หลากหลาย นับได้ว่าเป็นตระกูลของปีพาทย์มอญที่ได้พัฒนาการมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน มีผู้เขียนประวัติปีพาทย์มอญในจังหวัดปทุมธานีไว้หลายท่าน ทุกท่านต่างนำข้อมูลนั้นมาจากคำบอกเล่าที่ว่า “ได้มีครอบครัวมอญ 3 คนพี่น้องซึ่งมีความรู้ทางปีพาทย์มอญ ได้นำเอาฆ้องมอญติดออกเป็น 3 ท่อน ส่วนลูกฆ้องนั้นใส่กระบุงให้ครอบครัวช่วยกันหาบเดินเข้ามาทางจังหวัดตาก และสุดท้ายได้มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เมืองปทุมธานี และผู้ที่แบกฆ้องมอญและได้มาอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานีก็คือกลุ่มดนตรีเสนาะ กับกลุ่มดนตรีเจริญ” นอกจากกลุ่มตระกูลทั้งสองแล้วในอำเภอเมืองจังหวัดปทุมธานีต่างมีกลุ่มนักดนตรีและกลุ่มตระกูลดนตรีที่ได้สร้างชื่อเสียงและสะสมผลงานไว้หลายท่านเพื่อให้นักศึกษาครั้งนี้ได้ครอบคลุมเนื้อหาจึงสืบประวัติของกลุ่มตระกูลปีพาทย์มอญ ในอำเภอเมืองปทุมธานี โดยมีประวัติความเป็นมาของกลุ่มตระกูลปีพาทย์มอญ ดังต่อไปนี้

1. ประวัติและพัฒนาการของตระกูลดนตรีเจริญ

ตระกูลดนตรีเจริญจากการสัมภาษณ์ นายประสาน ดนตรีเจริญ, นายพยุ่ง แสงทับทิม, พระสาคร ปาณะลักษณะ นายช่อม ดนตรีเสนาะ และนายวีระ ดนตรีเจริญ ตระกูลดนตรีเจริญเป็นตระกูลหนึ่งที่มีเชื้อสายมอญ คนในตระกูลสามารถพูดภาษามอญได้ และมีวิถีชีวิตรวมถึงอาชีพรับจ้างปีพาทย์มอญ ซึ่งทุกอย่างล้วนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมมอญ จากคำบอกเล่าเกี่ยวกับต้นตระกูลดนตรีเจริญ ไม่สามารถทราบชื่อบรรพบุรุษต้นตระกูล ทราบเพียงว่า “เป็นชาวมอญที่อพยพเข้ามาอยู่ในอำเภอเมืองจังหวัดปทุมธานีและยังเป็นนักดนตรีปีพาทย์มอญ เป็นฝีมือเดียวกับตระกูลดนตรีเสนาะ” จากข้อมูลเอกสารทั่วไปที่เกี่ยวกับการเผยแพร่เข้ามายังประเทศไทยของปีพาทย์มอญ ยังระบุได้ว่าต้นตระกูลดนตรีเจริญเป็นผู้แบกฆ้องมอญเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่จังหวัดปทุมธานี บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาปากคลองบางโพธิ์ หรือตำบลบางปรอก ซึ่งลักษณะของฆ้องมอญที่แบกมาเป็นส่วนหน้าพระ และส่วนหางเป็นรูปคล้ายแมงป่องต้นตระกูลดนตรีเจริญมีบุตร 5 คน ชาย 2 คน หญิง 3 คน คือ

1. นายสุม ดนตรีเจริญ
2. นายจุก ดนตรีเจริญ
3. นางพุด ดนตรีเจริญ
4. นางพับ ดนตรีเจริญ
5. นางเพิ่ม ดนตรีเจริญ

รุ่นที่ 1 บุตรของตระกูลดนตรีเจริญ

บุตรคนที่ 1 นายสุม ดนตรีเจริญ

นายสุม ดนตรีเจริญ เป็นบุคคลที่ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรีปี่พาทย์มอญจากบิดา มีครอบครัวกับนางอ่วม ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่บ้านเกียนาริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาหรือปัจจุบันคือหัวถนนติวานนท์ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี นายสุม ดนตรีเจริญเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถทางด้านปี่พาทย์มอญ ได้ถ่ายทอดดนตรีให้กับบุตรหลานและลูกศิษย์ ต่อมาบ้านเกิดไฟไหม้ จึงนำเครื่องดนตรีใส่เรือและได้แจวเรือมาในวันนั้น ขึ้นมาอยู่ที่กรุงเทพมหานคร มาจอดเรืออยู่ข้างวัดสระเกศ ซึ่งเป็นบริเวณใกล้เคียงกับบ้านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เมื่อครูสุม ดนตรีเจริญมีฐานะดีขึ้นจึงสร้างบ้านอยู่ตรงริมคลองข้างวัดสระเกศ บริเวณชุมชนบ้านบาตร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย ย่านวังบูรพา ต่อมานายสุมกับครูหลวงประดิษฐไพเราะมีความสนิทสนมกัน เวลาว่างก็ไปช่วยกัน นายสุมมีอายุมากกว่าครูหลวงประดิษฐไพเราะ นายสุมมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเพลงมอญกับครูหลวงประดิษฐไพเราะ ลูกศิษย์ครูหลวงประดิษฐไพเราะได้ศึกษาเพลงมอญกับครูสุม ครูสุมก็ได้เรียนเพลงไทยกับครูหลวงประดิษฐไพเราะ ครูหลวงประดิษฐไพเราะเรียกครูสุมว่าพี่ ภายหลังครูหลวงประดิษฐไพเราะได้รับตำแหน่งเป็นหัวหน้าแผนกดนตรีไทยกองการสังคีต กรมศิลปากร ต่อจากพระยาประสานดุริยศัพท์ ครูหลวงประดิษฐไพเราะได้ซื้อเครื่องมอญเครื่องใหญ่ของครูสุมในราคา 700 บาท มาไว้ที่แผนกดนตรีไทย กองการสังคีต ส่วนฆ้องมอญที่สันนิษฐานว่าแบกเข้ามาในประเทศไทย ได้เป็นมรดกตกอยู่กับบุตร คือนางสมผล

ครูสุม ดนตรีเจริญ เป็นครูปี่พาทย์มอญที่สำคัญคนหนึ่ง เป็นผู้นำเพลงมอญของจังหวัดปทุมธานีมาเผยแพร่เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง นับว่าเป็นผู้สร้างประวัติและตำนานของเพลงมอญมาจนถึงทุกวันนี้ครูหลวงประดิษฐไพเราะ กับครูสุมดนตรีเจริญได้ประพันธ์เพลงมอญร่วมกัน คือเพลงมอญยาดเล่โดยครูหลวงประดิษฐไพเราะประพันธ์ทำนอง ครูสุม ดนตรีเจริญประพันธ์เนื้อร้องซึ่งเป็นภาษามอญ สำหรับใช้บรรเลงกับวงปี่พาทย์มอญแทนปี่พาทย์นางหงส์ในงานศพครูสุม ดนตรีเจริญ สมรสกับนางอ่วม มีบุตรด้วยกัน 5 คน เป็นชาย 3 คน เป็นหญิง 2 คน คือ

1. นายสมพงษ์	ดนตรีเจริญ
2. นางสมผล	ดนตรีเจริญ
3. นางสาวสมจิตต์	ดนตรีเจริญ
4. นายสมชาย	ดนตรีเจริญ
5. นายธีระ	ดนตรีเจริญ

บุตรคนที่ 2 นายจู ดนตรีเจริญ

นายจู ดนตรีเจริญ เกิดบ้านเลขที่ 29 ตำบลบางปรอก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีกับบิดา ฝึกหัดฆ้องมอญวงใหญ่เป็นเครื่องมือแรก และต่อมาได้รับการถ่ายทอดจากครูสุม ดนตรีเจริญผู้เป็นพี่ชาย สามารถเล่นเครื่องดนตรีได้ทุกชนิด แต่ที่ถนัดที่สุดคือฆ้องมอญวงใหญ่ รองลงมาคือตะโพนมอญ ออกงานเล่นดนตรีตามสถานที่ต่างๆ ร่วมกับพี่ชายมาโดยตลอด เมื่อครูสุม ดนตรีเจริญ ย้ายไปอยู่ที่กรุงเทพมหานคร นายจู ดนตรีเจริญ จึงรวบรวมเครื่องดนตรีและนักดนตรีที่อยู่ในกลุ่มด้วยกันตั้งวงและรับบรรเลงงานทั่วไปในจังหวัดปทุมธานี สมัยก่อนนั้นไม่มีการตั้งชื่อวง ส่วนมากจะนำชื่อหัวหน้าวงเป็นชื่อคณะปี่พาทย์มอญ เช่น คณะนายสุม ดนตรีเจริญ คณะนายจู ดนตรีเจริญ เป็นต้น นายจูสมรส มีบุตรด้วยกัน 2 คน คือ

- 1. นางยุวรรณ นุสติ
- 2. นายจรูญ ดนตรีเจริญ

ปี พ.ศ. 2480 นายจู่ ดนตรีเจริญ ได้ล้มป่วยลงเป็นโรคอัมพาตเส้นโลหิตฝอยแตกภายหลังได้ถึงแก่กรรม และผู้ดูแลงานปี่พาทย์มอญต่อจากนายจู่ ดนตรีเจริญ คือ นายกลั่น ดนตรีเจริญ ซึ่งเป็นหลาน

บุตรคนที่ 3 นางพุด ดนตรีเจริญ
นางพุด ดนตรีเจริญ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี แต่เป็นผู้ส่งเสริมให้บุตรเรียนดนตรี นางพุดสมรสกับนายทรัพย์ ซึ่งเป็นนักดนตรี มีบุตรด้วยกัน 4 คน ชาย 3 คน หญิง 1 คน บุตรทุกคนใช้นามสกุลดนตรีเจริญ คือ

- 1. นายสิน ดนตรีเจริญ
- 2. นางผิน ปาณะลักษณ์
- 3. นายกลั่น ดนตรีเจริญ
- 4. นายสุรินทร์ ดนตรีเจริญ

บุตรคนที่ 4 นางพับ ดนตรีเจริญ
นางพับ ดนตรีเจริญ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี สมรสกับนายลับ มีบุตรด้วยกัน 2 คน คือ

- 1. นางเข็ม ไม่ทราบนามสกุล
- 2. นางเขียน ไม่ทราบนามสกุล

บุตรทั้งสองไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี

บุตรคนที่ 5 นางเพิ่ม ดนตรีเจริญ
นางเพิ่ม ดนตรีเจริญ ได้สมรสกับขุนพิชัย และได้ย้ายไปตั้งบ้านเรือนอยู่ต่างจังหวัด มีบุตรด้วยกัน 4 คน คือ

- 1. นางเจิม ไม่ทราบนามสกุล
- 2. นางปาหนัน ไม่ทราบนามสกุล
- 3. นายกมล ดนตรีเจริญ
- 4. นางสาวระวีวรรณ ดนตรีเจริญ

บุตรทั้ง 4 คน ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี

รุ่นที่ 2 บุตรของนายสุม ดนตรีเจริญ

บุตรคนที่ 1 นายสมพงษ์ ดนตรีเจริญ
นายสมพงษ์ ดนตรีเจริญ เป็นผู้ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีจากบิดา เป็นผู้ที่มีฝีมือในการตีฆ้องมอญได้ดีมาก นายสมพงษ์ เคยได้ไปอยู่ที่บ้านครูเตือน ที่จังหวัดเพชรบุรี ไปทำงานปี่พาทย์ เมื่อหมดหน้างานบรรเลงปี่พาทย์ก็จะกลับมาที่กรุงเทพมหานคร นายสมพงษ์ ดนตรีเจริญ ยังเคยได้ต่อเพลงให้กับนายชฎิล นักดนตรี ภายหลังนายสมพงษ์ สมรสกับนางเจิม มีบุตรด้วยกัน 3 คน คือ

1. นางสาวจินดา ดนตรีเจริญ
2. นางจันทนา ดนตรีเจริญ
3. นาวาเอกพิทยา ดนตรีเจริญ

นายสมพงษ์ ดนตรีเจริญ ไม่ได้มีการถ่ายทอดทางดนตรีให้กับบุตร จึงไม่มีใครได้รับการถ่ายทอดการเป็นหัวหน้าวง หรือลูกวงของครอบครัวตัวเอง

บุตรคนที่ 2 นางสาวสมผล ดนตรีเจริญ

นางสมผล ดนตรีเจริญ ได้สมรสกับนายสมศักดิ์ ไม่มีบุตร และไม่ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี

บุตรคนที่ 3 นางสาวสมจิตต์ ดนตรีเจริญ

นางสาวสมจิตต์ ดนตรีเจริญ ไม่มีครอบครัวและไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี

บุตรคนที่ 4 นายสมชาย ดนตรีเจริญ

นายสมชาย ดนตรีเจริญ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี สมรสกับนางศศิธร มีบุตรด้วยกัน 5 คน คือ

1. นางสาววงค์ ดนตรีเจริญ
2. นายชัยยันต์ ดนตรีเจริญ
3. นายสันศิริ ดนตรีเจริญ
4. นางโสภาพรรณ ดนตรีเจริญ
5. ไม่ทราบชื่อ

บุตรทั้ง 5 คน ไม่ได้รับการถ่ายทอดจากบิดาหรือบุคคลอื่น

บุตรคนที่ 5 นายธีระ ดนตรีเจริญ

นายธีระ ดนตรีเจริญ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี สมรสกับนางสุมาลี มีบุตรด้วยกัน 4 คน คือ

1. นางธัญญรัตน์ ดนตรีเจริญ
2. นายธนา ดนตรีเจริญ
3. นายธนาพันธ์ ดนตรีเจริญ
4. นายไพโรจน์ ดนตรีเจริญ

บุตรทั้ง 4 คน ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีจากบิดา หรือบุคคลอื่นๆ

รุ่นที่ 2 บุตรของนายจู่ ดนตรีเจริญ

บุตรคนที่ 1. นางยุววรรณ (ดนตรีเจริญ) นุสดี

นางยุววรรณ (ดนตรีเจริญ) นุสดี ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี สมรสกับจำลองเกียรติ นุสดี มีบุตรด้วยกัน 3 คนคือ

1. นายบรรยงค์ นุสดี
2. นายสายัณห์ นุสดี
3. นางแฉ้ว นุสดี

บุตรทั้ง 3 คน ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี

บุตรคนที่ 2 นายจรรยา ดนตรีเจริญ

นายจรรยา ดนตรีเจริญ ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีปี่พาทย์มอญและเพลงมอญเป็นมือรุ่นบิดาที่มีฝีมือและมีชื่อเสียงคนหนึ่ง ต่อมาย้ายจากปทุมธานีไปอยู่ที่กรุงเทพมหานคร ไปเป็นนักดนตรีอยู่ที่วัดพระพิเรนทร์ นอกจากการตีระนาดเอกในงานทั่วไปแล้ว ยังสามารถตีระนาดเอกประกอบการแสดงโขนละคร และลิเกในสมัยนั้นได้เป็นอย่างดี นายจรรยา ดนตรีเจริญ เป็นคนถ่ายทอดดนตรีให้กับนายกมล ดนตรีเจริญ ซึ่งเป็นหลาน

รุ่นที่ 2 บุตรของนางพุด ดนตรีเจริญ

บุตรคนที่ 1 นายสิน ดนตรีเจริญ

นายสิน ดนตรีเจริญ ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีจากบิดา แต่ไม่ค่อยมีบทบาททางด้านดนตรีมากนัก

บุตรคนที่ 2 นางผิน (ดนตรียุติ) ปาณะลักษณะ

นางผิน (ดนตรียุติ) ปาณะลักษณะ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี สมรสกับนายบุญมาก ปาณะลักษณะ มีบุตรด้วยกัน 6 คน เป็นชาย 4 คน เป็นหญิง 2 คน คือ

1. นายสาคร ปาณะลักษณะ
2. นายสมคิด ปาณะลักษณะ
3. นายสมควร ปาณะลักษณะ
4. นายประคอง ปาณะลักษณะ
5. นางสาวประจวบ ปาณะลักษณะ
6. นางประดับ (ปาณะลักษณะ) แสงทับทิม

บุตรคนที่ 3 นายกมล ดนตรีเจริญ

นายกมล ดนตรีเจริญ เกิดเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2341 ปีวอก ณ บ้านเลขที่ 29 ตำบลบางปรอก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ได้ใช้นามสกุลของมารดาชื่อ ดนตรีเจริญ นายกมล ดนตรีเจริญ ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีจากบิดาคือนายทรัพย์ ตั้งแต่อายุ 8 ปี โดยการหัดตีฆ้องวงใหญ่เป็นเครื่องดนตรีชิ้นแรก ต่อมาฝึกหัดเล่นดนตรีเครื่องอื่นๆ จนเป็นปี่พาทย์มอญและเครื่องดนตรีไทย นอกจากเรียนดนตรีจากบิดาแล้วยังเรียนดนตรีกับครูสุ่ม ดนตรีเจริญ และได้เคยไปหาครูสุ่มที่กรุงเทพมหานคร ได้พบกับครูกล้า ณ บางช้าง ได้ต่อเพลงกับครูกล้า ณ บางช้างและครูหลวงประดิษฐไพเราะ การต่อเพลงสมัยนั้นใช้การจำอย่างเดียว เมื่อนายจรรยา ดนตรีเจริญถึงแก่กรรม นายกมลได้ไปดูแลวงปี่พาทย์มอญแทน ต่อมานายกมล ดนตรีเจริญ ได้รวบรวมเงินที่เหลือจากการบรรเลงปี่พาทย์เก็บไว้ใช้ส่วนหนึ่ง และเงินจากบิดามารดาส่วนหนึ่งไปซื้อเครื่องดนตรีจากเวียงนครเกษม และรับบรรเลงงานทั้งในจังหวัดปทุมธานีและทั่วไป จนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักโดยใช้ชื่อว่า "กมล ดนตรีเจริญ" นายกมล สมรสกับนางเมี้ยน มีบุตรด้วยกัน 7 คน เป็นผู้ชาย 5 คน ผู้หญิง 2 คน ดังนี้

1. นายปทุม ดนตรีเจริญ
2. นายประสิทธิ์ ดนตรีเจริญ

- 3. นายประเสริฐ ดนตรีเจริญ
- 4. นางสาวเจลิยา ดนตรีเจริญ
- 5. นางบุญส่ง กลิ่นชัย
- 6. นายประสาน ดนตรีเจริญ
- 7. นายวีระ ดนตรีเจริญ

เมื่อนายกลิ่น ดนตรีเจริญอายุครบ 30 ปี (ในปี พ.ศ. 2480) ได้ถ่ายทอดทางดนตรีให้กับลูกหลาน และบุคคลภายนอก บุคคลภายนอกที่ได้ถ่ายทอดทางด้านดนตรีได้แก่ นายเมธา หมูเย็น ทำให้วงดนตรีมีความเจริญรุ่งเรือง มีผู้ร่วมวงทั้งที่เป็นคนภายในตระกูลและเป็นบุคคลข้างเคียงที่เป็นนักดนตรีจากกลุ่มตระกูลดนตรีอื่นมาร่วมเล่นดนตรีในช่วงต่าง ๆ มีดังนี้

ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2477 – 2484

นายเจริญ	ดนตรีเจริญ	ระนาดเอก
นายญวน	ทุ้มเพราะ	ระนาดทุ้ม
นายฝู่น	ระนาดเสนาะ	ฆ้องมอญ
นายอุ๊ด	แสงทับทิม	ปี่มอญ
นายคู	ไม้ทราบนามสกุล	ปี่มอญ
นายจู	ดนตรีเจริญ	ตะโพน
นายบุญยืน	แจ่มใจ	ฉิ่ง
นายมงคล	ดนตรีเจริญ	ฉาบ
นายกลิ่น	ดนตรีเจริญ	กรับ

ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2485 – 2490

นายบุญเงิน	ฆ้องเสนาะ	ระนาดเอก
นายบุญยืน	แจ่มใจ	ระนาดทุ้ม
นายมงคล	ดนตรีเจริญ	ฆ้องมอญวงใหญ่
นายโนรี	ดนตรีเจริญ	ฆ้องมอญวงเล็ก
นายสง่า	เปรมปรีดิ์	ปี่มอญ
นายแครง	ไม้ทราบนามสกุล	เปิงมางคอก
นายอ่อน	ดนตรีเจริญ	ตะโพนมอญ
นายสาคร	ปานะลักษณะ	ฉิ่ง
นายสมคิด	ปานะลักษณะ	ฉาบ
นายกลิ่น	ดนตรีเจริญ	ทุกเครื่องมือและควบคุมวง

ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2500 - 2509

นายประเสริฐ	ดนตรีเจริญ	ระนาดเอก
นายประทุม	ดนตรีเจริญ	ระนาดทุ้ม
นายสมคิด	ปานะลักษณะ	ฆ้องมอญวงใหญ่

นายประสาน	ดนตรีเจริญ	ฆ้องมอญวงเล็ก
นายพุง	แสงทับทิม	ฆ้องมอญ
นายประสิทธิ์	ดนตรีเจริญ	ตะโพนมอญ
นายสมนึก	แสงทับทิม	เปิงมางคอก
นายอนงค์	แสงทับทิม	ปี่มอญ
นายวีระ	ดนตรีเจริญ	ฉิ่ง
นายก齡	ดนตรีเจริญ	ผู้ควบคุมวง

ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2510 - 2525

นายเมธา	หมุ่มเย็น	ระนาดเอก
นายสมนึก	แสงทับทิม	ระนาดทุ้ม
นายประสาน	ดนตรีเจริญ	ฆ้องมอญวงใหญ่
นายวีระ	ดนตรีเจริญ	ฆ้องมอญวงเล็ก
นายอนงค์	แสงทับทิม	ปี่มอญ
นายสมยศ	สระเสื่อ	ตะโพนมอญ
นายมนตรี	ดนตรีเจริญ	เปิงมางคอก
นายไชยา	ดนตรีเจริญ	ฉิ่ง
นายก齡	ดนตรีเจริญ	ผู้ควบคุมวง

ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2526 - 2544

นายไพฑูรย์	ทวนทอง	ระนาดเอก
นายไชยา	ดนตรีเจริญ	ระนาดทุ้ม
นายวีระ	ดนตรีเจริญ	ฆ้องมอญวงใหญ่
นายสมพร	แววมณี	ฆ้องมอญวงเล็ก
นายเพทาย	ประหยัด	ปี่มอญ
นายสมยศ	สระเสื่อ	ตะโพนมอญ
นายมนตรี	ดนตรีเจริญ	เปิงมางคอก
นายพุง	แสงทับทิม	ฉิ่ง
นายก齡	ดนตรีเจริญ	ผู้ควบคุมวง
นายวีระ	ดนตรีเจริญ	ผู้ควบคุมวง

นายก齡 ดนตรีเจริญได้ป่วยด้วยโรคชราภาพ ถึงแก่กรรมเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2544 ณ บ้านเลขที่ 29 ต. บางปรอก อ.เมือง จ.ปทุมธานี รวมอายุได้ 97 ปี นับเป็นครูดนตรีมอญที่มีอายุมากคนหนึ่ง ของตระกูลดนตรีเจริญ หลังจากที่นายก齡 ดนตรีเจริญถึงแก่กรรม นายประสาน ดนตรีเจริญกับนายวีระ ดนตรีเจริญได้ไปตั้งวงปี่พาทย์ขึ้นใหม่แทนนายก齡 ดนตรีเจริญต่อไป

บุตรคนที่ 4 นายสุรินทร์ ดนตรีเจริญ

นายสุรินทร์ ดนตรีเจริญ ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรีฝึกฆ้องวงใหญ่เป็นเครื่องลำดับแรกกับบิดา ต่อมาได้ฝึกปี่พาทย์มอญ ได้ต่อเพลงมอญกับนายสุม ดนตรีเจริญ ได้สมรสกับนางฟู มีบุตร 2 คนคือ

1. นายวิรัตน์ ดนตรีเจริญ
2. นางแป้ว ดนตรีเจริญ

ไม่ได้ถ่ายทอดทางดนตรีให้กับบุตร ประกอบกับบุตรมีหน้าที่การงาน จึงไม่ได้ไปเล่นดนตรีอีก

รุ่นที่ 3 บุตรของนางผิน ปาณะลักษณะ

บุตรคนที่ 1 นายสาคร ปาณะลักษณะ

นายสาคร ปาณะลักษณะ ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีจากบิดากับนายกลั่น ดนตรีเจริญ แต่ไม่ได้มีอาชีพทางด้านดนตรีมีอาชีพทางด้านตัดผม ปัจจุบันบวชพระ อยู่วัดบางโพธิ์ ก่อนบวชได้สมรสกับนางละมัย มีบุตรด้วยกันแต่บุตรทุกคนไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี

บุตรคนที่ 2 นายสมคิด ปาณะลักษณะ

นายสมคิด ปาณะลักษณะ ได้รับการถ่ายทอดจากบิดา ฝึกฆ้องวงใหญ่และต่อมาฝึกดนตรีกับนายกลั่น ดนตรีเจริญ และยังได้ต่อเพลงกับกลุ่มของนายเมื่อยะ พิณพาทย์ โดยเป็นคนฆ้องวงใหญ่ที่มีฝีมือคนหนึ่ง แต่เนื่องจากมีอาชีพเป็นตำรวจ จึงไม่ค่อยมีเวลาไปเล่นดนตรีทั่วไป จะไปเล่นเฉพาะงานที่สำคัญๆ สมรสกับนางทองเงิน ไม่ได้ฝึกให้บุตรเล่นดนตรี นายสมคิดมีความสามารถมากในการพันไม้ระนาดเอกไม้นวมและไม้ระนาดทุ้มได้ดี ปัจจุบันถึงแก่กรรมแล้ว ครอบครัวของนายสมคิดจึงไม่ได้เกี่ยวข้องกับดนตรีอีก

บุตรคนที่ 3 นายสมควร ดนตรีเจริญ

นายสมควร ดนตรีเจริญได้รับการถ่ายทอดทางดนตรีจากบิดา คือนายกลั่น ดนตรีเจริญ ไม่ได้มีอาชีพทางด้านดนตรี บุตรจึงไม่ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี

บุตรคนที่ 4 นางประคอง ปาณะลักษณะ

นางประคอง ปาณะลักษณะ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี

บุตรคนที่ 5 นางสาวประจวบ ปาณะลักษณะ

นางสาวประจวบ ปาณะลักษณะ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี

บุตรคนที่ 6 นางประดับ (ปาณะลักษณะ) แสงทับทิม

นางประดับ (ปาณะลักษณะ) แสงทับทิม ไม่ได้รับการถ่ายทอดเครื่องดนตรีจากต้นตระกูล แต่ส่วนตัวนางประดับเองเป็นนักร้องเพลงไทยเดิม สมรสกับนายอนงค์ แสงทับทิม ซึ่งเป็นนักดนตรีตระกูลแสงทับทิม

มีบุตรด้วยกัน 3 คนคือ

- 1. นางนงนุช แสงทับทิม
- 2. นายสราวุธ แสงทับทิม
- 3. นายศิริรัตน์ แสงทับทิม

บุตรทั้ง 3 คนได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีจากบิดาและมารดา และบุตรทั้ง 3 คนจบปริญญาตรีทางด้านดนตรีจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บุตรสาวมีความสามารถในการขับร้องเพลงไทยเดิมได้เป็นอย่างดี เคยได้รับรางวัลชนะเลิศร้องเพลงกล่อมลูก ครั้งที่ 1 จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยมหิดล สำหรับบุตรชายทั้ง 2 คนได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีจากบิดาเป็นเครื่องดนตรีเครื่องเป่า บุตรชายทั้ง 2 คนปัจจุบันย้ายครอบครัวจากอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานีไปอยู่ที่จังหวัดภูเก็ต โดยเป็นหัวหน้าวงปี่พาทย์และนาฏศิลป์ รับบรรเลงงานตามโรงแรมทั่วไป

รุ่นที่ 3 บุตรของนายกสิน ดนตรีเจริญ

บุตรคนที่ 1 นายปทุม ดนตรีเจริญ

นายปทุม ดนตรีเจริญ เป็นผู้ได้รับการถ่ายทอดดนตรีจากบิดา ฝึกฆ้องมอญวงใหญ่เป็นลำดับแรก ต่อมาได้ฝึกเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ เนื่องจากบิดาเป็นเจ้าของวง และนายปทุม ดนตรีเจริญ เป็นบุตรคนโต จึงเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงให้กับบิดา นายปทุมเป็นนักดนตรีอาชีพได้สมรสกับนางประทวน มีบุตรด้วยกัน 5 คนคือ

- 1. นางนัยยา ดนตรีเจริญ
- 2. นายชูชัย ดนตรีเจริญ
- 3. นางวงเดือน ดนตรีเจริญ
- 4. นายอุบล ดนตรีเจริญ
- 5. นายปรีชา ดนตรีเจริญ

นายปทุม ดนตรีเจริญได้ถ่ายทอดทางด้านดนตรีให้กับบุตร คือนายชูชัย ดนตรีเจริญ กับนายปรีชา ดนตรีเจริญ ปัจจุบันนี้บุตรทั้ง 2 คนเป็นนักดนตรีอาชีพ นายปทุม ดนตรีเจริญได้บวชเป็นพระและถึงแก่กรรมในภายหลัง

บุตรคนที่ 2 นายประสิทธิ์ ดนตรีเจริญ

นายประสิทธิ์ ดนตรีเจริญ ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีกับบิดา ฝึกฆ้องวงใหญ่เป็นลำดับแรก ต่อมาได้ฝึกดนตรีชนิดอื่นๆ อีก ถนัดเครื่องดนตรีเครื่องหนัง เคยเป็นผู้ควบคุมวงให้กับวงปี่พาทย์ คณะดนตรีเจริญไปบรรเลงที่วัดพระพิเรนทร์ ซึ่งมีนักดนตรีที่บรรเลงร่วม ดังนี้

1. นางประโลม พิณพาทย์	ขับร้อง
2. นายอนงค์ แสงทับทิม	ปี่
3. นายเมธา หมูเย็น	ระนาดเอก
4. นายชูชัย ดนตรีเจริญ	ฆ้องวงใหญ่
5. นายประสาน ดนตรีเจริญ	ฆ้องวงเล็ก
6. ครูศิริ นักดนตรี	ระนาดทุ้ม
7. นายประสิทธิ์ ดนตรีเจริญ	ฉิ่ง

บุตรคนที่ 5 นางบุญส่ง (ดนตรีเจริญ) กลิ่นชัย

นางบุญส่ง (ดนตรีเจริญ) กลิ่นชัย ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี สมรสกับนายทวี กลิ่นชัย ได้ย้ายไปตั้งถิ่นฐานอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่

บุตรคนที่ 6 นายประสาน ดนตรีเจริญ

นายประสาน ดนตรีเจริญ ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรีจากบิดา ฝึกฆ้องวงใหญ่เป็นลำดับแรก ต่อมาได้ฝึกเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ ถนัดเครื่องดนตรีฆ้องวงเล็ก ระนาดเอก ปัจจุบันตั้งบ้านเรือนอยู่ซอยสมประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี เป็นหัวหน้าวง ได้สมรสกับนางประจวบ มีบุตรด้วยกัน 5 คน คือ

1. นายไชยา ดนตรีเจริญ
2. นางสุนีย์ ดนตรีเจริญ
3. นางรัศมี ดนตรีเจริญ
4. นางฤดี ดนตรีเจริญ
5. นางสาวรัตน์ ดนตรีเจริญ

นายประสาน ดนตรีเจริญ ได้ถ่ายทอดดนตรีให้กับบุตรชายคือ นายไชยา ดนตรีเจริญ จนเป็นนักดนตรีถนัดในการตีระนาดเอก ในปัจจุบันนายไชยา ดนตรีเจริญ ได้ช่วยนายประสาน ดนตรีเจริญ ควบคุมวงดนตรีไปบรรเลงตามงานต่างๆ

บุตรคนที่ 7 นายวีระ ดนตรีเจริญ

นายวีระ ดนตรีเจริญ ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรีปี่พาทย์จากบิดา เครื่องดนตรีที่ฝึกเป็นลำดับแรกคือ ฆ้องวงใหญ่ ต่อมาจึงได้ฝึกหัดเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ มีความรู้ทางด้านดนตรีหลายเครื่องมือ และยังเป็นนักวิชาการ นิสิตนักศึกษามาสัมภาษณ์อยู่เป็นประจำ ข้อมูลต่างๆมักได้มาจากนายวีระ ดนตรีเจริญ มีความถนัดเครื่องดนตรีหลายชนิด เช่น กลองสองหน้า ตะโพน ฆ้องวงใหญ่ ปี่มอญ ระนาดทุ้ม เป็นนักดนตรีอาชีพ เป็นหัวหน้าวงและคณะรำมอญ และยังทำงานราชการทหารเป็นพนักงานขับรถ มียศเป็นพันจ่าอากาศเอก นายวีระ ดนตรีเจริญเป็นคนที่มีความอดุสาหะ ต่อมาได้สมรสกับนางอุษา มีบุตรด้วยกัน 2 คนคือ

1. นางวรรณันท์ ดนตรีเจริญ
2. นายภมรรัตน์ ดนตรีเจริญ

ภรรยานายวีระ เป็นนักร้องเพลงไทยเดิม ได้ถ่ายทอดการขับร้องเพลงให้กับนางวรรณันท์ บุตรสาว ทำให้สามารถขับร้องเพลงไทยเดิมได้ และนายวีระ ดนตรีเจริญ ยังได้ตั้งคณะรำมอญโดยให้บุตรสาวและเพื่อนๆ เป็นผู้รำ เป็นผู้ถ่ายทอดทางดนตรีให้กับนายภมรรัตน์บุตรชาย จนปัจจุบันนี้ นายภมรรัตน์จบปริญญาตรีทางด้านดนตรีจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และได้มาช่วยบิดาควบคุมวงดนตรีไปบรรเลงตามงานต่างๆ

รุ่นที่ 3 บุตรของนายสุรินทร์ ดนตรีเจริญ

บุตรคนที่ 1 นายวิรัตน์ ดนตรีเจริญ

นายวิรัตน์ ดนตรีเจริญ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี

บุตรคนที่ 2 นางแป้ว ดนตรีเจริญ

นางแป้ว ดนตรีเจริญ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี

1.1 ที่มาและการสืบทอดตระกูลดนตรีเจริญ

การสืบทอดดนตรีของตระกูลดนตรีเจริญ เป็นการสืบทอดในระบบเครือญาติ มีการถ่ายทอดดนตรีจากบรรพบุรุษให้กับลูกหลานและศิษย์ เช่น ครูสุม ดนตรีเจริญ , นายจู้ ดนตรีเจริญ ได้รับการถ่ายทอดดนตรีจากบิดา นายกลั่น ดนตรีเจริญ ได้เรียนดนตรีกับครูสุม และครูสุมยังได้ถ่ายทอดทางด้านดนตรีให้บุคคลทั่วไป

การเกี่ยวข้องกับกลุ่มตระกูลดนตรีอื่น

กลุ่มตระกูลดนตรีเจริญมีการเกี่ยวข้องกับกลุ่มตระกูลอื่นๆ โดยมี นางประดับ ปาณะลักษณะ ซึ่งมีคุณยายเป็นตระกูลดนตรีเจริญ ได้สมรสกับนายอนงค์ แสงทับทิม ซึ่งนายอนงค์ แสงทับทิม เป็นตระกูลดนตรีปี่พาทย์อยู่ที่อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ที่มีชื่อเสียง สำหรับนายอนงค์ก็เป็นคนปี่ที่มีชื่อเสียง ปัจจุบันย้ายไปอยู่ที่จังหวัดภูเก็ต ไปเป็นหัวหน้าวงษ์ดนตรีไทยและนาฏศิลป์รับจ้างบรรเลงตามโรงแรมทั่วไป เป็นการเกี่ยวข้องกันทางด้านการร่วมงานดนตรี เช่น ครูสุม ได้ต่อเพลงให้ครูหลวงประดิษฐไพเราะ และได้เคยหาหลวงชาญเชิงระนาด ครูเทียบ คงลายทอง มาร่วมวงปี่พาทย์ นายกลั่น ดนตรีเจริญ ได้เคยหาครูสาตี มาลัยมาลัย ครูศิริ นักดนตรี มาร่วมบรรเลงปี่พาทย์มอญในคณะวงษ์ดนตรีเจริญ และเคยมาต่อเพลงให้กับลูกๆหลานๆ จากข้อมูลเอกสาร ครูสุมได้เกี่ยวข้องกับนักดนตรีที่มีชื่อเสียงหลายท่าน

ปี พ.ศ. 2462 นายสุม ดนตรีเจริญ ได้ย้ายบ้านจากจังหวัดปทุมธานีมาอาศัยอยู่ที่กรุงเทพมหานคร บริเวณผ่านฟ้า ใกล้กับวัดสระเกศ ได้จัดวงปี่พาทย์มอญขึ้น ซึ่งเป็นวงที่ได้รับความนิยมมาก มีนายกล้า ณ บางช้าง และหลวงชาญเชิงระนาด (เงิน พลารักษ์) เป็นครูสอนนักดนตรีประจำวงปี่พาทย์มอญวงนี้ ได้แก่

หลวงชาญเชิงระนาด

นายพุ่ม บาปุยะวาทย์

นายเล็ก ไม่ทราบนามสกุล

นายเทียบ คงลายทอง

นายแกละ ไม่ทราบนามสกุล

นายรวม พรหมบุรี

(สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัตินักดนตรีและนักร้อง.กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน. 2542 : 201)

นายรวม พรหมบุรี กล่าวกับนายเสถียร ดวงจันทร์ทิพย์ (2538 :117) ว่านายสุม ดนตรีเจริญ มีภรรยาชื่อ นางอ่วม ใช้ชื่อมอญว่า “แจ๊ะ” มีบุตรชื่อ สมพงษ์ สมจิตต์ สมหมาย สมใจ และกล่าวเพิ่มเติมว่า “ครูสุมท่านใจดี รูปร่างอ้วนใหญ่ ผิวดำ ชอบนั่งไ้ร้อง วงดนตรีครูสุม ดนตรีเจริญคนนี้ แก่เอาคนเดียวไปอยู่ด้วย โดยมีครูหลวงชาญเชิงระนาด ตีระนาดเอก คนมั่งว่องใหญ่ ก็อนายเล็กลูกศิษย์ครูหลวงประดิษฐไพเราะ นายแกละ...พี่เทียบก็เป่าปี่ ผมตีระนาดเอก...ครูสุมนี้แกต่อเพลงมอญให้มาก แกเป็นคนดีครูหลวงประดิษฐไพเราะ ให้รู้หลักเพลงมอญ ท่านก็ไปแต่งยึดขยายหมดทุกเพลง ครูสุมนะ แกยึด ขยายทำนองเพลงไม่เป็นหรอก แต่ว่าแกมีหลักวิชา...เพลงไทยแกไม่เป็น...ลูกชายครูสุม ชื่อสมพงษ์ สมจิตต์ และสมหมายเป็นทหารเรือ...”(นายรวม พรหมบุรี, สัมภาษณ์อ้างถึงในเสถียร ดวงจันทร์ทิพย์. 2538 : 117)

บุตรนายสุม ดนตรีเจริญยังมีชีวิตอยู่อีก 2 ท่าน คือนางสมผล ปัจจุบันอายุ 80 ปี และนายธีระ ดนตรีเจริญ ปัจจุบันบ้านอยู่ ซอย 24 ถนนสาธุประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร

วิธีการถ่ายทอดทางดนตรี

วิธีการถ่ายทอดทางดนตรีของตระกูลดนตรีเจริญนั้น เหมือนกับการถ่ายทอดดนตรีไทยทั่วไป คือ ผู้ที่เรียนดนตรีไม่ว่าชอบเครื่องดนตรีชนิดใดต้องฝึกฆ้องมอญวงใหญ่ก่อนเป็นลำดับแรก ถึงได้ฝึกเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ ต่อไป การฝึกดนตรีของตระกูลดนตรีเจริญ จึงต้องฝึกฆ้องมอญวงใหญ่เป็นลำดับแรก เหมือนกับ ครูสุม ดนตรีเจริญ ได้ฝึกฆ้องวงใหญ่จากต้นตระกูล และครูสุมก็ไม่ใช่เป็นเพลงไทย ในกลุ่มตระกูลดนตรีเจริญนั้น ในยุคต้นตระกูล ฝึกฆ้องมอญเป็นเครื่องแรก และมาในยุคหลัง มีการฝึกแบบดนตรีไทย คือ ฝึกฆ้องวงใหญ่เป็นลำดับแรก

ผู้ที่ฝึกฆ้องมอญเป็นเครื่องดนตรีแรกของตระกูลดนตรีเจริญ คือ

1. ครูสุม ดนตรีเจริญ
2. นายจู ดนตรีเจริญ
3. นายจรรยา ดนตรีเจริญ
4. นายกลิ่น ดนตรีเจริญ
5. นายสุรินทร์ ดนตรีเจริญ
6. นายสมพงษ์ ดนตรีเจริญ

ผู้ที่ฝึกฆ้องไทยก่อนเป็นลำดับแรกคือ

1. นายสุรินทร์ ดนตรีเจริญ
2. นายสาคร ดนตรีเจริญ
3. นายสมคิด ดนตรีเจริญ
4. นายสมถาวร ดนตรีเจริญ
5. นายประคอง ดนตรีเจริญ
6. นายปทุม ดนตรีเจริญ
7. นายประสิทธิ์ ดนตรีเจริญ
8. นายประเสริฐ ดนตรีเจริญ
9. นายประสาน ดนตรีเจริญ
10. นายวีระ ดนตรีเจริญ
11. นายชูชัย ดนตรีเจริญ
12. นายชัย อัมรपाल
13. นายปรีชา ดนตรีเจริญ
14. นายมนตรี ดนตรีเจริญ
15. นายสมศักดิ์ ดนตรีเจริญ
16. นายอดิศักดิ์ ดนตรีเจริญ
17. นายไชยา ดนตรีเจริญ

18. นายภมรรัตน์ ดนตรีเจริญ

การต่อเพลงนั้นจะเป็นการต่อแบบตัวต่อตัวผู้ต่อเพลงจะอธิบายดีทีละวรรคให้ผู้ต่อเพลงตีตามจนกว่า
คล่อง จำได้แม่นยำ ผู้ต่อเพลงจึงทำการต่อเพลงวรรคต่อไปให้ การต่อเพลงไม่มีการใช้โน้ต ถ้าผู้ต่อไม่ปฏิบัติ
ให้ดูก็จะฮัมเพลงแทน หรือต่อเพลงด้วยปาก การต่อเพลงด้วยปากนี้ ผู้ต่อเพลงจะพูดเป็นทำนอง ท่ง-ทง คือ
คู่ 4 เต่ง-เตง คู่ 8 เป็นต้น นอกจากได้รับการถ่ายทอดทางดนตรีจากต้นตระกูลแล้ว คนในตระกูลยังได้ฝึก
ดนตรีกับบุคคลอื่น เช่น นายวีระ ดนตรีเจริญ , นายประสาน ดนตรีเจริญ ได้ต่อเพลงกับครูสาตี มาลัยมาลัย,
ครูศิริ นักดนตรี

การสืบทอดหัวหน้าวงและศิษย์ที่จัดตั้งวงใหม่

การสืบทอดหัวหน้าวงและศิษย์ที่จัดตั้งวงใหม่ของตระกูลดนตรีเจริญ ขึ้นอยู่กับความพร้อมของ
ลูกหลานและลูกศิษย์มากกว่าอย่างอื่น เช่น ความพร้อมในด้านความรู้ทางด้านดนตรี และปฏิบัติได้ดีมากน้อย
เพียงใด ความพร้อมด้านงบประมาณเพราะจำเป็นต้องสร้างเครื่องดนตรี หรือบางครั้งอาจได้มรดกตกทอดจาก
บิดามารดา ปู่ย่าตายาย ความพร้อมทางด้านความชอบ ผู้ที่เป็นหัวหน้าวงเป็พาทย์มอญในตระกูลดนตรีเจริญ
ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีทั้งหมด 7 วงด้วยกัน คือ

1. วงครูสู่ม	ดนตรียเจริญ
2. วงนายจู	ดนตรียเจริญ
3. วงนายกสิน	ดนตรียเจริญ
4. วงนายประเสริฐ	ดนตรียเจริญ
5. วงนายประสาน	ดนตรียเจริญ
6. วงนายวีระ	ดนตรียเจริญ
7. วงนายสมศักดิ์	ดนตรียเจริญ

สำหรับวงลูกศิษย์ที่เรียนดนตรีจากตระกูลดนตรียเจริญนั้นไม่พบว่ามีกำเป็นหัวหน้าวง

บุคคลในตระกูลที่ได้ศึกษากับกลุ่มอื่น

การศึกษาดนตรีในอาชีพนั้นมีความนับถือพวกพ้องและกลุ่มกันมาก จึงไม่รวมวงกับบุคคลนอกกลุ่ม
เพราะฉะนั้น ในการศึกษาดนตรีที่ข้ามกลุ่มพวกไปนั้นไม่มี ประกอบกับดนตรีมีการประชันขันแข่งกันจึงไม่มี
การยอมกัน จึงทำให้กำเรียนการสอนนั้นอยู่เฉพาะกลุ่มพวกเดียวกัน ไม่พบวำกลุ่มดนตรียเจริญไปศึกษา
กลุ่มตระกูลอื่นนอกจากกลุ่มตระกูลเดียวกัน

1.2 ชนิดและเครื่องดนตรีของตระกูล

ตระกูลดนตรียเจริญ มีเครื่องดนตรีจากต้นตระกูล จากคำบอกเล่าว่าต้นตระกูลดนตรียเจริญเป็นผู้หนึ่ง
ที่แบกฆ้องมอญเข้ามาในประเทศไทย เครื่องดนตรีที่แบกมาคือ ฆ้องมอญวงใหญ่ และต่อมาได้สร้างระนาดเอก
ตะโพน และพัฒนามาโดยตลอด เครื่องดนตรีที่เป็นของต้นตระกูลได้ตกทอดมายังครูสู่ม ดนตรียเจริญ และครูสู่ม
ได้มอบมรดกฆ้องมอญให้กับนายสมใจ ดนตรียเจริญเป็นผู้ดูแลจนถึงปัจจุบัน และได้มอบเครื่องดนตรีส่วนที่เหลือ
ให้กับนายกสิน เครื่องดนตรีนั้นได้แก่ ระนาดเอก ตะโพน เป็มอญ เป็งมำงคอก 1 ใบ

ลักษณะเครื่องดนตรี

ลักษณะเครื่องดนตรีในตระกูลดนตรีเจริญ ข้องมอญมีลักษณะหน้าพระเศียรจมน ด้านท้ายจะเป็นลายดอกไม้ ข้องมอญวงนี้เป็นข้องต้นแบบให้หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) นำไปสร้างข้องมอญ

จำนวนเครื่องดนตรี

จำนวนเครื่องดนตรีในตระกูลดนตรีเจริญมีทั้งของเดิม และสร้างใหม่ ได้แก่

ก เครื่องดนตรีของครูสู่ม ดนตรีเจริญจากดั้งเดิม มีดังนี้

ข้องมอญวงใหญ่	1	โค้ง
ระนาดเอก	1	ราง
ปี่มอญ	1	เลา
ตะโพนมอญ	1	ใบ
โหม่ง	1	ใบ
ฉาบ	1	คู่

ข เครื่องดนตรีของนายกลีน ดนตรีเจริญ เป็นเครื่องดนตรีที่มีทั้งของเดิม และสร้างขึ้นใหม่ มีดังนี้
เครื่องดนตรีของเดิมที่ได้มรดกมาจากนายจู ดนตรีเจริญ มีดังนี้

ระนาดเอก	1	ราง
ตะโพนมอญ	1	ใบ
เปิงมางคอก	1	ใบ

เครื่องดนตรีที่ได้สร้างขึ้นใหม่ มีดังนี้

ข้องมอญวงใหญ่	1	โค้ง
ข้องมอญวงเล็ก	1	โค้ง
ระนาดเอก	1	ราง
ระนาดทุ้ม	1	ราง
ระนาดเอกเหล็ก	1	ราง
ระนาดทุ้มเหล็ก	1	ราง
ข้องวงใหญ่	1	วง
ข้องวงเล็ก	1	วง
ข้องกระแต	1	วง
ตะโพนมอญ	1	ใบ
เปิงมางคอก	7	ใบ
กระจำโหม่ง	3	ใบ

ค เครื่องดนตรีปี่พาทย์ของนายประสาน ดนตรีเจริญ มีดังนี้

ข้องมอญวงใหญ่	3	โค้ง
ข้องมอญวงเล็ก	2	โค้ง

รางระนาดเอก	2	ราง
รางระนาดทุ้ม	2	ราง
รางระนาดเอกเหล็ก	1	ราง
รางระนาดทุ้มเหล็ก	1	ราง
ตะโพนมอญ	1	ใบ
เปิงมางคอก	1	ชุด
กระจังไหม่ง	1	ชุด
ฆ้องวงใหญ่	1	วง
ฆ้องวงเล็ก	1	วง

ง เครื่องดนตรีของนายวีระ ดนตรีเจริญ มีเครื่องดนตรี ดังนี้

ฆ้องมอญวงใหญ่	1	โค้ง
ฆ้องมอญวงเล็ก	1	โค้ง
ระนาดเอก	2	ราง
ระนาดทุ้ม	2	ราง
เปิงมางคอก	1	ชุด
ระนาดเอกเหล็ก	1	ราง
ระนาดทุ้มเหล็ก	1	ราง
ฆ้องวงใหญ่	1	วง
ฆ้องวงเล็ก	1	วง

จ. เครื่องดนตรีของนายประเสริฐ ดนตรีเจริญ มีเครื่องดนตรี ดังนี้

ฆ้องมอญวงใหญ่	3	โค้ง
ฆ้องมอญวงเล็ก	2	โค้ง
รางระนาดเอก	2	ราง
รางระนาดทุ้ม	2	ราง
ฆ้องใหญ่ไทย	1	วง
ฆ้องเล็กไทย	1	วง
กระจังไหม่ง	1	ชุด
เปิงมางคอก	1	ชุด
ตะโพนมอญ	1	ใบ
ทรมเปิด	2	ตัว
ทรมบอน	1	ตัว
แซกโซโฟน	1	ตัว
ฮอว์น	1	ตัว
กลาริเน็ต	1	ตัว
กลองใหญ่	1	ใบ

ประเภทของวงดนตรี

วงดนตรีของตระกูลดนตรีเจริญ ได้มีการพัฒนางานวงดนตรีมาตามลำดับ โดยแยกประเภทของวงได้ดังนี้

วงครูสู่ม ดนตรีเจริญ

- 1. วงปี่พาทย์มอญเครื่องห้า

วงนายกิลิน ดนตรีเจริญ

- 1. วงปี่พาทย์มอญเครื่องใหญ่ 1 ชุด
- 2. วงปี่พาทย์เครื่องคู่ 1 ชุด

วงนายประสาน ดนตรีเจริญ

- 1. วงปี่พาทย์มอญเครื่องใหญ่ ช้องมอญ 5 โถ่ง
- 2. วงปี่พาทย์เครื่องคู่ 1 ชุด

วงนายวีระ ดนตรีเจริญ

- 1. วงปี่พาทย์มอญเครื่องใหญ่ ช้องมอญ 2 โถ่ง
- 2. วงปี่พาทย์เครื่องคู่ 1 ชุด

วงนายประเสริฐ ดนตรีเจริญ

- 1. วงปี่พาทย์มอญเครื่องใหญ่ ช้องมอญ 5 โถ่ง
- 2. วงปี่พาทย์ไทยเครื่องคู่ 1 ชุด
- 3. แตรวง 1 ชุด

1.3 เอกลักษณ์ของตระกูล

ตระกูลดนตรีเจริญ เป็นตระกูลปี่พาทย์มอญ ตั้งเดิมโดยเฉพาะผู้ที่ทำชื่อเสียงให้ตระกูลคือ ครูสู่ม ดนตรีเจริญ เป็นผู้บุกเบิกปี่พาทย์มอญและเป็นผู้มีความคิดกว้างไกล มีความสามารถนำเพลงมอญไปเผยแพร่ในบ้านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ซึ่งนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี บุคคลในตระกูลดนตรีเจริญทุกคนที่เล่นดนตรี ล้วนแล้วแต่มีความสามารถสูง นอกจากครูสู่ม ดนตรีเจริญแล้ว นายกิลิน ดนตรีเจริญ ก็เป็นอีกผู้หนึ่งที่ทำให้ตระกูลดนตรีเจริญนี้มีชื่อเสียงมากเพราะเนื่องจากมีลูกหลานมาก และเป็นนักดนตรีที่มีคุณภาพ ผู้ที่สามารถเล่นดนตรีได้ดี คือ

- 1. นายวีระ ดนตรีเจริญ เป็นผู้มีความรู้ด้านตีฆ้องมอญได้ดี
- 2. นายประสาน ดนตรีเจริญ เป็นผู้ตีฆ้องวงเล็กได้ดี
- 3. นายมนตรี ดนตรีเจริญ เป็นผู้ตีกลองสองหน้าได้ดี
- 4. นายชูชัย ดนตรีเจริญ เป็นผู้ตีฆ้องมอญได้ดี
- 5. นายปรีชา ดนตรีเจริญ เป็นผู้ตีฆ้องมอญได้ดี
- 6. นายชัย อัมรपाल เป็นผู้ตีฆ้องมอญได้ดี

เครื่องดนตรีที่ตระกูลดนตรีเจริญถนัดมากและมีชื่อเสียงมาก คือ ข้องมอญวงใหญ่และฆ้องวงใหญ่ เพราะฉะนั้นเอกลักษณ์ของตระกูลดนตรีเจริญ ก็คือ การบรรเลงฆ้องมอญ และฆ้องวงใหญ่

การแต่งเพลงขึ้นใหม่

จากการสำรวจยังไม่พบว่าตระกูลดนตรีเจริญเป็นผู้แต่งเพลงไว้ มีเพียงจากข้อมูลเอกสารว่า ครูสู่ม ดนตรีเจริญเป็นผู้แต่งเนื้อร้อง เพลงมอญยาดเล่

ความโดดเด่นในการบรรเลง

เรื่องการโดดเด่นของตระกูลดนตรีเจริญนั้น โดดเด่นเรื่องเพลงมอญ ยุคที่โดดเด่นมี 2 ยุคด้วยกัน คือ ครูสู่ม ดนตรีเจริญ กับนายกління ดนตรีเจริญ ครูสู่มเป็นต้นกำเนิดของเพลงมอญ นายกління ดนตรีเจริญ เป็นยุคโดดเด่นเรื่องของวงดนตรี และการประกอบอาชีพ ชาวบ้านและประชาชนทั่วไปรู้จัก นายกління ดนตรีเจริญ ส่วนนักดนตรีหรือครูดนตรีไทย จะรู้จักครูสู่ม ดนตรีเจริญ

1.4 นักดนตรี

นักดนตรีในตระกูลดนตรีเจริญนั้น ส่วนมากคือ ลูกๆ หลานๆ ส่วนลูกศิษย์จะมีส่วนร่วม ถ้ารวม นักดนตรีในตระกูลดนตรีเจริญ

จำนวนนักดนตรี

1. ดันตระกูล	ไม่ทราบชื่อ
2. นายสู่ม	ดนตรีเจริญ
3. นายจู	ดนตรีเจริญ
4. นายสมพงษ์	ดนตรีเจริญ
5. นายสิน	ดนตรีเจริญ
6. นายกління	ดนตรีเจริญ
7. นายสุรินทร์	ดนตรีเจริญ
8. นายจรรยา	ดนตรีเจริญ
9. นายสาคร	ปาณะลักษณ์
10. นายสมคิด	ปาณะลักษณ์
11. นายสมควร	ปาณะลักษณ์
12. นายประคอง	ปาณะลักษณ์
13. นายชูชัย	ดนตรีเจริญ
14. นายปรีชา	ดนตรีเจริญ
15. นายปทุม	ดนตรีเจริญ
16. นายประสิทธิ์	ดนตรีเจริญ
17. นายประเสริฐ	ดนตรีเจริญ
18. นายสมศักดิ์	ดนตรีเจริญ

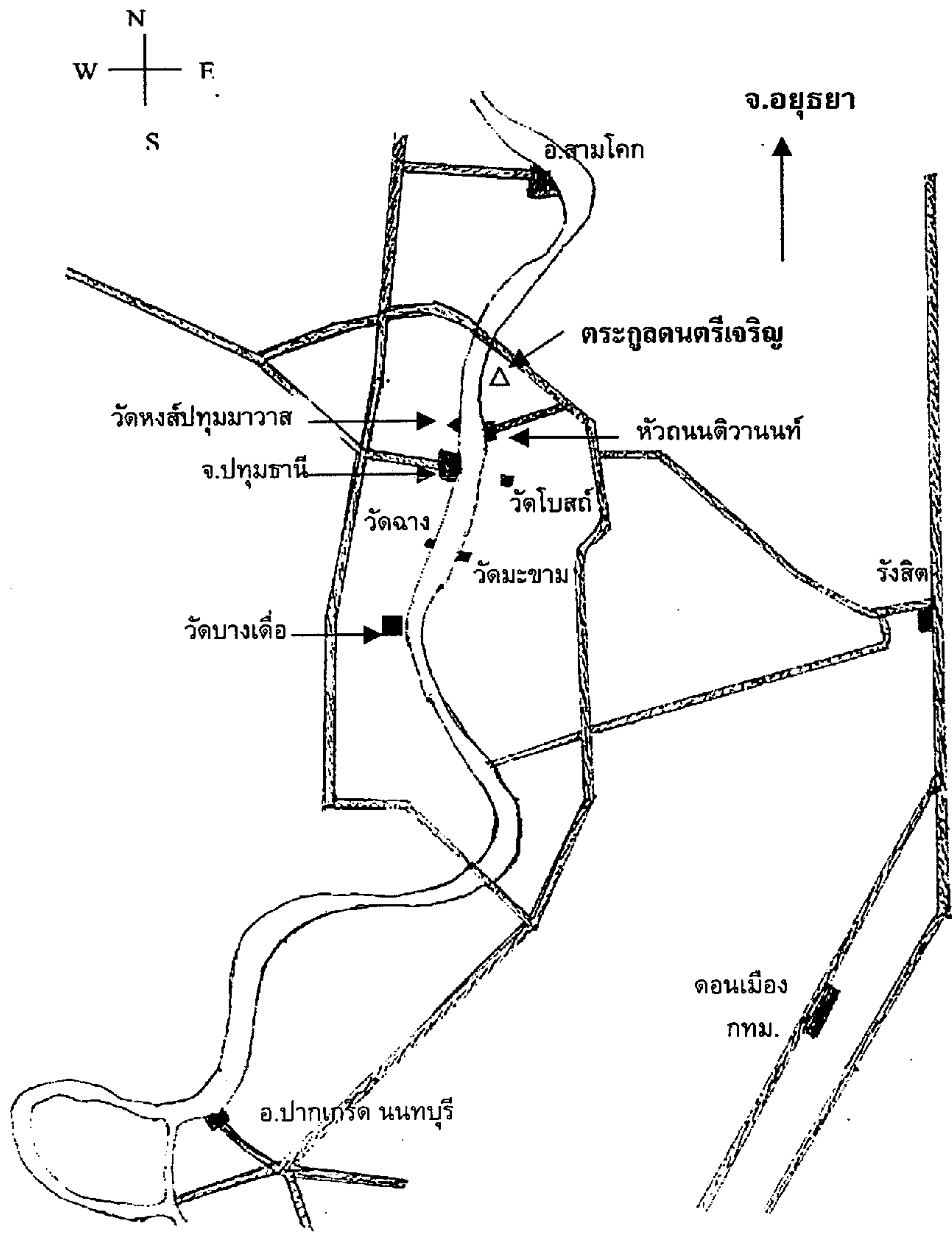
19. นายอดิศักดิ์	ดนตรีเจริญ
20. นายประสาน	ดนตรีเจริญ
21. นายไชยา	ดนตรีเจริญ
22. นายวีระ	ดนตรีเจริญ
23. นายภมรรัตน์	ดนตรีเจริญ
24. นายมนตรี	ดนตรีเจริญ
25. นายชัย	อัมรपाल

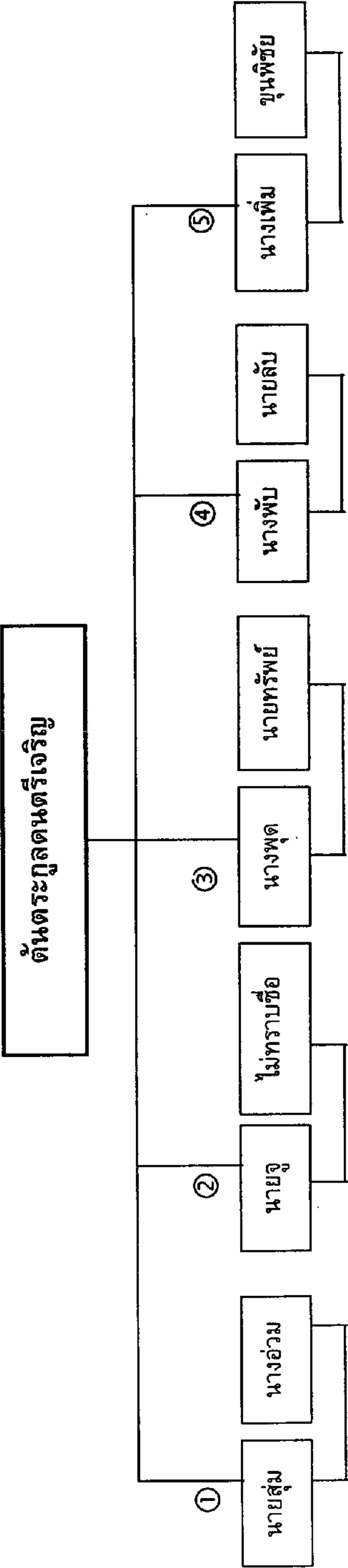
สรุปผลการวิเคราะห์ของตระกูลดนตรีเจริญ

จากการสัมภาษณ์ประวัติตระกูลดนตรีเจริญ สรุปได้ว่าเป็นคำบอกเล่าที่ว่าต่อกันมา ตันตระกูล ดนตรีเจริญเป็นผู้หนึ่งที่แบกฆ้องมอญเข้ามา และฆ้องมอญวงนั้นได้ตกทอดมาถึงนายสุม ดนตรีเจริญ และเมื่อนายสุมถึงแก่กรรม ปัจจุบันฆ้องวงดังกล่าวได้ตกอยู่กับบุตร คือนางสมผล ดนตรีเจริญ ตระกูลดนตรีเจริญ เป็นผู้บุกเบิกเพลงมอญปทุมธานีให้รู้จักกันทั่วโดยเฉพาะครูสุม ดนตรีเจริญ ได้ถ่ายทอด เพลงมอญกับหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ของศิลปิน ทำให้ครูสุม ดนตรีเจริญ ผู้ซึ่งมีบทบาทการเผยแพร่ปี่พาทย์มอญได้ดีเยี่ยม จากครูสุม ดนตรีเจริญได้ตกทอดมรดกทางผู้นำ หัวหน้าวงมายังนายกlinik ดนตรีเจริญ ผู้ซึ่งมีลูกหลานมากเป็นผู้ถ่ายทอดเพลงมอญ เพลงไทยให้กับลูกหลาน และยังเป็นผู้ชักนำนักดนตรีที่มีชื่อเสียง คือ ครูสาลิ มาลัยมัลย์ มาต่อเพลงให้กับบุตรหลาน และบุคคลอื่นๆ ด้วย

จังหวัดปทุมธานี จึงมีวงปี่พาทย์นายกlinik ดนตรีเจริญ ที่เป็นวงมาตรฐาน และมีความพร้อมด้านความสามารถการบรรเลงความพร้อมเพรียงของบุคลากรโดยได้ลูกๆ หลานๆ ทุกคนจนถึงปัจจุบัน ลูกหลานต่างแตกแขนงกันไปเป็นหัวหน้าวง ได้เจริญรอยตามผู้เป็นบิดา จากบรรพบุรุษที่ได้สร้างแบบอย่างไว้โดยการถ่ายทอดให้กับลูกต่อไป จึงเป็นหัวหน้าวงได้สร้างเครื่องปี่พาทย์มากขึ้น นับว่าตระกูลดนตรีเจริญเป็นตระกูลที่มีความเข้มแข็งทางด้านดนตรีอีกวงหนึ่งเป็นตัวอย่างของนักดนตรี และวงการศึกษาสืบต่อไป

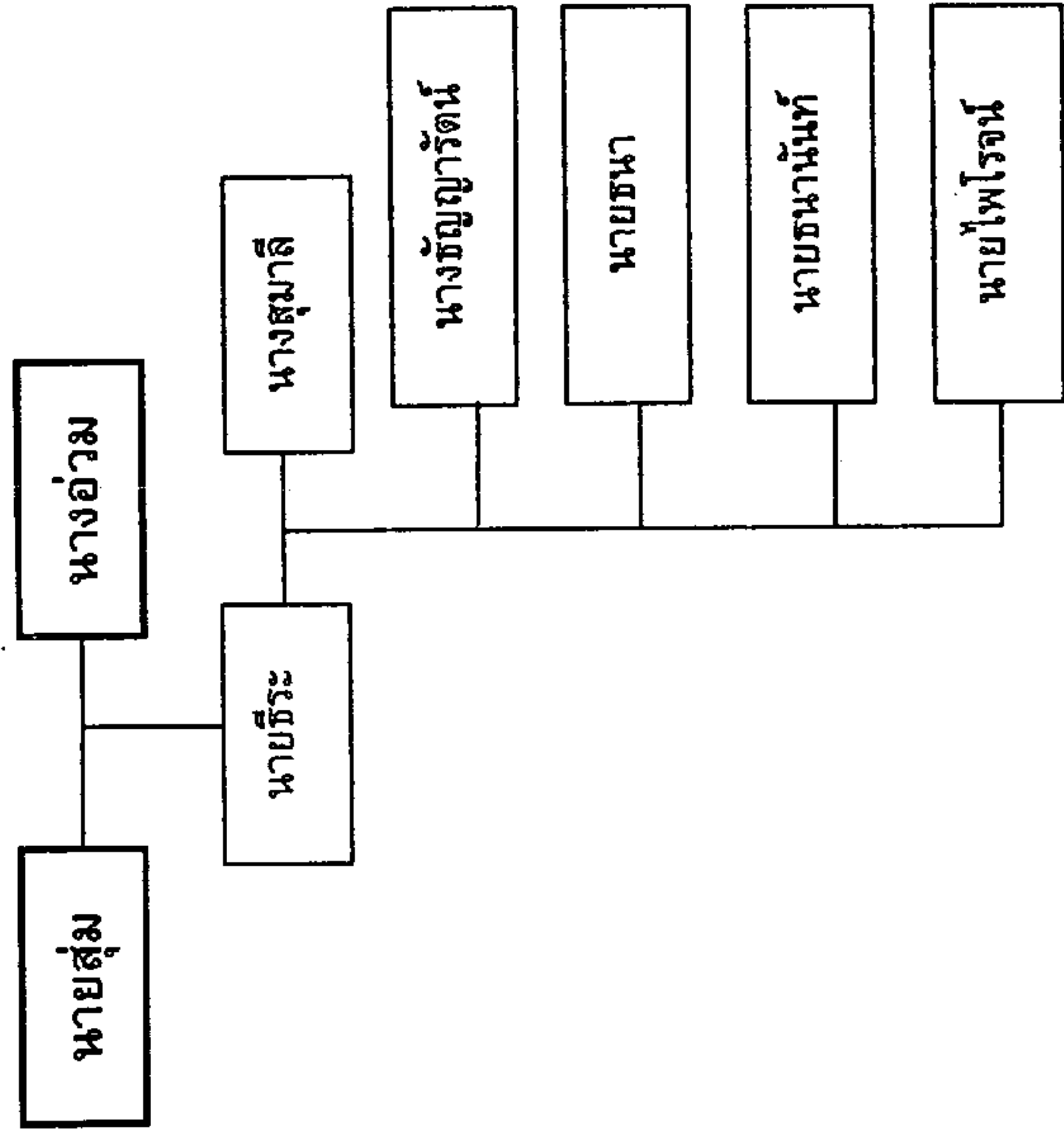
แผนที่ 2 แสดงที่ตั้งของตระกูลดนตรีเจริญ

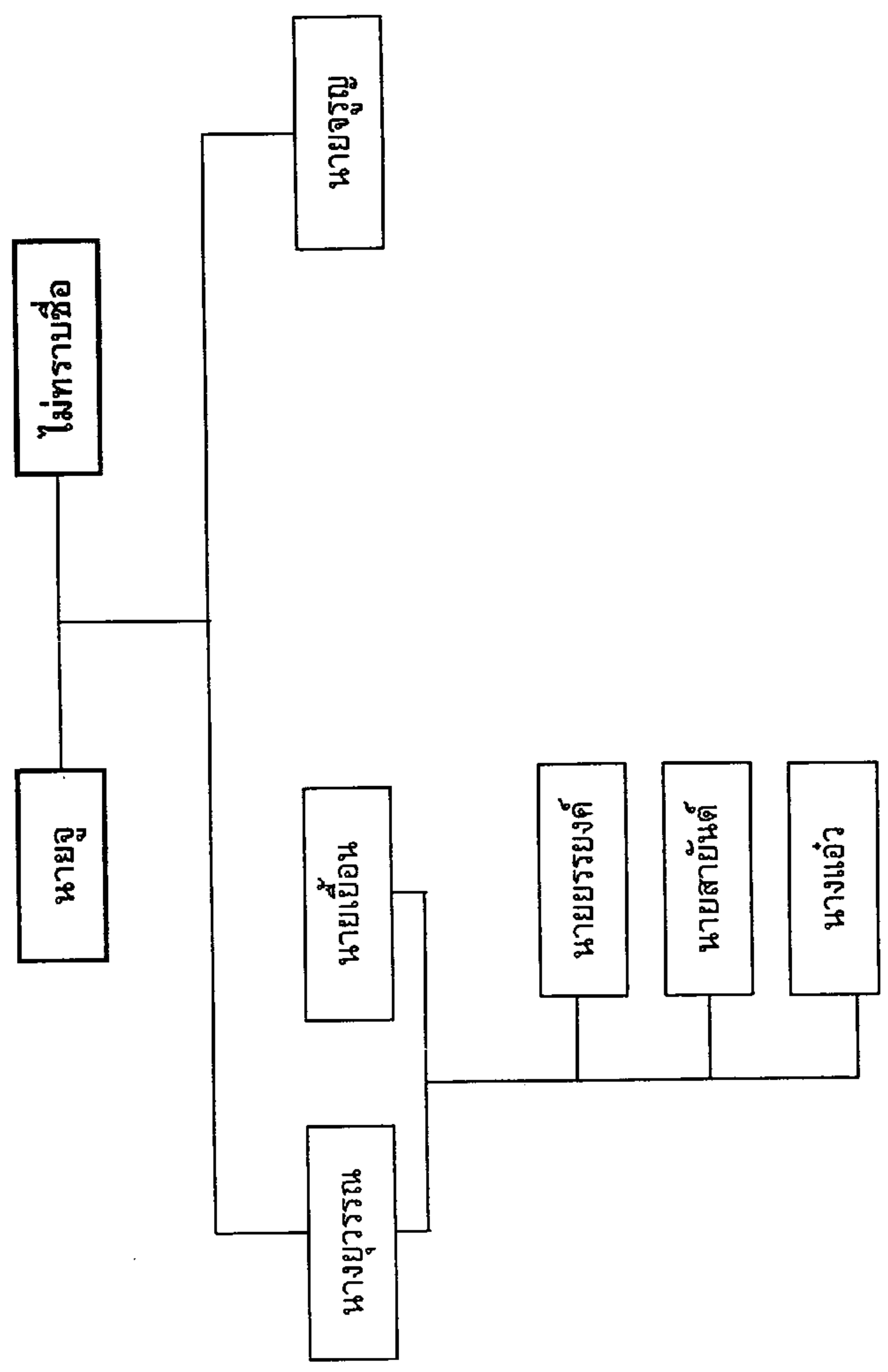

ภาพประกอบ 1 แสดงความสัมพันธ์เครือข่ายคณะกรรมการการเลือกตั้ง

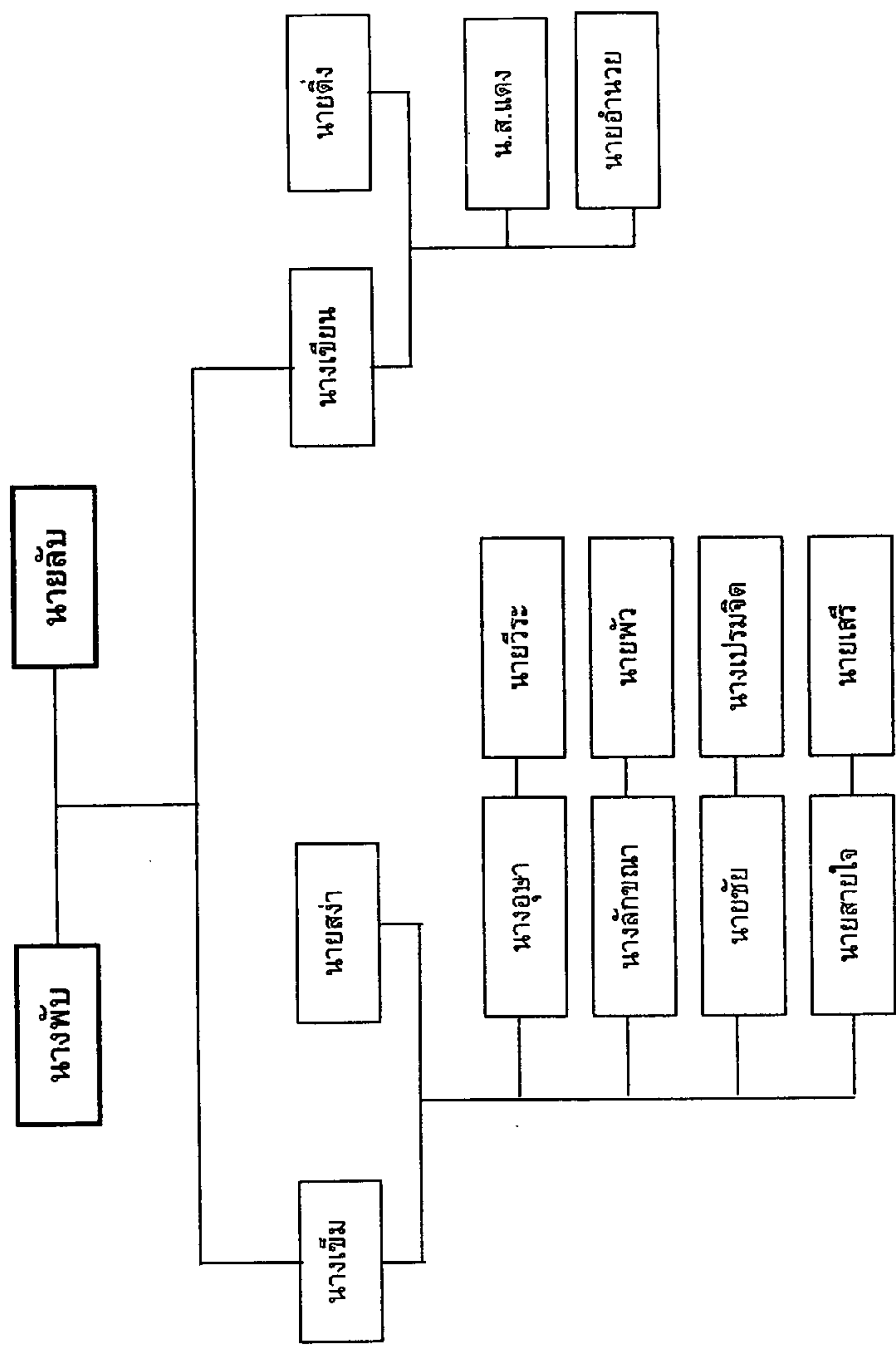
บุตรคนที่ 1 ตระกูลดตรีเจริญ (ต่อ)

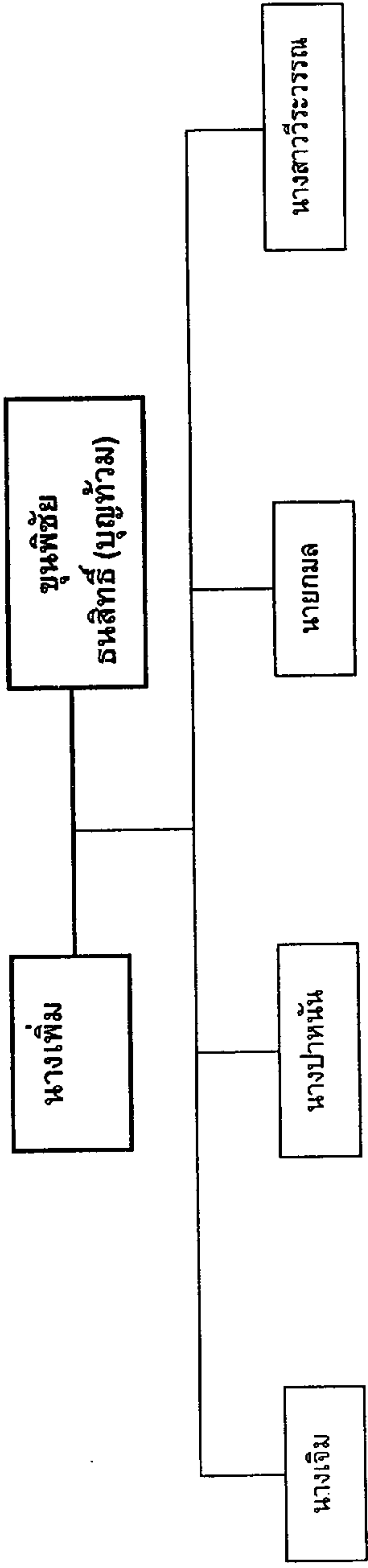
บุตรคนที่ 2 ตระกูลดนตรีเจริญ

บุตรคนที่ 4 ตระกูลดนตรีเจริญ

บุคคลที่ 5 ตระกูลดนตรีเจริญ

2. ประวัติและการพัฒนาการของตระกูลพิณพาทย์

“บางปรอก” เป็นชื่อตำบลหนึ่ง อยู่ในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี มีคลองบางปรอก ปากคลองเชื่อมกับแม่น้ำเจ้าพระยา ทางด้านทิศใต้ของวัดหงษ์ปทุมมาวาส ปากคลองยาวลึกเข้าไปทางทิศตะวันตกออกไปทางตำบลหนองกะลาและตำบลหนองอ้อ ปลายคลองวกไปทางทิศเหนือ เชื่อมต่อกับคลองบางโพธิ์เหนือ ติดต่อกับเขตอำเภอลาดหลุมแก้วจังหวัดปทุมธานี

คำว่า “บาง” หมายถึงตำบลที่อยู่ริมน้ำ และคำว่า “ปรอก” แปลว่า ปลาบ้า เพี้ยนมาจากภาษามอญ ที่เรียกปลาร้าว่า “ฮา ล็อก” และมอญเรียกบ้านว่า “กวาน” ฉะนั้นคำว่า “บางปรอก” มอญจึงเรียกว่า “กวานฮา ล็อก” หมายถึงหมู่บ้านที่ทำปลาร้า

“บางปรอก” เป็นตำบลที่สำคัญตำบลหนึ่ง ซึ่งเป็นกลุ่มชาวมอญอพยพมาจากตำบลเกียนาในเมืองหงสาวดีมาพึ่งโพธิสมภาร และมาตั้งบ้านเรือนทำมาหากินอยู่ที่ตำบลบางปรอกในปัจจุบัน

ตระกูลพิณพาทย์เป็นตระกูลที่มีภูมิสำเนาในกลุ่มชุมชนมอญ ตำบลบางปรอก จากการสัมภาษณ์ นายประทวน พิณพาทย์ , นายเล็ก พิณพาทย์ , นายหวล พิณพาทย์ , นางสมนึก พิณพาทย์ , นางทองหยิบ เผ่าประเสริฐ , นางจำลอง ฉัตรเอก , นางระเบียบ วัดพงษ์ลี , นางจำนงค์ การเจริญ นายสมพร แววมณีและนางประเสริฐศรี พานธวงศ์ ทั้งหมดเป็นลูกหลานตระกูลพิณพาทย์ กลุ่มตระกูลพิณพาทย์ ทำให้ทราบว่าต้นตระกูลพิณพาทย์คือ นายคงพัน พิณพาทย์ เป็นชาวมอญถูกต้อนมา ในสมัยรัชกาลที่ 2 ได้มาอาศัยอยู่ที่แพขาว อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี พวกชาวมอญที่ถูกต้อนมาในกลุ่มด้วยกันอยู่ที่แพขาว นายคงพัน พิณพาทย์เข้ามาอยู่ในประเทศไทย มาแต่ตัวไม่มีญาติพี่น้องมาด้วย นายคงพันเป็นนักดนตรีปี่พาทย์มอญ ต่อมา มีการย้ายเมืองปทุมธานีมาอยู่ที่แพขาว ทำให้กลุ่มชาวมอญที่พักอยู่ที่แพขาวรวมถึงนายคงพัน จำเป็นต้องย้ายไปอยู่ทางทิศเหนือวัดหงษ์ปทุมมาวาส ในปัจจุบันเราเรียก ชุมชนมอญที่อาศัยอยู่ทางทิศเหนือวัดหงษ์ปทุมมาวาส ว่าชุมชนมอญตำบลบางปรอก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ในปลายรัชกาลที่ 6 มีการขอใช้นามสกุล นายคงพัน พิณพาทย์เป็นผู้หนึ่งที่ขอใช้นามสกุล เจ้าหน้าที่ถามชื่อบิดามารดา นายคงพันไม่รู้จักชื่อบิดามารดา ประกอบกับพูดภาษาไทยไม่ได้ เจ้าหน้าที่ถามว่ามีอาชีพอะไร นายคงพันตอบว่ามีอาชีพรับจ้างเล่นดนตรีปี่พาทย์มอญ เจ้าหน้าที่เลยใส่นามสกุลตามอาชีพให้คือ “พิณพาทย์” นายคงพัน มีเครื่องดนตรีปี่พาทย์มอญอยู่แล้ว จากข้อมูลไม่ทราบว่าได้มาอย่างไร เครื่องปี่พาทย์มอญที่มี คือ

ฆ้องมอญเป็นรูปร่างกินนร มี ลูกฆ้องทั้งหมด 15 ลูก

ฆ้องกระแต มีลูกฆ้อง 10-11 ลูก ไม่ได้แกะลวดลาย ทาสีฆ้องเป็นสีดำ

ระนาดเอก , ระนาดทุ้มไม่ได้มีการแกะลวดลาย

ตะโพนมอญ, ปี่มอญ, และเปิงมางคอก

สำหรับเครื่องปี่พาทย์ไทยจะมีเครื่องดนตรีคือ ฆ้องวง 2 วง ระนาดเอก ระนาดทุ้ม กลองทัด ตะโพนไทย ปี่ใน นายคงพัน พิณพาทย์ มีภรรยาชื่อนางโล่ มีบุตรด้วยกัน 3 คน และเป็นชายทั้ง 3 คน คือ

1. นายเทียะ พิณพาทย์
2. นายเมียะ พิณพาทย์
3. นายหมู พิณพาทย์

รุ่นที่ 1 บุตรของนายตงพัน พินพาทย์

บุตรคนที่ 1 นายเทียะ พินพาทย์

นายเทียะ พินพาทย์ เป็นผู้ได้รับการถ่ายทอดทางด้านปี่พาทย์มอญจากบิดา ฝึกฆ้องมอญวงใหญ่ เป็นลำดับแรก ตั้งแต่อายุ 6 ขวบ ต่อมาได้พัฒนาเล่นดนตรีชนิดอื่นจนเล่นเครื่องดนตรีได้ทุกชนิด เครื่องดนตรี ที่ถนัดที่สุดคือระนาดเอก นายเทียะ พินพาทย์ เป็นคนระนาดเอกช่วยบิดาเล่นดนตรีเป็นอาชีพมาโดยตลอด ต่อมานายเทียะ ได้สมรสกับนางแอ้ว มีบุตรด้วยกัน 5 คน เป็นหญิง 3 คน เป็นชาย 2 คน คือ

1. นางทองหยิบ เผ่าประเสริฐ
2. นางทองพูน เปี้ยวนิม
3. นายประทวน พินพาทย์
4. นางสาวจน พินพาทย์
5. นายทวล พินพาทย์

นายเทียะ พินพาทย์ ได้แยกตัวเองออกมาสร้างครอบครัวโดยปลูกบ้านอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่ง ตะวันตกติดกับวัดไก่อี๋ยง ปัจจุบันคือบ้านเลขที่ 28 หมู่ 1 ตำบลบ้านกระแซง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ได้รับมรดกจากบิดา คือ เครื่องปี่พาทย์เครื่องคู่ 1 ชุด และได้สร้างเครื่องปี่พาทย์มอญขึ้นใหม่ 1 ชุด เป็นหัวหน้าวงรับจ้างเล่นดนตรีไทยทั่วไป วงนายเทียะ พินพาทย์ ยังมีลูกวงที่บรรเลงด้วยกันอยู่เป็นประจำ คือ

1. นายบุญเงิน ช้องเสนาะ
2. นายเป้า เผ่าประเสริฐ
3. นายเปรม ปูนเต้า
4. นายบุญทัน วันดี
5. นายเต็ม ช้องเสนาะ
6. นายฝุ่น ระนาดเสนาะ
7. นายคำ ไม่ทราบนามสกุล

นายเทียะ พินพาทย์ มีลูกศิษย์มาก เนื่องจากเป็นคนดี ทำให้ลูกศิษย์ทนมิได้ มีเพียงนายเป้า เผ่าประเสริฐ ที่ทนมิได้ นายเทียะได้ไปเป็นทหารเกณฑ์และสุดท้ายของชีวิตเป็นวันโรค ถึงแก่กรรมเมื่ออายุ เพียง 41 ปี นางแอ้วซึ่งเป็นภรรยาของนายเทียะได้มาถึงแก่กรรมลงภายหลังทำให้ต้องมีการแบ่งเครื่องดนตรี โดยเครื่องปี่พาทย์ไทยยกให้นางทองหยิบ เผ่าประเสริฐ และเครื่องปี่พาทย์มอญยกให้นายทวล พินพาทย์

บุตรคนที่ 2 นายเมียะ พินพาทย์

นายเมียะ พินพาทย์ เป็นผู้ได้รับการถ่ายทอดทางด้านปี่พาทย์จากบิดา ฝึกฆ้องมอญวงใหญ่ เป็นลำดับแรก ต่อมา ได้ฝึกเครื่องดนตรีชนิดอื่นทั้งปี่พาทย์ไทย และ ปี่พาทย์มอญ เล่นดนตรีได้ทุกชนิด เครื่องดนตรีที่ถนัดได้แก่ ตะโพนมอญ เมื่อบิดาถึงแก่กรรมได้มอญมรดกบ้าน 1 หลัง และเครื่องปี่พาทย์ไทย 1 ชุดมาปลูกบ้านอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา อยู่ตรงกลางระหว่างวัดหงษ์ปทุมมาวาสกับวัดบางโพธิ์ ตำบลบางปรอก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี มีภรรยาชื่อ นางบุญนาค เป็นหัวหน้าวงรับบรรเลงงานทั่วไป เครื่องปี่พาทย์มอญ ได้ยืมของน้องชาย ซึ่งได้รับมรดกจากบิดามารับจ้างด้วย ฆ้องมอญเดิมที่เดียวไม่ได้แกะลาย ต่อมาจึงให้นายเชื้ออยู่วัดเสด็จเป็นคนแกะลายข้าวหลามตัดบนฆ้องมอญและนายหมู พินพาทย์ได้เอาเครื่องปี่พาทย์มอญ คี้นและชายฆ้องมอญวงใหญ่กับฆ้องกระเดให้กับหัวหน้าวงปี่พาทย์มอญชื่อ ผู้ใหญ่ลำดวน อยู่วัดหนองผักชี หลังดอนเมืองกรุงเทพมหานคร เนื่องจากมีระนาดเอก ระนาดทุ้ม ตะโพนมอญ ปี่มอญและเปิงมางคอก ไม่ได้

แกะลายปิดทอง เครื่องไทยมิกลองทัด ตะโพนไทย ปี่ใน เป็นมรดกของเดิมที่มีอยู่แล้ว จึงสร้างฆ้องมอญขึ้นมาใหม่ เป็นลายข้าวหลามตัดเพื่อทดแทนที่นายหมุขายไป เหตุที่ใช้ลายข้าวหลามตัดเนื่องจากได้แบบอย่างจากธรรมเนียม วัดบางนา อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี สร้างฆ้องมอญแกะลายข้าวหลามตัดมาจากเจ๊กฮวด สะพานหัน ถนนจักร กรุงเทพมหานคร เมื่อสร้างเสร็จ ได้ซื้อลูกฆ้องมอญมา 1 ชุด มีลูกฆ้อง 15 ลูก อีกที่หนึ่งผลปรากฏว่าไม่สามารถใส่ลูกฆ้องได้ครบ ใส่ลูกฆ้องได้เพียง 14 ลูกจึงเป็นที่รู้จักกันทั่วว่า ฆ้องมอญบ้านนายเมื่อยะ พิณพาทย์มี 14 ลูกจนถึงปัจจุบัน ฆ้องมอญวงนี้ก็ยังมียูกฆ้องเพียง 14 ลูก ส่วนรางระนาดเอก รางระนาดทุ้ม รางระนาดเอกเหล็ก และรางระนาดทุ้มเหล็ก จ้างเจ๊กเม่ง ซึ่งเจ๊กเม่งมีอาชีพทำงานโรงเลื่อยอยู่ มาต่อรางให้ได้ถุนบ้านโดยนำซุงทั้งต้นมาทำเป็นรางระนาด และจ้างนายเชื้อ บ้านอยู่แถววัดเสด็จเป็นคนแกะลายข้าวหลามตัดบนรางระนาดทั้ง 4 ราง จนครบเป็นเครื่องดนตรีเครื่องใหญ่ลายข้าวหลามตัด ลูกวงของนายเมื่อยะ พิณพาทย์ นอกจากพี่ๆ น้องๆ และลูกๆ แล้ว ยังมีผู้ร่วมวงที่มาบรรเลงอยู่ประจำ คือ

1. นายโนรี ดนตรีเจริญ
2. กำนันกู ไม่ทราบนามสกุล
3. นายบุญเงิน ฆ้องเสนาะ
4. นายเดิม ฆ้องเสนาะ
5. นายฝุ่น ระนาดเสนาะ

นายเมื่อยะ พิณพาทย์ มีบุตรกับนางบุญนาค 9 คน เป็นชาย 6 คน เป็นหญิง 3 คน คือ

1. นางสาวอาด แวมณี
2. นายประสงค์ พิณพาทย์
3. นายเล็ก พิณพาทย์
4. นายชั้น พิณพาทย์
5. นายเชาว์ พิณพาทย์
6. นางจำลอง จัตรเอก
7. นายเปี้ยก พิณพาทย์
8. นายบุญชอบ พิณพาทย์
9. นางจรัส ไม่ทราบนามสกุล

ในยุคของนายเมื่อยะ พิณพาทย์ ปี่พาทย์มอญได้รับความนิยมสูงมีการแข่งขัน ทางด้านการบรรเลงด้านบริการ ทำให้นักดนตรี อยู่เฉพาะในกลุ่มโดยไม่พึ่งพาอาศัยกัน มีการแข่งขันและประชันกันมากนายเมื่อยะ พิณพาทย์ เป็นผู้ถ่ายทอดทางด้านดนตรีปี่พาทย์มอญให้กับลูกๆ แทบทุกคน ที่ต่อเพลงกับนายเมื่อยะ ถ้าบุตรคนใดต่อเพลงให้ 3 ครั้งยังไม่ได้ก็ถูกตี การตีนั้นเอาไม้ระนาดหรือสิ่งของที่อยู่ใกล้มือขว้างปา ถึงขนาดบุตรบางคนเมื่อเห็นว่าบิดาจะตีก็รีบกระโดดหนีลงทางหน้าต่าง นายเมื่อยะ พิณพาทย์ เป็นคนพานายประสงค์ พิณพาทย์ไปฝากเรียนระนาดเอกกับครูเฉลิม บัวทั้ง จนมีชื่อเสียงและกลับมาช่วยปรับปรุงและพัฒนาฝีมือให้กับน้องๆ และหลานๆ ทำให้ในช่วงนั้นปี่พาทย์คณะนายเมื่อยะ พิณพาทย์ โด่งดังมาก เป็นที่เลื่องลือกัน ปี่พาทย์ที่จะมาบรรเลงประชันกับวงนายเมื่อยะ พิณพาทย์ ไม่ว่าจะอยู่ในจังหวัดเดียวกันหรือจังหวัดใกล้เคียง ต่างยอมรับในฝีมือ ประชาชนนักดนตรีในจังหวัดปทุมธานี ต่างยอมรับกันทำให้วงปี่พาทย์นายเมื่อยะมีงานมาก เป็นที่ต้องการกับเจ้าภาพที่จัดงานทั่วไป ในเวลานั้นจะมีวงปี่พาทย์นายเมื่อยะ พิณพาทย์ กับวงปี่พาทย์

นายก๊น ดนตรีเจริญที่แข่งขันทำมาหากิน เหตุผลเพราะต่างมีบุตรมาก ที่แก่นักดนตรีอาชีพกันมากและมีกลุ่มพวกที่เป็นนักดนตรีที่มีชื่อเสียงอยู่ในกลุ่มของตัวเอง เมื่อนายเมื่อยถึงแก่กรรม ภรรยาจึงเป็นผู้ควบคุมโดยมีนายประสงค์ พิณพาทย์ บุตรชายคนโตกับนายบุญชอบ พิณพาทย์บุตรชายคนเล็กเป็นหัวหน้าวง

บุตรคนที่ 3 นายหมุ พิณพาทย์

นายหมุ พิณพาทย์ ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีจากบิดา ฝึกฆ้องมอญวงใหญ่เป็นลำดับแรก ต่อมาได้ฝึกเครื่องดนตรีชนิดอื่น เล่นดนตรีได้ทุกอย่างเครื่องดนตรีที่ถนัดคือปี่ เล่นดนตรีเป็นอาชีพไม่ได้เรียนหนังสือเลยแต่พอเขียนชื่อตัวเองได้ นายหมุ พิณพาทย์ นอกจากเป็นผู้เป่าปี่แล้ว หน้าที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือเมื่อมีงานของบิดา นายหมุต้องรับหน้าที่เป็นผู้แจวเรือ คือเป็นผู้รับผิดชอบการแจวเรือ นายหมุ พิณพาทย์จึงต้องรับผิดชอบเครื่องดนตรีและนักดนตรีที่อยู่ในเรือด้วย ถ้ามีงานไกลๆ ลูกวงอยากให้นายหมุ พิณพาทย์เกาะเรือฟางเพื่อจะได้ถึงที่หมายเร็วๆ นายหมุก็ไม่ยอมเพราะกลัวเรือล่ม กลัวของจะเสียหาย นายหมุได้มรดกจากบิดา คือเครื่องปี่พาทย์มอญ นายหมุเลิกอาชีพปี่พาทย์ จึงมาทำงานโรงเลื่อยอยู่ที่วัดเจติยทอง อำเภอสามโคก และให้เครื่องปี่พาทย์มอญกับนายเมื่อย เพื่อให้นายเมื่อย ได้ใช้ออกรับงานปี่พาทย์มอญได้ นายหมุได้แต่งงานกับนางลูกอินทร์ กุศลเหลือ เป็นคนแถววัดเจติยทอง และมีบุตรด้วยกัน 3 คน คือ

1. นายสนิท พิณพาทย์
2. นายสมจิต พิณพาทย์
3. นางบุญเหลือ การเจริญ

นายหมุ พิณพาทย์ได้ถ่ายทอดทางด้านดนตรีให้นายสนิท พิณพาทย์ ระหว่างที่นายหมุมาอยู่อำเภอสามโคกก็ได้รับงานปี่พาทย์ เมื่อรับงานก็จะให้บุตรสาว นั่งเรือไปบอกพี่ชายคือนายเมื่อย นายเมื่อย พิณพาทย์ นำคนมาบรรเลงให้ ต่อมานายหมุได้ขอเครื่องปี่พาทย์มอญกลับคืนมาจากนายเมื่อย และได้ขายฆ้องมอญวงใหญ่กับฆ้องกระแตไป พ.ศ. 2490 นายหมุเลิกเล่นดนตรี หันมาประกอบอาชีพซื้อไม้มาต่อเรือขาย แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จภายหลังมาเปลี่ยนอาชีพค้าขายของทั่วไป จึงทำให้ครอบครัวนายหมุดีขึ้น นายหมุได้สั่งสอนบุตรทุกคนให้ทำอาชีพค้าขาย ลูก 3 คนจึงมีอาชีพค้าขายทั้งหมด

1. นางสมจิต พิณพาทย์	มีอาชีพขายโอ่ง
2. นางสนิท พิณพาทย์	มีอาชีพขายกล้วยเตี้ย
3. นางบุญเหลือ พิณพาทย์	มีอาชีพขายของทั่วไปและขายน้ำมัน

สาเหตุที่ทำให้นายหมุ พิณพาทย์เลิกอาชีพปี่พาทย์ เพราะเบื่อการแจวเรือชนเครื่องดนตรี เพราะกลัวเรือล่มเครื่องดนตรีเสียหาย ต้องรับผิดชอบอยู่คนเดียว ประกอบกับอาชีพปี่พาทย์ไม่สามารถทำกินให้รวยได้ เนื่องจากต้องใช้และต้องหาคนมีฝีมือมาเล่น ต้องไปง้อคนมาเล่นทั้งๆที่เป็นลูกศิษย์ของตัวเอง สาเหตุที่เลือกอาชีพค้าขายเพราะว่า การค้าขายนั้นค้าขายอยู่กับบ้าน ได้สามีภรรยาช่วยกันค้าขายได้โดยไม่ต้องเรียน ถ้าคนหนึ่งไปทำธุระหรือเกิดถึงแก่กรรมไป อีกคนหนึ่งก็ยังค้าขายได้ ผิดกับปี่พาทย์ต้องไปเล่นดนตรีข้ามวันข้ามคืนซึ่งต้องอาศัยคนมาก จะขาดคนใดคนหนึ่งก็ไม่ได้ ถ้าเป็นหัวหน้าวงยิ่งจำเป็นต้องไปคุมลูกน้อง และให้ภรรยาไปแทนก็ไม่ได้ สู้การค้าขายไม่ได้ เพราะฉะนั้นบุตรชายนายหมุ พิณพาทย์จึงไม่มีใครได้รับการถ่ายทอด

ทอดทางด้านดนตรีมากนัก มีเพียงนายสนิทที่เป็นเครื่องหนัง และไม่ค่อยได้ไปรับจ้างกับใคร สุดท้ายก็ได้เลิกเล่นดนตรี มาประกอบอาชีพค้าขายกล้วยเดี่ยว

รุ่นที่ 2 บุตรของนายเทียะ พิณพาทย์

บุตรคนที่ 1 นางทองหยิบ เผ่าประเสริฐ

นางทองหยิบ เผ่าประเสริฐ เป็นผู้ได้รับการถ่ายทอดดนตรีจากบิดา ฝึกฆ้องวงใหญ่เป็นเครื่องดนตรีแรก ปี่พาทย์มอญเล่นไม่ได้ เครื่องดนตรีที่ถนัดคือฆ้องวงใหญ่ นางทองหยิบเป็นนักดนตรีอาชีพ ช่วยบิดาเล่นดนตรีมาตั้งแต่เด็ก เมื่ออายุ 20 ปี ได้สมรสกับนายเป้า เผ่าประเสริฐ ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของบิดา มีบุตรด้วยกัน 6 คน คือ

- 1. นายบุญเลิศ พิณพาทย์
- 2. นายวิรัช พิณพาทย์
- 3. นายวิชัย พิณพาทย์
- 4. นายมานิต พิณพาทย์
- 5. นายชำนาญ พิณพาทย์
- 6. นางบุญยิ่ง ดันศรี

นางทองหยิบ เมื่อสมรสแล้วได้ย้ายครอบครัวมาปลูกบ้านอยู่ติดกับบ้านบิดา ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 28/1 หมู่ 1 ตำบลบ้านกระแซง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เมื่อบิดาถึงแก่กรรมได้มรดกเครื่องดนตรีปี่พาทย์ 1 ชุด เครื่องดนตรีทั้งหมด มีเครื่องดนตรี ดังนี้

ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวงใหญ่ ฆ้องวงเล็ก ตะโพนมอญ ตะโพนไทย กลองทัด กลองแขก

นางทองหยิบ เผ่าประเสริฐ ได้มอบเครื่องปี่พาทย์ให้กับนายเป้า เผ่าประเสริฐเป็นหัวหน้าวงแทน นายเป้าได้ฝึกบุตรคือนายบุญเลิศ เผ่าประเสริฐ แต่ยังไม่ทันได้ฝึกดนตรีให้เข้มแข็ง เมื่ออายุ 55 ปี นายเป้า เผ่าประเสริฐได้ถึงแก่กรรมลงลูกๆ จึงไปเรียนดนตรีกับนายหวล พิณพาทย์ และไม่ได้เป็นหัวหน้าวงอีก สำหรับเครื่องปี่พาทย์ นางทองหยิบยังคงรักษาเอาไว้ไม่ได้ออกงานอีกเลย

บุตรคนที่ 2 นางทองพูน เปรี๊ยวนั้ม

นางทองพูน เปรี๊ยวนั้ม ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางปี่พาทย์สมรสกับนายเสริม มีบุตร 7 คน คือ

- 1.นางชูศรี เปรี๊ยวนั้ม
- 2.นางบุญสม เปรี๊ยวนั้ม
- 3.นายประสาน เปรี๊ยวนั้ม
- 4.นางสาววันดี เปรี๊ยวนั้ม
- 5.นายประโนช เปรี๊ยวนั้ม
- 6.นายวินัย เปรี๊ยวนั้ม
- 7.นายพนม เปรี๊ยวนั้ม

บุตรทุกคนไม่ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี นางทองพูน เปรี๊ยวนั้ม ได้มรดกบ้านทรงไทย 1 หลัง และยังใช้เป็นที่พักอาศัยอยู่ และอยู่คู่กับบ้านพี่สาวคือนางทองหยิบ เผ่าประเสริฐ

บุตรคนที่ 3 นายประทวน พิณพาทย์

นายประทวน พิณพาทย์ ได้รับการถ่ายทอดดนตรีจากบิดา ฝึกดนตรีตั้งแต่อายุ 6 ขวบ เมื่ออยู่ประถมศึกษาปีที่ 4-5 ได้เริ่มฝึกเป่าพาทย์มอญ เพลงแรกที่ได้ตอมือคือ “เพลงทวาย” ต่อมาได้ฝึกเครื่องดนตรีชนิดอื่นเพิ่มเติม ระนาดทุ้ม ตะโพน กลองและปี่

อายุ 17-18 ปี ได้ฝึกเป่าปี่กับนายประสงค์ พิณพาทย์

อายุ 24-25 ปี เรียนเป่าปี่กับครูสาลี มัลลย์มาลย์ ซึ่งในช่วงนั้นครูสาลีมาต่อเพลงให้กับลูกศิษย์คือ นายเก็บ รอบคอบ เป็นนักดนตรีไทยอยู่ที่ ตำบลบางเตย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ได้เพลงเดี่ยว เพลงแขกมอญ เพลงพญาโศก เพลงเชิดนอก เพลงกราวใน ต่อมาครูสาลี มัลลย์มาลย์ ถึงแก่กรรมก็ไม่ได้ต่อเพลงปี่อีก

นอกจากเรียนเป่าปี่กับครูสาลี มัลลย์มาลย์แล้ว ยังได้เรียนตีตะโพนไทยกับนายถิ ปี่เพราะ เนื่องจากนายถิ มีบ้านอยู่ในระแวกเดียวกันจึงไปมาหาสู่กันได้ง่าย ระหว่างไปมาหาสู่กันก็จะฝึกตีตะโพนไปด้วย จึงมีความสามารถในการตีตะโพนอีกอย่างหนึ่ง

เมื่ออายุ 25 ปี ได้สมรสกับนางทองอยู่และได้ย้ายมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลสามโคก จังหวัดปทุมธานี อยู่ซอยวัดสิงห์ มีบุตรด้วยกันรวม 9 คน คือ

1. นางสาววน พิณพาทย์
2. นายไพฑูรย์ พิณพาทย์
3. นางยุพิน เหมือนแสง
4. นางสุดารัตน์ พักแฟง
5. นายจริยา พิณพาทย์
6. นายพัฒนา พิณพาทย์
7. นายไพบูลย์ พิณพาทย์
8. นางเบญจวรรณ พิณพาทย์
9. นายไพศาล พิณพาทย์

บุตรทั้ง 9 คน ได้ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี

ในช่วงต้นมีอาชีพล่องเรือ นำอิฐมอญแถวบ้านไปขายในกรุงเทพฯ ขายได้ 3-4 ปี สามารถมีเงินเก็บและนำมาปลูกบ้านได้ 1 หลัง ภายหลังเปลี่ยนอาชีพมาค้าขาย ได้รับตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน 5 ปี และเป็นกำนันอีก 12 ปี ในช่วงนี้ไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับพาทย์เลย จนถึง พ.ศ. 2520 กิจการค้าขายไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร และไม่ได้เป็นกำนัน จึงกลับไปเป็นลูกวงและเป็นคนเป่าปี่ให้กับพาทย์ทุกคณะที่หาไปบรรเลง ปัจจุบันอายุ 78 ปี ไม่รับงานอีก แต่ได้ถ่ายทอดการเป่าปี่ให้กับลูกศิษย์คนแรก คือ นายชูชาติ พิณพาทย์

นายประทวน พิณพาทย์เคยไปประชันวงษ์ดนตรีที่ปากน้ำ สวนส้ม จังหวัดสมุทรปราการ เป็นคนปี่ไปร่วมบรรเลงกับวงนายทองหล่อ ซึ่งนายทองหล่อเป็นศิษย์ครูสาลี มัลลย์มาลย์ ครูสาลีได้ส่งนายประทวนไปเป่าปี่

บุตรคนที่ 4 นางสาววน พิณพาทย์

นางสาววน พิณพาทย์ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางพาทย์กับบิดาหรือผู้อื่นเลย รวมถึงบุตรก็ไม่ได้มีใครได้รับการถ่ายทอดทางพาทย์

บุตรคนที่ 5 นายหวล พิณพาทย์

นายหวล พิณพาทย์ ได้รับการถ่ายทอดทางปี่พาทย์ตั้งแต่อายุ 6 ขวบ เครื่องดนตรีที่ฝึกครั้งแรกคือฆ้องวงใหญ่ ต่อมาได้ฝึกเครื่องดนตรีชนิดอื่น ได้ฝึกกระนาดเอก เครื่องดนตรีที่ถนัดคือระนาดเอก เนื่องจากนายเทียะ พิณพาทย์ ผู้เป็นบิดาได้ถึงแก่กรรมเมื่อนายหวล พิณพาทย์ ยังเป็นเด็กทำให้ต้องเป็นคนระนาดเอกของวง โดยมีนายเป้า เฒ่าประเสริฐผู้เป็นพี่เขยเป็นครูสอนเพลงไทยให้และควบคุมวง ส่วนเพลงมอญได้รับการถ่ายทอดจากนายเมี้ยะ พิณพาทย์ซึ่งเป็นอา เคยไปเรียนระนาดเอกกับครูเฉลิม บัวทัง และยังได้ฝึกกระนาดเอกกับนายประสงค์ พิณพาทย์ นายหวล พิณพาทย์ มีความสามารถหลายอย่าง เคยได้รับการถ่ายทอดเครื่องหนังจากนายถิ ปี่เพราะ นอกจากดนตรีไทยแล้วยังมีความสามารถในการเป่าเครื่องดนตรีสากล คือ คลาริเน็ตด้วย เคยเข้ารับราชการทหารในหน่วยปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน ต่อมาสมรสกับนางประโลม พิณพาทย์ ซึ่งเป็นนักดนตรีและนักร้อง เป็นบุตรสาวของนายทองอยู่ ซึ่งเป็นหัวหน้าวงดนตรี ทำให้นายหวล พิณพาทย์ มาอยู่กับครอบครัวนายทองอยู่ โดยมีบ้านอยู่ได้วัดฉาง นายหวล พิณพาทย์มีชื่อเสียงทางด้านระนาดเอก ประกอบกับได้ภรรยาเป็นนักร้องเพลงไทย จึงช่วยให้วงปี่พาทย์มีชื่อเสียงยิ่งขึ้น มีบุตรกับนางประโลม ด้วยกัน 3 คน คือ

1. นางศรีสุรางค์ แก้วประเสริฐ
2. นายสมพร พิณพาทย์
3. นางสมหมาย พิณพาทย์

บุตรคนที่ 1 และ 2 ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี สำหรับนายสมหมาย พิณพาทย์ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี

นายหวล พิณพาทย์ ได้มรดกปี่พาทย์มอญเครื่องใหญ่ 1 ชุด จากบิดาคือนายเทียะ พิณพาทย์ ได้นำเครื่องดนตรีมารวมวงกับภรรยา ซึ่งมีอยู่แล้วจึงทำให้นายหวล พิณพาทย์มีความพร้อมในด้านเครื่องดนตรี ปัจจุบันเป็นหัวหน้าวงและรับจ้างบรรเลงงานทั่วไป

รุ่นที่ 2 บุตรของนายเมี้ยะ พิณพาทย์

บุตรคนที่ 1 นางสะอาด แววมณี

นางสะอาด แววมณี ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีปี่พาทย์ ตั้งแต่อายุได้ 6 ขวบ ฝึกฆ้องฆ้องวงใหญ่เป็นเครื่องดนตรีลำดับแรก เล่นได้เฉพาะวงปี่พาทย์ไทย ปี่พาทย์มอญเล่นไม่ได้ ออกงานกับบิดามาโดยตลอด มีอาชีพเล่นดนตรีไทย มีความชำนาญในการตีฆ้องวงใหญ่ถึงขนาดเวลาตีไม่ต้องมองลูกฆ้องก็ได้ จนได้รับฉายาว่า ตีฆ้องเก่งโดยไม่ต้องมองลูกฆ้องเมื่อวงปี่พาทย์ นายเมี้ยะ พิณพาทย์ ได้ไปบรรเลงที่วัดเวฬุวัน ในจังหวัดปทุมธานี ได้ไปพบกับวงแตร์ของนายไล่ แววมณี อยู่เป็นประจำทำให้นางสะอาด แววมณี สมรสและแยกครอบครัวไปอยู่กับนายไล่ ได้ไปทำสวน บางครั้งได้กลับมาช่วยบิดาทำปี่พาทย์ มีบุตรร่วมกันกับนายไล่ แววมณี 6 คน เป็นชาย 3 คน เป็นหญิง 3 คน คือ

1. นายสมพร แววมณี
2. นางวาสนา ดุริยะพันธ์
3. นายด้อย แววมณี
4. นางระเบียบ วัดพงพลี
5. นางอุไร ทองดาษ
6. นายสาทิต แววมณี

บุตรทุกคนได้รับการถ่ายทอดทางด้านเป๊พาทย์และขับร้องจากนายประสงค์ พิณพาทย์ ภายหลังนางสะอาดถึงแก่กรรม ลูกๆ จึงไปร่วมวงเป๊พาทย์กับวงนายเมื่อยะ หรือวงนายประสงค์ พิณพาทย์

บุตรคนที่ 2 นายประสงค์ พิณพาทย์

นายประสงค์ พิณพาทย์ เกิดที่ตำบลบางปรอก จังหวัดปทุมธานี เดือนเมษายน พ.ศ. 2466 เริ่มเรียนดนตรีไทยตั้งแต่อายุ 6 ขวบ ฝึกฆ้องมอญเป็นอันดับแรก เพลงมอญส่วนมากจะฝึกกับบิดา ต่อมาเรียนเพลงไทยกับนายฝุ่น ระนาดเสนาะ โดยเริ่มต้นที่เพลงชุดโหมโรงเย็น เพลงชุดโหมโรงเช้า เพลงเช้าและเพลงเรื่องต่างๆ เรียนหนังสือที่โรงเรียนประชาบาลวัดหงษา จนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยนายประสงค์ พิณพาทย์เป็นลูกชายคนโต จึงเป็นความหวังของบิดาที่เป็นหัวหน้าวง ต้องการให้นายประสงค์ได้เป็นนักดนตรีระนาดเอกที่เก่ง ประกอบกับนายประสงค์ เป็นคนที่หัวดี ฉลาด ดิระนาดเอกได้เป็นอย่างดี นายเมื่อยะ พิณพาทย์ จึงพานายประสงค์ พิณพาทย์แจวเรือจากปทุมธานี ไปคลองบางใหญ่ ใกล้วัดบางศรีราษฎร์ ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี บ้านครูเฉลิม บัวทั้ง ไปฝากเป็นศิษย์ นายประสงค์ จึงได้เรียนระนาดเอกต่อเพลง และเรียนการดำเนินกลอนระนาดเอก ได้ต่อเพลงเดียวจากครูเฉลิม บัวทั้ง ดังนี้

เพลงเชิดนอก เพลงลาวแพน เพลงสารถี เพลงแขกมอญ เพลงพญาโศก เพลงทยอยเดี่ยว เพลงกราวใน เถา

โดยเฉพาะเพลงเดี่ยวกราวใน เถา นั้น นายประสงค์ พิณพาทย์ ได้รับการถ่ายทอดเพลงเมื่ออายุประมาณ 20-25 ปี เมื่อ พ.ศ. 2496 นายประสงค์ พิณพาทย์ ได้อุปสมบทที่วัดรังสิต เนื่องจากชอบพอกับพระธรรมนุสาธิต เจ้าคณะจังหวัดปทุมธานีและยังเป็นพระอุปัชฌาย์ นายประสงค์ พิณพาทย์ มีครอบครัวกับนางสุมาลี มีบุตรด้วยกัน 5 คน เป็นชาย 2 คน หญิง 3 คนคือ

1. นางรัตนา ศรีดอกพุด
2. นายสมศักดิ์ พิณพาทย์
3. นายประสาน พิณพาทย์
4. นางประเสริฐศรี พานธวงศ์
5. นางลัดดา พิณพาทย์

นายประสงค์ พิณพาทย์ เริ่มมีฝีมือการบรรเลงระนาดเอกมากยิ่งขึ้น ทำให้ชื่อเสียงของนายประสงค์ พิณพาทย์ เป็นที่เลื่องลือกันมาก และทำให้วงนายเมื่อยะ พิณพาทย์ ในยุคนั้นโด่งดังมาก ไม่มีวงเป๊พาทย์วงใดในจังหวัดปทุมธานีเทียบได้ เจ้าภาพต้องการหาแต่่วงเป๊พาทย์นายเมื่อยะ ที่มีนายประสงค์ พิณพาทย์เป็นคนระนาดเอก แม้กระทั่งเมื่อมีลิเกมาแสดงในจังหวัดปทุมธานี หัวหน้าคณะลิเกจะบอกกับเจ้าภาพว่าต้องการวงเป๊พาทย์นายประสงค์ พิณพาทย์มาบรรเลงประกอบการแสดงลิเก

ในปี พ.ศ. 2496 นายประสงค์ พิณพาทย์ได้เข้ารับราชการในแผนกดนตรีไทยของกรมประชาสัมพันธ์ ทำให้มีโอกาสร่วมงานกับนักดนตรีที่มีชื่อเสียง และได้เรียนเพลงหน้าพาทย์เพิ่มขึ้น ผู้ร่วมงานทำงานในแผนกดนตรีไทย กรมประชาสัมพันธ์ในเวลานั้น คือ

1. ครูเชื้อ ดนตรีรส
2. ครูบุญยงค์ เกตุคง
3. นายสืบสุด ดุริยประณีต

- 4. นางทัศนีย์ (ดุษฎีประณีต) พิณพาทย์
- 5. นายประสงค์ พิณพาทย์

ได้เรียนเพลงหน้าพาทย์กับหลวงบำรุงจิตรเจริญ (อุป สาดนะวิลัย) ในระหว่างนี้ทำให้นายประสงค์ พิณพาทย์ ได้รู้จักกับนางทัศนีย์ (ดุษฎีประณีต) พิณพาทย์ ซึ่งเป็นนักร้อง ทำให้ชอบพอกันและได้สมรส มีบุตรด้วยกัน 1 คน คือ นายทัศนีย์ พิณพาทย์ นายประสงค์ได้นำความรู้ความสามารถมาเผยแพร่ให้กับน้องๆ หลานๆ ทุกคน น้องๆ หรือเครือญาติที่ต้องการความรู้ด้านเพลง ก็จะมาหานายประสงค์ พิณพาทย์ที่บ้านเพื่อต่อเพลงให้ นอกจากนั้นแล้ว นายประสงค์ ยังมีลูกศิษย์ ตามต่างจังหวัดด้วย

จากข้อมูลเอกสารปริญญานิพนธ์ของนายบุญเชิด พิณพาทย์ (หน้า 21-22) ได้รวบรวมข้อมูลผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดเพลงเดี่ยวระนาดเอก เพลงกราวใน จากนายประสงค์ พิณพาทย์ ดังนี้

1. นายฉลวย ยวนเพ็ง	ลูกศิษย์จังหวัดปทุมธานี
2. นายบุญชอบ พิณพาทย์	น้องชาย
3. นายสงบ ทองเทศ	ลูกศิษย์จังหวัดชลบุรี
4. นายนพรัตน์ พิณพาทย์	หลาน
5. นายบุญเชิด พิณพาทย์	หลาน
6. นายสุชีพ เพชรคล้าย	ลูกศิษย์กรุงเทพมหานคร
7. นายอนุชา พึ่งเจริญ	ลูกศิษย์กรุงเทพมหานคร
8. นายมนตรี เปรมปรีดา	ลูกศิษย์กรุงเทพมหานคร
9. นายพิษณุ บุญศรีอนันต์	ลูกศิษย์จังหวัดชลบุรี
10. นายฤทธิ์ อยู่ดี	ลูกศิษย์กรุงเทพมหานคร

นายประสงค์ พิณพาทย์ ได้ถ่ายทอดดนตรีไทยให้แก่ผู้อื่น ตั้งแต่อายุ 28 ปี โดยสอนที่บ้านนอกจากมีความรู้ความสามารถในการบรรเลงระนาดเอกได้ดีแล้ว นายประสงค์ยังเป็นผู้มีความรู้และสามารถปฏิบัติได้ด้วย เช่น ร้องเพลงไทย เป่าปี่ได้ สีซอได้ ลูกศิษย์แต่ละด้านพอสรุปได้ดังนี้

ลูกศิษย์ด้านขับร้อง

- 1. นายสุคนธ์ รักปทุม
- 2. นางระเบียบ วัดพงพี
- 3. นางเรไร ทองดาษ
- 4. นางธิดยา (ชนิดา) พิณพาทย์

ลูกศิษย์ด้านเครื่องเป่าปี่

- 1. นายประทวน พิณพาทย์
- 2. นายเล็ก พิณพาทย์
- 3. นายสง่า เปรมปรีดี
- 4. นายชูชาติ พิณพาทย์

ลูกศิษย์เครื่องดนตรี “ระนาดทุ้ม”

1. นายฉลวย ยวนเพ็ง

ลูกศิษย์เครื่องดนตรี “ฆ้องวงใหญ่”

1. นายสมพร แววมณี
2. นายณรงค์ พิณฑาทย์
3. นายนฤทธิ์ พิณฑาทย์
4. นายชูชาติ พิณฑาทย์

ลูกศิษย์เครื่องดนตรี “ระนาดเอก”

1. นายเชาว์ พิณฑาทย์
2. นายหวล พิณฑาทย์
3. นายบุญชอบ พิณฑาทย์
4. นายนพรัตน์ พิณฑาทย์
5. นายบุญเชิด พิณฑาทย์
6. นายชูชาติ พิณฑาทย์
7. นายนฤทธิ์ พิณฑาทย์
8. นายสมพร พิณฑาทย์
9. นายฉลวย ยวนเพ็ง
10. นายสงบ ทองเทศ
11. นายสุชีพ เพชรคล้าย
12. นายอนุชา พึ่งเจริญ
13. นายมนตรี เปรมปรีดา
14. นายพิษณุ บุญศรีอนันต์
15. นายฤทธิ์ อยู่ดี
16. นายรงค์ ไม่ทราบนามสกุล

นายประสงค์ พิณฑาทย์ ได้ลาออกจากแผนกดนตรีไทย กรมประชาสัมพันธ์มาเป็นนักดนตรีและครูสอนตามโรงเรียนต่างๆ เช่น โรงเรียนดาราคาม โรงเรียนปทุมคงคา โรงเรียนนายเรือ และโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (จ.ป.ร.) ครูเฉลิม บัวทั้ง ได้สนิทกับคุณเสริม สาลิคุปต์ ได้คิดจะทำการบันทึกเทปวงปี่พาทย์ไม้นวม ครูเฉลิม บัวทั้งจึงมาตามนายประสงค์ พิณฑาทย์ถึงบ้านพักที่จังหวัดปทุมธานีให้ไปเป็นคนระนาดเอก นายประสงค์จัดได้ว่าเป็นศิษย์เอกของครูเฉลิม บัวทั้ง ที่มีความสามารถในการบรรเลงปี่พาทย์ไม้นวมโดยเฉพาะชั้นเชิงในการดำเนินกลอนระนาดได้ดีมาก ขนาดครูเฉลิม บัวทั้ง มีบุตรที่มีความสามารถทางระนาดสูงท่านยังเลือกให้ นายประสงค์ พิณฑาทย์เป็นผู้บรรเลงระนาดเอก นั้นย่อมเป็นเครื่องแสดงว่า ครูเฉลิม บัวทั้ง ท่านได้ให้การยอมรับการบรรเลงระนาดเอกไม้นวมกับนายประสงค์ พิณฑาทย์ผลงานที่ทำหน้าที่เป็นผู้บรรเลงระนาดเอกของนายประสงค์ พิณฑาทย์ ที่เป็นเทพคลาสเสทคณะเสริมมิตรบรรเลงมีผลงาน ดังนี้

1. ผลงานเทพเพลงเดี่ยวระนาดเอก

เพลงเดี่ยวเชิดนอก
เพลงเดี่ยวลาวแพน
เพลงเดี่ยวสารถี
เพลงเดี่ยวแขกมอญ
เพลงเดี่ยวพญาโคก
เพลงเดี่ยวทยอยเดี่ยว
เพลงเดี่ยวกราวใน เถา

2. ประเภทเพลงโหมโรง

โหมโรงลาวสมเด็จ
โหมโรงสรรเสริญพระจอมเกล้า
โหมโรงจามจุรี
โหมโรงรามาริบัติ
โหมโรงพืมานมาศ
โหมโรงมหาปิยะ

3. ประเภทเพลงเถา

เพลงเขมรพายเรือ
เพลงลาวเลียบค่าย
เพลงแขกเชิญเจ้า
เพลงสีนวล
เพลงลาวเจริญศรี
เพลงลาวลำปางใหญ่
เพลงลาวลำปางเล็ก
เพลงลาวกระแซ
เพลงลาวกระแตเล็ก
เพลงลาว 3 ท่อน
เพลงตะลุ่มโปง
เพลงหงส์ทอง (ทางวอลซ์)
เพลงแขกไท่ (ทางชาว)
เพลงแขกมอญ (ทางมอญ)
เพลงสุรินทร์ราหู (ทางมอญ)
เพลงมอญอ้อยอิง
เพลงมอญโยนดาบ
เพลงสุริโยทัย
เพลงทองย่อน

- เพลงเขมรเหลือง
- เพลงนเรศวรชนช้าง
- เพลงท้าวประสิทธิ์
- เพลงสิงห์โตเล่นหาง
- เพลงเคียงรำมอญดาบ
- เพลงล่องลม (ทางเปลี่ยน)
- เพลงลมพัดชายเขา (ทางเปลี่ยน)
- เพลงขอมใหญ่ (ทางเปลี่ยน)
- เพลงเขมรใหญ่ (ทางเปลี่ยน)
- เพลงลาวครวญ
- เพลงลาวดอกไม้เหนือ
- เพลงลาวเจียง
- เพลงมยุราภิรมย์
- เพลงขอมสุวรรณ
- เพลงพยายาม
- เพลงแขกตาเสือ
- เพลงแขกถอนสายบัว
- เพลงญวนใหม่
- เพลงสาวสอดแหวน (ทางเปลี่ยนและตัดเถา)
- เพลงประพาสเกตุรา (ทางเปลี่ยนและตัดเถา)
- เพลงพัตชา (ทางเปลี่ยนและตัดเถา)
- เพลงจระเข้หางยาวทางสักวา (2 ชั้นและชั้นเดียว)
- เพลงจระเข้ขวางคลอง
- เพลงถอยหลังเข้าคลอง
- เพลงเทพบรรทม (ตัดเป็นเถา)
- เพลงภิรมย์สุรางค์ (ตัดเป็นเถา)
- เพลงดวงพระธาตุ
- เพลงด้อยดิ่ง
- เพลงวรเชษฐ์
- เพลงเทพนิมิตร (ตัดเป็นเถา)

ผู้บรรเลงคณะเสริมมิตรประกอบด้วย

ครูเฉลิม บัวทั้ง	ผู้ควบคุมฝึกซ้อมและการแต่งเพลง
1. นางสาวเนตร ดุริยะพันธ์	ขับร้อง
2. นางสาวสุรางค์ ดุริยะพันธ์	ขับร้อง
3. นายสมชาย ทับพร	ขับร้อง
4. เรือเอกบุญเลิศ	ขลุ่ย

5. นายบุญช่วย โสวัตร	ขลุ่ย
6. ครูฉลุย จิยะจันทร์	ซอด้วง
7. นายประสงค์ พิณพาทย์	ระนาดเอก
8. นายสมพร แววมณี	ฆ้องวงใหญ่
9. นายฉลุย ยวนเพ็ง	ระนาดทุ้ม
10. นายจำลอง แดงวิสุทธิ	โทนร่ำมะนา
11. นายสมาน น้อยนิตย์	กลอง
12. นายมนัส ขาวปลื้ม	กลอง

ผลงานที่ประพันธ์เพลง

- 1. เพลงบัวขาว
- 2. เพลงปทุมเนรมิตร

ประชันวงปี่พาทย์มอญตามงานศพ วัดต่าง ๆ ดังนี้

- 1. ประชันกับวงกำนันสำราญ เกิดผล วัดบางขัน จังหวัดปทุมธานี
นายประสงค์ พิณพาทย์ตีระนาดเอกกับนายวิเชียร เกิดผล
- 2. ประชันกับวงนายกกลีน ดนตรีเจริญ วัดโสภาราม จังหวัดปทุมธานี
- 3. ประชันกับวงนายกกลีน ดนตรีเจริญ วัดหงษ์ปทุมมาวาส จังหวัดปทุมธานี
- 4. ประชันกับนายกิตติพงษ์ (กาหลง) มีป้อม วัดใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
- 5. ประชันกับวงกวิล อรรถกฤษณ์ วัดเสด็จ จังหวัดปทุมธานี
- 6. ประชันกับวงสุพจน์ โตสง่า วัดด่านสำโรง บางนา กรุงเทพมหานคร

จากการสัมภาษณ์อาจารย์ชฎิล นักดนตรี และนางจำลอง ฉัตรเอก ได้ทราบข้อมูลในการประชันวงระหว่าง นายประสงค์ พิณพาทย์กับนายกกลีน ดนตรีเจริญ ทราบว่า นายประสงค์ได้ให้นางจำลอง ฉัตรเอก ซึ่งเป็นน้องสาวไปตามนักดนตรีบ้านดริยประณีตมาร่วมประชันด้วย และผู้ที่มาประชันทางวงนายประสงค์ พิณพาทย์ คือ

นายชื่น ดุริยประณีต	ผู้ควบคุม
1. นายณพนธ์ ดุริยพันธ์	ขับร้อง
2. หม่อมหลวงสุรวัช สวัสดิกุล ณ อยุธยา	ปี่
3. นายสืบสุด ดุริยประณีต	ระนาดเอก
4. นายสุพจน์ โตสง่า	ระนาดทุ้ม
5. นายสมชาย ดุริยประณีต	ฆ้องวงใหญ่

สำหรับวงนายกกลีน ดนตรีเจริญ นั้น มีนักดนตรีที่มาร่วมวงได้แก่

- 1. นายสาตี มาลัยมัลย์
- 2. นางประเจียด มาลัยมัลย์
- 3. นางระเบียบ มาลัยมัลย์

- 4. นายศิริ นักดนตรี
- 5. นายชฎิล นักดนตรี
- 6. นายทองสุข นักดนตรี
- 7. นายเมธา หมูเย็น

ผลงานด้านการบรรเลงและการประชันวงปี่พาทย์ ดังนี้

- 1. เดี่ยวระนาดเอก “เพลงลาวแพน” ณ โรงละครแห่งชาติ
- 2. ประชันวงกับวงกำนันสำราญ เกิดผล ณ โรงละครแห่งชาติ

วงนายประสงค์ ประกอบด้วยผู้บรรเลง ดังนี้

1. นายสมชาย ทับพร	ขับร้อง
2. นายบุญช่วย โสวัตร	ปี่
3. นายประสงค์ พิณพาทย์	ระนาดเอก
4. นายจลวย ยวนเพ็ง	ระนาดทุ้ม
5. นายสมพร แววมณี	ฆ้องวงใหญ่
6. นายทัศนัย พิณพาทย์	ฆ้องวงเล็ก
7. นายสมาน น้อยนิตย์	กลอง
8. นายนพรัตน์ พิณพาทย์	ฉิ่ง

เพลงที่บรรเลง

- 1. โหมโรงประสานเนรมิตร
- 2. เพลงแขกไทร เถา
- 3. เดี่ยวเพลงพญาโศก 3 ชั้น รอบวง เฉพาะระนาดเอก เดี่ยวทั้งเถา
- 4. เพลงลา ไม่ทราบชื่อ

ประชันกับวงกำนันสำราญ เกิดผล ณ สัปดาห์ศาลา กรุงเทพมหานคร

วงนายประสงค์ พิณพาทย์ นักดนตรีประกอบด้วย

1. นายสุคนธ์ รักปทุม	ขับร้อง
2. นายสง่า เปรมปรีดิ์	ปี่
3. นายประสงค์ พิณพาทย์	ระนาดเอก
4. นายหวล พิณพาทย์	ระนาดทุ้ม
5. นายสมพร แววมณี	ฆ้องวงใหญ่
6. นายเชาว์ พิณพาทย์	ฆ้องวงเล็ก
7. นายสมทรง ไม่ทราบนามสกุล	กลองสองหน้า

เพลงที่บรรเลง

- 1. เพลงทยอยใน เถา
- 2. เตี้ยรวอบวงเพลงแขกมอญ 3 ชั้น
- 3. เพลงลา ไม่ทราบชื่อ

ประชันวงกับนายสมนึก ศรีประพันธ์ ณ วัดพระพิเรนทร์ กรุงเทพมหานคร
วงนายประสงค์ พิณพาทย์ นักดนตรีประกอบด้วย

1. นายสมชาย ทับพร	ขับร้อง
2. นายบุญช่วย โสวัตร	ปี่
3. นายประสงค์ พิณพาทย์	ระนาดเอก
4. นายนิกร จันทศร	ฆ้องวงใหญ่
5. นายวีระ ดนตรีเจริญ	ระนาดทุ้ม
6. นายประสาน ดนตรีเจริญ	ฆ้องวงเล็ก
7. นายสมาน น้อยนิตย์	กลองแขก
8. นายมนัส ขาวปลื้ม	กลองแขก

ปี พ.ศ. 2536 นายประสงค์ พิณพาทย์ถึงแก่กรรม ครูประสงค์ พิณพาทย์นับเป็นผู้ที่มีความสามารถในการตีระนาดเอก โดยเฉพาะการบรรเลงระนาดเอกไม้นวมในชั้นเชิงกลอน จะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ลูกหลาน และนับเป็นประวัติศาสตร์หนึ่งของวงการดนตรีไทยสืบต่อไป

บุตรคนที่ 3 นายเล็ก พิณพาทย์

นายเล็ก พิณพาทย์ เกิดที่ตำบลบางปรอก อำเภอเมืองจังหวัดปทุมธานีตรงกับวันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 5 วันอาทิตย์ที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2468 อายุ 77 ปี จบการศึกษาชั้นประถมปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดหงษ์ปทุมมาวาส ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรีจากบิดา โดยการเริ่มฝึกฆ้องวงใหญ่จากบิดา ต่อมาได้ฝึกเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ กับนายฝู่น ระนาดเสนาะ และได้ฝึกเป่าปี่กับนายประสงค์ พิณพาทย์ เครื่องดนตรีที่ถนัดคือการเป่าปี่ เคยรับราชการเป็นตำรวจ ต่อมาได้ลาออกมาเล่นดนตรีเป็นอาชีพ ระหว่างที่ฝึกดนตรีได้ออกงานบรรเลงร่วมกับบิดามาโดยตลอดเวลา สมัยก่อนจะมีลิเกไปปิดวิกที่ประตูน้ำคลองพระอุดม อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ด้วยน้องชายคือนายเชาว์ พิณพาทย์ได้ไปเป็นคนระนาดอยู่ก่อน ต่อมาได้ชักชวนพี่ชายไปบรรเลงปี่พาทย์ประกอบลิเก และได้พบกับนางบุญลือ พิณพาทย์จึงได้สมรสกัน และได้แยกครอบครัวมาสร้างบ้านอยู่ริมคลองพระอุดม เลขที่ 41/1 ตำบลคลองข่อย อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี หน้าวัดท่าเกวียน นายเล็ก พิณพาทย์มีความอุตสาหะตั้งวงปี่พาทย์มอญ มีฆ้องมอญจำนวน 6 โถ่ง, ปี่พาทย์เครื่องไทยเครื่องคู่ และแตรวง โดยเป็นหัวหน้าวงรับจ้างเล่นดนตรีตามงานทั่วไป มีผู้สนใจสมัครเป็นลูกศิษย์ นายเล็กจึงฝึกลูกศิษย์ และลูกๆ เล่นปี่พาทย์ จนสามารถปรับปรุงบ้านและเครื่องปี่พาทย์ให้ใหญ่ขึ้น ลูกศิษย์ที่ได้ฝึกไว้มีดังนี้

- 1. นายเย็น เกสทอง
- 2. นายสว่าง ตรงดี
- 3. นายชาญ เล็บปู

4. นายสังเวียน ตรงดี
5. นายบุญช่วย ตรงดี
6. นายสุรินทร์ รักผล

นายเล็ก พินพาทย มีบุตรรวมกันกับนางบุญลือ 6 คน เป็นชาย 3 คน เป็นหญิง 3 คน คือ

1. นายนพรัตน์ พินพาทย
2. นายณรงค์ พินพาทย
3. นายนฤทธิ์ พินพาทย
4. นางบุญเดือน พินพาทย
5. นางบุญตา บุตจินดา
6. นางสุรางค์รัตน์ พิกุลทอง

นายเล็ก พินพาทยได้ฝึกปีพาทย์ให้กับลูกๆ ไปพร้อมกับลูกศิษย์ เพื่อช่วยกันทำอาชีพจนมีชื่อเสียง ในระแวกนั้น นายเล็กยังได้เป็นครูฝึกปีพาทย์มอญที่วัดกร่ำ เนื่องจากหลวงพ่อวัดกร่ำ เป็นเจ้าอาวาสได้สร้าง เครื่องปีพาทย์มอญ และได้เอาศิษย์วัดมาฝึกปีพาทย์มอญโดยได้เชิญ นายเล็ก พินพาทย มาเป็นครูฝึก ปีพาทย์มอญให้ นายเล็กได้ถึงแก่กรรมลงเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2545

นายเล็ก พินพาทยเป็นบุคคลในตระกูลพินพาทย ที่แยกครอบครัวมาเป็นหัวหน้าวงและเจริญรอยตาม บิดา ลูกๆ ทุกคนเป็นดนตรีหมดทุกคน นับว่าตระกูลพินพาทยยังคงรักษาเอกลักษณ์และมีความเข้มแข็ง ในวงปีพาทย์ไว้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะนายเล็ก พินพาทยเป็นคนหนึ่งที่ปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีของตระกูล พินพาทย

บุตรคนที่ 4 นายชั้น พินพาทย

นายชั้น พินพาทย ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี เครื่องดนตรีที่ถนัดคือ เครื่องหนัง ด้วยบิดา เป็นคนดุ ถ้าบุตรคนใดทนได้ก็เก่งเลย แต่ถ้าบุตรคนใดทนไม่ได้ ก็จะไม่เป็นดนตรีแต่เป็นเครื่องหนังเพราะ ดนตรีเครื่องหนังไม่ต้องต่อเพลงมาก นายชั้น พินพาทยเป็นบุคคลหนึ่งที่ถนัดเฉพาะเครื่องหนัง ได้สมรสกับ นางเจือศรี พินพาทย เป็นคนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี หลังจากสมรสแล้วได้แยกครอบครัวมาตั้งบ้าน เรือนอยู่ที่ตลาดอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เนื่องจากภรรยาทำอาชีพค้าขาย แต่นายชั้นก็มาช่วยบิดาไปตี เครื่องหนังอยู่เป็นประจำถึงมีครอบครัว แต่ก็ยังมาช่วยบิดาเล่นดนตรีโดยตลอด มีบุตรด้วยกันกับ นางเจือศรี จำนวน 7 คน เป็นชาย 2 หญิง 5 คน ดังนี้

1. นางตรุณี เต็มชนะศักดิ์
2. นางสมพงษ์ ปิ่นเพชร
3. นางเพ็ญศรี วินัยตกรณ
4. นางพัชรา อาชีวะประดิษฐ์
5. นางสาวเบญจมาศ พินพาทย
6. นายธนสุข พินพาทย
7. นายสุพจน์ พินพาทย

นายชั้น พิณพาทย์ ไม่ได้ให้ลูกเรียนดนตรีไทย จึงไม่มีใครเป็นหัวหน้าวง นายชั้น พิณพาทย์ได้ถึงแก่กรรมลง เนื่องจากป่วยเป็นโรคปอด

บุตรคนที่ 5 นายเชาว์ พิณพาทย์

นายเชาว์ พิณพาทย์ จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประชาบาล วัดหงษ์ปทุมมาวาส ได้รับการถ่ายทอดทางด้านพิณพาทย์ โดยเริ่มฝึกฆ้องวงใหญ่เป็นลำดับแรก ต่อจากนั้นได้ฝึกดนตรีกับนายผู้เฒ่า ละครโน้ต นายประสงค์ พิณพาทย์ และยังได้ฝึกตะโพนมอญกับบิดา และตะโพนไทยกับนายเถี ปี่เพราะ เครื่องดนตรีที่ถนัดคือระนาดเอกกับตะโพนมอญ ในวงพิณพาทย์นายเมื่อยะ พิณพาทย์ นายเชาว์ผู้เป็นบุตร เป็นผู้รับผิดชอบเครื่องดนตรี คือ ฆ้องวงเล็ก, ระนาดเอก, ตะโพนมอญ ส่วนมากตะโพนมอญกับฆ้องวงเล็ก เป็นผู้บรรเลงมาก นายเชาว์ พิณพาทย์ ชอบไปตีระนาดเอกให้กับลิเกเป็นประจำ มีลิเกปิดวิกหรือการแสดงที่ใด นายเชาว์จะต้องเป็นคนระนาดเอกประจำ เช่น วิกลิเกบ้านฉาง อำเภอเมืองปทุมธานี วิกลิเกประตูน้ำคลองพระอุดม อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ไปตีระนาดเอกประกอบการแสดงหลายครั้ง ทำให้รู้จักและเป็นเพื่อนกับพรภิรมย์ ซึ่งเป็นพระเอกลิเก เมื่อครั้งหนึ่งได้เล่นไฟพ่นกับน้องชาย คือ นายบุญชอบ พิณพาทย์ และนายหวล พิณพาทย์ เล่นเสียเงินมาก นายเชาว์ก็สามารถเล่นได้ ระหว่างที่เล่น เมื่อเวลานายเชาว์ไม่ระวัง นายบุญชอบก็ล้วงเงินของพี่ชายโดยที่นายเชาว์ไม่รู้ตัว ต่อเมื่อนายเชาว์รู้ว่าน้องชายหยิบเงินของตัวเองไปทำให้โมโห มีปากเสียงกันพอดีกับนายเมื่อยะ พิณพาทย์ก็กลับมาจากธุระนอกบ้านพอดี เมื่อเห็นว่าลูกทั้งสองทะเลาะกันประกอบกับเป็นคนรักนายบุญชอบอยู่แล้ว จึงตบนายเชาว์ เมื่อนายเชาว์โดนบิดาตบด้วยความน้อยใจที่ตัวเองไม่ผิด จึงหนีออกจากบ้านไปอยู่จังหวัดสุโขทัย ไปกับเพื่อนคือนายประเสริฐ ดนตรีเจริญด้วยกัน ไปเป็นคนระนาดเอกบรรเลงประกอบการแสดงลิเกกับเพื่อนพรภิรมย์ อยู่จังหวัดสุโขทัยเป็นเวลา 2 ปีจึงกลับมาบ้านช่วยบิดาทำพิณพาทย์ต่อ นายเชาว์ พิณพาทย์สมรสกับนางสมนึกแยกครอบครัวมาตั้งบ้านเรือนอยู่หมู่บ้านม่วง 22 หมู่ 4 ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ในระแวกวัดมะขาม ซึ่งวัดมะขามมีวงพิณพาทย์ของตระกูลวงศ์ดนตรีอยู่แล้วทำให้นายเชาว์ พิณพาทย์ จำเป็นต้องสร้างความเชื่อถือและชื่อเสียงมาก ได้สร้างเครื่องพิณพาทย์มอญขึ้นใหม่ เป็นเครื่องใหญ่ มีฆ้องมอญจำนวน 3 โคง และเครื่องพิณพาทย์เครื่องคู่ 1 ชุด มีบุตร กับนางสมนึก พิณพาทย์จำนวน 9 คน เป็นชาย 3 คน เป็นหญิง 6 คน คือ

1. นางธิดา (ชนิดา) นุชบุษบา (พิณพาทย์)
2. นายบุญเชิด พิณพาทย์
3. นายชูชาติ พิณพาทย์
4. เด็กหญิงชูศรี พิณพาทย์ (ถึงแก่กรรม)
5. เด็กหญิงชลีภรณ์ พิณพาทย์ (ถึงแก่กรรม)
6. เด็กหญิงอมรรัตน์ พิณพาทย์ (ถึงแก่กรรม)
7. นางณัฐรีย์ (พิณพาทย์) เพชรคล้าย
8. นายไชยวัฒน์ พิณพาทย์
9. นางมยุรี พิณพาทย์

นายเชาว์ พิณพาทย์ได้ถ่ายทอดทางด้านดนตรีให้กับบุตรทุกคน โดยเฉพาะบุตรผู้หญิงจะเป็นนาฏศิลป์ไทย ด้วยนายเชาว์ พิณพาทย์ มีความอดุสาหะ มีความคิดกว้างไกลโดยเป็นหัวหน้าวงพิณพาทย์ด้วยและเป็นผู้จัดตั้งคณะรำมอญเป็นคณะแรกในจังหวัดปทุมธานี อาศัยฝึกลูกๆ ให้เป็นนักดนตรีพิณพาทย์ เวลาว่างหากคนน้อย มีเงินเหลือมาก หมดหน้างานก็หาปลาในแม่น้ำกินเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายภายในบ้าน ส่งลูกให้เรียน

หนังสือทุกคน ปี่พาทย์และคณะรำมอญคณะนายเชาว์มีชื่อเสียงมาก ทำให้มีคนมาหามากเป็นวงปี่พาทย์ที่มีงานมากที่สุด ทำให้นายเชาว์ สามารถปลูกบ้านให้ใหญ่มากขึ้น ซื้อเครื่องปี่พาทย์มอญเพิ่มขึ้น ซื้อฆ้องมอญมาเพิ่มจำนวน 4 โด้ง รวมของเก่า 3 โด้ง เป็น 7 โด้ง ต่อมาเมื่อมารดานางนาคเจ็บมาก ต้องการสร้างพระพุทธรูปเพื่อทำบุญต่ออายุ แต่ไม่มีเงิน ในช่วงนี้ นายประสงค์ พิณพาทย์ ไม่ได้ดูแล ปล่อยให้ นายบุญชอบ พิณพาทย์น้องคนสุดท้องเป็นผู้ดูแล ในช่วงนี้วงนายเมื่อยะ พิณพาทย์ ชื่อเสียงเริ่มถอยลงจนผู้นิยมวงนายเมื่อยะและวงนายประสงค์หันไปนิยมวงนายเชาว์ ซึ่งแยกวงออกมาแทน เมื่อไม่ค่อยมีงานก็ไม่ค่อยมีเงินใช้จ่ายภายในบ้าน นางนาคเรียกขายเครื่องปี่พาทย์มอญเครื่องใหญ่ 3 โด้ง ราคา 25,000 บาท เครื่องไทยเครื่องคู่ 8,000 บาท มีผู้จะซื้อเครื่องดังกล่าว ความรู้ถึงนายเชาว์ พิณพาทย์ ตัดสินใจซื้อเนื่องจากกลัวว่าสมบัติของตนตระกูลจะต้องตกเป็นของคนอื่น เหมือนกับเครื่องปี่พาทย์มอญของปู่ดงพัน ทำให้เครื่องปี่พาทย์มอญบ้านนายเชาว์มีฆ้องมอญจำนวน 9 โด้ง เครื่องปี่พาทย์ไทย 2 ชุด ซึ่งมีเครื่องดนตรีมากที่สุด นายเชาว์ได้ทำมาหากินมีความเจริญรุ่งเรือง ประชาชนในจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดใกล้เคียงรู้จักชื่อวงปี่พาทย์คณะนายเชาว์ พิณพาทย์ โดยเฉพาะในจังหวัดปทุมธานีถ้ามถึงวงปี่พาทย์คณะนายเชาว์ พิณพาทย์อยู่ที่ไหน ส่วนมากจะบอกให้นายเชาว์ พิณพาทย์ สามารถส่งลูกๆ ทุกคนเรียนหนังสือจนจบและมีงานทำ

นายเชาว์ พิณพาทย์ยังมีลูกศิษย์ที่มาฝึกปี่พาทย์ลูกศิษย์ที่มาฝึกกับนายเชาว์จะต้องมาอยู่กับมานอนอยู่ที่บ้าน วิธีการฝึกของนายเชาว์ นั้นผู้ฝึกกระนาดเอกจะต้องไล่ระนาดขึ้นต่ำวันละ 2 เวลา เวลาละ 1 ชั่วโมง บางครั้งอาจจะให้ฝึกร่วมกันเช่น ระนาดเอกฝึกพร้อมกับฆ้องหรือเครื่องหนัง ถ้าเป็นการฝึกร่วมกันเล่นเพลงไหมโรงเย็น แต่เล่นเพลงสาธุการ 1 ชั่วโมง หรือประมาณ 20 เที้ยว ส่วนเครื่องหนังก็จะให้ไล่หมอนหรือตีหมอนเป็นจังหวะ ลูกศิษย์นายเชาว์ พิณพาทย์ทั้งหมดมีรายชื่อดังนี้

1. นายประเสริฐ ลมดี
2. นายกมล เต้าปั้น
3. นายสุธี คุ่มสังข์
4. นายประเทือง เจียมต่น
5. นายสมทรง เรืองภู
6. นายสมาน เรืองภู
7. นายสุทิน คุ่มสังข์

ปี่พาทย์คณะนายเชาว์ พิณพาทย์ ในยุคที่มีชื่อเสียง

1. นายบุญเชิด พิณพาทย์	ระนาดเอก
2. นายชูชาติ พิณพาทย์	ฆ้องวงใหญ่
3. นางธิดิยา นุชบุษบา	ฆ้องวงเล็ก
4. นายเชาว์ พิณพาทย์	ระนาดทุ้ม

นอกจากนั้นจะหาบุคคลอื่นมาบรรเลง เช่น ปี่, กับเครื่องหนังเท่านั้น นายเชาว์ พิณพาทย์ได้ตรากตรำทำปี่พาทย์เป็นอาชีพมานาน จนนายเชาว์ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูง หมอให้พักผ่อนมากๆ เมื่อวันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2531 นายเชาว์ได้คุมคณะรำมอญไปรำที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทำให้กลับดึกพอวันรุ่งขึ้น นายเชาว์เป็นลมฟูไป ภรรยาและลูกๆ ช่วยกันนำส่งโรงพยาบาล ปรากฏว่านายเชาว์ พิณพาทย์ ถึงแก่กรรมแล้ว รวมอายุได้ 55 ปี ซึ่งยังไม่ทันเห็นความเจริญของลูกๆ นับว่าตระกูลพิณพาทย์ได้สูญเสียผู้ที่ทำชื่อเสียงให้กับวงศ์ตระกูลอีกท่านหนึ่ง

บุตรคนที่ 6 นางจำลอง จัตรเอก

นางจำลอง จัตรเอก ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านปี่พาทย์ ได้สมรสกับนายประไพ จัตรเอก ซึ่งเป็นนักดนตรีถนัดเครื่องดนตรีระนาดทุ้มเป็นผู้ที่มีฝีมือดีคนหนึ่ง เป็นเครือญาติกับตระกูลจริยประณีต มีบุตรรวมกัน 4 คน เป็นชาย 2 คน หญิง 2 คน ดังนี้

1. นายวิชาญ จัตรเอก
2. นายกาญจน์ จัตรเอก
3. นางเพ็ญจันทร์ จัตรเอก
4. นางอรอุมา จัตรเอก

บุตรคนที่ 7 นายเปี้ยก พิณพาทย์

นายเปี้ยก พิณพาทย์ เป็นผู้ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรีเครื่องดนตรีที่ถนัดคือเครื่องหนัง ไม่เป็นดนตรีด้านปี่พาทย์ เป็นคนตัวเล็กที่สุดในตระกูล เมื่อเด็กๆ ได้เคยหัดปี่พาทย์ เวลาบิดาตีก็กระโดดหนีออกทางหน้าต่าง ทำให้บิดาไม่กล้าต่อปี่พาทย์ให้เพราะกลัวว่ากระโดดหนีทำให้ขาด หายเปี้ยกจึงเป็นเฉพาะเครื่องหนัง เป็นนักดนตรีอาชีพ ไม่มีครอบครัว ถึงแก่กรรมที่บ้านของบิดาขณะที่มารดายังมีชีวิตอยู่

บุตรคนที่ 8 นายบุญชอบ พิณพาทย์

นายบุญชอบ พิณพาทย์ ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีกับบิดาคือฝึกฆ้องวงใหญ่ ไม่ได้เรียนหนังสือและเป็นคนที่ไม่อ่านหนังสือไม่ออก ฝึกระนาดเอกกับพี่ชายคือนายประสงค์ พิณพาทย์ นายบุญชอบเป็นนักดนตรีอาชีพมีความถนัดในการตีระนาดเอกมีความหวังว่าจะเป็นหัวหน้าวงของพ่อได้ช่วยงานในวงปี่พาทย์ตระกูลพิณพาทย์มาโดยตลอด ได้สมรสกับนางเอี่ยม มีบุตรด้วยกัน 2 คน เป็นชาย 1 คน เป็นหญิง 1 คน คือ

1. นายบุญส่ง พิณพาทย์
2. นางวันเพ็ญ ไม่ทราบนามสกุล

นายบุญชอบ พิณพาทย์ ไม่ได้แยกครอบครัวไปอยู่ที่อื่นเหมือนพี่ๆ คงอยู่ที่บ้านบิดา เมื่อบิดาถึงแก่กรรม ก็ยังคงเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงให้กับที่บ้านภายหลังนายประสงค์ พิณพาทย์ ซึ่งเป็นพี่ชายไปทำงานที่กรุงเทพมหานคร ทำให้นายบุญชอบเป็นหัวหน้าวงแทน มีผู้มาหาปี่พาทย์ไปบรรเลงงานพอสมควร แต่ด้วยหวังว่ายึดอาชีพปี่พาทย์และเป็นหัวหน้าวง เมื่อมารดาเจ็บป่วยทำให้ต้องขายเครื่องดนตรีปี่พาทย์ทั้งหมด และพี่ชายคือนายเชาว์ พิณพาทย์เป็นผู้ซื้อไป ทำให้นายบุญชอบเสียใจ จึงออกจากบ้านมาอยู่ที่อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา และได้สมรสใหม่กับนางปทุม พิณพาทย์ มีบุตรด้วยกัน 2 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 1 คนคือ

1. นายเอก พิณพาทย์
2. นางสาวตุ๊กตา ไม่ทราบนามสกุล

นายบุญชอบได้เปลี่ยนอาชีพมาค้าขายก๋วยเตี๋ยวและขายของ ปัจจุบันนี้มีชีวิตอยู่และเป็นคนเดียวในตระกูลของนายเมื่อยะ พิณพาทย์ที่เป็นนักดนตรีอาชีพที่เหลืออยู่

บุตรคนที่ 9 นางจรัส พิณพาทย์

นางจรัส (อรุณรัตน์) พิณพาทย์ เป็นลูกคนสุดท้ายที่ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี ตระกูลนายเมื่อยะ พิณพาทย์ บุตรชายจะได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี สำหรับบุตรหญิงส่วนมากแล้วจะให้ช่วยงาน

บ้าน คอยหาข้าวปลาอาหารมาให้ผู้ชายมากกว่าที่จะไปเป็นนักดนตรี เมื่อบิดามารดาถึงแก่กรรมหมดแล้วจึงมีครอบครัวตอนอายุมากกับนายแก่น อรุณรัตน์ มีบุตรหญิงร่วมกัน 1 คน คือ นางสาวนุช อรุณรัตน์

รุ่นที่ 3 บุตรของนางทองหยิบ (พิณพาทย์) เฝ้าประเสริฐ

บุตรคนที่ 1 นายบุญเลิศ เฝ้าประเสริฐ

นายบุญเลิศ เฝ้าประเสริฐ ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรีกับบิดา ฝึกฆ้องวงใหญ่เป็นลำดับแรก แต่ด้วยบิดาได้ถึงแก่กรรมตอนที่นายบุญเลิศยังเด็ก ทำให้ต้องฝึกปี่พาทย์ต่อกับน้าคือ นายหวล พินพาทย์ การฝึกไม่ค่อยจะได้เต็มที่เนื่องจากบ้านนายหวล กับนายบุญเลิศอยู่ไกลกัน ประกอบกับนายบุญเลิศ เป็นพี่ชายคนโตจำเป็นต้องไปเลี้ยงน้องๆ ด้วย จึงทำให้นายบุญเลิศ พินพาทย์เล่นดนตรีไทยไม่เข้มแข็ง ต่อมาได้สมรสกับนางสมหมาย ย้ายครอบครัวมาปลูกบ้านอยู่หลังวัดมะขาม มีบุตรด้วยกัน 3 คน เป็นชาย 2 คน เป็นหญิง 1 คน ดังนี้

1. นางนันทนา ไม่ทราบนามสกุล
2. นายณรงค์ศักดิ์ เฝ้าประเสริฐ
3. นายสิทธิชัย เฝ้าประเสริฐ

นายบุญเลิศ พินพาทย์ไม่ได้ถ่ายทอดดนตรีให้กับบุตร บุตรจึงไม่เป็นดนตรี ส่วนนายบุญเลิศยังรับจ้างเล่นปี่พาทย์อยู่ และมีอาชีพเสริมคือการค้าขาย

บุตรคนที่ 2 นายวิรัช เฝ้าประเสริฐ

นายวิรัช เฝ้าประเสริฐ ฝึกดนตรีกับน้า คือนายหวล พินพาทย์ โดยส่วนตัวนายวิรัชเองถนัดเครื่องหนัง เป็นคนเครื่องหนังกับวงนายหวล พินพาทย์มาโดยตลอด เมื่อมีครอบครัวได้มาปลูกบ้านติดกับบ้านมารดา มีบุตร 1 คน ไม่ได้ถ่ายทอดดนตรีให้กับบุตร เป็นนักดนตรีอาชีพ วงที่ไปประจำคือวงนายพยุ่ง แสงทับทิม ปัจจุบันทำงานเกี่ยวกับการคุมรถประจำทาง และยังรับงานบรรเลงปี่พาทย์อยู่

บุตรคนที่ 3 นายวิชัย เฝ้าประเสริฐ

นายวิชัย เฝ้าประเสริฐ ฝึกดนตรีกับน้าเหมือนพี่ๆ ถนัดเครื่องเป่า ปัจจุบันมีอาชีพเป็นหมอ ไม่ได้ไปเล่นดนตรีแต่จะเป็นผู้ส่งเสริมด้านดนตรีไทย เวลาว่างก็จะยกให้นายพยุ่ง แสงทับทิม นายวิชัย เฝ้าประเสริฐ ได้สมรสกับนางจำเนียร มีบุตร 2 คน คือ

1. นายวิทวัส เฝ้าประเสริฐ
2. เด็กชายบัณฑิต เฝ้าประเสริฐ

นายวิชัย เฝ้าประเสริฐ ไม่ได้ถ่ายทอดดนตรีให้กับบุตร บุตรทั้งสองคนจึงไม่เป็นดนตรี

บุตรคนที่ 4 นายมานิตย์ เฝ้าประเสริฐ

นายมานิตย์ เฝ้าประเสริฐ ฝึกดนตรีควบคู่ไปกับพี่ไปฝึกที่บ้านน้า คือนายหวล พินพาทย์ ถนัดเครื่องหนัง ปัจจุบันทำงานเป็นพนักงานไฟฟ้า จังหวัดปทุมธานี เลิกอาชีพทางด้านปี่พาทย์ สมรสกับนางพัชรา มีบุตรด้วยกัน 1 คน คือ

1. นายเล็ก เฝ้าประเสริฐ

นายมานิตย์ เฝ้าประเสริฐ ไม่ได้ถ่ายทอดดนตรีให้กับบุตร บุตรจึงไม่เป็นดนตรี

บุตรคนที่ 5 นายชำนาญ เผ่าประเสริฐ
นายชำนาญ เผ่าประเสริฐ ไม่ได้รับการถ่ายทอดดนตรี

บุตรคนที่ 6 นางบุญยิ่ง เผ่าประเสริฐ
นางบุญยิ่ง เผ่าประเสริฐ ไม่ได้รับการถ่ายทอดดนตรี

รุ่นที่ 3 บุตรของนายทองพูน เผ่าประเสริฐ
บุตรของนายทองพูน ไม่ได้ฝึกดนตรี

รุ่นที่ 3 บุตรของนายประทวน พิณพาทย์
บุตรของนายประทวน พิณพาทย์ ไม่ได้ฝึกดนตรี

รุ่นที่ 3 บุตรของนางลำจวน ไม่ทราบนามสกุล
บุตรของนางลำจวน ไม่ทราบนามสกุล ไม่ได้ฝึกดนตรี

รุ่นที่ 3 บุตรของนายหวล พิณพาทย์
บุตรคนที่ 1 นางศรีสุรางค์ แก้วประเสริฐ
นางศรีสุรางค์ แก้วประเสริฐ ได้ฝึกการขับร้องกับมารดา ปัจจุบันรับราชการทหารเป็นพนักงาน
แผนกซ่อมสร้าง เลิกอาชีพขับร้องมีครอบครัวกับนายสมิง ไม่ทราบนามสกุล

บุตรคนที่ 2 นายสมพร พิณพาทย์
นายสมพร พิณพาทย์ เป็นผู้ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี คือฝึกฆ้องวงใหญ่เป็นลำดับแรก
ถนัดตีระนาดเอก เมื่อเป็นเด็กชอบตีเครื่องหนังมาก ด้วยบิดาเป็นคนระนาดเอกและอายุเริ่มมากขึ้น จึงหันไป
ฝึกระนาดเอก และเป็นคนระนาดเอกควบคุมวงแทนบิดา ประสบการณ์เคยไปบรรเลงที่วัดพระพิเรนทร์
กรุงเทพมหานคร โดยเดี่ยวระนาดเอกเพลงทยอยเดี่ยว , ประทวนวงปี่พาทย์ไม้แข็งที่อุทยานเฉลิมพระเกียรติ
รัชกาลที่ 2 จังหวัดสมุทรสงคราม , ประทวนเพลงบุหลันลอยเลื่อน เภา ได้รับรางวัลชนะเลิศ และยังเคยประชัน
วงกับนายสมนึก ศรีประพันธ์ ที่จังหวัดลพบุรี สมรสกับนางบุญยิ่ง พิณพาทย์ มีบุตรร่วมกัน 3 คน เป็นชาย 1
คน เป็นหญิง 2 คนคือ

1. เด็กชายทัศนัย พิณพาทย์
2. เด็กหญิงทัศนีย์ พิณพาทย์
3. เด็กหญิงศิมาพร พิณพาทย์

ปัจจุบันนายสมพร พิณพาทย์ถึงแก่กรรมแล้ว ยังความโศกเศร้ามาให้กับบิดามารดา ซึ่งเป็นที่หวัง
ว่าเป็นที่พึ่งในการสืบทอดทางด้านปี่พาทย์ต่อไป

รุ่นที่ 3 บุตรของนางสะอาด แวมณี

บุตรคนที่ 1 นายสมพร แวมณี

นายสมพร แวมณี ได้ฝึกดนตรีกับน้าคือนายประสงค์ พิณพาทย์ตั้งแต่อายุ 6 ขวบ ฝึกฆ้องวงใหญ่ เป็นลำดับแรก มีความถนัดในการตีฆ้องวงใหญ่ ดีได้ไหมดมาก เป็นคนฆ้องประจำวงตระกูลนายเมื่อยะ พิณพาทย์ โดยเฉพาะเป็นคนฆ้องประจำตัวนายประสงค์ พิณพาทย์ มาโดยตลอด เวล่านายประสงค์ ไปบรรเลงที่ใดก็จะไปเป็นคนฆ้องวง เช่น บันทึกเทปคณะเสริมมิตรบรรเลง ไปประชันวงตามสถานที่ต่าง ๆ รับราชการกองดุริยางค์ทหารอากาศเป็นคนฆ้อง ปัจจุบันเกษียณอายุราชการเป็นหัวหน้าวงรับงานเป็นอาชีพ บ้านพักอยู่ข้างวัดเวฬุวัน อำเภอเมืองปทุมธานี สมรสกับนางจินดามีบุตรด้วยกัน 3 คน คือ

1. นายภาคภูมิ แวมณี
2. นางสาวจิราภรณ์ แวมณี
3. นายกฤษดา แวมณี

บุตรทุกคนไม่ได้ฝึกดนตรีไทย

บุตรคนที่ 2 นางวาสนา (แวมณี) ดุริยะพันธ์

นางวาสนา (แวมณี) ดุริยะพันธ์ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี แต่ได้สมรสกับนายอืด ดุริยะพันธ์ ซึ่งเป็นกลุ่มตระกูลนายเหนียว ดุริยะพันธ์ ไม่มีบุตรปัจจุบันเป็นแม่บ้าน

บุตรคนที่ 3 นายด้อย แวมณี

นายด้อย แวมณี ได้รับการถ่ายทอดดนตรีจากนายประสงค์ พิณพาทย์ฝึกเครื่องหนัง ถนัดในการตีตะโพนมอญ เป็นนักดนตรีอาชีพ ได้สมรสกับนางสำรอง แวมณี มีบุตร 2 คน เป็นชาย 1 คน เป็นหญิง 1 คน คือ

1. นางสาวปฐิมาพร แวมณี
2. นายณรงค์ฤทธิ์ แวมณี

บุตรคนที่ 4 นางระเบียบ (แวมณี) วัชพงพลี

นางระเบียบ (แวมณี) วัชพงพลี ได้ฝึกการขับร้องกับนายประสงค์ พิณพาทย์ และนายสุคนธ์ รักปทุม ฝึกร้องจนออกงานได้และเป็นนักร้องหญิงประจำตระกูลของนายเมื่อยะ พิณพาทย์ ประสบการณ์เคยไปร้องเพลงปทุมเนรมิตร เป็นเพลงที่นายประสงค์ พิณพาทย์ แต่งขึ้นมาใหม่ที่บ้านผู้ว่าราชการ จังหวัดปทุมธานี หลังจากจบเพลงยังได้รับรางวัลจากผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นที่ชื่นชอบกับผู้ฟังเป็นอย่างมาก นางระเบียบได้สมรสกับนายชัย วัชพงพลี มีบุตรด้วยกัน 4 คน เป็นหญิง 1 คน เป็นชาย 3 คน ดังนี้ บุตรไม่ได้รับการฝึกดนตรี

1. นางจรรวรณ์ ไม่ทราบนามสกุล
2. นายวินัย วัชพงพลี
3. นายสมศักดิ์ วัชพงพลี
4. นายปัญญา วัชพงพลี

บุตรคนที่ 5 นางอุไร (แวมณี) ทองดาษ

นางอุไร (แวมณี) ทองดาษ ได้ฝึกร้องเพลงกับพี่สาวและนายสุคนธ์ รักปทุม ฝึกจนร้องคู่กับพี่สาว สมรสกับนายอุทัย ทองดาษ มีบุตร 2 คน บุตรไม่ได้ฝึกดนตรี

1. นายदनัย ทองดาษ
2. ไม่ทราบชื่อ ทองดาษ

บุตรคนที่ 6 นายสาทิต แวมณี

นายสาทิต แวมณี ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรีกับนายประสงค์ พิณพาทย์ ฝึกฆ้องวงใหญ่ เป็นลำดับแรก มีความถนัดในการบรรเลงฆ้องวงเล็ก เป็นคนฆ้องวงเล็กคู่กับพี่ชายคือนายสมพร แวมณี ประสพการณ์เคยนำดนตรีไทยไปร่วมบรรเลงกับวงษัตริย์ลูกทุ่งชาย เมืองสิงห์ สมรสกับนางวิพา มีบุตร 2 คน ไม่ได้ถ่ายทอดทางดนตรีให้กับบุตร

1. นางสาวโอ้ แวมณี
2. นางสาวต่อม แวมณี

รุ่นที่ 3 บุตรของนายประสงค์ พิณพาทย์ ภรรยาคือนางสุมาลี พิณพาทย์

บุตรคนที่ 1-6 บุตรของนายประสงค์ พิณพาทย์สมรสกับนางสุมาลี ไม่ได้มีการถ่ายทอดทางด้านดนตรี

รุ่นที่ 3 บุตรของนายประสงค์ พิณพาทย์ ภรรยาคือนางทัศนีย์ พิณพาทย์

บุตรคนที่ 1 นายทัศนัย พิณพาทย์

นายทัศนัย พิณพาทย์ เป็นบุตรที่สมรสกับนางทัศนีย์ ดุริยประณีต นายทัศนัย พิณพาทย์ฝึกดนตรี กับกลุ่มนักดนตรีดุริยประณีต เป็นผู้ที่มีความสามารถ ถนัดระนาดเอก ปัจจุบันเป็นคนระนาดเอกประจำ วงดุริยประณีต มีประสบการณ์ทางปฏิบัติเครื่องดนตรีไทย และยังเป็นอาจารย์พิเศษสอนดนตรีไทยที่ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยด้วย

รุ่นที่ 3 บุตรของนายเล็ก พิณพาทย์

บุตรคนที่ 1 นายนพรัตน์ พิณพาทย์

นายนพรัตน์ พิณพาทย์ เป็นผู้ฝึกดนตรีกับบิดา ฝึกฆ้องวงใหญ่เป็นลำดับแรก และต่อมาได้ฝึกระนาด เอกได้มาต่อเพลงเดียวกับนายประสงค์ พิณพาทย์ เป็นคนระนาดเอกที่มีฝีมือดีมากคนหนึ่ง ประสพการณ์เคย ได้ไปตีระนาดเอกงานศพนายชั้น ดุริยประณีต, ประชันวงกับนายสุพจน์ โตสง่า นายถวิล อรรถกฤษณ์ เป็นผู้ ตีระนาดที่มีฝีมือดีมาก ด้วยวาสนาไม่ดีได้เรียนหนังสือจบชั้นประถมปีที่ 4 โรงเรียนวัดท่าเกวียน เป็นนัก ดนตรีอาชีพนี้มีความรู้ทางด้านดนตรีและตีระนาดเอกได้ดีมาก เมื่อบิดามารดาถึงแก่กรรม จึงต้องรับหน้าที่ เป็นผู้ดูแลวงปี่พาทย์แทน นอกจากตีระนาดเอกได้ดีแล้ว ยังเป่าปี่ได้ดีอีกด้วย ปัจจุบันเป็นคนปี มีครอบครัวมี บุตร แต่ไม่ได้มีการถ่ายทอดทางดนตรีให้กับบุตร

บุตรคนที่ 2 นายณรงค์ พิณฑพาทย์

นายณรงค์ พิณฑพาทย์ ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีจากบิดา ตั้งแต่อายุ 6 ขวบ ฝึกฆ้องวงใหญ่ ถนัดฆ้องวงใหญ่ ได้ช่วยบิดาเล่นปี่พาทย์มาโดยตลอด ฝึกฆ้องวงใหญ่กับนายผู้เฒ่า ระนาดเสนาะ นายประสงค์ พิณฑพาทย์ นายสมพร แววมณี ต่อเพลงเดี่ยว เพลงลาวแพน เพลงเชิดนอก เพลงกราวใน กับนายสมพร แววมณี สมรสกับนางฉันทนา มีบุตรด้วยกัน 1 คน คือนายวุฒิพงษ์ พิณฑพาทย์ ด้วยที่นายณรงค์ พิณฑพาทย์ ต้องทำงานเอกชน ไม่มีเวลาฝึกซ้อมดนตรี ไม่ได้ฝึกดนตรีให้กับบุตร

บุตรคนที่ 3 นายณฤทธิ์ พิณฑพาทย์

นายณฤทธิ์ พิณฑพาทย์ ฝึกปี่พาทย์กับบิดาโดยเริ่มฝึกฆ้องวงใหญ่เป็นลำดับแรก ต่อมาได้ต่อเพลง เดี่ยวกับพี่ชายคือนายณรงค์ พิณฑพาทย์ ถนัดในการตีฆ้องวงใหญ่ สมรสกับนางปลื้มจิต เป็นลูกสาวเจ้าของวง ปี่พาทย์ จึงได้แยกครอบครัวมาอยู่กับภรรยาช่วยควบคุมวงสังคีตดนตรีปี่พาทย์แทนบิดาของภรรยา

บุตรคนที่ 4 นางบุญตา พิณฑพาทย์

นางบุญตา พิณฑพาทย์ เป็นผู้ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีกับบิดา โดยเริ่มฝึกดนตรีจาก ฆ้องวงใหญ่เป็นลำดับแรก เมื่ออายุ 6 ขวบ ด้วยความเป็นผู้หญิงบิดาจึงไม่ค่อยให้ออกงานมากนัก เรียนจบ การศึกษามัธยมศึกษา สาขาวิชาดุริยางคศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปัจจุบันสมรสกับนายดิเรก รัชการเป็นครูสอนดนตรีไทย ในจังหวัดสุรินทร์

บุตรคนที่ 5 นางบุญเดือน พิณฑพาทย์

นางบุญเดือน พิณฑพาทย์ เป็นคู่แฝดกับนางบุญตา ได้ฝึกเรียนดนตรีจากบิดาเช่นเดียวกัน โดยเริ่ม ฝึกฆ้องวงใหญ่เป็นลำดับแรกปัจจุบันทำงานโรงงานมีครอบครัวแล้ว หากมีเวลาวางมาช่วยพี่ชาย นายณฤทธิ์ พิณฑพาทย์ทำปี่พาทย์

บุตรคนที่ 6 นางสาวศรีรัตน์ พิณฑพาทย์ ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีเหมือนพี่สาว เครื่องดนตรี ที่ถนัดคือ ฆ้องวงใหญ่ ปัจจุบันทำงานบริษัท สมรสกับนายพูนศักดิ์ มีบุตรด้วยกัน 1 คน คือ เด็กชายศิริชัย พิณฑพาทย์ นางสาวศรีรัตน์ ไม่ได้ถ่ายทอดทางด้านดนตรีให้กับบุตร

รุ่นที่ 3 บุตรของนายชั้น พิณฑพาทย์

บุตรคนที่ 1-7 ไม่ได้ฝึกดนตรี และไม่ได้ยุ่งเกี่ยวทางด้านดนตรี ทุกคนมีอาชีพค้าขายข้าวแกงเหมือนกับมารดา

รุ่นที่ 3 บุตรของนายเชาว์ พิณฑพาทย์

บุตรคนที่ 1 นางธิดา (ชนิดา) นุชบุษบา (พิณฑพาทย์)

นางธิดา (ชนิดา) นุชบุษบา (พิณฑพาทย์) ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีจากบิดา โดยฝึก ฆ้องวงใหญ่ เมื่อออกงานส่วนใหญ่จะเป็นคนตีฆ้องวงเล็ก เป็นผู้มืบทบาทสำคัญ เป็นคนที่ชอบรำ นายสุคนธ์ รักปทุม ซึ่งเป็นเพื่อนกับนายเชาว์ พิณฑพาทย์ได้พาไปฝึกรำกับครูนาฏศิลป์ ชื่อ ครูสมปอง ไม่ทราบนามสกุล

เมื่อวงปีพาทย์คณะนายเขว้ไปบรรเลงงานใดก็จะมีนาฏศิลป์ไปแสดงด้วย นางธิดยา จึงคิดตั้งคณะรำมอญขึ้น เป็นคณะรำมอญคณะแรกในจังหวัดปทุมธานีที่รำมอญทางปทุมธานี ด้วยนางธิดยา ปัจจุบันทำงานที่กรมสรรพากร จังหวัดปทุมธานี จึงไม่ค่อยมีเวลาที่จะไปช่วยคณะรำมอญ แต่ได้ถ่ายทอดให้กับน้องๆ ปัจจุบันทำงานด้านวัฒนธรรมด้วย ดำรงตำแหน่งเป็นประธานสภาวัฒนธรรม ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี และเปิดโรงเรียนสอนดนตรีไทย นาฏศิลป์อยู่ที่บ้าน นางธิดยา ได้สมรสกับนายดิเรก นุชบุษบา มีบุตรชายด้วยกัน 2 คนคือ

1. นายดิเรก นุชบุษบา
2. เด็กชายดิเรกโชติ นุชบุษบา

บุตรคนที่ 2 นายบุญเชิด พิณพาทย์

นายบุญเชิด พิณพาทย์ เป็นผู้ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรีจากบิดา เครื่องดนตรีที่ฝึกเป็นชิ้นแรกคือ ข้องวงใหญ่ เริ่มฝึกดนตรีเมื่ออายุได้ 6 ขวบ เครื่องดนตรีที่ถนัดคือ ระนาดเอก ด้วยบิดามีความหวังอย่างมากที่ให้บุตรได้ตีระนาดเอกเพื่อควบคุมวงปีพาทย์ให้มีชื่อเสียง นายบุญเชิด พิณพาทย์ จึงถูกบังคับให้ซ้อมระนาดเอกอยู่เป็นประจำ ประสบการณ์ในการตีระนาดเอก เคยได้ประชันวงในโรงละครแห่งชาติ รายการดนตรีไทยพรรณนา โดยวงปีพาทย์ที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี ใช้ชื่อวง “พิณทอง” ซึ่งหัวหน้าวงคือนายทัศนัย พิณพาทย์ เดี่ยวเพลงกราวใน เถา นายบุญเชิด พิณพาทย์ ปัจจุบันรับราชการเป็นอาจารย์สอนที่โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตำแหน่งปัจจุบัน เป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญเชิด พิณพาทย์ ได้สมรสกับนางอนงค์ ทองพูน มีบุตรสาวด้วยกัน 2 คน คือ

1. เด็กหญิงเพียงอ้อ พิณพาทย์
2. เด็กหญิงเพียงจันทร์ พิณพาทย์

บุตรคนที่ 3 นายชูชาติ พิณพาทย์

นายชูชาติ พิณพาทย์ ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีกับบิดาโดยเริ่มฝึกฆ้องวงใหญ่เป็นลำดับแรก ก่อนที่บิดาจะฝึกฆ้องให้ ด้วยบิดาได้ต่อเพลงให้กับพี่ๆ บิดาเห็นว่านายชูชาติ ยังเด็ก จึงยังไม่ฝึกให้ เมื่อนายชูชาติ ได้ฟังบิดาต่อเพลงให้กับพี่บ่อยๆ เข้า อยู่มาวันหนึ่งเมื่อพี่ๆ ไปโรงเรียนกันหมด นายชูชาติ ยังไม่ได้เข้าโรงเรียน เห็นว่าไม่มีใครอยู่จึงแอบเข้าไปที่ ฆ้องวงใหญ่ และตีเพลงสาธุการที่พี่ๆ เขาต่อกัน เมื่อบิดากลับจากข้างนอกมาเห็นเข้า ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมานายชูชาติจึงเริ่มฝึกฆ้องวงใหญ่ และเป็นคนฆ้องให้กับพี่ชายมาโดยตลอด บางครั้งถ้าวงปีพาทย์หาผู้หลักผู้ใหญ่มา นายชูชาติต้องไปตีเครื่องหนังกับพี่ชาย ต่อมาเมื่อวงปีพาทย์ที่แข่งขันกับวงที่บ้านได้ฝึกลูกชายตีระนาดเอก ซึ่งเป็นรุ่นเดียวกับนายชูชาติ บิดาจึงให้นายชูชาติฝึกระนาดเอกและเป็นคนระนาดเอกของวงมาโดยตลอด ในจังหวัดปทุมธานีมีคนปี ชื่อนายสง่า เปรมปรีดิ์ มีอายุมากเป็นคนปีประจำอยู่ที่บ้านนายเขว้ พิณพาทย์ และเป็นที่ต้องการของวงอื่นด้วยเหมือนกัน เมื่อไปหาบางครั้งไม่ได้ บางครั้งไม่ทำให้วงปีพาทย์นายเขว้ ขาดคนปี จะโดนตำหนิจากเจ้าภาพอยู่เป็นประจำ เป็นแบบนี้อยู่หลายครั้ง นายเขว้ จึงให้บุตรชาย นายชูชาติไปฝึกปีกับนายประทวน พิณพาทย์ นายชูชาติไม่เคยเป่าปีเลย เมื่อไปฝึกวันแรก นายประทวนได้ให้ปีในพร้อมลั่นปี ได้เริ่มหัดกันในวันนั้น หัดเป่าปีได้สักพักหนึ่ง นายชูชาติเกิดสงสัยกับการระบายลม จึงถามนายประทวน นายประทวนได้อธิบายให้ฟังว่า “ต้องเป่าลั่นปีอย่างเดียวให้ได้เสียก่อน” นายชูชาติก็ลงมือปฏิบัติตามที่นายประทวนบอก ผลปรากฏว่าสามารถทำได้ จึงเป็นนิมิตหมายที่ดีซึ่งหัดปีวันนั้นก็สามารถที่จะระบายลมได้ในวันนั้นเลย เมื่อนายชูชาติ มาฝึกปีทบทวนอยู่กับบ้าน ที่

ได้ต่อเพลงไว้ นายประสงค์ พิณพาทย์ได้ขึ้นมาหาน้องชายนายเชาว์ พอเห็นหลานฝึกเป่าปี่อยู่แต่ยังเป่าได้ไม่ดี จึงชวนให้ไปเรียนเป่าปี่กับครูเทียบ คงลายทอง นายชูชาติก็ดีใจตกลงไปกรุงเทพมหานครกับลุงในวันนั้นเลย พอไปถึงบ้านครูเทียบ ได้เตรียมดอกไม้ธูปเทียนไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว นายประสงค์ พิณพาทย์ จึงเข้าไปฝากหลานเรียนปี่กับครูเทียบตกลงรับไว้เป็นศิษย์ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาก็ได้มาฝึกปี่กับครูเทียบทุกวัน เมื่อฝึกได้ระดับหนึ่งแล้วก็ได้กลับมาช่วยบิดาไปบรรเลงตามงานและเป็นคนเป่าประจำวง นับเป็นคนเป่ารุ่นเด็กคนแรกของจังหวัดปทุมธานี ประสบการณ์ทางด้านดนตรีได้ต่อเพลงเดียวปี่ใน “เพลงกราวใน” กับครูเฉลิม บัวท่ง เพื่อไปบรรเลงประชันวง ณ โรงละครแห่งชาติ, ประชันวงที่วัดพระพิเรนทร์ , ประชันวงกับวงปี่อม, เป่าปี่กับนายเล็ก คนเป่าของวงเทศบาลในเพลงเดี่ยวสารถี ประสบการณ์ดังกล่าวทำให้นายชูชาติ พิณพาทย์ สามารถเล่นดนตรีได้หลายชนิด นายชูชาติจบการศึกษามัธยมศึกษา สาขาวิชาดุริยางคศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปัจจุบันเป็นอาจารย์สอนดนตรีไทยอยู่ที่มหาวิทยาลัยบูรพา สาขาวิชาดุริยางคศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ได้สมรสกับนางศิริลักษณ์ พิณพาทย์ มีบุตรด้วยกัน 3 คน เป็นชาย 1 คน เป็นหญิง 2 คน คือ

1. เด็กหญิงศศิวิมล พิณพาทย์
2. เด็กหญิงศศิลักษณ์ พิณพาทย์
3. เด็กชายศิริชาติ พิณพาทย์

บุตรคนที่ 4 เด็กหญิงชุศรี พิณพาทย์

เด็กหญิงชุศรี พิณพาทย์ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี และได้ถึงแก่กรรมตั้งแต่เด็ก

บุตรคนที่ 5 เด็กหญิงชลีภรณ์ พิณพาทย์

เด็กหญิงชลีภรณ์ พิณพาทย์ ได้รับการฝึกดนตรีโดยฝึกฆ้องวงใหญ่เป็นลำดับแรกและเป็นคนรำมอญ ถึงแก่กรรมตั้งแต่เด็ก เนื่องจากไปตีฉาบใหญ่แตก และมีคนจุดพลุ หินที่อยู่ใกล้พลุกระเด็นมาเข้าสมอง ทำให้ถึงแก่กรรม

บุตรคนที่ 6 เด็กหญิงอมรรัตน์ พิณพาทย์

เด็กหญิงอมรรัตน์ พิณพาทย์ ตกน้ำถึงแก่กรรมตั้งแต่เด็ก

บุตรคนที่ 7 นางณัฐรี (พิณพาทย์) เพชรคล้าย

นางณัฐรี (พิณพาทย์) เพชรคล้าย ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี โดยเริ่มฝึกฆ้องวงใหญ่เป็นลำดับแรกจากบิดา ต่อมาได้ฝึกเครื่องดนตรีชนิดอื่น ด้วยบิดาอยากให้มีคนระนาดเอกที่เป็นผู้หญิง จึงฝึกนางณัฐรี พิณพาทย์เป็นคนระนาดเอก นอกจากเล่นดนตรีได้แล้วยังเป็นนักรำมอญด้วย ต่อมาได้สมรสกับนายสุชีพ เพชรคล้าย มีบุตรร่วมกัน 1 คน ยังเด็กอยู่ สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาจากสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปัจจุบันรับราชการเป็นอาจารย์สอนดนตรีไทยในโรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม กรุงเทพมหานคร ด้วยไม่ยอมรับระนาด เพราะยังตีแขนใหญ่ขึ้น จึงสนใจเรื่องรำมากกว่า นอกจากทำงานราชการแล้ว ยังเปิดโรงเรียนสอนดนตรีไทยและนาฏศิลป์ด้วย

บุตรคนที่ 8 นายไชยวัฒน์ พิณพาทย์

นายไชยวัฒน์ พิณพาทย์ ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีจากบิดา โดยฝึกฆ้องวงใหญ่เป็นลำดับแรก ต่อมาได้ฝึกเครื่องหนังจึงมีความถนัดทางด้านเครื่องหนัง เนื่องจากเป็นผู้สนใจเรื่องเพลงมอญ ประกอบกับต้องเป็นผู้ควบคุมวงแทนพี่ๆ เป็นนักดนตรีอาชีพอยู่คนเดียว จึงฝึกตีระนาดเอกได้ต่อเพลงมอญจากนายพยุ่ง แสงทับทิม ปัจจุบันเป็นคนระนาดเอก และเป็นผู้ควบคุมวงฆ้องดนตรีปี่พาทย์มอญไปบรรเลง

บุตรคนที่ 9 นางมยุรี พิณพาทย์

นางมยุรี พิณพาทย์ ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีปี่พาทย์จากบิดา ฝึกฆ้องวงใหญ่เป็นลำดับแรก ได้ฝึกรำมอญเป็นหัวหน้าคณะรำมอญต่อจากพี่ๆ สมรสแล้วมีบุตรชาย 1 คน คือเด็กชายขจรศักดิ์ พิณพาทย์ ด้านการศึกษา ปัจจุบันศึกษาอยู่สถาบันราชภัฏพระนคร เอกดนตรี ชั้นปีที่ 2 และรับจ้างรำมอญทั่วไป บุตรชายของนางมยุรี พิณพาทย์เป็นผู้สนใจทางด้านดนตรี ปัจจุบันถ้ามีงานก็จะไปตีระนาดเอก และเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ นับว่าเป็นเด็กที่มีความฉลาดและมีพรสวรรค์

รุ่นที่ 3 บุตรของนางจำลอง (พิณพาทย์) จัตรเอก

บุตรคนที่ 1 นายวิชาญ จัตรเอก

นายวิชาญ จัตรเอก ฝึกฆ้องวงใหญ่กับนายบุญชอบ พิณพาทย์ผู้เป็นน้า ต่อมาได้ฝึกเครื่องหนัง และมีความถนัดในการตีเครื่องหนัง สมรสกับนางเรวดี ซึ่งเป็นลูกหลานของกลุ่มตระกูลดนตรีเสนาะ ปัจจุบันทำงานเป็นพนักงานขับรถของธนาคารจึงไม่ได้ไปบรรเลงปี่พาทย์ตามโอกาสงานต่างๆ

บุตรคนที่ 2 นายกาญจนา จัตรเอก

นายกาญจนา จัตรเอก เป็นนักดนตรีเครื่องหนัง โดยฝึกตีเครื่องหนังกับพี่ชายคือนายวิชาญ ปัจจุบันเป็นนักดนตรีอาชีพ ได้ย้ายไปอยู่ที่จังหวัดภูเก็ต เป็นนักดนตรีไทยตามโรงแรมต่างๆ

บุตรคนที่ 3-4 นางเพ็ญจันทร์ กับนางอรอุมา จัตรเอก

นางเพ็ญจันทร์ กับนางอรอุมา จัตรเอก ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีไทย

รุ่นที่ 3 บุตรของนายบุญชอบ พิณพาทย์

บุตรคนที่ 1 นายบุญส่ง พิณพาทย์

นายบุญส่ง พิณพาทย์ ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีจากนายไชยวัฒน์ พิณพาทย์ ถนัดในการตีเครื่องหนัง ปัจจุบันอยู่บ้านกับนายไชยวัฒน์ พิณพาทย์ มีรายได้พิเศษโดยการเก็บเงินค่าจอดรถที่ตลาดพุนทราย และเป็นหัวหน้าวินมอเตอร์ไซด์หน้าตลาดพุนทราย อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

รุ่นที่ 3 บุตรของนางจรัส พิณพาทย์

บุตรคนที่ 1 นางสาวนุช ไม่ทราบนามสกุล

นางสาวนุช ไม่ทราบนามสกุล ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีไทย

รุ่นที่ 3 บุตรของนายสนิท พิณพาทย์

บุตรคนที่ 1-7 ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีไทย

รุ่นที่ 3 บุตรของนายสมจิตร พิณพาทย์

บุตรคนที่ 1-3 ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีไทย

รุ่นที่ 3 บุตรของนางบุญเหลือ การเจริญ

บุตรคนที่ 1-5 ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีไทย

2.1 ที่มาและการสืบทอดตระกูลพิณพาทย์

ที่มาและการสืบทอดของตระกูลพิณพาทย์ มีความเป็นมาที่ยาวนานตั้งแต่ต้นตระกูลจนถึงปัจจุบันนี้ ความเป็นมาของต้นตระกูลนั้นมีเหตุมีผลที่น่าเชื่อได้ว่าเป็นชาวมอญที่เข้ามาในประเทศไทย และเป็นนักดนตรีปี่พาทย์มอญที่สืบทอดโดยการถ่ายทอดดนตรีปี่พาทย์มอญจากบรรพบุรุษสู่ลูก หลาน เหลน ตลอดจนมีลูกศิษย์ เช่น นายคงพัน พิณพาทย์ถ่ายทอดให้กับบุตร 3 คนคือ นายเทียะ นายเมี้ยะ และนายหมู พิณพาทย์ และลูกๆ ทั้ง 3 คน ยังถ่ายทอดให้กับลูกและลูกศิษย์ นับได้ว่าเป็นการสืบทอดโดยการถ่ายทอดเชื่อมโยงกันมาเป็นทอดๆ

การเกี่ยวข้องกับกลุ่มตระกูลดนตรีอื่น

กลุ่มตระกูลพิณพาทย์ ได้มีการเกี่ยวข้องกับกลุ่มดนตรีอื่น โดยมีการสัมพันธ์กันกับตระกูลดุริยประณีต ตระกูลดุริยะพันธ์ กลุ่มตระกูลดนตรีเสนาะ ตระกูลฉัตรเอก เช่น นายประสงค์ พิณพาทย์ ได้สมรสกับนางทัศนีย์ พิณพาทย์ นางวาสนา ดุริยะพันธ์ บุตรสาวของนางสะอาด (พิณพาทย์) แววมณี ได้สมรสกับตระกูลดุริยะพันธ์ ทั้งสองตระกูลเป็นตระกูลที่มีชื่อเสียงทางด้านปี่พาทย์ นางจำลอง (พิณพาทย์) ฉัตรเอก ได้สมรสกับนายประไพ ฉัตรเอก นายวิชาญ ฉัตรเอก ได้สมรสกับนางเรวดี (ดนตรีเสนาะ) พิณพาทย์จะเห็นได้ว่ากลุ่มตระกูลพิณพาทย์เข้าไปเกี่ยวข้องกับกลุ่มตระกูลดังกล่าว

วิธีการถ่ายทอดทางดนตรี

วิธีการถ่ายทอดทางด้านดนตรีของตระกูลพิณพาทย์ได้ถ่ายทอดให้กับลูกหลาน เหลนและลูกศิษย์ ผู้ที่ฝึกกับต้นตระกูลนั้น เครื่องดนตรีที่ฝึก คือ ข้องวงใหญ่ไทยกับข้องวงใหญ่มอญ วิธีการฝึกหรือการถ่ายทอดนั้นยังใช้การจำเป็นทำนองๆ และถ่ายทอดกันตัวต่อตัว ผู้ถ่ายทอดดีให้ผู้รับจะติดตามและท่องจำจนแม่นยำแล้วถึงจะได้ถ่ายทอดให้ใหม่ ในกลุ่มตระกูลพิณพาทย์ในยุคต้นนั้น จะฝึกข้องมอญเป็นลำดับแรกก่อนๆ ที่จะไปฝึกข้องวงใหญ่ หรือปี่พาทย์ไทยผู้ที่ฝึกข้องมอญเป็นเครื่องดนตรีชิ้นแรก คือ

1. นายเทียะ พิณพาทย์
2. นายเมี้ยะ พิณพาทย์
3. นายหมู พิณพาทย์

3. นายประสงค์ พิณพาทย์
5. นายประทวน พิณพาทย์
6. นายเล็ก พิณพาทย์

ผู้ที่ฝึกฆ้องวงใหญ่ไทยเป็นลำดับแรก คือ

1. นายเชาว์ พิณพาทย์
2. นายบุญชอบ พิณพาทย์
3. นายหวล พิณพาทย์
4. นางสาวอาด แวมณี
5. นางทองหยิบ เผ่าประเสริฐ
6. นายบุญเลิศ พิณพาทย์
7. นายสมพร พิณพาทย์
8. นายนพรัตน์ พิณพาทย์
9. นายณรงค์ พิณพาทย์
10. นายนฤทธิ์ พิณพาทย์
11. นายบุญเดือน พิณพาทย์
12. นางบุญตา บุตจินดา
13. นางสาวศรีรัตน์ พิณพาทย์
14. นายบุญเชิด พิณพาทย์
15. นายชูชาติ พิณพาทย์
16. นางธิดิยา นุชบุษบา
17. นางสาวชลีภรณ์ พิณพาทย์
18. นายไชยวัฒน์ พิณพาทย์
19. นางมยุรี พิณพาทย์

นอกจากการถ่ายทอดที่ดีที่สละวรรค และตีตามแล้ว บางครั้งจะฮัมเป็นทำนองเพลงเพื่อต่อเพลงให้ด้วย เช่น ถ้าเป็นเครื่องตีจะใช้คำว่านอย, เตง, ทง, ดิง, เนง ฯลฯ จะเห็นได้ว่าในสมัยก่อนการต่อเพลงไม่ใช่ท่องโน้ต แต่จะใช้การฮัมเพลงในถ้อยคำดังกล่าวแทน

การสืบทอดหัวหน้าวงและศิษย์ที่จัดตั้งวงใหม่

การสืบทอดหัวหน้าวง และศิษย์ที่จัดตั้งวงใหม่ของตระกูลพิณพาทย์ ขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละคน ลูกหลาน หรือศิษย์คนใดมีความพร้อมก็จะเป็นผู้จัดตั้งวงใหม่ ไม่มีการคัดเลือกกันความพร้อมในที่นี้อาจมี 2 ประเด็น ประเด็นแรกความพร้อมเรื่องความรู้ความสามารถ ถ้าเป็นคนระนาดเอกเท่ากับมีความพร้อมไปแล้ว ครึ่งหนึ่ง ประเด็นที่สอง ความพร้อมด้านงบประมาณผู้เป็นหัวหน้าวงจะต้องมีงบประมาณ ต้องเป็นคนใจกว้าง และเงินทองต้องสามารถสำรองหรือ เลี้ยงดูลูกน้องที่มาทำปี่พาทย์ในวงของเรา นอกจากความพร้อมแล้ว ความรักก็ต้องมีส่วนสำคัญถ้าไม่มีความรัก เราก็จะไม่มีการพัฒนางวงของเราให้ดียิ่งขึ้นไป ในตระกูลพิณพาทย์

หัวหน้าวงส่วนมากได้แก่ บุตรหลาน หรือเหลน หัวหน้าวงตระกูลพิณพาทย์ ตั้งแต่ต้นตระกูลจนถึงปัจจุบันมีทั้งหมด 12 วง ด้วยกัน ดังนี้

1. วงนายดงพัน พิณพาทย์
2. วงนายเทียะ พิณพาทย์
3. วงนายเมี้ยะ พิณพาทย์
4. วงนายประสงค์ พิณพาทย์
5. วงนายเล็ก พิณพาทย์
6. วงนายเชาว์ พิณพาทย์
7. วงนายบุญชอบ พิณพาทย์
8. วงนายหวล พิณพาทย์
9. วงนายนพรัตน์ พิณพาทย์
10. วงนายนฤทธิ พิณพาทย์
11. วงนายไชยวัฒน์ พิณพาทย์
12. วงนายสมพร แววมณี

วงลูกศิษย์ตระกูลพิณพาทย์รวม 6 วง ดังนี้

1. วงนายประเสริฐ ลมดี
2. วงนายกมล เต้าปั้น
3. วงนายเย็น เกสทอง
4. วงนายสว่าง ตรงดี
5. วงนายบุญยงค์ ไม่ทราบนามสกุล
6. วงนายประหัต เพทาย

บุคคลในตระกูลที่ได้ศึกษากับกลุ่มอื่น

การศึกษาดนตรีของตระกูลพิณพาทย์นั้นได้ศึกษากับกลุ่มดนตรีอื่นๆ เช่น นายประสงค์ พิณพาทย์ ได้ศึกษาเพลงไทยกับนายฝู่น ระนาดเสนาะ ศึกษากับครูเฉลิม บัวทั้ง เรียนเพลงหน้าพาทย์กับครูหลวงบำรุง จิตรเจริญ (รูป สาดนะวิลัย)

2.2 ชนิดและเครื่องดนตรีของตระกูล

ตระกูลพิณพาทย์มีเครื่องดนตรีจากต้นตระกูล ไม่สามารถทราบว่าได้มาอย่างไร มีเพียงแต่คำบอกเล่าว่าต้นตระกูลมีเครื่องดนตรีพิณพาทย์มอญ เครื่องดนตรีที่มีคือ

ฆ้องมอญวงใหญ่ จำนวน 1 โด้ง

ฆ้องกระแตมีลูกฆ้อง 10-11 ลูก จำนวน 1 โด้ง ไม่ได้แกะสลักลายทาสีด้วยสีดำ

ระนาดเอก , ระนาดทุ้ม ไม่ได้แกะสลักลาย

ตะโพนมอญ , ปี่มอญ และเปิงมางคอก 1 ใบ

เครื่องเป่าพาทย์เครื่องไทยที่มีเครื่องดนตรี คือ

- ฆ้องวง 2 วง
- ระนาดเอก
- ระนาดทุ้ม
- กลองทัด
- ตะโพนไทย
- ปี่ใน

ลักษณะเครื่องดนตรี

ลักษณะเครื่องดนตรีของตระกูลพิณพาทย์ ฆ้องมอญเคียบหน้าพระจอม แกะลายข้าวหลามตัด ส่วนฆ้องกระแตไม่ได้แกะลวดลายแต่ทาสีดำ

จำนวนเครื่องดนตรี

จำนวนเครื่องดนตรีเป่าพาทย์ของตระกูลพิณพาทย์ มีทั้งของเดิมและที่สร้างขึ้นใหม่ มีดังนี้

ก. เครื่องเป่าพาทย์มอญ/ไทยของนายดงพัน พินพาทย์

ฆ้องมอญวงใหญ่	1	โค้ง
ฆ้องกระแต	1	โค้ง
ระนาดเอก	1	ราง
ระนาดทุ้ม	1	ราง
ตะโพนมอญ	1	ใบ
ปี่มอญ	1	เส้า
เปิงมางคอก	1	ใบ
ฆ้องวงใหญ่	1	วง
ฆ้องวงเล็ก	1	วง
ระนาดเอก	1	ราง
ระนาดทุ้ม	1	ราง
ตะโพนไทย	1	ใบ
กลองทัด	2	ใบ

ข. เครื่องดนตรีของนายเทียะ พินพาทย์ มีทั้งที่ได้มรดกมาและเครื่องที่สร้างขึ้นใหม่ (เครื่องไทยได้รับมรดกจากบิดา)

เครื่องดนตรีดั้งเดิม ได้แก่

ระนาดเอก	1	ราง
ระนาดทุ้ม	1	ราง
ฆ้องวงใหญ่	1	วง
กลองทัด	1	คู่
ตะโพนไทย	1	ใบ

เครื่องดนตรีที่สร้างขึ้นใหม่		
ฆ้องมอญวงใหญ่	1	โค้ง
ฆ้องมอญวงเล็ก	1	โค้ง

ค. เครื่องดนตรีของนายเมื่อยะ พิณพาทย์ สร้างขึ้นมาใหม่มีด้วยกันดังนี้ คือ

ชุดปีพาทย์มอญ		
ฆ้องมอญวงใหญ่	1	โค้ง
ฆ้องมอญวงเล็ก	1	โค้ง
ระนาดเอก	1	ราง
ระนาดทุ้ม	1	ราง
ระนาดเอกเหล็ก	1	ราง
ระนาดทุ้มเหล็ก	1	ราง
กระจับโหม่ง	1	ชุด
ตะโพนมอญ	1	ใบ
เปิงมางคอก	1	ชุด

ชุดปีพาทย์ไทย		
ฆ้องวงใหญ่	1	วง
ฆ้องวงเล็ก	1	วง
ตะโพนไทย	1	ใบ
กลองทัด	2	ใบ

ง. เครื่องปีพาทย์ของนายหมี พิณพาทย์ มีดังนี้

ฆ้องมอญวงใหญ่	1	โค้ง
ฆ้องกระแต	1	วง
ระนาดเอก	1	ราง
ระนาดทุ้ม	1	ราง
ตะโพนมอญ	1	ใบ
ลูกเปิงมางคอก	1	ใบ

จ. เครื่องดนตรีของนายเชาว์ พิณพาทย์ มีทั้งเครื่องดนตรีที่เป็นของตระกูล
นายเมื่อยะ พิณพาทย์ และสร้างขึ้นใหม่ ดังนี้

ฆ้องมอญวงใหญ่	5	โค้ง
ฆ้องมอญวงเล็ก	4	โค้ง
รางระนาดเอก	3	ราง
รางระนาดทุ้ม	3	ราง

วางระนาดเอกเหล็ก	2	วาง
วางระนาดทุ้มเหล็ก	2	วาง
กระจับโหม่ง	2	ชุด
เปิงมางคอก	3	ชุด
ตะโพนมอญ	5	ใบ
ตะโพนไทย	4	ใบ
ฆ้องวงใหญ่	2	วง
ฆ้องวงเล็ก	2	วง

ฉ. เครื่องดนตรีของนายเล็ก พิณพาทย์ ได้จัดซื้อใหม่ ดังนี้

ฆ้องมอญวงใหญ่	3	โค้ง
ฆ้องมอญวงเล็ก	2	โค้ง
ระนาดเอก	2	วาง
ระนาดทุ้ม	2	วาง
ระนาดเอกเหล็ก	1	วาง
ระนาดทุ้มเหล็ก	1	วาง
เปิงมางคอก	1	ชุด
ตะโพนมอญ	2	ใบ
กระจับโหม่ง	1	ชุด
แตรวาง	1	ชุด

ช. เครื่องดนตรีของนายหวล พิณพาทย์ มีทั้งของเดิมและสร้างขึ้นใหม่

ฆ้องมอญวงใหญ่	3	โค้ง
ฆ้องมอญวงเล็ก	2	โค้ง
ระนาดเอก	2	วาง
ระนาดทุ้ม	2	วาง
ระนาดเอกเหล็ก	1	วาง
ระนาดทุ้มเหล็ก	1	วาง
ตะโพนมอญ	3	ใบ
ตะโพนไทย	2	ใบ
เปิงมางคอก	1	ชุด
กระจับโหม่ง	1	ชุด
ฆ้องวงใหญ่	1	วง
ฆ้องวงเล็ก	1	วง

ประเภทของวงดนตรี

วงดนตรีของตระกูลพิณพาทย์ได้มีการพัฒนามาตามลำดับ โดยแยกประเภทของวงได้ดังนี้

วงนายตงพัน พิณพาทย์

1. วงปีพาทย์มอญเครื่องห้า
2. วงปีพาทย์ไทยเครื่องคู่

วงนายเที่ยะ พิณพาทย์

1. วงปีพาทย์มอญเครื่องคู่
2. วงปีพาทย์เครื่องคู่

วงนายหนู พิณพาทย์

1. วงปีพาทย์มอญเครื่องห้า

วงนายเซว พิณพาทย์

1. วงปีพาทย์มอญเครื่องใหญ่มอญ 9 โคง
2. วงปีพาทย์ไทยเครื่องคู่ 2 ชุด

วงนายเล็ก พิณพาทย์

1. วงปีพาทย์มอญเครื่องใหญ่ 5 โคง
2. วงปีพาทย์ไทยเครื่องคู่
3. วงแตรวง 1 ชุด

วงนายหวล พิณพาทย์

1. วงปีพาทย์มอญเครื่องใหญ่ 5 โคง
2. วงปีพาทย์เครื่องไทยเครื่องคู่

วงนายสมพร แววมณี

1. วงปีพาทย์มอญเครื่องใหญ่ 4 โคง
2. วงปีพาทย์ไทย

2.3 เอกลักษณ์ของตระกูล

ตระกูลพิณพาทย์เป็นตระกูลดนตรีที่มองการไกล เปิดตัวมีการศึกษาเพลงนอกจากปีพาทย์มอญของเรา ทำให้่วงตระกูลพิณพาทย์มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปเช่น นายประสงค์ พิณพาทย์ เป็นผู้ทำให้ตระกูลพิณพาทย์มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในกลุ่มนักดนตรีทั่วไป การบรรเลงปีพาทย์มอญที่มีความเอื่อยและเศร้า ผู้ที่จะบรรเลงปีพาทย์มอญอย่างหนึ่งต้องเป็นบุคคลที่ใจเย็น เพราะปีพาทย์มอญความงามจะอยู่ที่การใช้มือฉิ่งมอญ และบรรเลงช้าๆ ตระกูลพิณพาทย์ จะใช้ระนาดเอกเป็นตัวนำ ทำให้มีชื่อเสียง เริ่มตั้งแต่นายเมื่อยะ ได้พานายประสงค์ไปฝากเรียนกับครูเฉลิม บัวทอง กระทั่งนายประสงค์ พิณพาทย์ ได้เข้าทำงานราชการที่

กรมประชาสัมพันธ์ ได้รู้จักกับนักดนตรีมากมาย ทำให้มีการพัฒนาพร้อมทั้งบุคคลทั่วไปได้รู้จักนักดนตรี ปทุมธานี ทำชื่อเสียงให้กับตระกูลพิณพาทย์ นายประสงค์ได้ต่อเพลงเดี่ยวกราวโนให้กับหลาน และลูกศิษย์ ถึง 10 คน มีลูกศิษย์เฉพาะระนาดเอกถึงจำนวน 16 คน ในตระกูลพิณพาทย์ มีผู้ที่มีความสามารถ ถนัด บรรเลงระนาดเอกถึง 11 คนดังรายชื่อดังนี้

- 1. นายเทียะ พิณพาทย์
- 2. นายประสงค์ พิณพาทย์
- 3. นายหวล พิณพาทย์
- 4. นายเชาว์ พิณพาทย์
- 5. นายบุญชอบ พิณพาทย์
- 6. นายบุญเชิด พิณพาทย์
- 7. นายชูชาติ พิณพาทย์
- 8. นายไชยวัฒน์ พิณพาทย์
- 9. นายนพรัตน์ พิณพาทย์
- 10. นายนฤทธิ์ พิณพาทย์
- 11. นายทัศนัย พิณพาทย์

เห็นได้ว่าตระกูลพิณพาทย์ มีการถ่ายทอดระนาดเอกมากที่สุด เอกลักษณ์ของตระกูลพิณพาทย์ คือ การบรรเลงระนาดเอก

การแต่งเพลงขึ้นใหม่

นายประสงค์ พิณพาทย์ เป็นผู้ที่ได้ศึกษาดนตรีไทยมากที่สุดในตระกูล มีความรู้ความสามารถพร้อมทั้ง ยังได้ถ่ายทอดดนตรีให้กับน้องๆ หลานๆ และลูกศิษย์จำนวนมาก นายประสงค์ พิณพาทย์ ยังเป็นผู้ทำหน้าที่ บรรเลงระนาดคณะเสริมมิตรบรรเลง ทำให้ได้สะสมประสบการณ์สามารถสร้างสรรค์และแต่งเพลงขึ้นใหม่ เพลงมอญที่ได้ประพันธ์ไว้นั้นมีหลายเพลง แต่การแต่งเพลงของนายประสงค์ พิณพาทย์ จะเป็นการแต่งเพลง เดี่ยวนั้น และต่อเดี่ยวนั้น เมื่อต่อเสร็จแล้วก็ไม่ได้บอกชื่อเพลงว่าเป็นเพลงอะไร เพลงที่ได้แต่งไว้มีดังนี้

เพลงมอญ

- 1. เพลงเจ้าทวย
- 2. ไม่ทราบชื่อเพลง ฯลฯ

เพลงไทย

- 1. เพลงปทุมเนรมิตร
- 2. เพลงแขกอาลัย

ความโดดเด่นในการบรรเลง

ความโดดเด่นในการบรรเลงของตระกูลพิณพาทย์ จะอยู่ที่มีความพร้อมของวงในสมัยก่อนผู้ที่จะตีระนาดเอกได้สักคนนั้นหายากมาก สื่อต่างๆ เช่น วีดีโอ เทปเพลง เอกสารหรือตำราทางด้านดนตรีไทยไม่มี

เหมือนยุคในปัจจุบัน แต่เนื่องจากตระกูลพิณพาทย์มีคนระนาดเอกที่มีฝีมือดีมาก ๆ และยังมีนักดนตรีที่เป็นพี่น้องด้วยกันอีก ทำให้ความพร้อมในการบรรเลงของตระกูลพิณพาทย์เป็นจุดเด่น

2.4 นักดนตรี

นักดนตรีในตระกูลพิณพาทย์ส่วนมากจะเป็นพี่ ๆ น้อง ๆ หลาน ๆ ในเครือญาติมากกว่าลูกศิษย์ นักดนตรีที่เป็นเครือญาติมีทั้งหมด 38 คน

จำนวนนักดนตรี

- 1. นายดงพั่น พิณพาทย์
- 2. นายเทียะ พิณพาทย์
- 3. นายเมี้ยะ พิณพาทย์
- 4. นายหมู พิณพาทย์
- 5. นายประสงค์ พิณพาทย์
- 6. นายเล็ก พิณพาทย์
- 7. นายชั้น พิณพาทย์
- 8. นายเชาว์ พิณพาทย์
- 9. นายบุญชอบ พิณพาทย์
- 10. นายเปี้ยก พิณพาทย์
- 11. นายประทวน พิณพาทย์
- 12. นายหวล พิณพาทย์
- 13. นายนพรัตน์ พิณพาทย์
- 14. นายณรงค์ พิณพาทย์
- 15. นายนฤทธิ์ พิณพาทย์
- 16. นายสมพร พิณพาทย์
- 17. นายบุญเชิด พิณพาทย์
- 18. นายชูชาติ พิณพาทย์
- 19. นายไชยวัฒน์ พิณพาทย์
- 20. นายทัศนัย พิณพาทย์
- 21. นางสาวอาด (พิณพาทย์) แววมณี
- 22. นายสมพร แววมณี
- 23. นายด้อย แววมณี
- 24. นายสาธิต แววมณี
- 25. นางทองหยิบ (พิณพาทย์) เป่าประเสริฐ
- 26. นายบุญเลิศ เป่าประเสริฐ
- 27. นายวิรัช เป่าประเสริฐ
- 28. นายวิชัย เป่าประเสริฐ
- 29. นายมานิตย์ เป่าประเสริฐ

30. นางรติยา (พิณพาทย์) นุชบุษบา
31. นางบุญเดือน พินพาทย์
32. นางบุญตา พินพาทย์
33. นายวิชาญ จัตรเอก
34. นายกาญจนา จัตรเอก
35. นางณัฐรี (พิณพาทย์) เพชรคล้าย
36. นางมยุรี พินพาทย์
37. นางระเบียบ วัชพงษ์
38. นางอุไร ทองดา

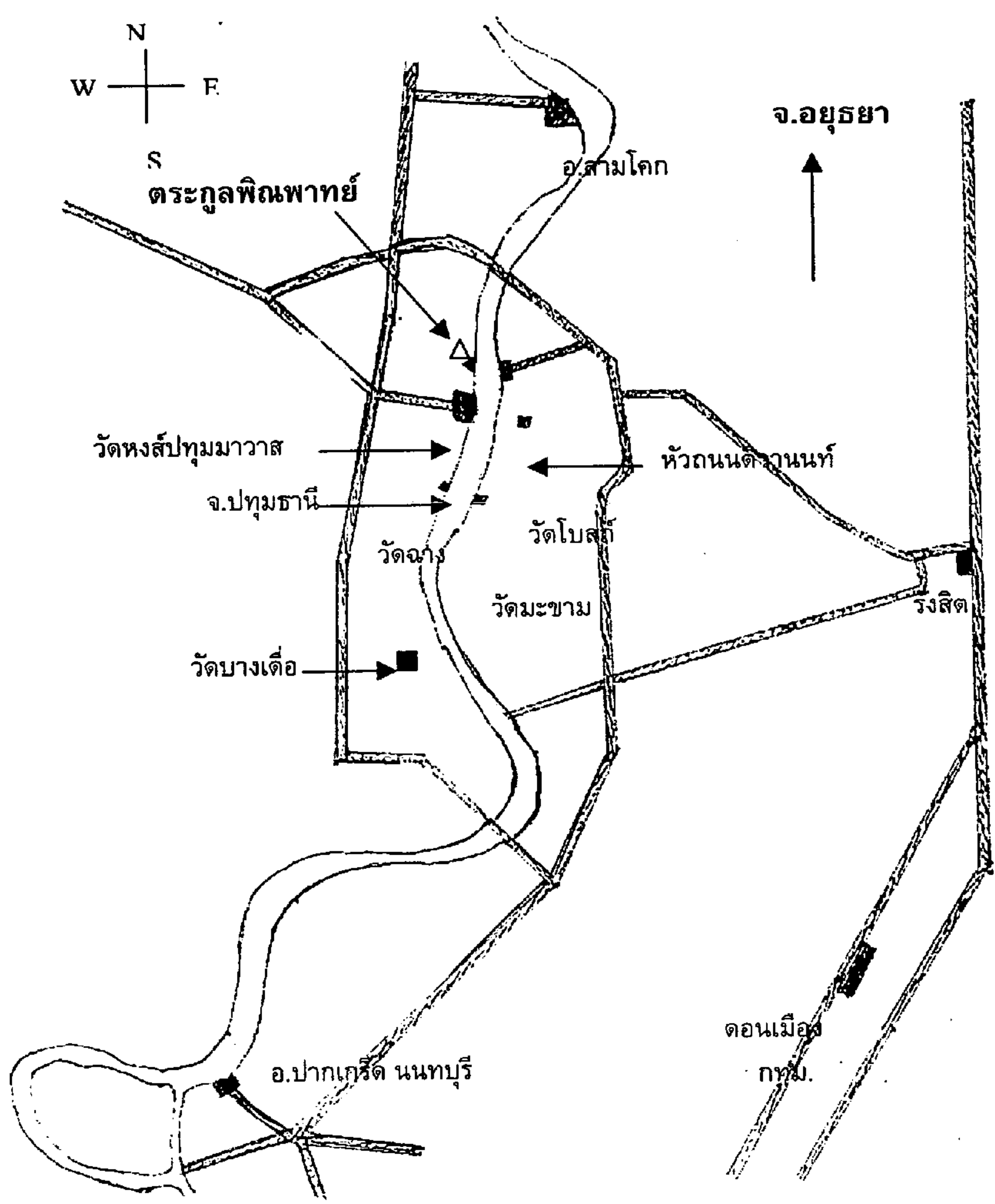
สรุปผลการวิเคราะห์ของตระกูลพิณพาทย์

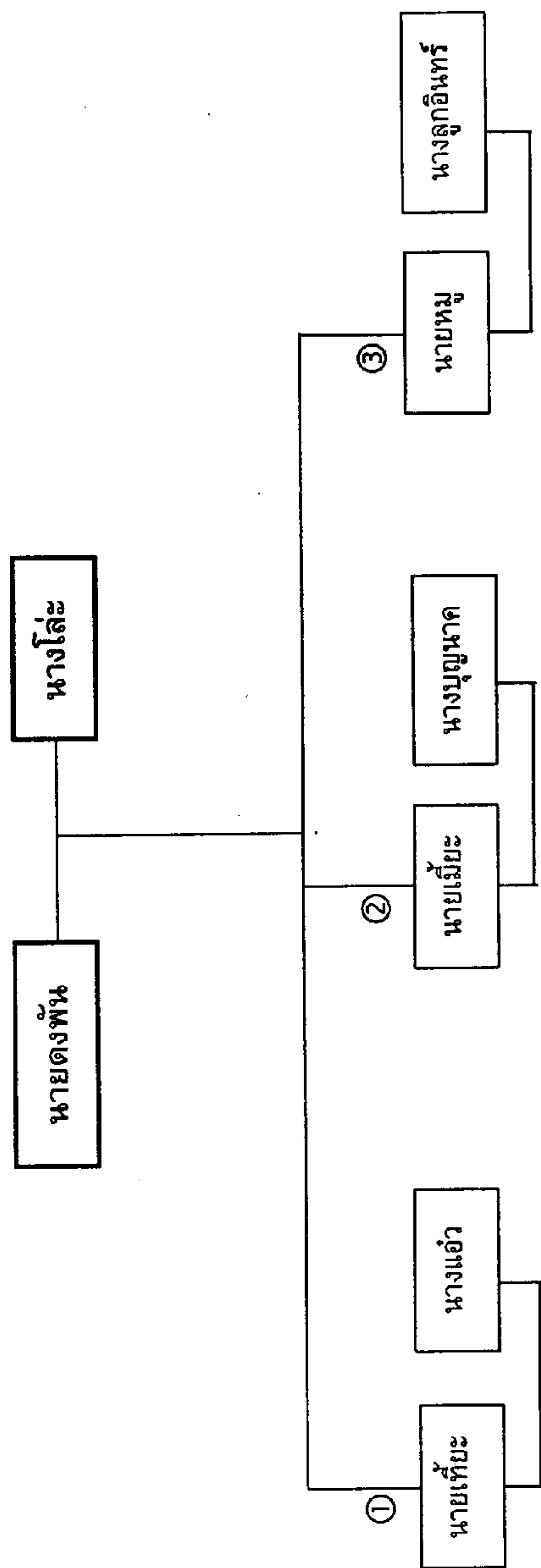
จากการสืบประวัติของตระกูลพิณพาทย์ สรุปได้ว่า ตระกูลพิณพาทย์เป็นตระกูลที่วางรากฐานของตระกูลได้เป็นอย่างดี มีความคิดที่กว้างไกล และได้บูรณาการเข้ากับสภาวะต่างๆ ได้เป็นอย่างดี เริ่มตั้งแต่ต้นตระกูลคือ นายดงพัน พินพาทย์ ที่ได้ถ่ายทอดดนตรีให้กับลูกๆ หลานๆ จนมีความชำนาญคนละด้าน และต่างคนต่างมีความคิดสร้างสรรค์

นายเทียะ พินพาทย์ มีความสามารถทางระนาดเอก ได้ถ่ายทอดเพลงระนาดให้กับบุตรจนเป็นนักดนตรีที่มีความสามารถ เช่น นายประทวน พินพาทย์ มีความสามารถทางด้านการเล่นเป่าปี่ สามารถเป่าปี่ใน จนถึงสามารถบรรเลงเพลงเดี่ยวได้ นายหวล พินพาทย์ เป็นผู้บรรเลงระนาดเอกได้เป็นอย่างดี ได้ถ่ายทอดให้กับบุตร คือ นายสมพร พินพาทย์ จนนายสมพร มีความสามารถในการตีระนาดเอกได้ดีมากอีกคนหนึ่ง และปัจจุบันนายหวล พินพาทย์ เป็นหัวหน้าวงปี่พาทย์มอญที่ได้สืบทอดจากบรรพบุรุษ บรรเลงตามงานทั่วไป

นายเมื่อยะ พินพาทย์ มีความสามารถในการบรรเลงเครื่องหนังและเครื่องปี่พาทย์ เป็นผู้ให้ลูกชายคือ นายประสงค์ พินพาทย์ เรียนระนาดเอกกับครูเฉลิม บัวทั้ง จนกระทั่งบรรเลงระนาดเอกไม้นวมมีชื่อเสียงระดับประเทศ ซึ่งปัจจุบันนี้ได้สะสมผลงานในเทปคณะเสริมมิตรบรรเลง สามารถเป็นแบบอย่างให้กับวงษัตริย์อื่นๆ และวงการศึกษาเป็นอย่างมาก และยังเป็นผู้ที่ถ่ายทอด เพลงเดี่ยวกราวในให้กับลูกศิษย์มากมาย นายเมื่อยะ พินพาทย์ จึงเป็นผู้จุดประกายให้กับวงการดนตรีของจังหวัดปทุมธานี ให้มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในความสามารถของตระกูลพิณพาทย์ และยังเกี่ยวข้องกับตระกูลดุริยประณีตด้วย นับว่าตระกูลพิณพาทย์เป็นตระกูลที่มีการถ่ายทอดดนตรีสู่ลูกหลานจนเป็นที่ยกย่องทางด้านดนตรีให้กับตระกูลพิณพาทย์สืบต่อไป

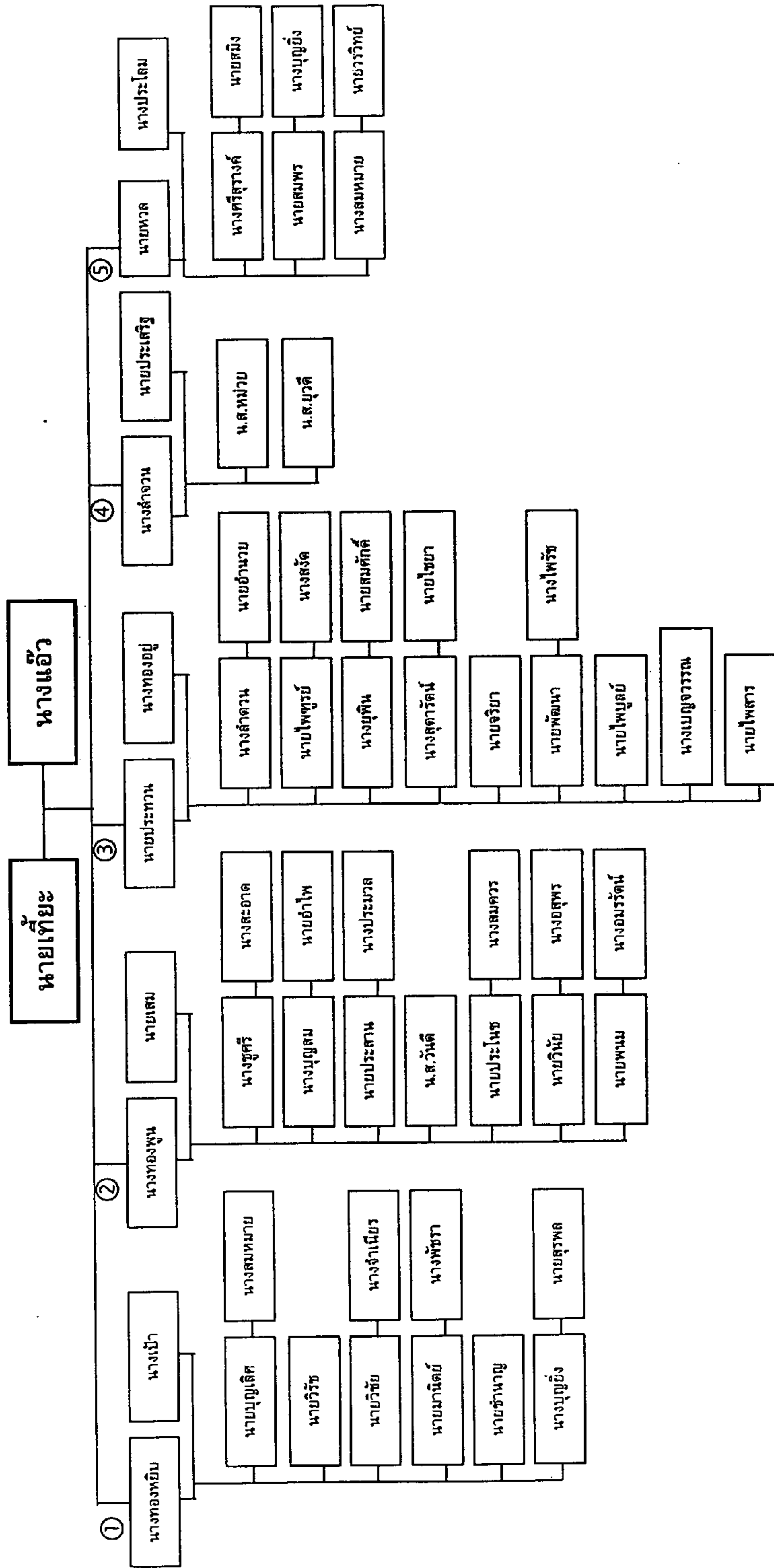
แผนที่ 3 แสดงที่ตั้งของตระกูลพิณพาทย์

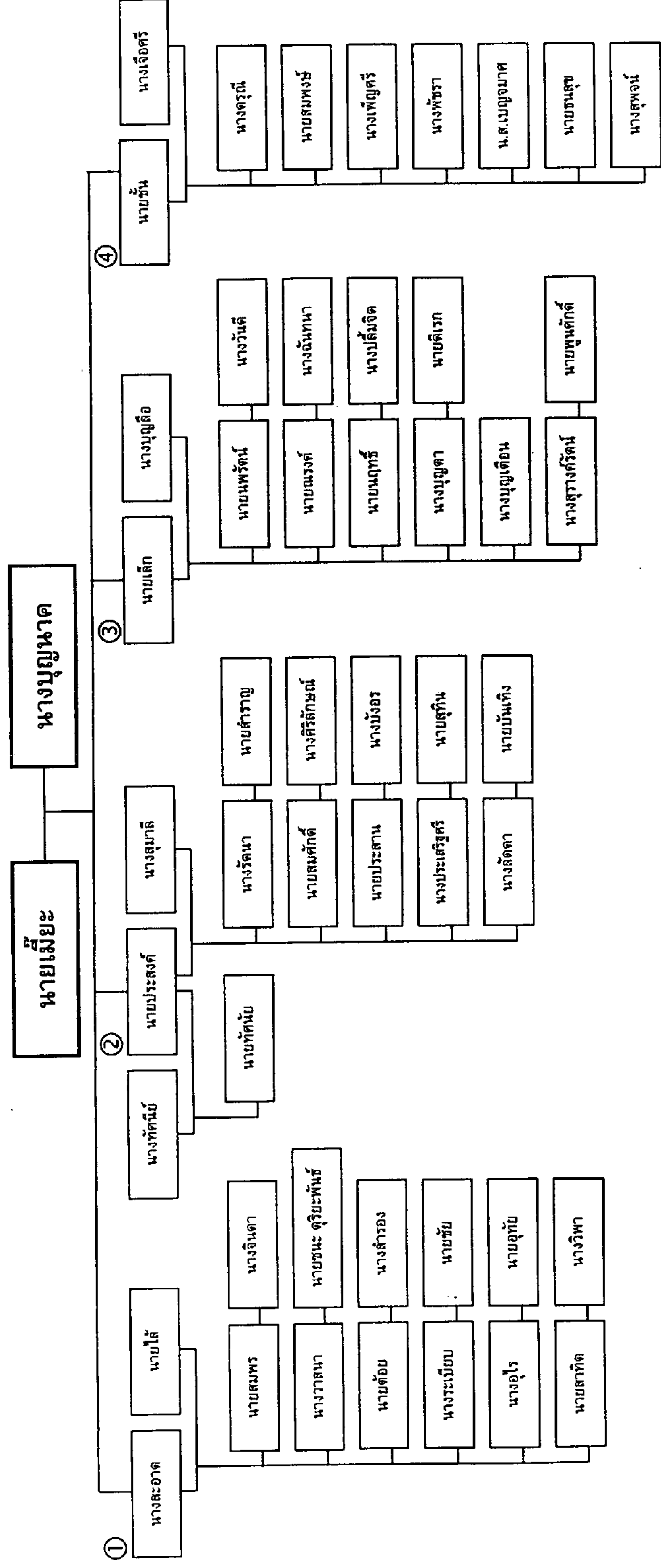

ภาพประกอบ 2 แสดงความสัมพันธ์ครุฑยัตติตระกูลพิณพาทย์

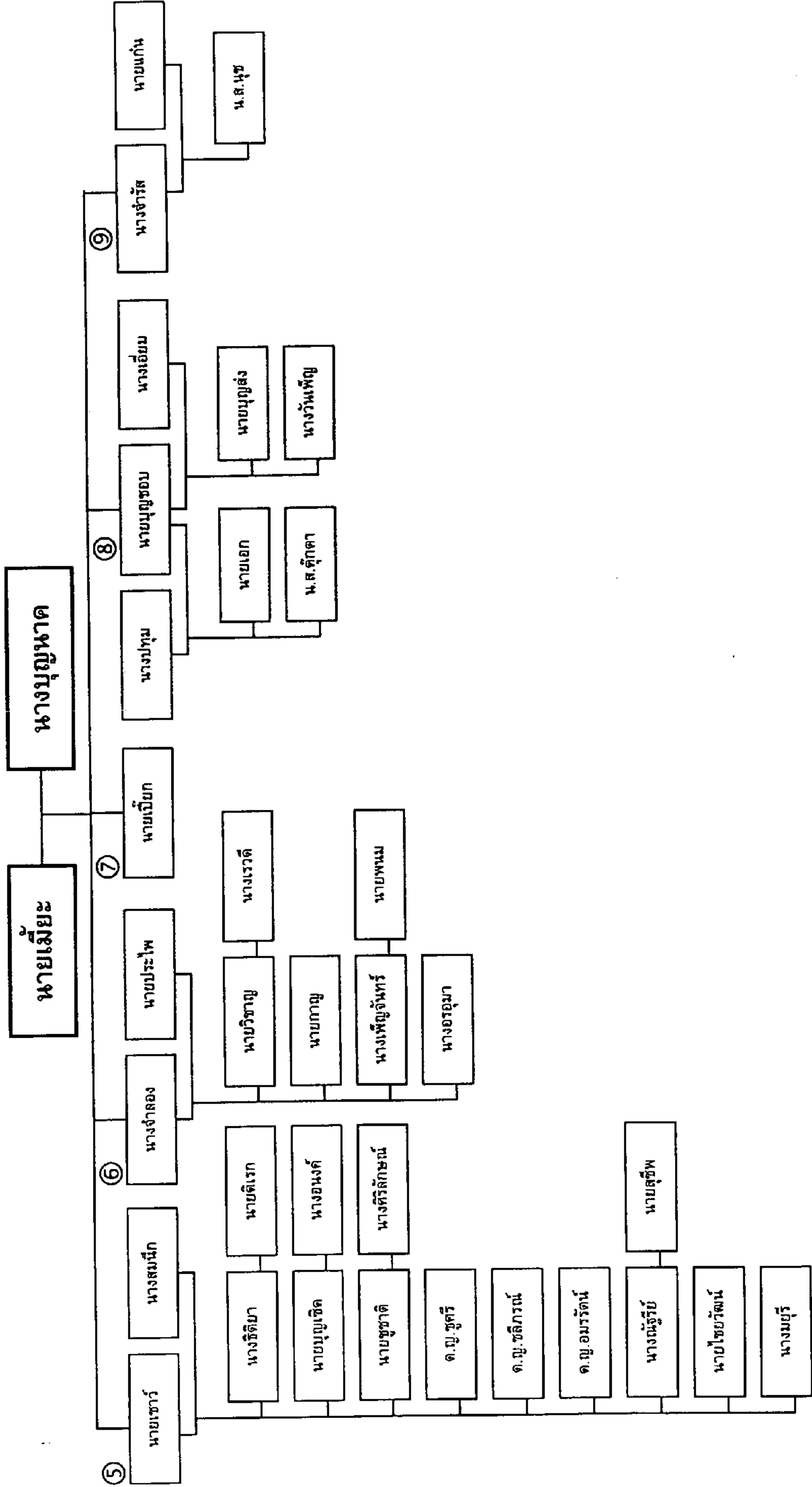
บุตรคนที่ 1 ตระกูลพิณพาทย์

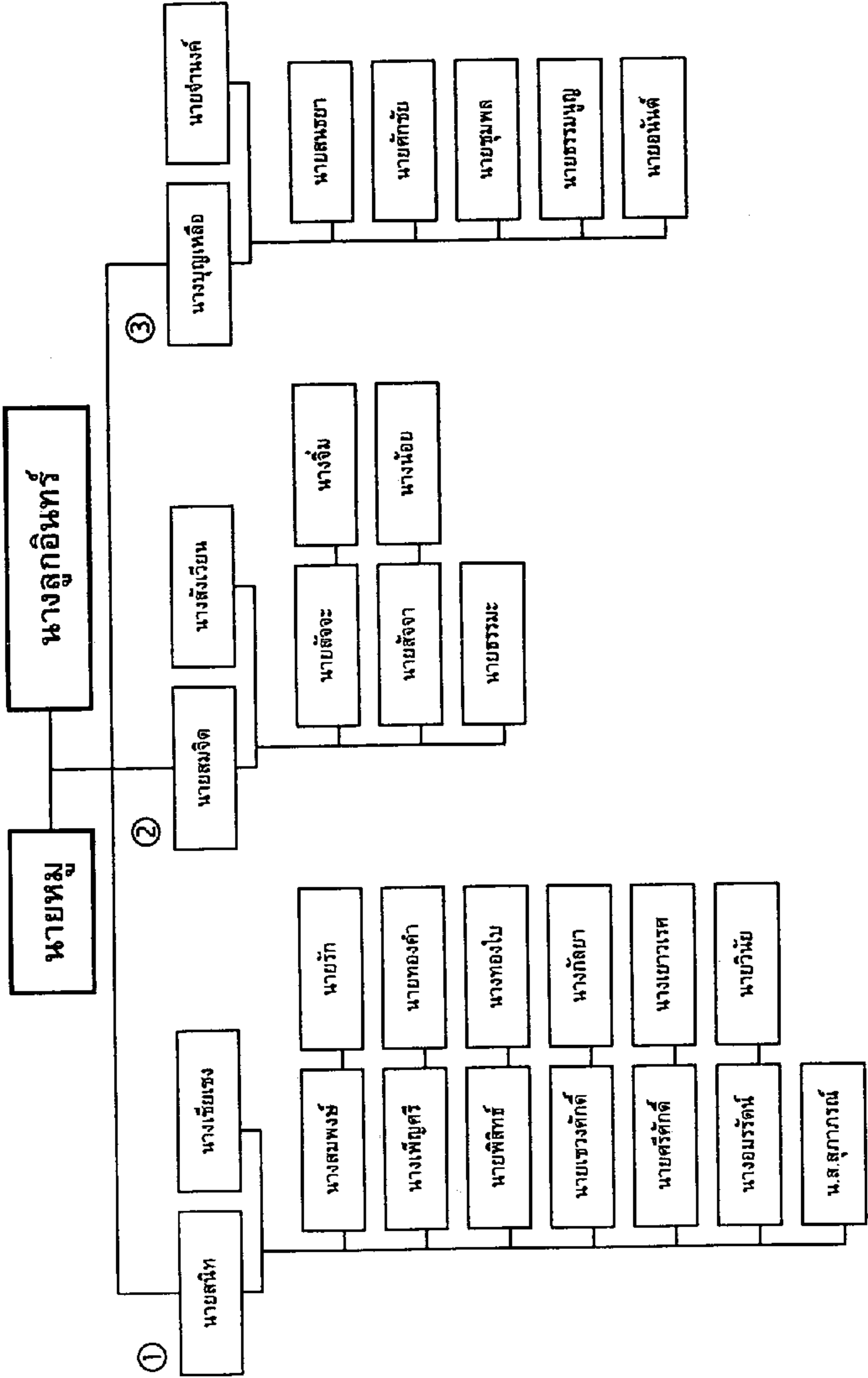

บุตรคนที่ 2 ตระกูลพิณพาทย์

บุตรคนที่ 2 ตระกูลพัฒนาภัย (ต่อ)

3. ประวัติและพัฒนาการของตระกูลข้องเสนาะ

ตระกูลข้องเสนาะเป็นตระกูลที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่ชุมชนบางปรอก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี เป็นตระกูลที่มีเชื้อสายมอญ มีความเป็นอยู่ ภาษาพูด วิถีชีวิตแบบคนมอญ จากการสัมภาษณ์นายช่อม ดนตรีเสนาะ นายพุง แสงทับทิม นางสาวยีนยง ข้องเสนาะ นายหวล พิณพาทย์ ได้ทราบว่าชุมชนบางปรอก มีตระกูลปี่พาทย์มอญที่มีบ้านเรือนอยู่กลุ่มเดียวกันสามารถไปมาหาสู่ถึงกันได้ง่าย คือ กลุ่มตระกูลข้องเสนาะ กลุ่มตระกูลดนตรีเสนาะและกลุ่มตระกูลพิณพาทย์ ตระกูลข้องเสนาะกับตระกูลพิณพาทย์ เป็นพี่น้องกันมาจากเมืองมอญด้วยกัน ตันตระกูลพิณพาทย์คือนายคงพัน ตันตระกูลข้องเสนาะนั้นเป็นพี่สาวของนายคงพัน ไม่สามารถทราบชื่อได้ข้อมูลทางด้านดนตรีได้ มีเพียงพี่สาวของนายคงพัน ได้เข้ามาอยู่ในประเทศไทย มีครอบครัว มีบุตร 3 คน ผู้ชาย 2 คน ผู้หญิง 1 คน คือ

1. นางสาวเกลี้ยง ไม่ทราบนามสกุล
2. นายเต็ม ข้องเสนาะ
3. นายบ้อง ข้องเสนาะ

รุ่นที่ 1 บุตรของตันตระกูลข้องเสนาะ

บุตรคนที่ 1 นางสาวเกลี้ยง ไม่ทราบนามสกุล

นางสาวเกลี้ยง ไม่ทราบนามสกุล ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี

บุตรคนที่ 2 นายเต็ม ข้องเสนาะ

นายเต็ม ข้องเสนาะ ไม่มีใครทราบว่าได้ฝึกดนตรีมาจากใคร แต่ได้รับการถ่ายทอดและต่อเพลงมาจากนายเงิน นายเสียม โดยนายเต็มเป็นคนร้องให้กับวงนายเงิน ไปร่วมบรรเลงในสถานที่ต่างๆ ได้เคยไปร่วมงานกับกลุ่มตระกูลดนตรีเจริญ กลุ่มตระกูลพิณพาทย์ และร่วมกับกลุ่มวงนายจง ก่ำแพ ซึ่งเป็นตระกูลปี่พาทย์มอญอยู่สะพานนวจร อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีมีชื่อเสียงทางด้านปี่พาทย์มอญ นายเต็ม กับนายจงสนิทกันมาก นายเต็มได้ถ่ายทอดทางด้านเพลงมอญให้ สำหรับนายจงนั้นยังสนิทกับนายหยด ซึ่งเป็นบิดาของนายกาหลง เมื่อทองคำ คนปี่ที่มีชื่อเสียงในปัจจุบันนี้ นายจงเป็นคนระนาดเอกที่มีฝีมือดีคนหนึ่ง นายเต็มจึงเป็นคนร้องให้กับวงนายจงด้วย นายเต็มเป็นนักดนตรีอาชีพ ถนัดในการตีฆ้องมอญ ส่วนฆ้องไทยไม่ถนัด และยังมีความถนัดทางด้านการบรรเลงเพลงประกอบการรำผีของชาวมอญเป็นอย่างดี นายเต็มสมรสกับน้องภรรยาของนายเงินชื่อ นางจิวต มีบุตรด้วยกัน 6 คน เป็นชายล้วนคือ

1. นายทอง ข้องเสนาะ
2. นายทอแม๊ะ ข้องเสนาะ
3. นายช่อนกลิ่น ข้องเสนาะ
4. นายบุญเงิน ข้องเสนาะ
5. นายทองอ่อน ข้องเสนาะ
6. นายลันดำ ข้องเสนาะ

นายเต็มเป็นคนฆ้องมอญคนหนึ่ง ที่มีความชำนาญได้รับการถ่ายทอดเพลงมอญโดยเฉพาะมือฆ้องมอญเป็นจุดเด่นของจังหวัดปทุมธานี ได้ฝากแบบมือฆ้องไว้กับนักดนตรีรุ่นต่อๆมา นับเป็นผู้หนึ่งที่คงรักษาวัฒนธรรมการตีฆ้องมอญเอาไว้ ปัจจุบันถึงแก่กรรมไปแล้ว

บุตรคนที่ 3 นายบ้อง ช้องเสนาะ

นายบ้อง ช้องเสนาะ เป็นอีกท่านหนึ่งที่ไม่ทราบว่าได้ฝึกดนตรีมาจากใคร แต่มีความถนัดทางการตีระนาดทุ้ม นายบ้องเป็นนักดนตรีอาชีพกับพี่ชาย 2 คน นายบ้องไปมีครอบครัว ย้ายไปอยู่ที่คลองสอง อำเภอรัญญบุรี จังหวัดปทุมธานี ต่อมาไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับปี่พาทย์มากนัก บุตรก็ไม่ได้ฝึกทางด้านปี่พาทย์ ปัจจุบันนายบ้อง ได้ถึงแก่กรรมแล้ว

รุ่นที่ 3 บุตรของนายเต็ม ช้องเสนาะ

บุตรคนที่ 1 นายทอง ช้องเสนาะ

นายทอง ช้องเสนาะ ไม่เป็นดนตรี ได้สมรสกับนางเมียด มีบุตรด้วยกัน 6 คน ดังนี้

1. นางสาวสมร ช้องเสนาะ
2. นายถาวร ช้องเสนาะ
3. นางสาวสมพร ช้องเสนาะ
4. นายณรงค์ ช้องเสนาะ
5. นายบรรจง ช้องเสนาะ
6. นางบุญส่ง ช้องเสนาะ

บุตรของนายทองนั้นเป็นนักดนตรีอาชีพ นายถาวร ช้องเสนาะเป็นนักดนตรีอาชีพ ได้รับการถ่ายทอดจากกลุ่มตระกูลดนตรีเสนาะกับกลุ่มตระกูลพิณพาทย์ นายถาวร ช้องเสนาะ ปัจจุบันถึงแก่กรรมไปแล้ว นายณรงค์ ช้องเสนาะ เป็นนักดนตรีอาชีพรับการถ่ายทอดจากตระกูลนายเมื่อยะ ถนัดเครื่องหนัง มีความสามารถในการบรรเลงเครื่องดีได้ ส่วนมากจะอยู่กับวงนายเมื่อยะกับนายประสงค์ พินพาทย์มาโดยตลอด ปัจจุบันยังมีชีวิตอยู่ ไปเป็นนักดนตรีอาชีพที่จังหวัดภูเก็ต รับจ้างบรรเลงปี่พาทย์ตามโรงแรมต่างๆ

นายบรรจง ช้องเสนาะ เป็นนักดนตรีอาชีพที่ได้รับการถ่ายทอดดนตรีจากพี่ๆ และตระกูลนายเมื่อยะ พินพาทย์ เป็นนักดนตรีเครื่องดนตรีที่ถนัดคือ เครื่องหนัง เคยไปร่วมงานกับนายประสงค์ พินพาทย์ ประชันวงกับวงนายถวิล อรรถกฤษณ์ ปัจจุบันได้ย้ายไปอยู่ที่จังหวัดภูเก็ต รับจ้างบรรเลงตามโรงแรมต่างๆ

บุตรคนที่ 2 นายทอแม๊ะ ช้องเสนาะ

นายทอแม๊ะ ช้องเสนาะ ไม่เป็นดนตรีมีอาชีพค้าขายโดยการล่องเรือขายโอ่ง เป็นโสด เมื่อไม่ล่องเรือก็มาอยู่ที่บ้านของนายเมื่อยะ พินพาทย์ ชอบสังสรรค์กับนักดนตรี ปัจจุบันได้ถึงแก่กรรมแล้ว อายุได้ 80 ปี

บุตรคนที่ 3 นายช่อนกลิ่น ช้องเสนาะ

นายช่อนกลิ่น ช้องเสนาะ ได้รับการถ่ายทอดจากนายจง กำแพง เป็นเพื่อนรักกันกับบิดา ฝึกฆ้องมอญ เครื่องดนตรีที่ถนัดที่สุดคือ ฆ้องมอญ เป็นนักดนตรีอาชีพประจำวงนายจง กำแพง นายช่อนกลิ่น ช้องเสนาะสมรสกับนางนงนุช ปัจจุบันนายช่อนกลิ่นได้ถึงแก่กรรมแล้ว อายุได้ 80 ปี

บุตรคนที่ 4 นายบุญเงิน ช้องเสนาะ

นายบุญเงิน ช้องเสนาะ ฝึกดนตรีจากนายจง กำแพง ผู้เป็นเพื่อนสนิทกับบิดา โดยฝึกฆ้องมอญ เครื่องดนตรีที่ถนัดคือ ระนาดเอก เป็นคนที่ตีระนาดเอกได้ดี เป็นนักดนตรีอาชีพ ต่อมาเป็นคนระนาดเอกให้กับวงนายเสงี่ยม ช้องเสนาะ เนื่องจากในรุ่นนั้นมีนายบุญเงิน คนเดียวที่เป็นระนาดเอกที่มีความสามารถมาก

เป็นที่ต้องการของวงปี่พาทย์ในจังหวัดปทุมธานี ไปเล่นดนตรีให้กับวงนายกlinik ดนตรีเจริญ วงนายเมื้อะ พิณพาทย์ วงนายเทื้อะ พิณพาทย์ วงนายชื่น ปี่เสนาะ และอีกหลายวง

ด้วยที่มีความสามารถในการตีระนาดเอกนายชื่น ปี่เสนาะต้องการให้มาดูแลวงปี่พาทย์ จึงได้ยกลูกสาว ให้แต่งงานโดยไม่คิดค่าสินสอด นายบุญเงิน ช้องเสนาะ ได้สมรสกับนางสาส์ มีบุตรด้วยกัน 2 คน คือ

1. นางสาวยีนยง ช้องเสนาะ
2. นางนงเยาว์ ไม่ทราบนามสกุล

เมื่อภรรยาถึงแก่กรรม นายบุญเงินจึงไปอยู่ที่กรมการรักษาดินแดน กรุงเทพมหานคร เมื่อนายใจ หัวหน้านวงปี่พาทย์วัดตาล อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีถึงแก่กรรม นายบุญเงิน จึงสมรสกับภรรยา ของนายใจ ซึ่งมีบุตรอยู่แล้ว คือ

1. นายวิเชียร หะหวัง
2. นางสาวสุณีย์ ขาวปลื้ม

นายบุญเงิน จึงควบคุมวงปี่พาทย์ ได้ฝึกบุตรบุญธรรมเป็นนักดนตรีอาชีพ ฝึกลูกศิษย์ไปด้วย ปัจจุบัน ภรรยาได้ถึงแก่กรรมแล้ว เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2546 และนายบุญเงินเองปัจจุบันอายุมากไปไหนมาไหน ไม่ไหว อายุ 80 กว่าปีแล้ว

บุตรคนที่ 5 นายทองอ่อน ช้องเสนาะ

นายทองอ่อน ช้องเสนาะ ไม่เป็นดนตรีได้สมรสกับนางลำจวน มีบุตรด้วยกัน 2 คน ไม่เป็นดนตรี ทั้งคู่

1. นายปรีชา ช้องเสนาะ
2. นายสามารถ ช้องเสนาะ

บุตรคนที่ 6 นายลันดา ช้องเสนาะ

นายลันดา ช้องเสนาะ ไม่เป็นดนตรีได้สมรสกับนางกิมจี มีบุตรด้วยกัน 5 คน ดังนี้

1. นายไมตรี ช้องเสนาะ
2. นางสาวสุรภี ช้องเสนาะ
3. นายเบิ้ม ช้องเสนาะ
4. นายชมพว ช้องเสนาะ
5. นางสาวลมอู่ ช้องเสนาะ

3.1 ที่มาและการสืบทอดตระกูลช้องเสนาะ

ที่มาและการสืบทอดของตระกูลช้องเสนาะ การสืบทอดของตระกูลนั้นมีการสืบทอดจากบรรพบุรุษนั้น น้อยมาก ส่วนมากไปเป็นนักดนตรีอาชีพเป็นตัวอย่างให้กับรุ่นลูกหลาน มีพวกพร้อมที่รักใคร่ จึงได้ช่วยฝึก ดนตรีให้ เช่น นายเต็มรับชอบพอกันกับนายจง กำแพ นายจง จึงฝึกดนตรีปี่พาทย์ให้กับนายช่อนกลื่นและ นายบุญเงิน

การเกี่ยวข้องกับกลุ่มตระกูลดนตรีอื่น

ตระกูลฆ้องเสนาะ เป็นนักดนตรีอาชีพ แต่ไม่ได้เป็นหัวหน้าวง ส่วนใหญ่เป็นลูกวง เพราะฉะนั้น ความเกี่ยวข้องกับกลุ่มตระกูลอื่นจึงมีมาก เช่น นายเดิม เป็นลูกวงของนายเงิน สนิทกับนายจง พร้อมทั้งไป เล่นดนตรีกับวงอื่นทั่วไป นายบุญเงิน ยังเป็นเขยบ้านนายชื่น ปี่เสนาะ ได้ไปช่วยนายเทียะ พิณพาทย์ นายเมี้ยะ พิณพาทย์ และนายกลั่น ดนตรีเจริญ เล่นดนตรีอยู่เป็นประจำ

วิธีการถ่ายทอดทางดนตรี

วิธีการถ่ายทอดของตระกูลฆ้องเสนาะนั้น ส่วนมากตระกูลฆ้องเสนาะจะไปเรียนกับกลุ่มของตระกูลอื่น มากกว่า จึงไม่มีการถ่ายทอดทางดนตรี

การสืบทอดหัวหน้าวงและศิษย์ที่จัดตั้งวงใหม่

การสืบทอดหัวหน้าวงและศิษย์จัดตั้งวงใหม่ เนื่องจากตระกูลฆ้องเสนาะเป็นตระกูลที่บรรพบุรุษไม่มีใคร เป็นหัวหน้าวงมาเลย ไม่มีผู้ใดเป็นหัวหน้าวงที่เริ่มต้นขึ้นใหม่ มีเพียงนายบุญเงิน ฆ้องเสนาะ ไปเป็นเขย บ้านนายชื่น ปี่เสนาะ ซึ่งมีวงปี่พาทย์อยู่แล้ว ต่อมาได้ภรรยาใหม่มีวงปี่พาทย์อยู่แล้ว เพราะฉะนั้นตระกูล ฆ้องเสนาะจึงไม่มีผู้ใดสืบทอดการเป็นหัวหน้าวง

บุคคลในตระกูลที่ได้ศึกษากับกลุ่มอื่น

การศึกษากับกลุ่มตระกูลอื่นนั้นมีมาก เนื่องจากบรรพบุรุษไม่ได้เป็นมาก่อน บุคคลที่ศึกษากับกลุ่ม ตระกูลอื่น คือ นายเดิม ศึกษากับวงนายเงิน ตระกูลดนตรีเสนาะ แลกเปลี่ยนเพลงกับนายจง ก่ำแพ นายถาวร นายณรงค์ นายบรรจงได้ศึกษากับกลุ่มตระกูลนายเมี้ยะ พิณพาทย์ นายบุญเงิน นายช่อนกลั่น ศึกษากับกลุ่ม ตระกูลนายจง ก่ำแพและศึกษากับตระกูลดนตรีเสนาะ

3.2 ชนิดและเครื่องดนตรีของตระกูล

ต้นตระกูลฆ้องเสนาะ ไม่ได้เป็นหัวหน้าวงไม่มีผู้ใดเป็นหัวหน้าวง จึงไม่มีเครื่องดนตรีของต้นตระกูล ที่เป็นของดั้งเดิม และที่สร้างขึ้นใหม่

ลักษณะเครื่องดนตรี

ตระกูลฆ้องเสนาะไม่มีเครื่องดนตรี จึงไม่มีลักษณะของเครื่องดนตรี

จำนวนเครื่องดนตรี

จำนวนเครื่องดนตรีของตระกูลฆ้องเสนาะนั้นไม่มี

ประเภทของวงดนตรี

ประเภทของวง ตระกูลฆ้องเสนาะไม่มี

3.3 เอกลักษณ์ของตระกูล

เอกลักษณ์ของตระกูลข้องเสนาะ ด้วยตระกูลข้องเสนาะ ไม่ได้เป็นหัวหน้าวงเป็นลูกวง ชอบอิสระ บุคคลในตระกูล จึงมีความโดดเด่นกันคนละอย่างเป็นเอกลักษณ์ของตระกูลข้องเสนาะ นายเดิม ข้องเสนาะ เป็นคนข้องที่มีความสามารถทางด้านการตีฆ้องมาก มีความสามารถ ถนัดทางด้านการบรรเลงประกอบรำผี นายบุญเงิน ข้องเสนาะเป็นนักระนาดเอกที่มีความสามารถมาก เป็นที่ต้องการของวงปีพาทย์แทบทุกวง

การแต่งเพลงขึ้นใหม่

จากการสำรวจยังไม่พบว่าตระกูลข้องเสนาะ ได้แต่งเพลงขึ้นใหม่

ความโดดเด่นในการบรรเลง

ความโดดเด่นของตระกูลข้องเสนาะนั้น คือ นายเดิม ข้องเสนาะ เป็นผู้ตีฆ้องมอญเป็นแบบอย่าง ให้กับนักดนตรีรุ่นหลังได้อาเป็นแบบอย่างต่อ ๆ กันมาจนถึงปัจจุบัน

3.4 นักดนตรี

นักดนตรีตระกูลข้องเสนาะนั้นมีไม่มาก ด้วยต้นตระกูลเป็นนักดนตรีอาชีพ ประเภทลูกวงไม่ได้เป็น หัวหน้าวง จึงไม่ได้ฝึกลูกหลาน ส่วนมากไปคนเดียว นักดนตรีของตระกูลข้องเสนาะตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มี 7 คน

จำนวนนักดนตรี

- 1. นางเดิม ข้องเสนาะ
- 2. นายบ้อง ข้องเสนาะ
- 3. นายช่อนกลิ่น ข้องเสนาะ
- 4. นายบุญเงิน ข้องเสนาะ
- 5. นายถาวร ข้องเสนาะ
- 6. นายณรงค์ ข้องเสนาะ
- 7. นายบรรจง ข้องเสนาะ

สรุปผลการวิเคราะห์ของตระกูลข้องเสนาะ

จากการสืบประวัติตระกูลข้องเสนาะ สรุปได้ว่าตระกูลข้องเสนาะเป็นตระกูลที่มีเชื้อสายมอญ ลูกหลานสามารถพูดมอญได้ บุคคลในตระกูลข้องเสนาะที่เด่นมีความสำคัญต่อดนตรีในจังหวัดปทุมธานี อยู่ 2 คน คือ

- 1. นายเดิม ข้องเสนาะ
- 2. นายบุญเงิน ข้องเสนาะ

นายเดิม ข้องเสนาะ เป็นผู้บรรเลงฆ้องมอญได้เป็นอย่างดีทั้งด้านเพลงมอญดั้งเดิมและมือฆ้องมอญ มือฆ้องมอญนั้นถือว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่ นายเดิมจัดได้ว่าเป็นตัวอย่างมือฆ้องผู้ซึ่งรักษาเอกลักษณ์ ของจังหวัดปทุมธานีเอาไว้ ได้ถ่ายทอดให้กับนักดนตรีจังหวัดปทุมธานีไว้เป็นอย่างดี นอกจากเป็นผู้รักษา

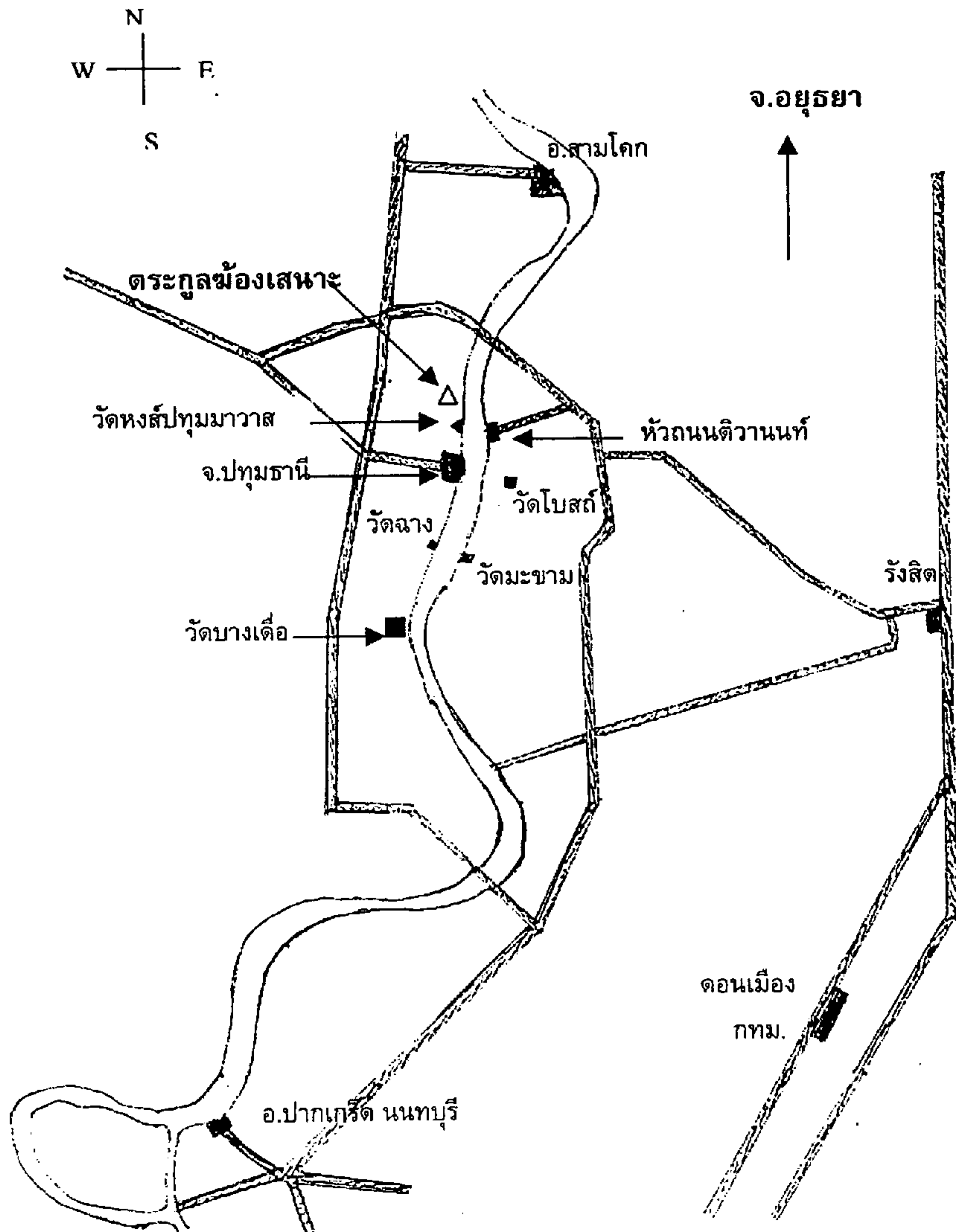
เอกลักษณ์มือฆ้องมอญแล้ว ยังมีความถนัดเพลงเรื่องรำผี ปัจจุบันเพลงรำผีนับวันหาผู้บรรเลงเพลงดังกล่าวได้ยากมาก นายชอุ่ม ดนตรีเสนาะ ผู้ซึ่งในปัจจุบันมีความคล่องในการรำผีได้แบบอย่างมากจากนายเดิม

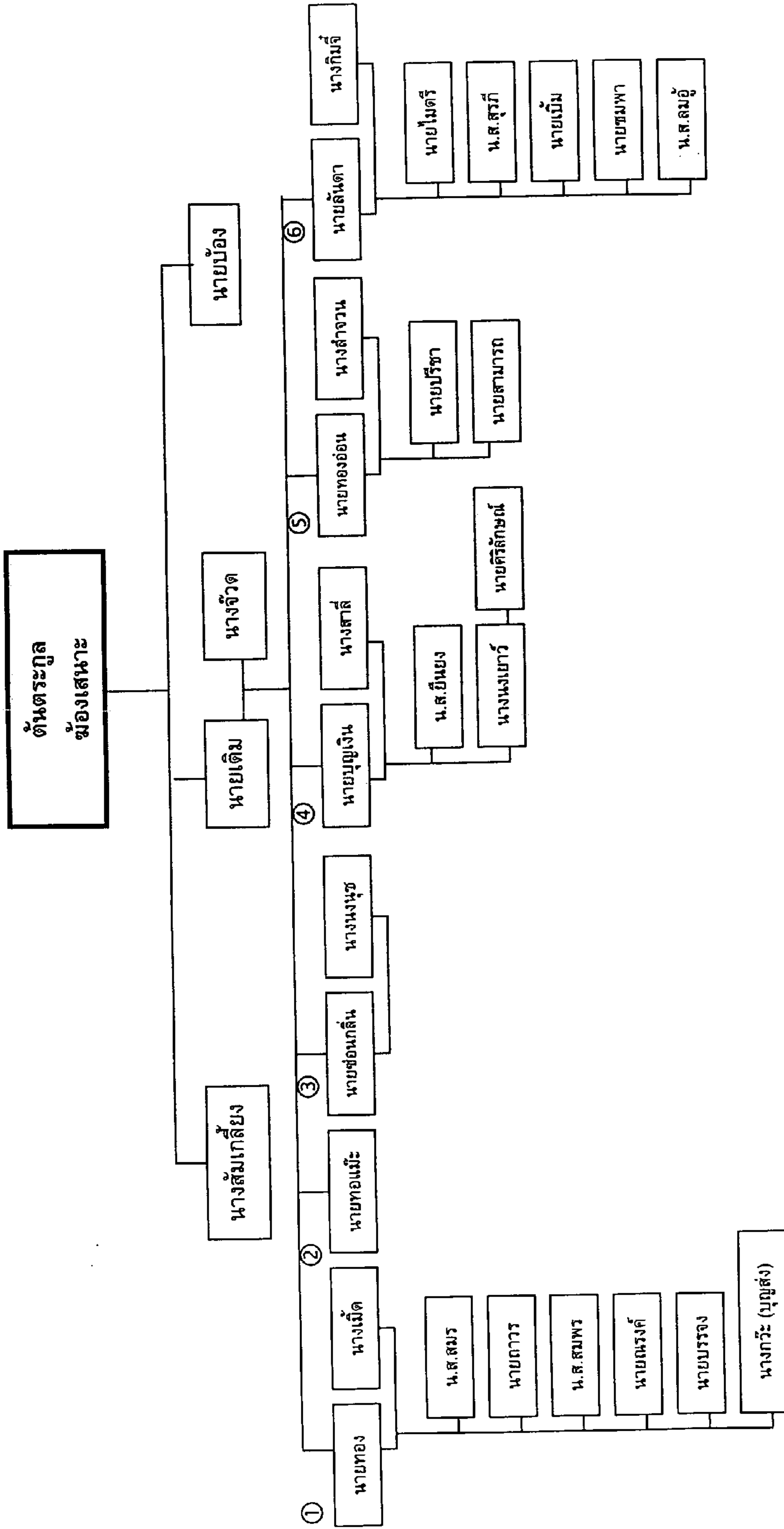
นายบุญเงิน ฆ้องเสนาะ เป็นนักกระนาดมือหนึ่งของปี่พาทย์มอญในจังหวัดปทุมธานีในยุคนั้น เป็นแบบอย่างในการบรรเลงปี่พาทย์มอญนายบุญเงิน ฆ้องเสนาะ จึงจัดได้ว่าเป็นผู้มีความสามารถในการตีระนาดเพลงมอญได้ดี

ตระกูลฆ้องเสนาะ แม้ว่าตระกูลจะเป็นเพียงนักดนตรีอาชีพที่ไม่ได้เป็นหัวหน้าวง คนในตระกูลฆ้องเสนาะต่างก็มุ่งมั่นเป็นนักดนตรีอาชีพที่มีความสามารถเป็นผู้รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีการเป็นนักดนตรีอาชีพที่มีความพยายามอย่างสูง เป็นสิ่งที่น่ายกย่องของตระกูลฆ้องเสนาะ ในปัจจุบันไม่มีใครในตระกูลฆ้องเสนาะสืบทอดทางดนตรีต่อไป สืบเนื่องจากไม่ได้มีผู้ใดเป็นหัวหน้าวงถ่ายทอดให้กับบุตรหลาน และไม่มีลูกหลานที่ต้องการฝึกดนตรีตระกูลฆ้องเสนาะในปัจจุบันจึงเหลือเพียง 3 คน เท่านั้น ที่เป็นอาชีพทางด้านดนตรี คือ

1. นายบุญเงิน ฆ้องเสนาะ
2. นายณรงค์ ฆ้องเสนาะ
3. นายบรรจง ฆ้องเสนาะ

แผนที่ 4 แสดงที่ตั้งของตระกูลข้องเสนาะ

ภาพประกอบ 3 แสดงความสัมพันธ์เครือข่ายกิจกรรมของเสนาะ

4. ประวัติและพัฒนาการของตระกูลระนาดเสนาะ

เกียนา เป็นคำเรียกชื่อกลุ่มชุมชนคนมอญที่มา พักอาศัยกันอยู่เป็นกลุ่ม ในกลุ่มนี้คนมอญได้สร้างบ้าน เรือนอยู่กันเป็นหมู่บ้านเรียกกันว่าบ้านเกียนา ถ้าถามคนปัจจุบันคงไม่รู้จัก บ้านเกียนาก็คือหัวถนนติวานนท์ อำเภอเมืองปทุมธานีนั่นเอง เป็นที่น่าสังเกตบ้านเกียนา หรือหัวถนนติวานนท์อยู่ตรงข้ามกับวัดหงษ์ปทุมมา วาสหรือชุมชนบางปรอกนั่นเอง ในบ้านเกียนานั้นได้มีนักดนตรีในตระกูลต่างๆ มาอยู่อาศัย เช่น ครูสุ่ม ดนตรี เจริญ ก็อยู่บ้านเกียนา นอกจากครูสุ่ม ดนตรีเจริญ ยังมีตระกูลระนาดเสนาะอยู่ในชุมชนนี้เหมือนกัน จากการ สัมภาษณ์นายช่อม ดนตรีเสนาะ นายมงคล พงษ์เจริญ และนางประโลม พิณพาทย์ ได้ทราบว่าต้นตระกูล ระนาดเสนาะนั้นไม่ทราบว่าชื่ออะไรมีบุตรด้วยกัน 2 คน ดังนี้

- 1. นายถมยา ระนาดเสนาะ
- 2. นางฟัก ไม่ทราบนามสกุล

รุ่นที่ 1 บุตรของต้นตระกูลระนาดเสนาะ

บุตรคนที่ 1 นายถมยา ระนาดเสนาะ

นายถมยา ระนาดเสนาะ ไม่มีใครทราบข้อมูลว่าต้นตระกูลระนาดเสนาะนั้นเป็นนักดนตรีหรือเปล่า มีเพียงข้อมูลของนายถมยาหรือบางคนก็เรียกว่าครูยา ไม่ทราบว่าได้รับการถ่ายทอดทางดนตรีจากใคร ครูยา เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการเล่นดนตรีเป่าพาทย์ได้เป็นอย่างดี ครูยาเล่นเดียวกับนายเงิน ยังเป็น เพื่อนรักกันด้วย ครูยาถนัดเครื่องเป่าพาทย์มาก ส่วนนายเงินถนัดเป่าพาทย์มอญ ทั้งสองคนได้ตกลงกัน นายเงิน บอกว่า トラバโตยังมีชีวิตอยู่จะไม่สร้างเครื่องเป่าพาทย์ ส่วนครูยาบอกว่าトラバโตที่ยังมีชีวิตอยู่ไม่สร้างเครื่อง เป่าพาทย์มอญ เช่นเดียวกัน ทั้งสองคนได้ไปสร้างเครื่องเป่าพาทย์กับเจ็กฮุยที่มีชื่อเสียงอยู่กรุงเทพมหานคร สร้างระนาดเอก ระนาดทุ้ม ระนาดเอกเหล็ก ระนาดทุ้มเหล็กใช้ไม้ซี่เหล็กดำมาทำราง สร้างมาคนละ 1 ชุด ครูยาได้สมรสกับนางแจ่มมีบุตรด้วยกัน 3 คน คือ

- 1. นางแมน ใจรัก
- 2. นายผล ระนาดเสนาะ
- 3. นางจรรยา ระนาดเสนาะ

ครูยายังได้ถ่ายทอดดนตรีให้กับบุตรหลาน เมื่อนายถมยาถึงแก่กรรม นายเงินจึงสร้างเครื่องเป่าพาทย์

บุตรคนที่ 2 นางฟัก ระนาดเสนาะ

นางฟัก ระนาดเสนาะ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี ได้สมรสกับนายเจ็ก มีบุตรด้วยกัน 2 คน และใช้นามสกุลระนาดเสนาะ คือ นายฝุ่น ระนาดเสนาะ และ นายฟู ระนาดเสนาะ

รุ่นที่ 2 บุตรของนายถมยา ระนาดเสนาะ

บุตรคนที่ 1 นางแมน ใจรัก

นางแมน ใจรัก ได้รับการถ่ายทอดทางเป่าพาทย์จากบิดา ถนัดฆ้องวงเล็ก ด้วยเป็นโรคฝีดาษตาบอดมอง ไม่เห็นสมรสกับนายทองอยู่ ใจรัก มีบุตร 1 คน คือ นางประโลม พิณพาทย์

บุตรคนที่ 2 นายผล ระนาดเสนาะ

นายผล ระนาดเสนาะ ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีปี่พาทย์จากบิดาเป็นดนตรีทุกชนิด ถนัดเป่าปี่ มีภรรยา 2 คน คนแรกชื่อนางทุเรียน มีบุตรชื่อ นายศรียนต์ ระนาดเสนาะ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี ภรรยาคนที่ 2 ชื่อ นางชื่น มีบุตรด้วยกัน 6 คน คือ

1. นางมณฑา ตันเจริญ
2. นายมนทล ระนาดเสนาะ
3. นางกาญจนา พงษ์เจริญ
4. นายอุทัย ระนาดเสนาะ
5. นายไพฑูรย์ ระนาดเสนาะ
6. นายสุทิน ระนาดเสนาะ

บุตรทุกคนได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี นายผลได้ย้ายไปอยู่กับภรรยาที่ อำเภอกะทู้แบบน สร้างวงปี่พาทย์ขึ้นใหม่ จนมีชื่อเสียง

บุตรคนที่ 3 นางจรรยา ระนาดเสนาะ

นางจรรยา ระนาดเสนาะ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี

รุ่นที่ 2 บุตรของนางฟัก ระนาดเสนาะ

บุตรคนที่ 1 นายฝุ่น ระนาดเสนาะ

นายฝุ่น ระนาดเสนาะ ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรีจากครูยา ระนาดเสนาะ ซึ่งเป็นลุง โดยเริ่มฝึกฆ้องวงใหญ่ฝึกเครื่องดนตรีอื่นจนสามารถเล่นดนตรีได้ทั้งหมด ถนัดเครื่องดนตรีฆ้องวงใหญ่มากที่สุดได้ฝึกฆ้องมอญ มีความถนัดในด้านเพลงได้ทั้งเพลงไทยและเพลงมอญ เพลงไทยเรียนจนถึงเพลงเดี่ยวกราวใน เพลงมอญก็สามารถแต่งเพลงมอญได้ ผลงานที่แต่งเพลงมอญ คือ เพลงพม่ากลาง กับเพลงดาวลอย มีความสนิhsnmกับนายเมื่อยะ พิณพาทย์เป็นอย่างดี ร่วมงานกับตระกูลนายเมื่อยะ พิณพาทย์เป็นประจำ ได้เป็นครูสอนลูกของนายเมื่อยะ พิณพาทย์แทบทุกคนที่เรียนฆ้องกับนายฝุ่น ระนาดเสนาะ มีดังนี้นายประสงค์ พิณพาทย์ , นายเล็ก พิณพาทย์ , นายเชาว์ พิณพาทย์ , นายบุญชอบ พิณพาทย์ , นายสมพร พิณพาทย์ , นายณรงค์ พิณพาทย์ , นายชูชาติ พิณพาทย์ , นายวีระ ดนตรีเจริญ , นายชูชัย ดนตรีเจริญ , นายณรงค์ ประหยัด และ นายสุธีร์ คุ่มสังข์

ผู้ที่ได้รับการถ่ายทอด เพลงเดี่ยวกราวในทางฆ้องวงใหญ่ กับนายฝุ่น ระนาดเสนาะ คือนายสมพร พิณพาทย์ , นายชูชาติ พิณพาทย์ , นายวีระ ดนตรีเจริญ , นายชูชัย ดนตรีเจริญ , นายณรงค์ ประหยัด และนายสุธีร์ คุ่มสังข์ นายฝุ่น ระนาดเสนาะได้สมรสกับนางลำพรวน ซึ่งเป็นบุตรสาวของนายชื่น ปี่เสนาะ เป็นหัวหน้าวงเหมือนกัน ย้ายครอบครัวมาอยู่กับนายชื่น ปี่เสนาะ เพื่ออยู่กับภรรยามีบุตรด้วยกัน 1 คน คือ

1. นางศิริ ดำขำ

นายฝุ่น ระนาดเสนาะเป็นผู้ที่ทำให้ปี่พาทย์มอญ จังหวัดปทุมธานีมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น เป็นคนแรกของนักดนตรีในจังหวัดปทุมธานีที่ได้แต่งเพลงมอญ เป็นครูของนักดนตรีในจังหวัดปทุมธานี เป็นที่เคารพของนักดนตรีทุกคน นายฝุ่น ระนาดเสนาะได้เคยรับเชิญจากนายแพทย์สุเอ็ด คชเสนีย์ ให้ไปบันทึกเทปเพลงมอญของจังหวัดปทุมธานี เทปชุดนี้เป็นเทปที่เป็นผลงานของนายฝุ่น ระนาดเสนาะ ที่เก็บรักษาเพลงมอญของปทุมธานีไว้เป็นอย่างดี

บุตรคนที่ 2 นายฟู ระนาดเสนาะ

นายฟู ระนาดเสนาะ เป็นผู้ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีเหมือนกับพี่ชายคือ นายฝู ระนาดเสนาะ ได้ฝึกดนตรีกับนายถมยา ฝึกฆ้องวงใหญ่เป็นลำดับแรก เครื่องดนตรีที่ถนัดคือระนาดทุ้ม เป็นนักดนตรีอาชีพ สมรสกับนางจ้อยมีบุตรด้วยกัน 3 คน

1. นางบุญชู ระนาดเสนาะ
2. นางเชื้อม ระนาดเสนาะ
3. นางแฉ่ม ระนาดเสนาะ

บุตรทั้งสามคนไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีจากบิดา และไม่ได้ฝึกดนตรีกับบุคคลอื่น

รุ่นที่ 3 บุตรของนายแมน ใจรัก

บุตรคนที่ 1 นางประโลม พิณพาทย์

นางประโลม พิณพาทย์ ได้ฝึกปี่พาทย์กับมารดา โดยเริ่มฝึกฆ้องวงใหญ่ และต่อมาฝึกฆ้องวงน้อยร้องเป็นนักร้องตลอดมา และได้ฝึกฆ้องกับครูสำเนียง ฟักภู ซึ่งเป็นบุตรสาวครูเฉลิม บัวทั้ง ได้สมรสกับนายหวล พิณพาทย์ มีบุตรด้วยกัน 3 คน คือ

1. นางศรีสุรางค์ แก้วประเสริฐ
2. นายสมพร พิณพาทย์
3. นางสมหมาย พิณพาทย์

ประสบการณ์เป็นคนร้องเพลงย่ำค่ำมอญคนแรก โดยต่อเพลงจากครูจำเนียร ศรีไทยพันธุ์ ได้ไปร้อง ณ โรงละครแห่งชาติ และยังมีประสบการณ์ในการร้องเพลงทยอย เช่น ร้องเพลงทยอยนอกคนแรกในงานไหว้ครูที่วัดพระพิเรนทร์เมื่อบิดามารดาถึงแก่กรรม นางประโลม พิณพาทย์จึงได้มรดกเครื่องไทย เนื่องจากนายหวล พิณพาทย์ สามีเป็นคนระนาดเอกจึงช่วยให้่วงนี้มีชื่อเสียงมากยิ่งขึ้น เป็นหัวหน้าวงจนถึงปัจจุบัน

รุ่นที่ 3 บุตรของนายผล ระนาดเสนาะ

บุตรคนที่ 1 นางมณฑา ดันเจริญ

นางมณฑา ดันเจริญ เป็นผู้ได้รับการถ่ายทอดดนตรีจากบิดา ฝึกฆ้องวงใหญ่ช่วยบิดาทำปี่พาทย์มาโดยตลอดเมื่อมีครอบครัวจึงเลิกอาชีพดนตรี

บุตรคนที่ 2 นายมณฑล ระนาดเสนาะ

นายมณฑล ระนาดเสนาะ ได้รับการถ่ายทอดทางด้านปี่พาทย์ เริ่มฝึกฆ้องวงใหญ่ และฝึกเครื่องดนตรีชนิดอื่นด้วยมีความถนัดเครื่องหนัง ช่วยบิดาทางด้านปี่พาทย์มาตลอดจนถึงปัจจุบัน

บุตรคนที่ 3 นางกาญจนา พงษ์เจริญ

นางกาญจนา พงษ์เจริญ ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรีจากบิดา ฝึกฆ้องวงใหญ่และขับร้อง ช่วยบิดาทำปี่พาทย์มาโดยตลอด ได้สมรสกับนายสุพล พงษ์เจริญ ซึ่งเป็นบุตรของนายมงคล พงษ์เจริญ จากกลุ่มตระกูลดนตรีเสนาะ ทั้งสองคนได้ช่วยกันทำปี่พาทย์ เป็นอาชีพรับจ้างและช่วยเหลือวงของบิดาทั้ง 2 คน

บุตรคนที่ 4 นายอุทัย ระนาดเสนาะ

นายอุทัย ระนาดเสนาะ ได้รับการถ่ายทอดดนตรีจากบิดา ฝึกฆ้องวงใหญ่เป็นเครื่องดนตรีชิ้นแรก ปัจจุบันตีฆ้องวงใหญ่ประจำวงปี่พาทย์ของบิดา

บุตรคนที่ 5 นายไพฑูรย์ ระนาดเสนาะ

นายไพฑูรย์ ระนาดเสนาะ ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีจากบิดา ฝึกฆ้องวงใหญ่เป็นลำดับแรก ถนัดการตีฆ้อง ปัจจุบันเป็นนักดนตรีอาชีพช่วยบิดาทำปี่พาทย์ รับจ้างบรรเลงตามงานทั่วไป

บุตรคนที่ 6 นายสุทิน ระนาดเสนาะ

นายสุทิน ระนาดเสนาะ เป็นผู้ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรีจากบิดา ฝึกฆ้องวงใหญ่เป็นลำดับแรก ต่อมา ฝึกระนาดเอกถนัดในการตีระนาดเอก ปัจจุบันเป็นนักดนตรีอาชีพ ช่วยบิดาคูมวงปี่พาทย์ไปบรรเลง

รุ่นที่ 3 บุตรของนายฝู่น ระนาดเสนาะ

บุตรคนที่ 1 นางศิริ คำข้า

นางศิริ คำข้า ได้ฝึกฆ้องวงใหญ่กับบิดา ต่อมาต่อเพลงกับนางบุญเงิน ฆ้องเสนาะ ถนัดในการตีฆ้องวงใหญ่ ออกงานกับวงนายชื่น ปี่เสนาะ ผู้เป็นตาและเป็นผู้ควบคุมวง หลังจากนายชื่นขายเครื่องปี่พาทย์ไป จึงเลิกอาชีพปี่พาทย์และได้สมรสกับนายบุญมี คำข้ามีบุตรด้วยกัน 3 คน คือ

1. นายประภาส คำข้า
2. นายวิโรจน์ คำข้า
3. นายเกษม คำข้า

4.1 ที่มาและการสืบทอดตระกูลระนาดเสนาะ

การสืบทอดของตระกูลระนาดเสนาะเป็นการสืบทอดในระบบเครือญาติ ได้ถ่ายทอดจากบรรพบุรุษเป็นความเข้มแข็งของตระกูลระนาดเสนาะที่มี ครุยา ระนาดเสนาะ เป็นหลักในการถ่ายทอดทั้งลูก ๆ และหลานจนทำให้ลูก ๆ และหลาน มีความรู้ความสามารถเป็นผู้เผยแพร่วงดนตรีของตระกูลให้อยู่ถึงปัจจุบัน เช่น นางประโลม บุตรของนายแมน เป็นผู้ขับร้องเพลงไทยเดิมที่สร้างชื่อให้กับตระกูลจังหวัดปทุมธานี นายฝู่น ระนาดเสนาะ เป็นหลาน ได้รับการถ่ายทอดจากต้นตระกูลจนมีชื่อเสียงเป็นครูที่นักดนตรีให้ความเคารพเป็นนักดนตรีในจังหวัดปทุมธานีที่สร้างชื่อในประวัติศาสตร์

การเกี่ยวข้องกับกลุ่มตระกูลดนตรีอื่น

กลุ่มตระกูลระนาดเสนาะที่ไปเกี่ยวข้องกับ คือ กลุ่มตระกูลพิณพาทย์ กลุ่มตระกูลปี่เสนาะและกลุ่มตระกูลดนตรีเสนาะ ผู้ที่ไปเกี่ยวข้องกับกลุ่มตระกูลพิณพาทย์ คือ นางประโลม พินพาทย์ บุตรนางแมน ใจรัก ที่ได้สมรสกับนายหวล พินพาทย์ เป็นหัวหน้าวงปี่พาทย์วัดฉาง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตระกูลปี่เสนาะ ผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับ คือ นายฝู่น ที่มีครอบครัวด้วยกันกับนางลำพวรรณ ซึ่งเป็นบุตรสาวของนายชื่น ปี่เสนาะ ยังได้เป็นคู่เขยกับนายบุญเงิน ฆ้องเสนาะด้วย สำหรับดนตรีเสนาะที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับ เนื่องจากบุตรของนายผล ระนาดเสนาะ ชื่อนางกาญจนา ได้มีครอบครัวกับนายสุรพล พงษ์เจริญ

ซึ่งเป็นลูกหลานของดนตรีเสนาะ ทำให้กลุ่มระนาดเสนาะยังคงเป็นตระกูลที่มีความเกี่ยวข้องกับตระกูลอื่นที่เห็นได้ชัด

วิธีการถ่ายทอดทางดนตรี

วิธีการถ่ายทอดทางดนตรีของตระกูลระนาดเสนาะ เหมือนกับตระกูลอื่นทั่วไป คือ มีการถ่ายทอดดนตรีจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง โดยการจำ แต่ตระกูลระนาดเสนาะมีการถ่ายทอดที่ไม่เหมือนกับตระกูลอื่นๆ ตรงที่เวลาถ่ายทอดดนตรีนั้น มีความใจเย็น ไม่ดูตำ วากล่าวซึ่งโดยทั่วไปแล้วการถ่ายทอดทางดนตรีให้กับลูกศิษย์ ส่วนมากถ้าดีไม่แม่นยำหรือไม่ถูกจะถูกตี แต่ตระกูลระนาดเสนาะจะมีวิธีการถ่ายทอดที่ใจเย็น ไม่เหมือนกับนักดนตรีทั่วไปการต่อเพลงนั้น จะเริ่มด้วยฆ้องวงใหญ่ทุกคน และด้วยตระกูลระนาดเสนาะถนัดเพลงไทยและต้นตระกูลนั้นมีเครื่องไทยจึงฝึกฆ้องวงใหญ่เป็นสำคัญ ผู้ที่ฝึกฆ้องในตระกูลระนาดเสนาะ ได้แก่

1. ครูยา	ระนาดเสนาะ
2. นางมัน (ใจรัก)	ระนาดเสนาะ
3. นายผล	ระนาดเสนาะ
4. นายฝุ่น	ระนาดเสนาะ
5. นายฟู	ระนาดเสนาะ
6. นางประโลม	พิณพาทย์
7. นางมณฑา	ระนาดเสนาะ
8. นายมณฑล	ระนาดเสนาะ
9. นางกาญจนา	ระนาดเสนาะ
10. นายอุทัย	ระนาดเสนาะ
11. นายไพฑูรย์	ระนาดเสนาะ
12. นายสุทิน	ระนาดเสนาะ
13. นางศิริ	คำขำ

การสืบทอดหัวหน้านางและศิษย์ที่จัดตั้งวงใหม่

การสืบทอดหัวหน้านางและศิษย์ที่จัดตั้งวง โดยส่วนมากแล้วการสืบทอดหรือหัวหน้านางมีเพียงคนเดียว เนื่องจากได้มรดกจากบิดามีความมุ่งมั่นที่จะเป็นหัวหน้านางประกอบกับเป็นอาชีพพิณพาทย์โดยตรง จึงมาฝึกลูกๆ เพื่อให้ลูกได้ช่วยวงให้เข้มแข็ง วงนายผล ระนาดเสนาะ เป็นหัวหน้านางของตระกูลระนาดเสนาะ สำหรับลูกศิษย์คงมีเพียงลูกศิษย์ของนายฝุ่น ระนาดเสนาะที่มีมาก ผู้มาเป็นศิษย์จะมีวงพิณพาทย์อยู่แล้ว จึงไม่มีศิษย์คนใดไปจัดตั้งวงใหม่

บุคคลในตระกูลที่ได้ศึกษากับกลุ่มอื่น

บุคคลในตระกูลระนาดเสนาะเป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องเพลงไทย จึงมีแต่นักดนตรีที่ต้องการศึกษาเพลงไทยมาศึกษา เนื่องจากนายฝุ่น ระนาดเสนาะได้สนิทกับนายเมื่อยะ พิณพาทย์ ซึ่งนายเมื่อยะ และถนัดเพลงมอญ จึงมีการถ่ายทอดเพลงให้กันและกันมากกว่าที่จะศึกษาฝ่ายเดียว นายฝุ่น ระนาดเสนาะเป็นคนที่มี

ความจำดี ส่วนหนึ่งนายฝุ่น ระนาดเสนาะจะจำเพลงมอญมาและนำมาปรับปรุงมือฆ้องมอญยังได้สร้างสรรค์เพลงมอญขึ้นมาใหม่จนเป็นที่นิยมของนักดนตรีในจังหวัดปทุมธานี

4.2 ชนิดและเครื่องดนตรีของตระกูล

ตระกูลระนาดเสนาะ มีเครื่องดนตรีจากต้นตระกูลเพียงเครื่องปี่พาทย์ไทยเครื่องคู่ 1 ชุด ได้ขายให้นายสมนึกไป จึงไม่มีเครื่องดนตรีของตระกูลเหลืออีกเลย ถ้าจะนับเครื่องดนตรีใหม่ของครอบครัวตระกูลระนาดเสนาะ คงจะนับได้จากเครื่องดนตรีนายผล ระนาดเสนาะเพียงคนเดียว เพราะนอกจากนั้นคงไปเป็นบุคคลในกลุ่มตระกูลอื่น

ลักษณะของเครื่องดนตรี

ลักษณะของเครื่องดนตรีตระกูลระนาดเสนาะ มีแต่เครื่องปี่พาทย์ไทย ไม่มีเครื่องปี่พาทย์มอญ ลักษณะของเครื่องปี่พาทย์ไทยนั้น ไม่ได้แกะสลักลาย เป็นเพียงเครื่องปี่พาทย์ธรรมดาทั่วไป หรือบางที่นักดนตรีในจังหวัดปทุมธานีเรียกรางระนาดประเภทนี้ว่า “รางพล” หมายถึงไม่ได้แกะสลักลายอะไรเลย

จำนวนเครื่องดนตรี

เครื่องปี่พาทย์ที่สร้างขึ้นใหม่เป็นเครื่องปี่พาทย์ของนายผล ระนาดเสนาะ มีเครื่องปี่พาทย์ที่สร้างขึ้นใหม่คือ

1. ฆ้องมอญ	7	โค้ง
2. ระนาดเอก	2	ราง
3. ระนาดทุ้ม	2	ราง
4. ระนาดเอกเหล็ก	1	ราง
5. ระนาดทุ้มเหล็ก	1	ราง
6. กระจำโหม่ง	1	ชุด
7. ตะโพนมอญ	2	ใบ
8. ตะโพนไทย	2	ใบ
9. กลองทัด	1	คู่
10. เปิงมางคอก	1	คอก
11. แตรวง	7	คัน

ประเภทของวงดนตรี

วงดนตรีตระกูลระนาดเสนาะมีการพัฒนาของวงมาตามลำดับ สามารถแยกวงได้ดังนี้

1. วงปี่พาทย์มอญเครื่องใหญ่	7	โค้ง
2. วงปี่พาทย์เครื่องคู่	1	ชุด
3. แตรวง	1	วง

4.3 เอกลักษณ์ของตระกูล

ตระกูลระนาดเสนาะ เป็นตระกูลปี่พาทย์ดั้งเดิมมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ไม่มีข้อมูลจากการศึกษาไม่พบว่าตระกูลระนาดเสนาะนั้นมีวงปี่พาทย์มอญ มีเพียงครูยา ระนาดเสนาะ ที่เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางด้านวงปี่พาทย์ไทย ต่อมาจนถึงนายฝู่น ระนาดเสนาะที่มีความสามารถทั้งปี่พาทย์ไทยและปี่พาทย์มอญ นับว่าเป็นบุคคลในจังหวัดปทุมธานีที่นำทั้งเพลงไทยและเพลงมอญ ทั้งสองประเภทมาบูรณาการถ่ายทอดให้ศิษย์เพื่อได้บรรเลงให้เป็นตัวอย่างจนทำให้วงดนตรีของตระกูลทั่วไปในจังหวัดปทุมธานีได้ปฏิบัติตามกันมา เช่น เพลงนางหงส์แขก หรือเพลงนางหงส์หกชั้น ออกเพลงภาษาแบบเก่าที่ไม่มีร้อง

เอกลักษณ์ของตระกูลระนาดเสนาะมีด้วยกัน 3 อย่างคือ

- 1. เป็นต้นกำเนิดเพลงเดี่ยวกราวในทางฆ้องวงใหญ่ให้กับนักดนตรีจังหวัดปทุมธานี
- 2. เป็นต้นกำเนิดของมือฆ้องมอญเมืองปทุมธานีที่ได้บูรณาการแล้ว
- 3. เป็นต้นกำเนิดของการแต่งเพลงมอญของนักดนตรีในจังหวัดปทุมธานี

การแต่งเพลงขึ้นใหม่

นายฝู่น ระนาดเสนาะเป็นผู้ที่ได้ศึกษาดนตรีทั้งปี่พาทย์ไทยและปี่พาทย์มอญพร้อมทั้งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และเป็นบุคคลแรกในการบรรเลงเดี่ยวฆ้องวงเพลงกราวใน ได้ถ่ายทอดเพลงให้กับนักดนตรีในจังหวัดปทุมธานีมาอย่างต่อเนื่อง จนมีความสามารถในการแต่งเพลงโดยเฉพาะเพลงมอญ เป็นบุคคลแรกในจังหวัดปทุมธานีที่ได้แต่งเพลงมอญ เพลงที่แต่งคือ เพลงพม่ากลาง (2 ชั้นและชั้นเดียว) เพลงดาวลอย (2 ชั้นและชั้นเดียว) จนเป็นที่นิยมในการบรรเลงของนักดนตรีในจังหวัดปทุมธานีจนถึงปัจจุบัน

ความโดดเด่นในการบรรเลง

ตระกูลระนาดเสนาะเป็นตระกูลที่มีความพร้อม มีความสามารถทางด้านปี่พาทย์ไทย นักดนตรีในจังหวัดปทุมธานีเป็นศิษย์ที่มาเรียนปี่พาทย์ไทยกับตระกูลระนาดเสนาะ เช่น นายเจิ่น ดนตรีเสนาะ นายประสงค์ พิณพาทย์ นับว่าตระกูลระนาดเสนาะมีความพร้อมและมีความเด่นทางการบรรเลงเพลงไทยได้เป็นอย่างดี

4.4 นักดนตรี

นักดนตรีของตระกูลระนาดเสนาะ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีดังนี้

จำนวนนักดนตรี

- 1. ต้นตระกูลระนาดเสนาะ
- 2. ครูยา ระนาดเสนาะ
- 3. นายแมน ระนาดเสนาะ
- 4. นายผล ระนาดเสนาะ
- 5. นายฝู่น ระนาดเสนาะ
- 6. นายฟู ระนาดเสนาะ
- 7. นางประโลม พิณพาทย์

8. นางมนทา ระนาดเสนาะ
9. นายมนทล ระนาดเสนาะ
10. นางกาญจนา ระนาดเสนาะ
11. นายอุทัย ระนาดเสนาะ
12. นายไพฑูรย์ ระนาดเสนาะ
13. นายสุทิน ระนาดเสนาะ
14. นางศิริ คำขำ

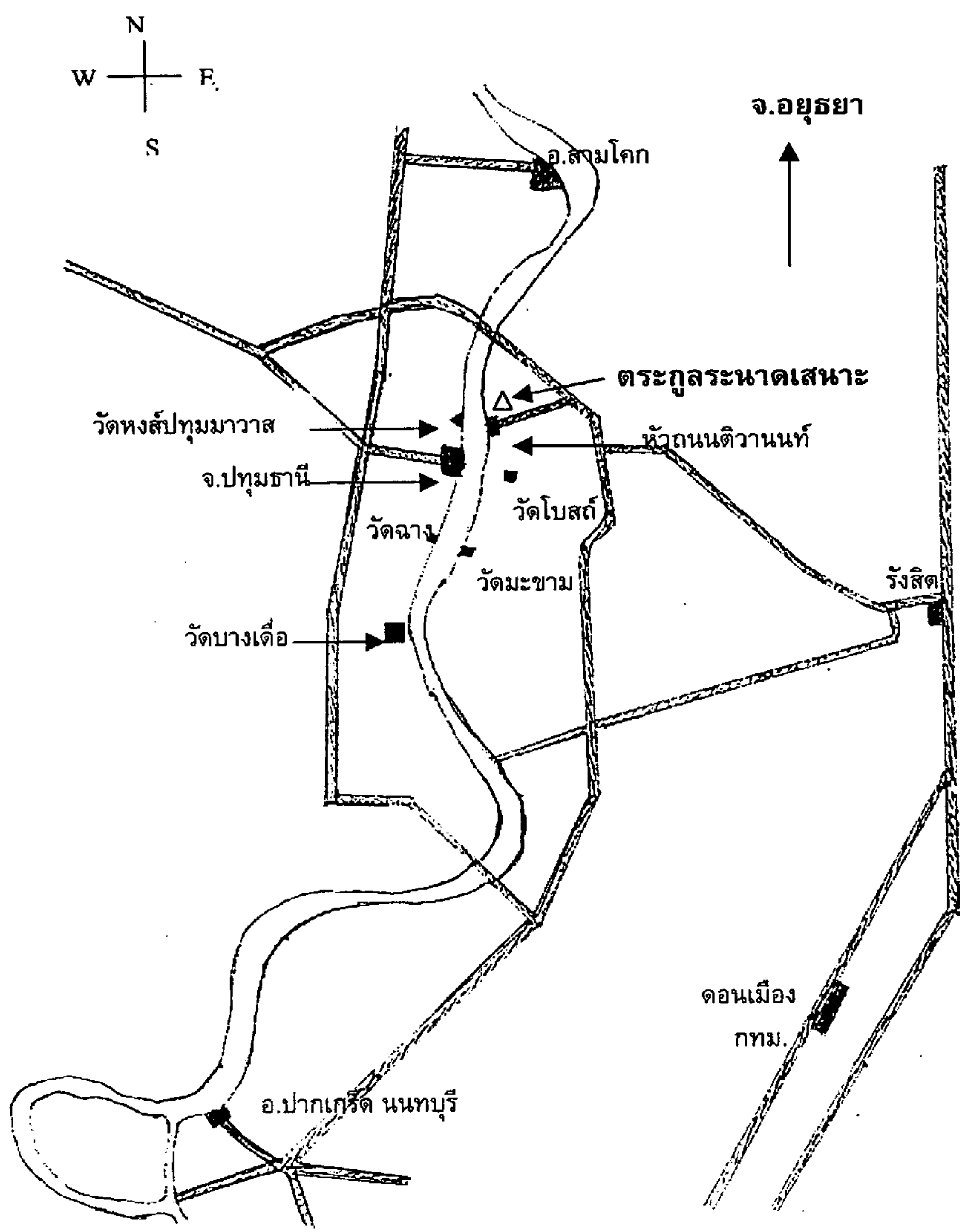
สรุปผลการวิเคราะห์ของตระกูลระนาดเสนาะ

จากการศึกษาประวัติของตระกูลระนาดเสนาะ สรุปได้ว่าตระกูลระนาดเสนาะมีประวัติที่น่าสนใจ ตันตระกูลไม่ทราบแน่ชัดว่าเป็นใคร ตระกูลระนาดเสนาะรุ่นที่มี ครูยา ระนาดเสนาะ ถือว่ามีความรู้ความสามารถเรื่องเพลงไทย ถนัดเป่าพาทย์ไทยเป็นอย่างดี จนนักดนตรีในจังหวัดปทุมธานีให้การยอมรับ โดยเฉพาะ นายเจ็น ดนตรีเสนาะ ผู้ซึ่งถนัดเพลงมอญยังต้องศึกษาเพลงไทยกับกลุ่มตระกูลระนาดเสนาะ นายผู้ ระนาดเสนาะ ผู้ได้รับการถ่ายทอดทั้งเพลงมอญและเพลงไทยสามารถเป็นครูให้กับนักดนตรีตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นายประสงค์ พิณพาทย์เป็นลูกศิษย์ของนายผู้ ระนาดเสนาะที่ยังต้องศึกษาเพลงไทยจนสามารถไปถ่ายทอดให้กับผู้อื่น นายผู้ ระนาดเสนาะ เป็นคนแรกที่ถ่ายทอดเพลงเดี่ยวกราวในทางฆ้องวงใหญ่ให้กับนักดนตรีในจังหวัดปทุมธานี และยังได้แต่งเพลงมอญของจังหวัดปทุมธานี นางประโลม พิณพาทย์ เป็นรุ่นลูกหลานที่แตกกิ่งก้านสาขามาทางด้านขับร้องเพลงไทยคนแรกของเมืองปทุมธานี เป็นคนแรกที่ร้องเพลง ย่ำคำมอญ ณ โรงละครแห่งชาติ ทำให้ตระกูลระนาดเสนาะมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั้งในจังหวัดปทุมธานีและกลุ่มนักดนตรีทั่วไป ตระกูลระนาดเสนาะมีบุคลากรที่มีความสามารถสูงทั้ง 3 ท่าน ได้แก่

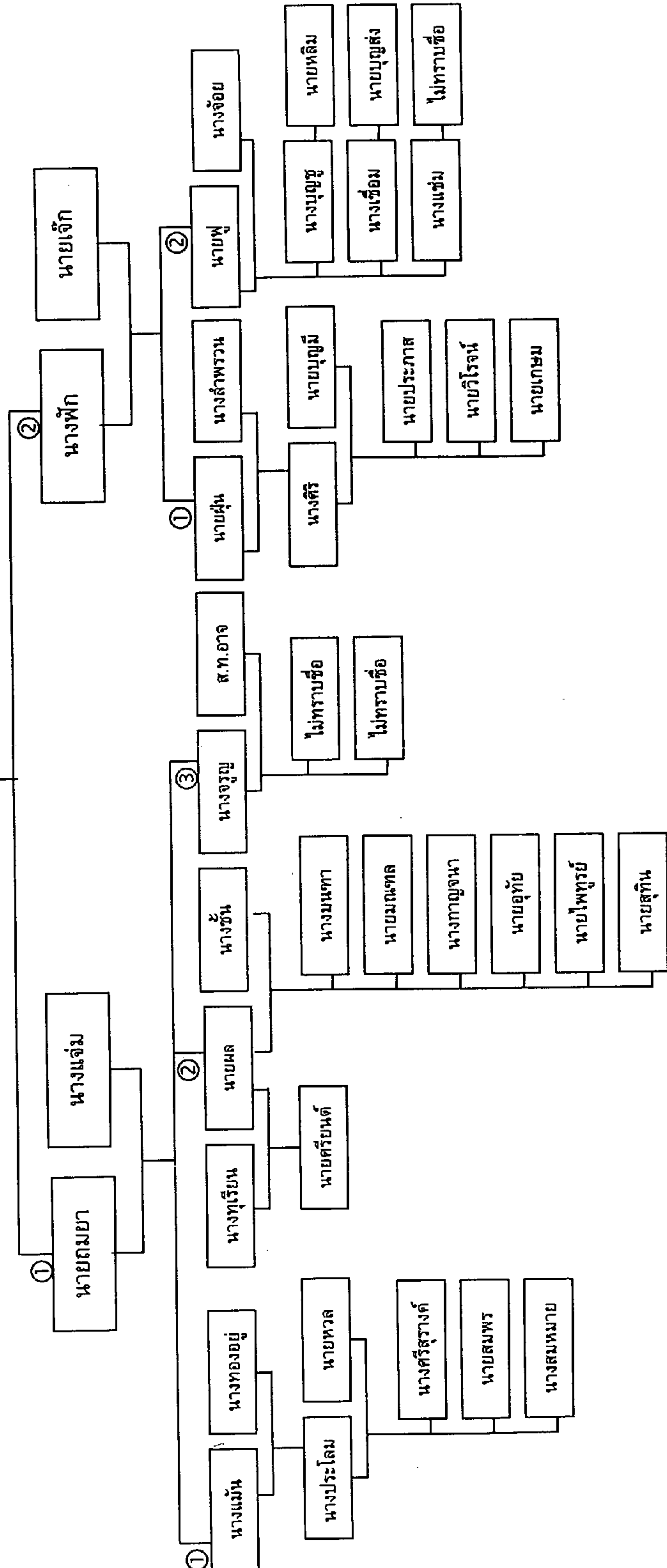
1. ครูยา (นายถมยา) ระนาดเสนาะ
2. นายผู้ ระนาดเสนาะ
3. นางประโลม ระนาดเสนาะ (พิณพาทย์)

ในปัจจุบันผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดและเป็นหัวหน้าวงของตระกูลระนาดเสนาะคือนายผล ระนาดเสนาะ เป็นหัวหน้าวงถ่ายทอดให้กับบุตรจนมีวงเป่าพาทย์ที่เข้มแข็งเป็นการสืบทอดของตระกูลระนาดเสนาะสืบต่อไป

แผนที่ 5 แสดงที่ตั้งของตระกูลระนาดเสนาะ

ต้นตระกูล
ระนาดเสนาะ

ภาพประกอบ 4 แสดงความสัมพันธ์เครือญาติตระกูลระนาดเสนาะ

5. ประวัติและพัฒนาการของตระกูลวงศ์ดนตรี

ในกลุ่มตระกูลปี่พาทย์มอญในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานีนั้น จะอยู่กันเป็นกลุ่มๆ แต่ละกลุ่มก็มีพาทย์มอญ 2 วง หรือ 3 วง วงปี่พาทย์มอญที่มีภูมิสำเนาอยู่ใกล้กับตระกูลนั้น อาจเป็นวงปี่พาทย์ที่ขยายวงมาจากต้นตระกูล หรือวงที่จัดตั้งขึ้นใหม่ทำให้วงปี่พาทย์ตั้งอยู่ในสถานที่ใกล้เคียงกัน ตระกูลวงศ์ดนตรีเป็นตระกูลหนึ่งที่มีภูมิสำเนาอยู่ใกล้กันกับตระกูลปี่พาทย์มอญที่อื่น ตระกูลวงศ์ดนตรีเป็นตระกูลที่อยู่ใกล้กับกลุ่มตระกูลปี่เสนาะ และภายหลังยังมีวงนายเซาว์ พิณพาทย์ที่มีครอบครัวมาจัดตั้งวงขึ้นมาใหม่ใกล้กับกลุ่มตระกูลวงศ์ดนตรี

ตระกูลวงศ์ดนตรีเป็นตระกูลที่มีภูมิสำเนาอยู่บ้านเก่า ตรงข้ามกับวัดบางกระดี หรือหลังวัดมะขามเฒ่า ในตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี เป็นประชาชนคนมอญกับคนไทยที่อาศัยอยู่ร่วมกัน ยังมีประชาชนพุดมอญ ที่วัดมะขามยังพบว่ามี การสวดพระอภิธรรมเป็นบทสวดมอญ ตระกูลวงศ์ดนตรีเป็นตระกูลที่ใหญ่ จากการสัมภาษณ์ นายสนิท วงษ์ดนตรี ครูสมทรง แสงอรุณ นางปราณี ทัศนะพอดิ นายช่อมนดนตรีเสนาะ และนายสว่าง บุปผาชื่น ผู้เป็นลูกหลาน และเป็นนักดนตรีที่ทราบเรื่องราวของตระกูลวงศ์ดนตรีเป็นอย่างดี ตระกูลวงศ์ดนตรีมีพี่น้องด้วยกัน 2 คน คือ ปู่เลี้ยงกับปู่ไถ่ เดิมทีใช้นามสกุลเสนาะดนตรี แต่ด้วยปู่ไถ่เป็นสื่อเกี่ยวลกขโมยจนเป็นที่รู้จักกันทั่ว ทำให้ชื่อเสียงของตระกูลหม่นหมอง เมื่อปู่ไถ่ถึงแก่กรรม ปู่เลี้ยงจึงเปลี่ยนนามสกุลเสียใหม่เป็นวงศ์ดนตรี และใช้กันมาจนถึงปัจจุบัน ปู่เลี้ยงมีครอบครัวไม่ทราบชื่อภรรยา มีบุตรด้วยกัน 5 คน คือ

1. นายเต็ง วงษ์ดนตรี
2. นายต่วน วงษ์ดนตรี
3. นางเหลื่อ (วงศ์ดนตรี) ทองอยู่
4. นางแจ่ม (วงศ์ดนตรี) ระนาดเสนาะ
5. นายม่วง วงษ์ดนตรี

ต้นตระกูลดนตรีได้ถ่ายทอดดนตรีให้กับบุตรชาย ส่วนบุตรสาวไม่ได้ถ่ายทอดให้ เพราะสมัยก่อนคิดว่าผู้หญิงควรอยู่บ้านเป็นแม่บ้านมากกว่าจะไปประกอบอาชีพ วงปี่พาทย์ตระกูลวงศ์ดนตรี ได้ประกอบอาชีพทางด้านปี่พาทย์ โดยอาศัยลูกๆหลานจนทำให้ได้ สร้างวงปี่พาทย์ขึ้นใหม่มากมายจนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก

รุ่นที่ 1 บุตรของนายเลี้ยง

บุตรคนที่ 1 นายเต็ง วงษ์ดนตรี

นายเต็ง วงษ์ดนตรี เป็นบุตรชายคนโตของตระกูลวงศ์ดนตรีได้รับการถ่ายทอดทางปี่พาทย์จากบิดา เมื่อบิดาถึงแก่กรรมได้มอบเครื่องดนตรี คือวงปี่พาทย์เครื่องคู่ วงปี่พาทย์มอญเครื่องคู่ฆ้องมอญแกะลาย และแตรวงอีกจำนวน 5 - 6 คัน นายเต็งมีความสามารถทางด้านปี่พาทย์สามารถเล่นดนตรี ได้ทุกชนิดเช่น เครื่องหนัง เครื่องดี เครื่องเป่า ปี่ใน, ปี่มอญ, และปี่ชวา สามารถเป่าได้ทั้งหมด สมรสกับนางบุญมา มีบุตรด้วยกัน 5 คน คือ

1. นางจู้ (วงศ์ดนตรี) ทองอยู่
2. นายปี วงษ์ดนตรี
3. นางสุข (วงศ์ดนตรี) อยู่ยีน
4. นายเลิศ วงษ์ดนตรี
5. นางศิริ วงษ์ดนตรี

เมื่อมีครอบครัวได้ย้ายไปอยู่กับครอบครัวที่ปากคลองวัดเทียนหรือที่เรียกว่าปากคลองรังสิตได้ประกอบอาชีพทางด้านปีพาทย์มาโดยตลอด นายเต็ง ได้เจริญรอยตามบิดาโดยได้ถ่ายทอดปีพาทย์ให้กับบุตรชาย สำหรับลูกผู้หญิงไม่ได้ฝึกดนตรี ได้อาศัยลูกๆ และลูกวงช่วยประกอบอาชีพเหมือนกับบิดา เมื่อถึงแก่กรรมได้มอบเครื่องดนตรีให้กับบุตรชายคือ นายปึกกับนายเลิศ

บุตรคนที่ 2 นายต่วน วงษ์ดนตรี

นายต่วน วงษ์ดนตรี ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีจากบิดา ถนัดเครื่องดนตรีทุกชนิด เครื่องดี เครื่องหนัง เครื่องเป่าได้รับมรดกเครื่องดนตรีจากบิดา คือ ปีพาทย์มอญเครื่องคู่ ปีพาทย์ไทยเครื่องคู่ แตรวง 1 ชุด เป็นหัวหน้าวง นายต่วนมีภรรยาชื่อ นางถมเป็นคนวัดบ่อเงิน มีบุตรด้วยกัน 3 คน คือ

1. นายทองหล่อ วงษ์ดนตรี
2. นายจรัส วงษ์ดนตรี
3. นายสมอ วงษ์ดนตรี

ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่หลังวัดมะขามเพื่อประกอบกิจการด้านปีพาทย์ออกงานอยู่ประจำ โดยเฉพาะวัดมะขาม มีงานมาก จนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันทั่วไป เมื่อถึงแก่กรรมเครื่องดนตรีจึงตกอยู่กับลูกหลาน คือ นายธานี วงษ์ดนตรี

บุตรคนที่ 3 นางเหลื่อ (วงษ์ดนตรี) โพธิ์น้อย

นางเหลื่อ (วงษ์ดนตรี) โพธิ์น้อย ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี ได้สมรสกับนายปุย ทองอยู่ มีบุตรด้วยกัน 5 คน

1. นางเต่า ไม่ทราบนามสกุล
2. นางน่วม บุญจพรรค
3. นายชิต โพธิ์น้อย
4. นางเชื้อ ศีสังข์
5. นางเทียน ทองอยู่

บุตรทุกคน ไม่ได้รับการฝึกทางด้านดนตรี

บุตรคนที่ 4 นางแจ่ม ระนาดเสนาะ

นางแจ่ม ระนาดเสนาะ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี ได้สมรสกับนายถมยา หรือครุยา ระนาดเสนาะ หัวหน้าวงปีพาทย์ตระกูลระนาดเสนาะ มีบุตรด้วยกัน 3 คน

1. นางมั่น ใจรัก
2. นายผล ระนาดเสนาะ
3. นางจรรยา ไม่ทราบนามสกุล

บุตรทั้ง 3 คนได้รับการถ่ายทอดจากบิดาจนเป็นหัวหน้าวง ได้ถ่ายทอดทางด้านดนตรีให้กับลูกหลาน จนปัจจุบัน ยังประกอบอาชีพปีพาทย์อยู่

บุตรคนที่ 5 นายม่วง (หมา) วงษ์ดนตรี

นายม่วง (หมา) วงษ์ดนตรี เป็นบุตรชายคนเล็กได้ฝึกดนตรีกับบิดา จึงเล่นดนตรีได้ทุกชนิดยกเว้นเป่า ได้มรดกเครื่องเป่าพาทย์มอญ เครื่องคู่ และเครื่องเป่าพาทย์ไทยเครื่องคู่ เป็นหัวหน้าวง โดยทั่วไปแล้วคนรู้จักชื่อว่า “วงนายม่วงหรือนายหมา” ด้วยเป็นคนไม่ดื่มเหล้า บ้านอยู่บ้านวัดมะขาม เลขที่ปัจจุบัน 1/2 หมู่ 2 ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี พี่ชายชื่อนายต่วน ประกอบอาชีพด้านเป่าพาทย์เหมือนกัน บ้านยังอยู่ใกล้ชิดกัน แต่ชอบดื่มสุรา นายม่วงจึงไม่เคยหานายต่วนไปร่วมบรรเลงเป่าพาทย์ด้วยเลย นายต่วนก็ไม่เคยหานายม่วงไปบรรเลงเป่าพาทย์ด้วยเช่นกัน แต่ลูกๆ ของทั้งสองฝ่ายไปบรรเลงเป่าพาทย์ร่วมกันวงนายม่วงประจำอยู่วัดมะขาม จึงมีงานบรรเลงมาก เพราะคนชอบ ส่วนนายต่วนมีงานบรรเลงน้อยกว่า วงดนตรีของนายม่วงไม่มีนักดนตรีประจำวง เวลาถึงงานใช้วิธีหาคนมาบรรเลง นักดนตรีที่หามาส่วนใหญ่ คือ

1. นายอินทร์ ไม่ทราบนามสกุลอยู่อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
2. นายถิ่น อยู่ตำบลบางชัน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เป็นคนเครื่องหนัง
3. นายลอย ไม่ทราบนามสกุล เป็นคนดีระนาดทุ้ม

นายม่วง มีภรรยา 2 คน คือนางเกิดกับนางเลียบ

ภรรยานายม่วงคนที่ 1 นางเลียบ มีบุตรด้วยกัน 2 คนคือ

1. นางทิพย์ ไม่ทราบนามสกุล
2. นายบุญรอด วงษ์ดนตรี

ภรรยานายม่วง คนที่ 2 นางเกิด มีบุตรด้วยกัน 4 คน คือ

1. นางสง่า ไม่ทราบนามสกุล
2. นายสงัด วงษ์ดนตรี
3. นายสนิท วงษ์ดนตรี
4. นางชม้อย ไตรสโมสร

บุตรชายทุกคนได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี

รุ่นที่ 2 บุตรของนายเต็ง วงษ์ดนตรี

บุตรคนที่ 1 นางจู้ (วงษ์ดนตรี) ทองอยู่

นางจู้ (วงษ์ดนตรี) ทองอยู่ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี ได้สมรสกับ นายหวี ทองอยู่ มีบุตรด้วยกัน 4 คน คือ

1. นางเจียน ราชดุขฎี
2. นางจันทร์ แซ่ลี
3. นางจำเนียร ทัดนะพอดิ
4. นายสมพงษ์ ผึ้งทอง

บุตรคนที่ 2 นายปี วงษ์ดนตรี

นายปี วงษ์ดนตรี ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีกับบิดา นายปีได้มรดกจากบิดาคือวงเป่าพาทย์ไทยเครื่องคู่กับแตรวง ได้สมรสกับนางฮั่ว นางฮั่วได้เคยสมรสมีครอบครัวมาก่อน ภายหลังสามีถึงแก่กรรม จึงได้สมรสใหม่กับนายปี มีบุตรด้วยกันกับสามีเก่า 2 คนคือ นายสวัสดิ์กับนายแสง ใช้นามสกุลวงษ์ดนตรี นายปีได้แยกครอบครัวไปตั้งบ้านเรือนอยู่กับภรรยาที่วัดสังลาน จังหวัดปทุมธานี มีบุตรด้วยกัน 3 คน คือ

1. นายสวัสดิ์ วงษ์ดนตรี สมรสกับนางสะอาด มีบุตร 1 คน คือ นายสุวรรณสมรสกับนางราตรี

2. นายแสง วงษ์ดนตรี สมรสกับนางต๋ม มีบุตรด้วยกัน 2 คน คือ นางวัชรกับนางกนกวรรณ

3. นายสวิง วงษ์ดนตรี สมรสกับนางอนงค์ มีบุตรด้วยกัน 2 คน คือ นายวินิต กับนางวณิ นายปีได้ขายเครื่องปั้นพาทย์ไทยเครื่องคู่ให้กับภรรยาของนายใจ ในราคา 900 บาท และเมื่อนายใจถึงแก่กรรม นายบุญเงินได้สมรสใหม่กับภรรยาของนายใจ ปัจจุบันเครื่องปั้นพาทย์อยู่กับนายบุญเงิน ช้องเสนาะ เหตุผลที่ขายเครื่องปั้นพาทย์ไปเพราะต้องการนำเงินไปส่งบุตรชาย คือ นายสวิง วงษ์ดนตรี ได้เรียนหนังสือ นายปีไปเป็นลูกวงปั้นพาทย์บรรเลงงานทั่วไป และไม่ได้ถ่ายทอดทางด้านดนตรีให้กับบุตรหลานเลย

บุตรคนที่ 3 นางสุข อยู่ยีน

นางสุข อยู่ยีน ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี สมรสกับนายเยี่ยม อยู่ยีน มีบุตรด้วยกัน 4 คน คือ

1. นางไข่มุก อยู่ยีนสมรสกับนายบุญมา เกตุขามมีบุตร 3 คนคือ นายหมู นายมวลและนางตุ๊ก สมรสกับนายดำ

2. นายอุบล อยู่ยีน สมรสกับนางระเบียบมีบุตรด้วยกัน 3 คนคือ นายวิเชียร นายเจียบ และนางสาวสุนีย์

3. นายมงคล อยู่ยีน สมรสกับนางระเบียบ มีบุตรด้วยกัน 6 คน นายสุนทร, นางทัศนีย์, นายธีระยุทธ, นายวิชัย, นางสาวพิภาพัฒน์ และนางเอี่ยมพร สมรสกับ นายไพศาล กลัดเขียว

4. นายพยน สมรสกับนางจรัส มีบุตร 4 คน คือ นายปัญญา , นางวรรณ สมรสกับนายบุญทัน, นายสงกรานต์และนางทัศนาศนา

บุตรและหลานของนายสุข อยู่ยีนไม่ได้ฝึกดนตรี

บุตรคนที่ 4 นายเลิศ วงษ์ดนตรี

นายเลิศ วงษ์ดนตรี ได้รับการถ่ายทอดทางด้านพาทย์จากบิดา นายเลิศได้รับมรดกเครื่องปั้นพาทย์จากบิดา คือวงพาทย์เครื่องคู่ วงพาทย์เครื่องมอญเครื่องคู่และแตรวง เป็นหัวหน้าวงได้รับสมรสกับนางเข็ม มีบุตรด้วยกัน 8 คน คือ

1. นางเฉลิม วงษ์ดนตรี (บุปผาชื่น)

2. นายเจลิยว วงษ์ดนตรี

3. นางเจลา แม่นศรีผลง

4. นายฉลอง วงษ์ดนตรี

5. นางเจलय ธรรมเจริญ

6. นางสมคิด เพชรรุ่งเรืองชัย

7. นางดวงแข ปัจฉิมนันท์

8. นายพัลลภ วงษ์ดนตรี

นายเลิศ วงษ์ดนตรี ได้ถ่ายทอดทางด้านพาทย์แก่ นางเฉลิมกับนายเจลิยว และมีลูกศิษย์ชื่อนายกร ดำนิลระหว่างที่นายเลิศ วงษ์ดนตรี เป็นหัวหน้าวงไม่ไหวประกอบกับลูกๆ ยังเป็นเด็ก จึงให้นายกรเป็นผู้ดูแลวงษ์ดนตรีและเครื่องดนตรี เมื่อนายเลิศถึงแก่กรรม ลูกๆ มีฐานะดีขึ้นจึงได้เลิกอาชีพทางด้านพาทย์ สำหรับ

เครื่องปีพาทย์ได้ให้นายกร รับหน้าที่ดูแล นายกรได้เป็นหัวหน้าวง เมื่อนายกรถึงแก่กรรม เครื่องปีพาทย์ของ นายเลิศ วงษ์ดนตรีจึงตกอยู่กับนายเสนาะ ดำนิล บุตรชายของนายกร ดำนิล จนถึงปัจจุบันนี้

บุตรคนที่ 5 นางศิริ ไม่ทราบนามสกุล

นางศิริ ไม่ทราบนามสกุล ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี ได้สมรสกับนายปทุม ต่อมานายปทุม ถึงแก่กรรม นางศิริได้สมรสใหม่กับนายชื่น วรรณอ่อน มีอาชีพเป็นครู มีบุตรด้วยกัน 3 คน คือ

1. นางสาวสุรัตน์ วรรณอ่อน
2. นางประเทือง ไม่ทราบนามสกุล

นางประเทือง ได้สมรสกับนายเจษฎา มีบุตรด้วยกัน 2 คน คือ นายโป กับนางสาวแปง เมื่อนายเจษฎา ถึงแก่กรรม นางประเทืองได้สมรสใหม่กับนายปทุม ไม่มีบุตรด้วยกัน

3. นางประทีน ไม่ทราบนามสกุล

นางประทีน สมรสมีครอบครัวกับนายชีว ลูกหลานของนางศิริ ไม่ได้ฝึกดนตรี

รุ่นที่ 2 บุตรของนายถ้วน วงษ์ดนตรี

บุตรคนที่ 1 นายทองหล่อ วงษ์ดนตรี

นายทองหล่อ วงษ์ดนตรี หรือมีชื่ออีกชื่อหนึ่งคือ นายระหส์ เป็นผู้ได้รับการถ่ายทอดจากบิดา ถนัดเครื่องหนัง สมรสกับนางเพี้ยน มีบุตรด้วยกัน 2 คน คือ

1. นายสมเกียรติ (แก่) วงษ์ดนตรี
2. นายธานี (หนุ่ม) วงษ์ดนตรี

นายทองหล่อ วงษ์ดนตรี มีอาชีพเป็นตำรวจ และได้ถึงแก่กรรมลง สันนิษฐานว่าโดนวางยา

บุตรคนที่ 2 นายจรัส วงษ์ดนตรี

นายจรัส วงษ์ดนตรี ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีจากบิดา ฝึกฆ้องวงใหญ่เป็นลำดับแรก มีความสามารถในการตีระนาดทุ้มและตะโพนได้เป็นอย่างดี ด้วยเป็นคนอารมณ์ร้อน ชอบข่มคน ถ้าใครมีวิชาน้อยจะ โดนเหยียบย่ำ นายจรัสไม่เคยต่อเพลงให้ใครได้ เพราะดุด่า จึงไม่มีใครได้เรียนดนตรีจากนายจรัส แม้กระทั่งหลานๆ นายสนิท วงษ์ดนตรี ได้เคยต่อเพลงเดี่ยวลาวแพนทางระนาดทุ้มกับนายจรัส และเคยขอต่อ เดี่ยวระนาดทุ้มทั้งหมด นายจรัสบอกว่าลืม จึงได้ต่อเพลงเดี่ยวลาวแพนเพลงเดียว นายจรัสไม่ได้เป็น หัวหน้าวง แต่จะช่วยบิดาไปงานตลอด ได้สมรสกับนางละม่อม ไม่มีบุตรด้วยกัน

บุตรคนที่ 3 นายสมอ วงษ์ดนตรี

นายสมอ วงษ์ดนตรี เป็นบุตรคนเล็กของนายถ้วน วงษ์ดนตรี ได้รับการถ่ายทอดดนตรีจากบิดามีความสามารถบรรเลงปีพาทย์ได้ทุกชนิด ถนัดเป่าปี่ในได้เรียนเป่าปี่กับครูเทียบ คงลายทอง ตอนหนุ่มไปเป็นทหารที่ จังหวัดชลบุรี ได้สมรสกับนางเสริมสุข สร้างบ้านเรือนอยู่ที่จังหวัดชลบุรีมีบุตรด้วยกัน 5 คน คือ

1. นางสาวปทุม วงษ์ดนตรี
2. นางลัดดา ไม่ทราบนามสกุล
3. นางแน่นน้อย ไม่ทราบนามสกุล
4. นางอ้ว ไม่ทราบนามสกุล

5. นางมณฑา ไม่ทราบนามสกุล

นายสมอ วงษ์ดนตรี ได้สนิทกับนายเชาว์ พิณพาทย์ เมื่อเดินทางเยี่ยมญาติที่วัดมะขามก็จะมาหา นายเชาว์ พิณพาทย์ เมื่อรู้ว่าบุตรนายเชาว์ คือนายชูชาติ เป่าปี่ได้จึงชอบและพอใจ มีอยู่ครั้งหนึ่งนายสมอ วงษ์ดนตรีได้ฝันไปว่ามีคนหนุ่มสาว ห่มขาวมาหาและบอกว่าให้นายสมอตามไปกับเขา และให้ไปต่อเพลงปี่กับนายชูชาติ พอรุ่งขึ้นนายสมอรีบมาที่บ้านนายเชาว์ พิณพาทย์ มาต่อเดี่ยวเพลงเชิดนอกให้จนจบ ต่อมาเมื่อนายสมอกลับไปบ้านที่จังหวัดชลบุรีอยู่มาไม่นาน นายสมอก็ถึงแก่กรรมยังความโศกเศร้าให้กับครอบครัวตระกูลวงษ์ดนตรีอย่างมาก

รุ่นที่ 2 บุตรของนางเหลื่อ โพธิ์น้อย

บุตรคนที่ 1 นางเต่า ไม่ทราบนามสกุล

นางเต่า ไม่ทราบนามสกุล ไม่ได้ฝึกทางด้านดนตรี ได้สมรสกับนายฉ่ำ มีบุตรด้วยกัน 5 คน

1. นางฉวี ไม่ทราบนามสกุล
2. นางสาว ไม่ทราบนามสกุล
3. นางสาว ไม่ทราบนามสกุล
4. นางสาวน้อย ไม่ทราบนามสกุล
5. นายชูป ไม่ทราบนามสกุล

บุตรคนที่ 2 นางน่วม ไม่ทราบนามสกุล

นางน่วม ไม่ทราบนามสกุล ไม่ได้ฝึกทางด้านพิณพาทย์สมรสกับนายบุญพัก มีบุตรด้วยกัน 3 คน คือ

1. นายสำเนียง ทองอยู่
2. นายอนันต์ ทองอยู่
3. นางเรณู ไม่ทราบนามสกุล

บุตรคนที่ 3 นายชิต โพธิ์น้อย

นายชิต โพธิ์น้อย ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี

บุตรคนที่ 4 นางเชื้อ ไม่ทราบนามสกุล

นางเชื้อ ไม่ทราบนามสกุล ไม่ได้ฝึกดนตรีได้สมรสกับนายแตะ มีบุตร 4 คนคือ

1. นางมวย ไม่ทราบนามสกุล
2. นางสาวหม่อง ไม่ทราบนามสกุล
3. นายแป๊ะ ไม่ทราบนามสกุล
4. นางด้อย ไม่ทราบนามสกุล

บุตรคนที่ 1 นางเทียน ทองอยู่

นางเทียน ทองอยู่ ไม่ได้รับการถ่ายทอดดนตรีจากต้นตระกูล ได้สมรสกับนายชม มีบุตรด้วยกัน 5 คน คือ

1. นายโชติ ทองอยู่

- 2. นางชูศรี ไม่ทราบนามสกุล
- 3. นายอ้อด ทองอยู่
- 4. นางยุพา ไม่ทราบนามสกุล
- 5. นายสุศักดิ์ ทองอยู่

รุ่นที่ 2 บุตรของนางแจ่ม ระนาดเสนาะ

บุตรคนที่ 1 นางแม่น ไจรัก

นางแม่น ไจรัก สมรสกับนายทองอยู่ หัวหน้าวงปีพาทย์วัดฉาง จนปัจจุบันลูกเขยนายพล พิณพาทย์ เป็นหัวหน้าวง

บุตรคนที่ 2 นายผล ระนาดเสนาะ

นายผล ระนาดเสนาะ มีภรรยา 2 คน คนแรกถึงแก่กรรม มีบุตรไม่เป็นดนตรี ภรรยาคนที่ 2 อยู่ อำเภอกระทุ่มแบน ได้ถ่ายทอดดนตรีให้กับบุตรเป็นหัวหน้าวง ได้ลูกๆ ช่วยทำการบริหารคณะจนเป็นวงปีพาทย์ที่มีชื่อเสียงในอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

บุตรคนที่ 3 นางจรรยา ไม่ทราบนามสกุล

นางจรรยา สมรสกับนายอาจ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี

รุ่นที่ 2 บุตรของนายม่วงกับนางเลียบ

บุตรคนที่ 1 นางทิพย์ วงษ์ดนตรี

นางทิพย์ วงษ์ดนตรี ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรีจากบิดา ได้สมรสกับนายเฉลิม มีบุตรด้วยกัน 1 คน คือ นายชูป วงษ์ดนตรี

บุตรคนที่ 2 นายบุญรอด วงษ์ดนตรี

นายบุญรอด วงษ์ดนตรี ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีจากบิดา เป็นนักดนตรีอาชีพ ได้รับมรดกจากบิดาคือ วงปีพาทย์เครื่องห้าของเก่า 1 ชุด ได้สมรสกับนางถ้วน มีบุตรด้วยกัน 4 คน คือ

- 1. นางประมวล ทิมกระจ่าง
- 2. นางสาวเป้า วงษ์ดนตรี
- 3. นางแป้ว วงษ์ดนตรี
- 4. นายวัชร วงษ์ดนตรี

รุ่นที่ 2 บุตรของนายม่วง (หมา) วงษ์ดนตรี กับนางเกิด

บุตรคนที่ 1 นางสาว แสงอรุณ

นางสง่า แสงอรุณ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีจากบิดา สมรสกับนายท้วมมีบุตรด้วยกัน 6 คน คือ

- 1. นางสาวสมทรง แสงอรุณ

2. นางสาวสมสมัย บุญศิริ
 3. นายสุนทร แสงอรุณ
 4. นางสาวมารยาท แสงอรุณ
 5. นายธีระ แสงอรุณ
 6. นาวาตรีพงษ์ธร แสงอรุณ
- บุตรทั้ง 6 คน ไม่ได้ฝึกดนตรีทางด้านดนตรี

บุตรคนที่ 2 นายสวัสดิ์ วงษ์ดนตรี

นายสวัสดิ์ วงษ์ดนตรี ได้ฝึกดนตรีจากบิดาเล่นดนตรีได้ทุกอย่าง ได้สมรสกับนางล้วน มีบุตรด้วยกัน

3 คน คือ

1. นางเยาวลักษณ์ ไม่ทราบนามสกุล
2. นายวีระ วงษ์ดนตรี
3. นายผจญ วงษ์ดนตรี

นายสวัสดิ์ วงษ์ดนตรี สติไม่ดี ถึงแก่กรรมในภายหลังบุตรไม่ได้ฝึกดนตรีจากใคร

บุตรคนที่ 3 นายสนิท วงษ์ดนตรี

นายสนิท วงษ์ดนตรี ได้รับการถ่ายทอดดนตรีจากบิดาตั้งแต่อายุ 6 ปี ฝึกตีฆ้องวงใหญ่ เพลงแรกที่ต่อคือ เพลงสาธุการ ออกบรรเลงงานร่วมกับบิดาเป็นประจำ เมื่ออายุได้ 12 ปี นายสนิทต้องการฝึกกระนาดเอก แต่ไม่มีคนสอนให้จึงไปเรียนตีระนาดเอกกับหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) การต่อเพลงต่อทีละวรรค ทีละตอน ใช้วิธีการจำตอนแรกไม่กล้าที่จะบรรเลง เพราะเห็นว่ามีนักดนตรีจากบ้านคลัง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กำลังต่อเพลงเดี่ยวกราวในระนาดทุ้ม มีนายแสวง นายจรัส นายหมง นายเจือ นายแบน ท่านยังบอกให้ให้คุณแม่พูดมอญ อาบน้ำพูดว่าอะไร เสร็จแล้วท่านก็รับไว้เป็นศิษย์ หลวงประดิษฐไพเราะ ได้ไปเห็นปีพาทย์บรรเลงเพลงพม่าใหญ่ที่วัดสระเกศ ท่านให้ต่อเพลงพม่าใหญ่ ในช่วงที่อยู่บ้านหลวงประดิษฐไพเราะ ถ้าไปงานได้ค่าตัว 2 บาท ก็ต้องแบ่งให้ครู 1 บาท คุณครูเคยให้ไปซ้อมโขงที่โรงเรียนราชินีล่าง มีหม่อมราชวงศ์เจริญเป็นคนร้องแสดงโขงตอนพระรามตามกวาง มีเพลงหน้าพาทย์คือเพลงเชิดฉาน คุณพาทย์เชิดใน ไม่ได้ต่อทางระนาดจึงไม่ได้เป็นคนระนาดเอก ได้เงินคนละ 2 บาท กลับมาให้ครู 2 บาท ครูก็แบ่งให้ 1 บาท ต่อมายังได้ต่อเพลงเดี่ยวระนาดเอกอีก เช่น เพลงเดี่ยวแขกมอญ เพลงเดี่ยวสารถี เพลงเดี่ยวพญาโคก เพลงเดี่ยวต่อรูป ครูหลวงประดิษฐไพเราะ ท่านได้ต่อทางระนาดเอกไว้ให้ละเอียดมาก เวลาคิดถึงบ้านก็กลับบ้าน ตอนอยู่กับครูหลวงประดิษฐไพเราะตัวดำมาก ท่านตั้งฉายาว่า “คนัง” หมายถึงเงาะป่าภาคใต้ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เก็บมาเลี้ยงไว้ ยอมให้ครูเรียกคนเดียว อยู่กับครูหลวงประดิษฐไพเราะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2482-2485 รวม 4 ปี กลับมาบ้านไม่ได้ไปหาครูอีกเลย เมื่อครูได้พบกับนายมงคล พงษ์เจริญ ที่จังหวัดปทุมธานี ก็ได้ถามหานายสนิท นายมงคล พงษ์เจริญได้บอกวามาช่วยวงษ์ดนตรีที่บ้านเมื่อดอนนายสนิทจะบวช แม่ได้ขายเครื่องมอญให้กับนายทองหยิบ อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสงคราม ขายไปในราคา 700 บาท มีเครื่องดนตรี ฆ้องมอญวงใหญ่ ฆ้องกระแต เปิงมางคอก ตะโพนมอญ ขายเครื่องดนตรีเมื่อ พ.ศ. 2482 พอถึง พ.ศ. 2489 นายสนิทก็บวช และต่อมานายสนิทก็ซื้อเครื่องปีพาทย์มอญมาใหม่ โกงละ 80 บาท ซื้อมาจากเวียงนครเกษม กรุงเทพมหานคร นายสนิทได้รับมรดกจากบิดา คือบ้าน 1 หลัง ต่อมาได้ขายให้กับน้องสาวคือ นางชม้อยซึ่งอาศัยอยู่ที่บ้าน ในปัจจุบันนี้ นอกจากบ้าน 1 หลังแล้วยังได้รับเครื่อง

ดนตรี คือฆ้องมอญ 2 โด่ง ฆ้องกระแต 1 โด่ง ฆ้องมอญวงใหญ่ 1 วง และนายสนิทได้ตั้งวงทำมาหากิน รับงานละ 80 บาท / คืน / วัน เป็นวงปี่พาทย์มอญเครื่องคู่ เมื่อนายต่วนมีงาน นายสนิทก็ไปบรรเลงโดยการตีระนาดเอกให้ เพราะว่าวงนายต่วนไม่มีคนระนาดเอก นายสนิทสมรส

กับนางเหรียญมีบุตรด้วยกัน 5 คน คือ

- 1. นายสิทธิผล วงษ์ดนตรี
- 2. นายสามารถ วงษ์ดนตรี
- 3. นายไพรัช วงษ์ดนตรี
- 4. นางสาวทัศนีย์ ไม่ทราบนามสกุล
- 5. นายสุทิน วงษ์ดนตรี

นายสนิทไม่ได้ถ่ายทอดทางด้านดนตรีให้กับบุตร ด้วยกลัวว่าบุตรจะลำบากเหมือนบิดา

บุตรคนที่ 4 นางชม้อย วงษ์ดนตรี

นางชม้อย วงษ์ดนตรี ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีจากบิดา ได้สมรสกับนายสีนวล มีบุตรด้วยกัน 4 คน คือ

- 1. นางสุนีย์ กาญจนพจน์
- 2. นายอมร วงษ์ดนตรี
- 3. นายสมชาย วงษ์ดนตรี
- 4. นายบุญนาถ วงษ์ดนตรี

รุ่นที่ 3 บุตรของนางจู้ วงษ์ดนตรี

บุตรคนที่ 1 นางเจียน ราชดุษฎี

นางเจียน ราชดุษฎี สมรสกับ นายเหม ราชดุษฎี มีบุตรด้วยกัน 6 คน คือ

- 1. นายจำเริญ ราชดุษฎี
- 2. นางสาวสุนันทา ราชดุษฎี
- 3. นางสาวลัดดา ราชดุษฎี
- 4. นายปรีชา ราชดุษฎี
- 5. นายพิชัย ราชดุษฎี
- 6. นายปัญญา ราชดุษฎี

บุตรทุกคนไม่ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี

บุตรคนที่ 2 นางจันทร์ แซ่ลี

นางจันทร์ แซ่ลี สมรสกับ นายแป๊ะฮ่วย แซ่ลี มีบุตรด้วยกัน 1 คน คือ

- 1. นางขวัญใจ ดิษฐากรณ์ สมรสกับนายสุนทร ดิษฐากรณ์

บุตรคนที่ 3 นางจำเนียร ทศนะพอดิ

นางจำเนียร ทศนะพอดิ สมรสกับ กำนันบุญธรรม ทศนะพอดิ มีบุตรด้วยกัน 2 คน คือ

- 1. นางสาวสุภา ทศนะพอดิ

2. นางปราณี ไม่ทราบนามสกุล

บุตรคนที่ 4 นายสมพงษ์ ผึ้งทอง

นายสมพงษ์ ผึ้งทอง สมรสกับนางสมพร ผึ้งทอง มีบุตรด้วยกัน 6 คน คือ

1. นายสมศักดิ์ ผึ้งทอง
2. นายสมมาตร ผึ้งทอง
3. นางสาวบุปผา ผึ้งทอง
4. นายอุดร ผึ้งทอง
5. นางวันเพ็ญ ไม่ทราบนามสกุล
6. ไม่ทราบชื่อ

ลูกหลานของนางจู้ ไม่ได้ฝึกดนตรีและไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับการดนตรี

รุ่นที่ 3 บุตรของนายปี วงษ์ดนตรี

บุตรคนที่ 1 - 3 ไม่ได้ฝึกดนตรี

รุ่นที่ 3 บุตรของนางสุข อยู่ยีน

บุตรคนที่ 1 - 4 ไม่ได้ฝึกดนตรี

รุ่นที่ 3 บุตรของนายเลิศ วงษ์ดนตรี

บุตรคนที่ 1 นางเฉลิม บุปผาชื่น

นางเฉลิม บุปผาชื่น ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีจากบิดา ฝึกฆ้องวงใหญ่เป็นลำดับแรก ต่อมาเล่นเครื่องดนตรีชนิดอื่นได้ ถนัดในการบรรเลงระนาดเอก ได้สมรสกับนายสง่า บุปผาชื่น มีบุตรด้วยกัน 8 คน คือ

1. นายสมศักดิ์ บุปผาชื่น
2. นางสุชาติพิทย์ บุปผาชื่น
3. นางศรีสุดา บุปผาชื่น
4. นางสมลักษณ์ บุปผาชื่น
5. นางสาวสวาท บุปผาชื่น
6. นายสมเกียรติ บุปผาชื่น
7. นายสุกิจ บุปผาชื่น

เมื่อมีครอบครัวประกอบกับฐานะดีขึ้น จึงเลิกอาชีพด้านปี่พาทย์มาทำโรงเลื่อยแทน

บุตรคนที่ 2 นายเฉลียว วงษ์ดนตรี

นายเฉลียว วงษ์ดนตรี ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีจากบิดา โดยการฝึกฆ้องวงใหญ่เป็นลำดับแรก ต่อมาได้ฝึกดนตรีชนิดอื่น มีความถนัดในการตีระนาดเอก ยังไม่ได้สมรส เป็นโสด

บุตรคนที่ 3 - 8 ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี

รุ่นที่ 3 บุตรของนางศิริ ไม่ทราบนามสกุล

บุตรคนที่ 1 – 3 ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี

รุ่นที่ 3 บุตรของนายทองหล่อ วงษ์ดนตรี

บุตรคนที่ 1 นายสมเกียรติ (แก่) วงษ์ดนตรี

นายสมเกียรติ (แก่) วงษ์ดนตรี ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีจากบิดา ถนัดเครื่องหนัง

บุตรคนที่ 2 นายธานี (หนุ่ม) วงษ์ดนตรี

นายธานี (หนุ่ม) วงษ์ดนตรี ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีจากบิดา โดยเริ่มฝึกฆ้องวงใหญ่เป็นลำดับแรก ส่วนมากต่อเพลงกับปู่คือ นายต่วน วงษ์ดนตรี ถนัดในการบรรเลงเครื่องหนัง เมื่อนายต่วนถึงแก่กรรม ไม่มีใครเป็นหัวหน้าวง เครื่องปีพาทย์มอญและเครื่องปีพาทย์ไทยจึงตกอยู่กับนายธานี นายธานีเองก็ไม่ได้เป็นหัวหน้าวงเป็นลูกวงมาโดยตลอด ด้วยต้องการเงิน จึงไปฝากเครื่องดนตรีไว้กับนายผัน ศรีวงศ์ษา พ่อนายขาว ซึ่งเป็นนักดนตรีระนาดเอก ศิษย์นายทองอยู่วัดฉาง เมื่อนายผันถึงแก่กรรม นายขาวจึงเป็นผู้ดูแลเครื่องปีพาทย์ต่อไปจนถึงปัจจุบัน นายธานี วงษ์ดนตรี ได้สมรส มีบุตรด้วยกัน 1 คน คือ นายกีก วงษ์ดนตรี บุตรชายนายธานี วงษ์ดนตรี ได้เคยมาฝึกปีพาทย์กับนายเชาว์ พิณพาทย์ ทนในการฝึกดนตรีไม่ไหว จึงได้เลิกฝึกดนตรีไป

รุ่นที่ 3 บุตรของนายจรัส วงษ์ดนตรี

นายจรัส วงษ์ดนตรีไม่มีบุตร

รุ่นที่ 3 บุตรของนายสมอ วงษ์ดนตรี

บุตรคนที่ 1	นางสาวปทุม วงษ์ดนตรี	ไม่ได้รับการฝึกดนตรีไทย
บุตรคนที่ 2	นางลัดดา ไม่ทราบนามสกุล	ไม่ได้รับการฝึกดนตรีไทย ได้สมรสกับนายขันทอง
บุตรคนที่ 3	นางแน่นน้อย ไม่ทราบนามสกุล	ไม่ได้รับการฝึกดนตรี
บุตรคนที่ 4	นางอ้ว ไม่ทราบนามสกุล	ไม่ได้รับการฝึกดนตรี
บุตรคนที่ 5	นางมณฑา ไม่ทราบนามสกุล	ไม่ได้รับการฝึกดนตรี

รุ่นที่ 3 บุตรของนางแม่น (วงษ์ดนตรี) ใจรัก

บุตรคนที่ 1 นางประโลม พิณพาทย์

นางประโลม พิณพาทย์ เป็นนักดนตรีอาชีพ ฝึกดนตรีมาตั้งแต่อายุ 6 ขวบ ถนัดในด้านขับร้อง สมรสกับนายหวล พิณพาทย์ มีบุตรด้วยกัน 3 คน คือ

1. นางศรีสุรางค์ แก้วประเสริฐ
2. นายสมพร พิณพาทย์
3. นายสมหมาย พิณพาทย์

รุ่นที่ 3 บุตรของนายสง่า แสงอรุณ

บุตรคนที่ 1	นางสาวสมทรง แสงอรุณ	ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี
บุตรคนที่ 2	นางสมสมัย บุญศิริ	ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี
บุตรคนที่ 3	นายสุนทร แสงอรุณ	ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี
บุตรคนที่ 4	นางสาวมารยาท แสงอรุณ	ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี
บุตรคนที่ 5	นายธีระ แสงอรุณ	ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี
บุตรคนที่ 6	นาวาตรีพงษ์ธร แสงอรุณ	ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี

รุ่นที่ 3 บุตรของนายสัจด์ วงษ์ดนตรี

บุตรคนที่ 1	นางเยาวลักษณ์ ไม่ทราบนามสกุล	ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี
บุตรคนที่ 2	นายวีระ วงษ์ดนตรี	ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี
บุตรคนที่ 3	นายผจญ วงษ์ดนตรี	ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี

รุ่นที่ 3 บุตรของนายสนิท วงษ์ดนตรี

บุตรคนที่ 1	นายสิทธิผล วงษ์ดนตรี	ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี
บุตรคนที่ 2	นายสามารถ วงษ์ดนตรี	ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี
บุตรคนที่ 3	นายไพรัช วงษ์ดนตรี	ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี
บุตรคนที่ 4	นางสุภัศร วงษ์ดนตรี	ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี
บุตรคนที่ 5	นายสุทิน วงษ์ดนตรี	ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี

รุ่นที่ 3 บุตรของนางหม้อย ไม่ทราบนามสกุล

บุตรคนที่ 1	นางสุนีย์ กาญจนพจน์	ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี
บุตรคนที่ 2	นายอมร วงษ์ดนตรี	ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี
บุตรคนที่ 3	นายสมชาย วงษ์ดนตรี	ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี
บุตรคนที่ 4	นายบุญนาค วงษ์ดนตรี	ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี

รุ่นที่ 3 บุตรของนางทิพย์ วงษ์ดนตรี

บุตรคนที่ 1	นายชูป วงษ์ดนตรี	ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี
-------------	------------------	---------------------------------

รุ่นที่ 3 บุตรของนายบุญรอด วงษ์ดนตรี

บุตรคนที่ 1	นางประมวล ทิมกระจ่าง	
-------------	----------------------	--

นางประมวล ทิมกระจ่าง ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี ได้สมรสกับนายสมใจ ทิมกระจ่าง ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของบิดา และเป็นนักดนตรีอาชีพ ถนัดในการบรรเลงเครื่องหนัง เป็นหัวหน้าวง เป็นผู้ได้รับมรดกวงปี่พาทย์เครื่องไทยเครื่องห้า ปัจจุบันไม่ได้รับงานแล้ว ตั้งบ้านเรือนอยู่ซอยวัดบ่อทอง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

บุตรคนที่ 2 นางสาวเปา วงษ์ดนตรี
นางสาวเปา วงษ์ดนตรี ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี

บุตรคนที่ 3 นางแป้ว วงษ์ดนตรี
นางแป้ว วงษ์ดนตรี ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี

บุตรคนที่ 4 นายวัชระ วงษ์ดนตรี
นายวัชระ วงษ์ดนตรี ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีจากบิดา โดยฝึกฆ้องวงใหญ่เป็นลำดับแรก ถนัดฆ้องวงเล็ก ได้รับมรดกจากบิดา คือเครื่องเป่าพาทย์เครื่องไทยเครื่องคู่ ซึ่งเป็นเครื่องเป่าพาทย์เครื่องเก่า เป็นเครื่องเป่าพาทย์นายม่วง บิดาของนายบุญรอด นายวัชระ วงษ์ดนตรีเป็นนักดนตรีอาชีพ และทำงานอยู่กองดุริยางค์ทหารเรือ ปัจจุบันเกษียณอายุราชการ มารับจ้างบรรเลงเป่าพาทย์รับงานทั่วไป

5.1 ที่มาของการสืบทอดตระกูลวงษ์ดนตรี

การสืบทอดของตระกูลวงษ์ดนตรี มีการสืบทอดดนตรีมาจากบรรพบุรุษที่เป็นนักดนตรีอาชีพเป็นหัวหน้าวง ได้ถ่ายทอดทางด้านดนตรีต่อกันมา เริ่มต้นที่ต้นตระกูลคือ นายเลียง ได้ถ่ายทอดทางดนตรีให้กับบุตรหลาน รุ่นที่ทำชื่อเสียงให้กับตระกูลวงษ์ดนตรี คือรุ่นที่ 1 ซึ่งเป็นบุตรของนายเลียง คือ นายต่วน วงษ์ดนตรีกับนายม่วง วงษ์ดนตรี ทั้งสองคนจึงเป็นกำลังหลักในการสืบทอดของตระกูลวงษ์ดนตรีทางด้านดนตรีให้กับรุ่นต่อไป

การเกี่ยวข้องกับกลุ่มดนตรีอื่น

การเกี่ยวข้องกับกลุ่มดนตรีอื่นของตระกูลวงษ์ดนตรีที่พบเห็นคือ มีการเกี่ยวข้องกับกลุ่มตระกูลระนาดเสนาะโดยตรง นางแจ่ม เป็นบุตรต้นตระกูลวงษ์ดนตรี ได้สมรสกับนายถมยา หรือครุยา วงษ์ดนตรี ซึ่งเป็นผู้มีความชำนาญด้านเพลงไทยทำให้ตระกูลมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทำให้ทั้งสองตระกูลมีความเข้มแข็งในด้านเพลงไทยมากกว่ากลุ่มตระกูลอื่นๆ

วิธีการถ่ายทอดทางด้านดนตรี

ตระกูลวงษ์ดนตรี ได้มีวิธีการถ่ายทอดทางดนตรีเช่นเดียวกับกลุ่มตระกูลอื่นๆ มีการถ่ายทอดกันตัวต่อตัว ใช้การจำในตระกูลยังมีบุคคลที่มีการต่อเพลงที่ดู เช่นนายจำรัส วงษ์ดนตรี การต่อเพลงจะดู ถ้าเล่นไม่ถูกหรือต่อหลายๆครั้งแล้วจำไม่ได้ ก็ถูกดู ต่ำบ้าง บางครั้งถึงขั้นทุบตี ผู้ที่ต่อเพลงดู ผู้เรียนมักจะไม่ชอบเรียนด้วย

การสืบทอดหัวหน้าวงและศิษย์ที่จัดตั้งวงใหม่

การสืบทอดหัวหน้าวงและศิษย์ที่จัดตั้งวงใหม่ของตระกูลวงษ์ดนตรี ส่วนใหญ่จะอยู่ที่การได้มรดกทางเครื่องดนตรีเป็นสำคัญ ในตระกูลวงษ์ดนตรีมีการสืบทอดวงเป่าพาทย์ตั้งแต่บรรพบุรุษ มีจำนวน 9 วง ดังนี้

- 1. วงปี่เลียง วงษ์ดนตรี
- 2. วงนายเต็ง วงษ์ดนตรี

- 3. วงนายต่วน วงษ์ดนตรี
- 4. วงนายม่วง (หมา) วงษ์ดนตรี
- 5. วงนายปี วงษ์ดนตรี
- 6. วงนายเลิศ วงษ์ดนตรี
- 7. วงนายสนิท วงษ์ดนตรี
- 8. วงนายบุญรอด วงษ์ดนตรี
- 9. วงนางประมวล (วงษ์ดนตรี) ทิมกระจำง

วงลูกศิษย์ที่จัดตั้งขึ้นมาใหม่ของตระกูลวงษ์ดนตรี มีจำนวน 1 วง คือ วงนายกร ดำนิล

บุคคลในตระกูลที่ได้ศึกษากับกลุ่มอื่น

ในตระกูลวงษ์ดนตรี ส่วนมากแล้วเป็นการถ่ายทอดดนตรีมีลักษณะ การถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ ต่อๆ กันมา มีบุคคลในตระกูลที่ได้ไปฝึกดนตรีกับครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ก็ือนายสนิท วงษ์ดนตรี นายสมอ วงษ์ดนตรีได้ฝึกกับครูเทียบ คงลายทอง นอกจากนั้นยังไม่พบว่ากลุ่มตระกูลวงษ์ดนตรี หรือบุคคลอื่นใดในตระกูลวงษ์ดนตรีได้ศึกษาดนตรีจากกลุ่มตระกูลดนตรีอื่น

5.2 ชนิดและเครื่องดนตรีของตระกูล

ชนิดและเครื่องดนตรีของตระกูลวงษ์ดนตรีนั้น เน้นไปทางเครื่องดนตรีที่ประกอบอาชีพ เพราะตระกูลวงษ์ดนตรีนั้นใช้เครื่องดนตรีประกอบการเลี้ยงครุฑมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ลักษณะเครื่องดนตรี

ลักษณะเครื่องดนตรีตระกูลวงษ์ดนตรีนั้น เครื่องเป่าพาทย์มอญนั้น มีทั้งลักษณะแกะสลักลายไทย ลงรักปิดทอง และไม่แกะสลักลาย ส่วนเป่าพาทย์เครื่องไทยนั้นไม่นิยมแกะสลักลายบนรางระนาด คงเป็นรางไม้สัก รางฆ้องทำด้วยหวาย ทาแล็กเกอร์ธรรมดา บางที่ไม่ทาแล็กเกอร์

จำนวนเครื่องดนตรี

จำนวนเครื่องดนตรีของตระกูลวงษ์ดนตรีนั้นมีจำนวนมากกว่าตระกูลอื่นๆ ต่อมาได้มอบเครื่องดนตรี เป็นมรดกให้แก่บุตรหลานจนถึงปัจจุบัน เครื่องดนตรีของตระกูลวงษ์ดนตรีมีดังต่อไปนี้

เครื่องเป่าพาทย์ ของนายเต็ง วงษ์ดนตรี

1. ระนาดเอก	2	ราง
2. ระนาดทุ้ม	2	ราง
3. ฆ้องวงใหญ่	1	วง
4. ฆ้องวงเล็ก	1	วง
5. ฆ้องมอญวงใหญ่	1	โค้ง
6. ฆ้องมอญวงเล็ก	1	โค้ง
7. เปิงมางคอก	1	ชุด

8. ตะโพนมอญ	1	ใบ
9. ตะโพนไทย	1	ใบ
10. แตรวง	5-6	คัน
11. กลองมะริกัน	1	ใบ
12. กลองทัด	1	คู่
13. ปี่ใน	1	เลา
14. ปี่มอญ	1	เลา

เครื่องเป่าพาทย์ ของนายต่วน วงษ์ดนตรี

1. รางระนาดเอก	2	ราง
2. รางระนาดทุ้ม	2	ราง
3. ข้องวงใหญ่	1	วง
4. ข้องวงเล็ก	1	วง
5. ข้องมอญวงใหญ่	1	โค้ง
6. ข้องมอญวงเล็ก	1	โค้ง
7. ตะโพนไทย	1	ใบ
8. ตะโพนมอญ	1	ใบ
9. กลองทัด	1	คู่
10. เปิงมางคอก	1	ชุด
11. ปี่ใน	1	เลา
12. ปี่มอญ	1	เลา

เครื่องเป่าพาทย์ ของนางเหลื่อ วงษ์ดนตรี

1. รางระนาดเอก	1	ราง
2. รางระนาดทุ้ม	1	ราง
3. ข้องวงใหญ่	1	วง
4. ข้องวงเล็ก	1	วง
5. ตะโพนไทย	1	ใบ
6. กลองทัด	1	คู่
7. ปี่ใน	1	เลา

เครื่องเป่าพาทย์ ของนางแจ่ม วงษ์ดนตรี

1. ระนาดเอก	1	ราง
2. ระนาดทุ้ม	1	ราง
3. ข้องวงใหญ่	1	วง
4. ข้องวงเล็ก	1	วง
5. ตะโพนไทย	1	ใบ

6. ตะโพนมอญ	1	ใบ
7. ปี่ใน	1	เลา

เครื่องเป่าพาทย์ ของม่วง (หมา) วงษ์ดนตรี

1. ระนาดเอก	2	ราง
2. ระนาดทุ้ม	2	ราง
3. ข้องวงใหญ่	1	วง
4. ข้องวงเล็ก	1	วง
5. ข้องมอญวงใหญ่	1	โค้ง
6. ข้องมอญวงเล็ก	1	โค้ง
7. ตะโพนไทย	1	ใบ
8. ตะโพนมอญ	1	ใบ
9. เปิงมางคอก	1	ชุด
10. ปี่ใน	1	เลา
11. ปี่มอญ	1	เลา

ประเภทของวงดนตรี

ประเภทของวงดนตรี ตระกูลวงษ์ดนตรี จากการศึกษาพบว่า รุ่นที่ 1 มีวงดนตรี เป่าพาทย์ ดังต่อไปนี้

วงเป่าพาทย์นายเต็ง วงษ์ดนตรี

- 1. วงเป่าพาทย์เครื่องไทยเครื่องคู่
- 2. วงเป่าพาทย์มอญเครื่องคู่
- 3. วงแตรวง

วงเป่าพาทย์นายต่วน วงษ์ดนตรี

- 1. วงเป่าพาทย์เครื่องไทยเครื่องคู่
- 2. วงเป่าพาทย์มอญเครื่องคู่

วงเป่าพาทย์นางเหลื่อ วงษ์ดนตรี

- 1. วงเป่าพาทย์เครื่องไทยเครื่องคู่

วงเป่าพาทย์นางแจ่ม วงษ์ดนตรี

- 1. วงเป่าพาทย์ไทยเครื่องคู่

วงเป่าพาทย์นายม่วง (หมา) วงษ์ดนตรี

- 1. วงเป่าพาทย์ไทยเครื่องคู่
- 2. วงเป่าพาทย์มอญเครื่องคู่

5.3 เอกลักษณ์ของตระกูลวงศ์ดนตรี

เอกลักษณ์ของตระกูลวงศ์ดนตรี ด้วยที่ตระกูลเป็นตระกูลใหญ่มีวงปี่พาทย์ภายในตระกูลมาก จึงทำให้นักดนตรีจากอำเภออื่นๆเข้ามาแวะเวียน ร่วมวงบรรเลงด้วย เช่น นายแครง เป็นนักดนตรี อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี มีฝีมือในการตีตะโพนมอญ ได้เข้ามาอยู่ในตระกูลวงศ์ดนตรี ต่อมาได้รู้จักกับกลุ่มดนตรีตระกูลอื่นๆ จึงได้ไปร่วมงานกับกลุ่มตระกูลอื่นๆ ด้วย ภายหลังนายแครง มีชื่อเสียงและสร้างชื่อเสียงให้กับนักดนตรีในจังหวัดปทุมธานี เอกลักษณ์ของตระกูลวงศ์ดนตรีจึงอยู่ที่ เป็นตระกูลใหญ่มีชื่อเสียงทางด้านดนตรี และวงศ์ดนตรีมากกว่ากลุ่มตระกูลดนตรีอื่นๆ

การแต่งเพลงขึ้นใหม่

จากการสำรวจและศึกษายังไม่พบว่าตระกูลวงศ์ดนตรี ได้แต่งเพลงขึ้นมาใหม่

ความโดดเด่นในการบรรเลง

ความโดดเด่นในการบรรเลงของตระกูลวงศ์ดนตรีหรืออื่นนั้น จากการศึกษาในตระกูลวงศ์ดนตรี มีความโดดเด่นในการบรรเลง นักดนตรีที่เด่นของตระกูลวงศ์ดนตรี ได้แก่ นายจำรัส วงษ์ดนตรี ผู้มีความสามารถในการบรรเลงระนาดทุ้ม นายสนิท วงษ์ดนตรี ได้ฝึกการตีระนาดเอกกับครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

5.4 นักดนตรี

นักดนตรีในตระกูลวงศ์ดนตรีมีทั้ง นักดนตรีที่เป็นลูกหลานและนักดนตรีที่หามาเล่น เช่น นักดนตรีจากอำเภอธัญบุรี หรือจากคลอง 6 นักดนตรีจากตำบลบางชัน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี และยังมีนักดนตรีจากกลุ่มตระกูลอื่นที่มาร่วมบรรเลงด้วย เช่นตระกูลระนาดเสนาะ คือ นายฝุ่น ระนาดเสนาะ ตระกูลพิณพาทย์ คือ นายเชาว์ พิณพาทย์

จำนวนนักดนตรี

จำนวนนักดนตรีในกลุ่มของตระกูลวงศ์ดนตรี ตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน มีรายชื่อดังนี้

1. ปู่เลี้ยง วงษ์ดนตรี
2. นายเตียง วงษ์ดนตรี
3. นายต่วน วงษ์ดนตรี
4. นายม่วง (หมา) วงษ์ดนตรี
5. นายปี วงษ์ดนตรี
6. นายเลิศ วงษ์ดนตรี
7. นางเฉลิม บุปผาชื่น
8. นายเฉลียว วงษ์ดนตรี
9. นายจำรัส วงษ์ดนตรี
10. นายทองหล่อ (รหัส) วงษ์ดนตรี
11. นายธานี (หนุ่ม) วงษ์ดนตรี

12. นายสัจด์ วงษ์ดนตรี
13. นายสนิท วงษ์ดนตรี
14. นายบุญรอด วงษ์ดนตรี
15. นายวัชร วงษ์ดนตรี
16. นางประมวล ทิมกระจ่าง
17. นายสมอ วงษ์ดนตรี

สรุปผลการวิเคราะห์ของตระกูลวงษ์ดนตรี

จากการสำรวจตระกูลวงษ์ดนตรีทำให้ได้ข้อสรุป ดังต่อไปนี้

ตระกูลวงษ์ดนตรีมีความเข้มแข็งในช่วงแรก ในรุ่นที่ 1 จะเป็นรุ่นที่มีความพร้อมมากกว่ารุ่นอื่น ในรุ่นนี้ ได้แก่ นายเต็ง นายต่วน นายม่วง (หมา) วงษ์ดนตรี ทั้ง 3 คนพี่น้องนี้ยังเป็นหัวหน้าวง ได้ถ่ายทอดดนตรีให้กับบุตรหลาน ลูกหลานในตระกูลวงษ์ดนตรีได้ศึกษาดนตรีกับครูดนตรีที่มีชื่อเสียง 2 ท่าน คือ นายสมอ วงษ์ดนตรี ได้เรียนเพลงปี่กับครูเทียบ คงลายทอง และนายสนิท วงษ์ดนตรี ได้เรียนระนาดเอกกับครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ตระกูลวงษ์ดนตรีเป็นตระกูลที่มีเครื่องเป่าพาทย์มากที่สุดในจังหวัดปทุมธานี เฉพาะในรุ่นที่ 1 มีเครื่องเป่าพาทย์ไทยเครื่องคู่จำนวน 5 วง เครื่องเป่าพาทย์มอญเครื่องคู่จำนวน 3 วง และแตรวงจำนวน 1 วง รวมวงเป่าพาทย์ทั้งหมดในตระกูลวงษ์ดนตรี จำนวน 8 วง นับว่ามีเครื่องเป่าพาทย์มอญในรุ่นเดียวกันถึง 8 วง

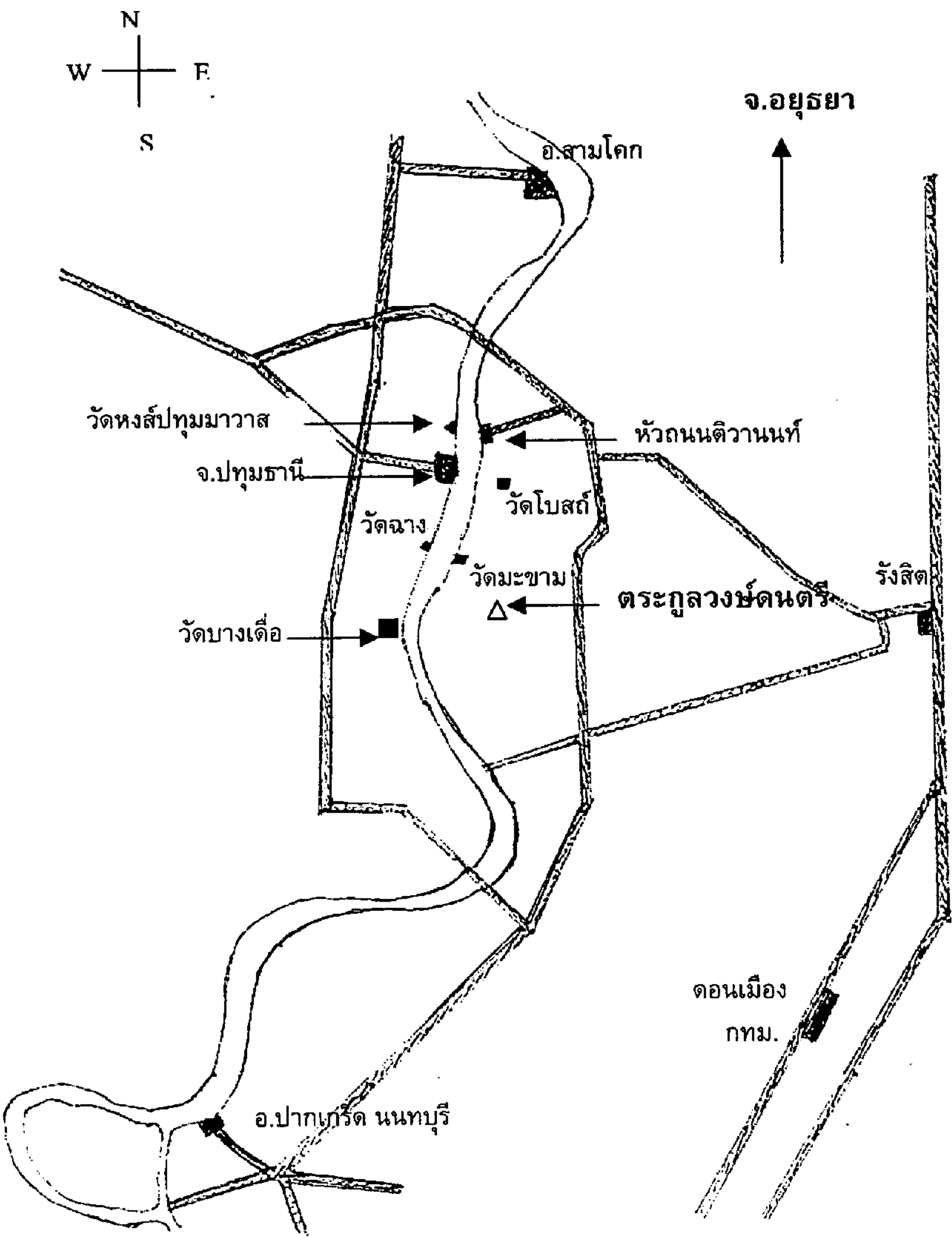
ตระกูลวงษ์ดนตรีเป็นตระกูลใหญ่ในอดีต การสืบทอดดนตรีจะมีลักษณะพ่อสอนลูก หรือสอนกันในหมู่เครือญาติ มีการไปศึกษากับบุคคลสำคัญ คือ ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ครูเทียบ คงลายทอง หัวหน้าวงส่วนใหญ่เป็นบุตรหลานที่ได้รับมรดกเครื่องดนตรีมา มีความพร้อมทางด้านดนตรี วิธีการถ่ายทอดของตระกูลนี้ จะถ่ายทอดด้วยการต่อเพลงไม่พบว่ามีผู้อื่นมาเรียนดนตรีในตระกูลนี้ จากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบันนั้น มีเครื่องเป่าพาทย์ไทยมากกว่าเครื่องเป่าพาทย์มอญ เอกลักษณ์ของตระกูลวงษ์ดนตรีนั้นเรียบง่าย การบรรเลงเป็นไปอย่างชาวบ้านทั่วไป มีผู้ที่มีความเด่นทางดนตรีคือ นายจำรัส วงษ์ดนตรี เป็นผู้บรรเลงระนาดทุ้มได้ดี สำหรับนักดนตรีกลุ่มตระกูลอื่นที่มาหาส่วนมากจะเป็นตระกูลพิณพาทย์ กลุ่มนักดนตรีจากตำบลบางชัน อำเภอคลองหลวง จากอำเภอธัญบุรีหรือคลอง 6 ปัจจุบันกลุ่มตระกูลดนตรีไม่ได้ประกอบอาชีพทางด้านดนตรี ไม่ได้เป็นหัวหน้าวงอีกต่อไป มีเพียงยังเป็นลูกวง 1 คน คือ นายวัชร วงษ์ดนตรี

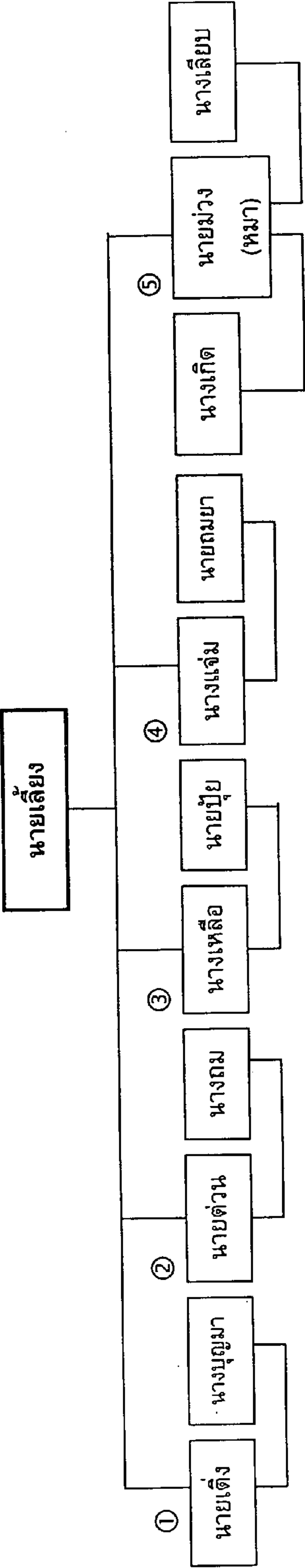
ปัจจัยที่ทำให้ตระกูลวงษ์ดนตรีเลิกอาชีพหัวหน้าวงไป คือ

1. ไม่มีการถ่ายทอดทางดนตรีให้กับบุตรหลาน หรือบุคคลอื่นๆ แต่อย่างใด
2. ผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรีจากบรรพบุรุษเปลี่ยนอาชีพไป
3. ต้องการให้ลูกหลานได้เรียนและทำงานด้านอื่นๆ มากกว่ารับจ้างบรรเลงดนตรี

ตระกูลวงษ์ดนตรีได้เลิกอาชีพดนตรีมาแล้วเป็นเวลา 40 กว่าปี ทุกอย่างคงเป็นเรื่องอดีตที่พูดถึงๆ กันมา คงเป็นอดีตที่ลูกหลานอาจจำกันได้บ้าง ไม่ได้บ้าง หายที่สุดเป็นเพียงคำบอกเล่าต่อๆ กันมา เป็นสิ่งที่น่าเสียดายสำหรับตระกูลวงษ์ดนตรี ยุคที่มีชื่อเสียงมากที่สุด คือ รุ่นที่ 1 วงษ์ดนตรีที่เป็นที่รู้จักกล่าวขานกันมาจนถึงปัจจุบันนี้ คือ วงนายต่วน วงษ์ดนตรี กับวงนายม่วง (หมา) วงษ์ดนตรี

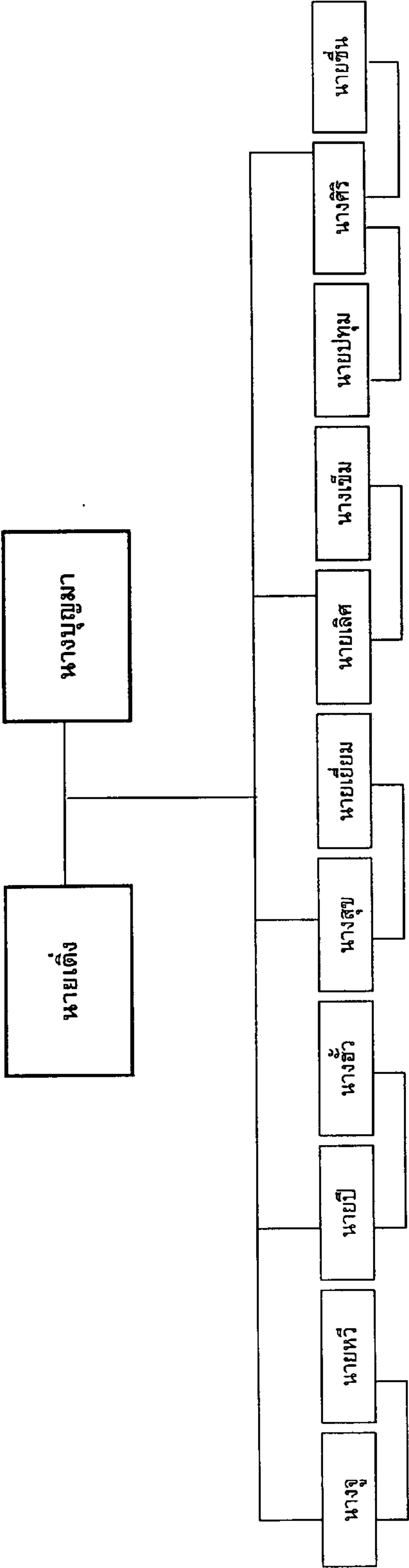
แผนที่ 6 แสดงที่ตั้งของตระกูลวงศ์ดนตรี

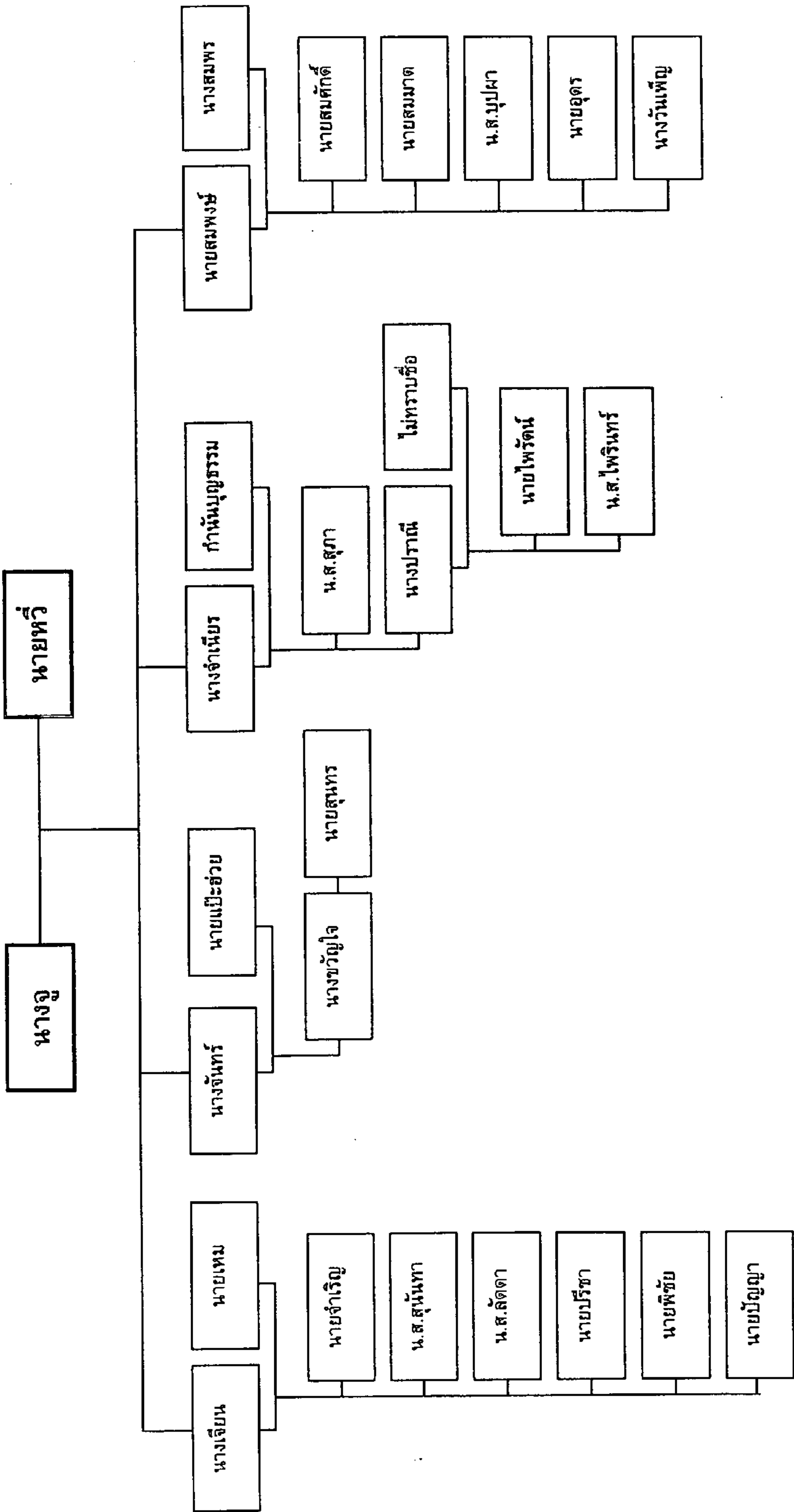

ภาพประกอบ 5 แสดงความสัมพันธ์เครือข่ายติดตามตรวจสอบ

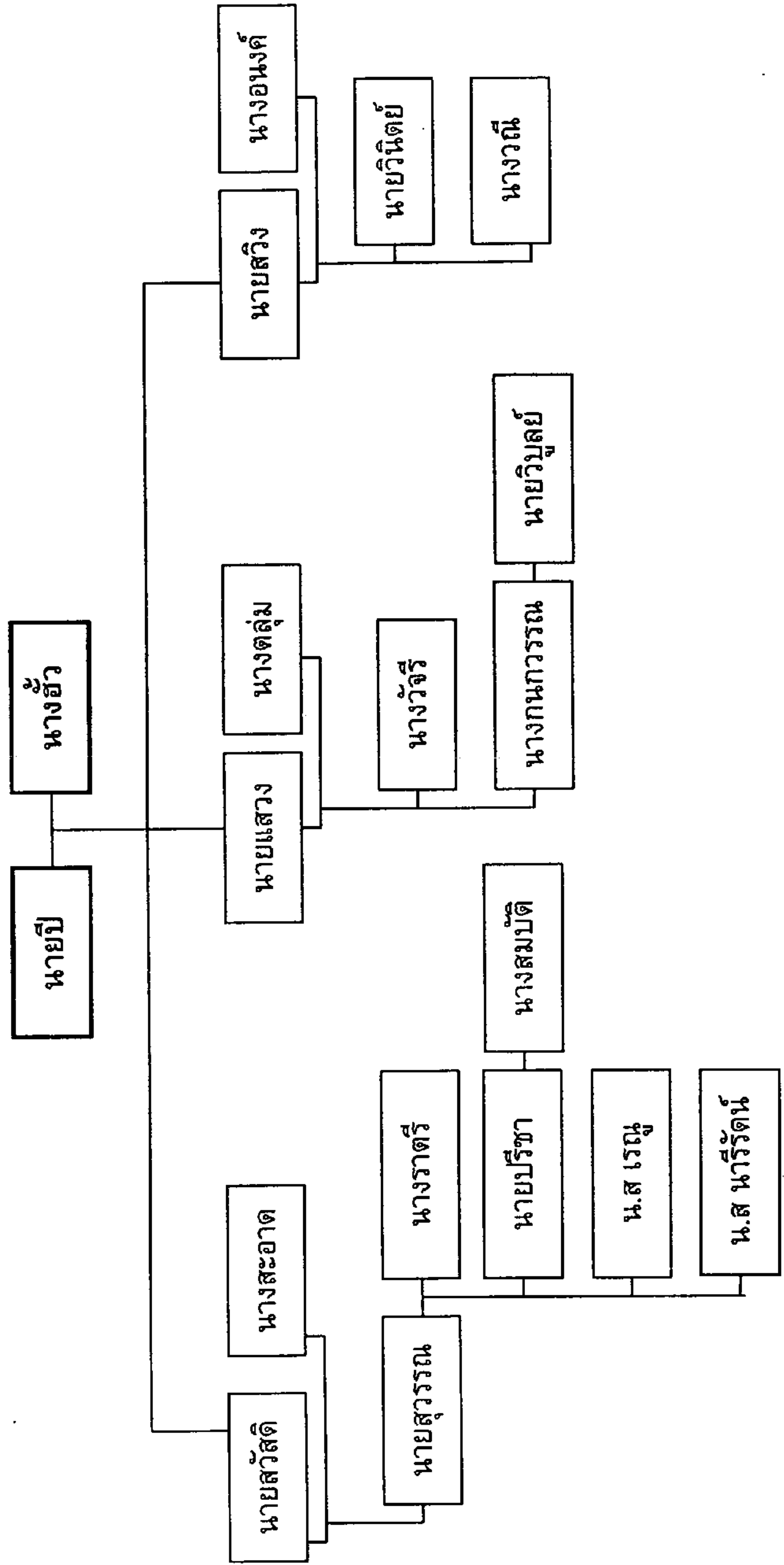
บุคลากรที่ 1 ตระกูลวงษ์ดนตรี

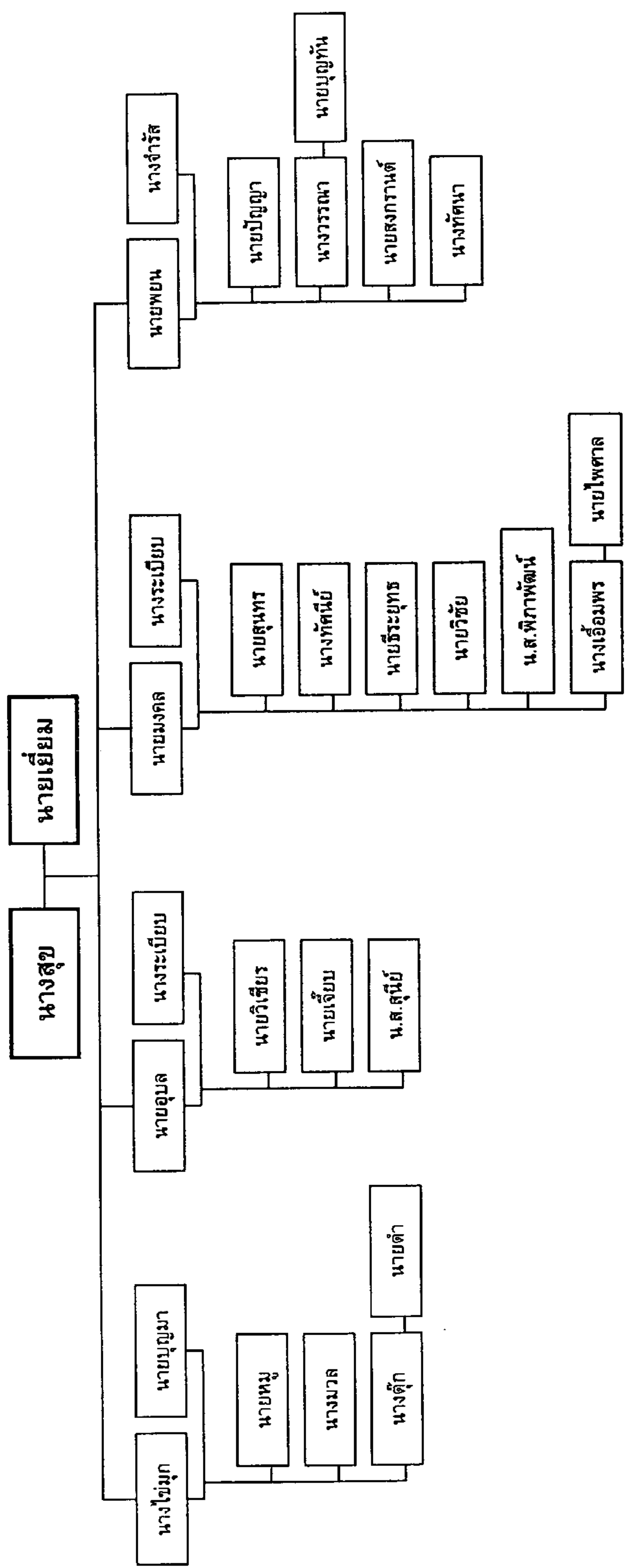
บุคลากรที่ 1 ของนางเต็ง วงษ์ดนตรี (ต่อ)

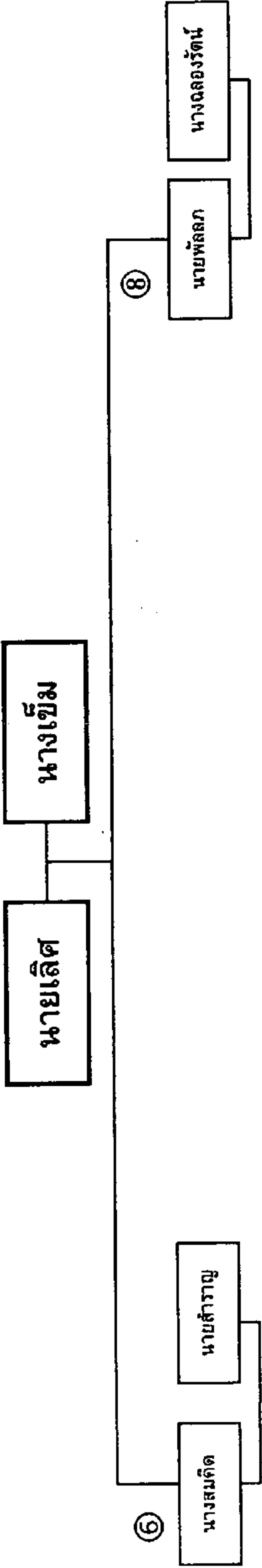
บุตรคนที่ 2 ของนายเต็ง วงษ์ดนตรี (ต่อ)

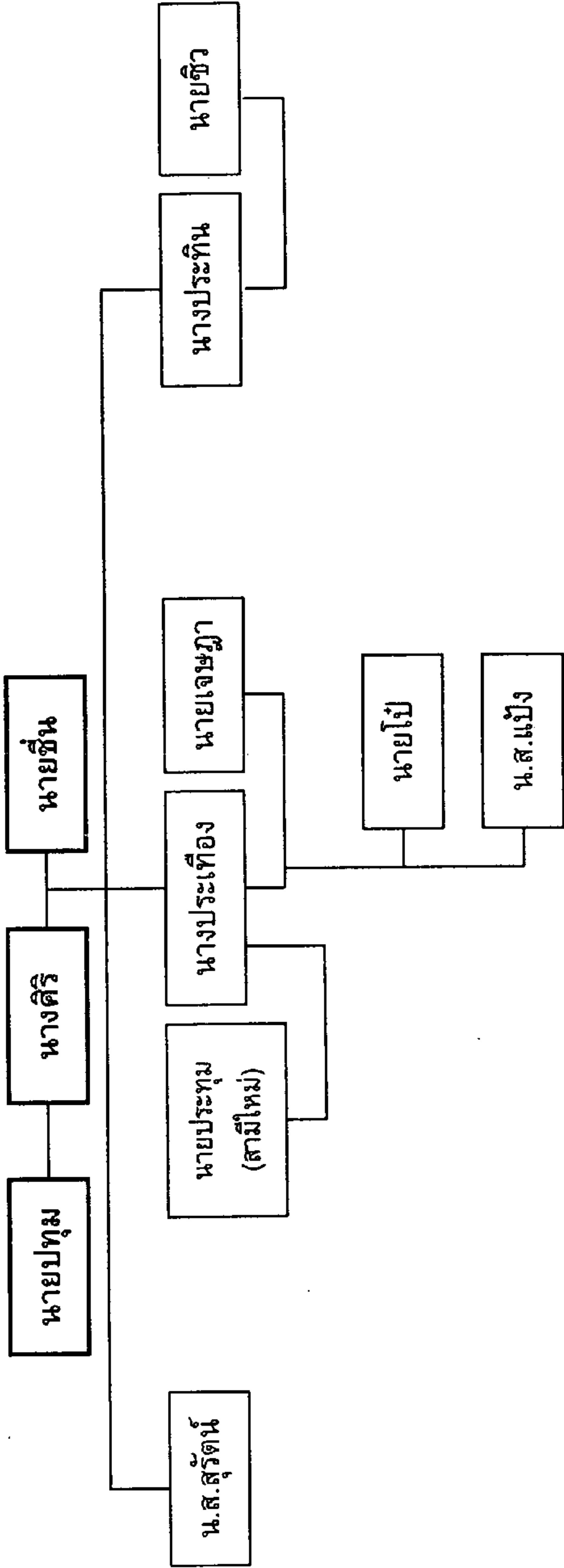
บุตรคนที่ 3 ของนายเต็ง วงษ์ดนตรี (ต่อ)

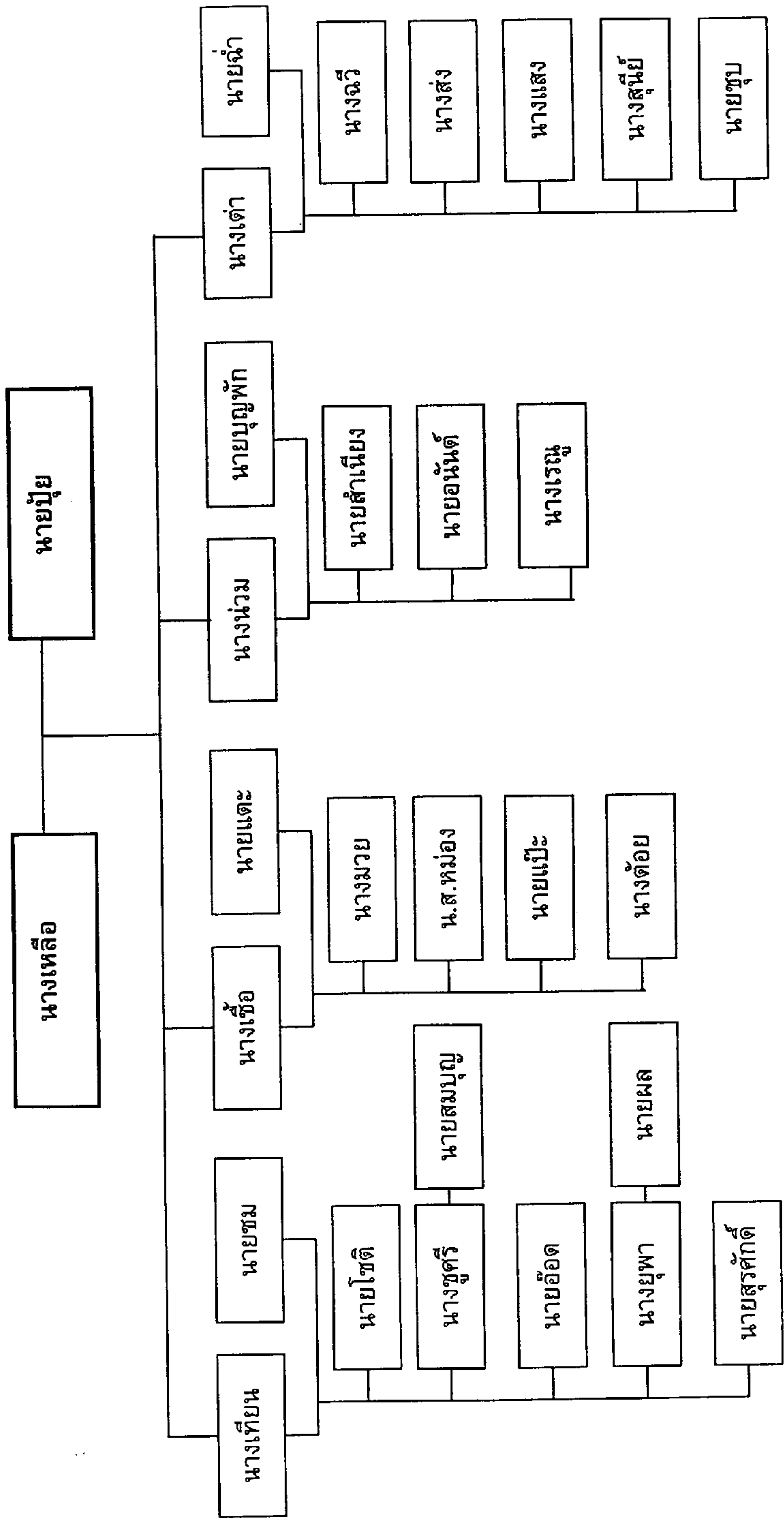

บุคลากรที่ 4 ของนายเต็ง วงษ์ดนตรี (ต่อ)

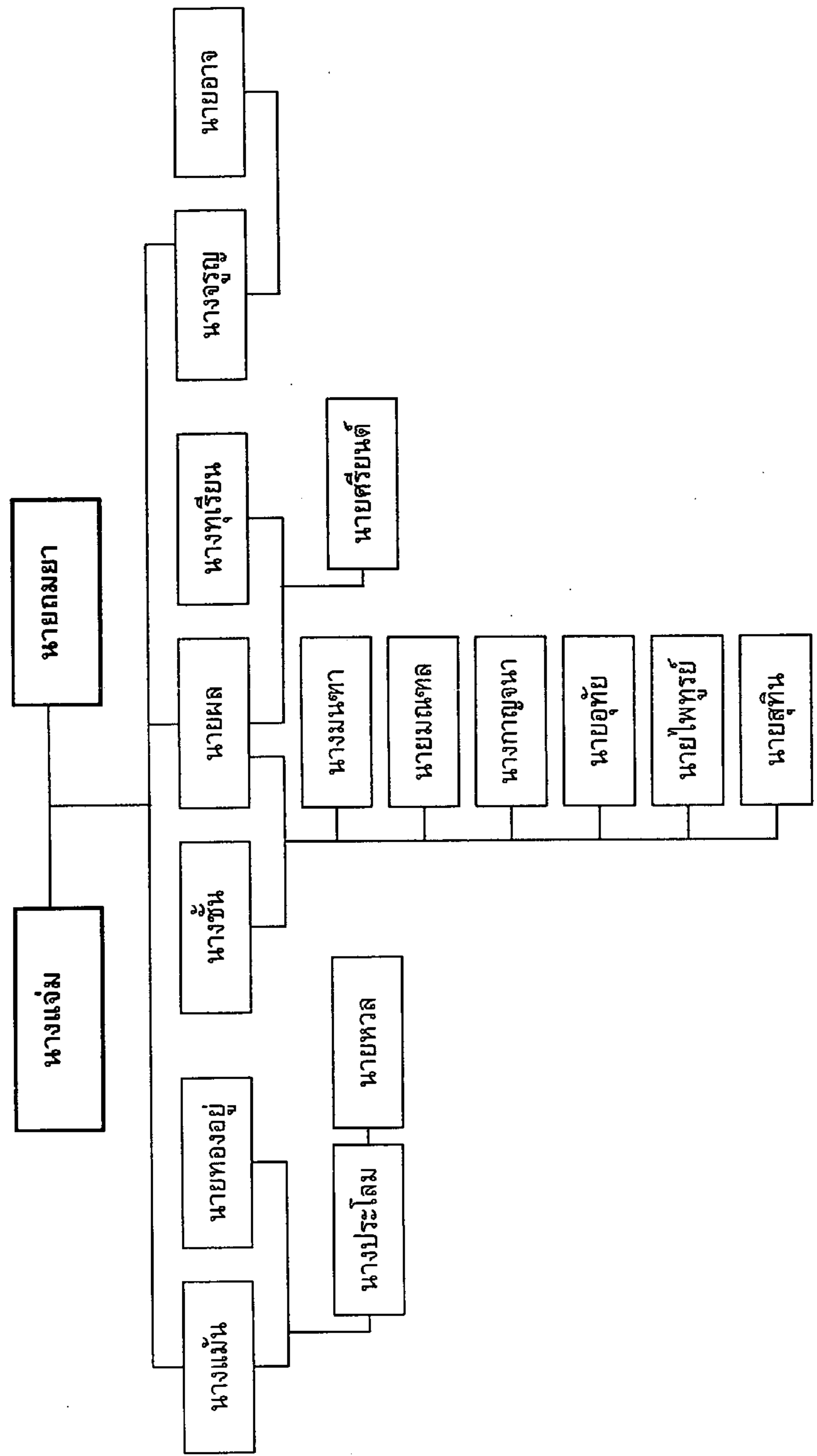

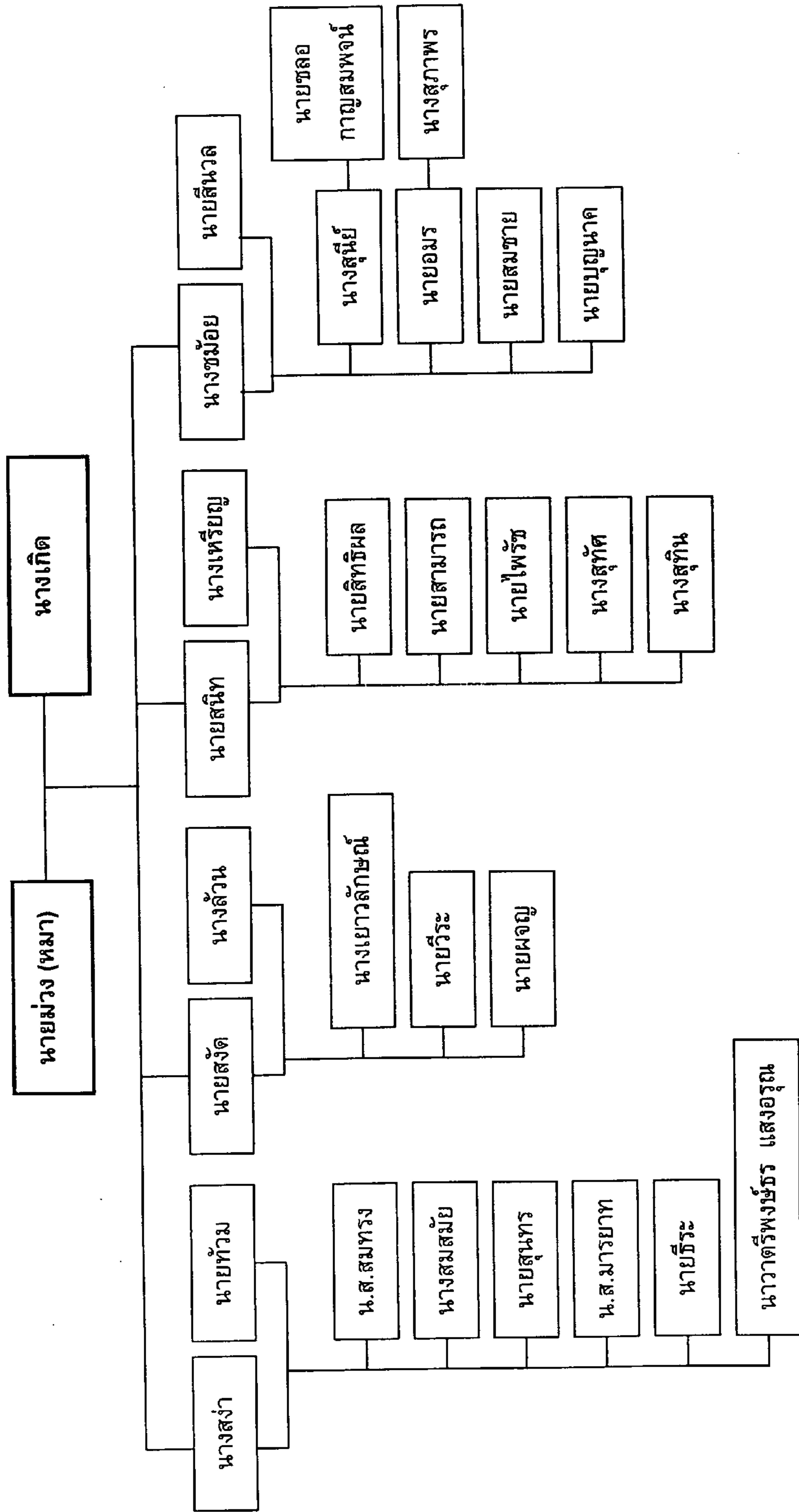
บุคลากรที่ 5 ของนายเต็ง วงษ์ดนตรี (ต่อ)

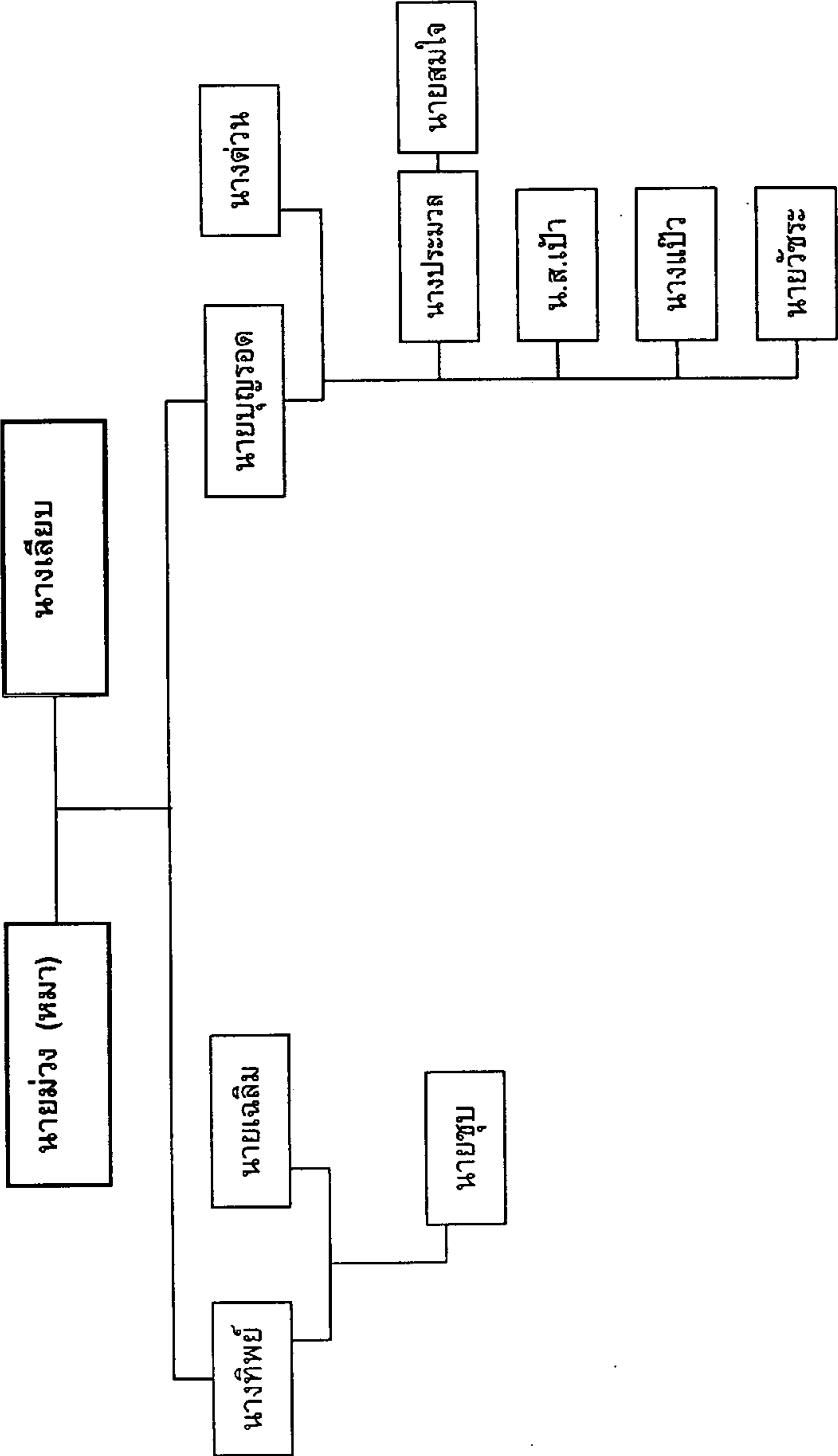

บุตรคนที่ 4 ตระกูลวงศ์นตรี

บุคลากรที่ 5 ตระกูลวงษ์ดนตรี (ต่อ)

6. ประวัติและพัฒนาการของตระกูลปีเสนาะ

วัดมะขามเป็นวัดหนึ่งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาตรงข้ามกับวัดนาง ตัดกับวัดมะขามไปทางทิศใต้ริมแม่น้ำเจ้าพระยา คือวัดศาลเจ้า หลังวัดมะขาม และวัดศาลเจ้าเป็นที่ตั้งของวัดมะขามเฒ่า แต่ในปัจจุบันนี้เป็นชุมชนบ้านใหม่ ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี เป็นที่อยู่ของประชาชนจำนวนมาก บ้านใหม่นี้เองมีกลุ่มตระกูลปีพาทย์ คือ กลุ่มตระกูลปีเสนาะ นอกจากจะมีกลุ่มตระกูลปีเสนาะแล้วยังพบว่ามีกลุ่มตระกูลวงศ์ดนตรีด้วย กลุ่มตระกูลปีเสนาะนั้น จากการสัมภาษณ์คุณป้าศิริ ระนาดเสนาะ นายสนิท วงษ์ดนตรี นายหวล พิณพาทย์ นายช่อม ดนตรีเสนาะ ทราบว่ากลุ่มตระกูลปีเสนาะนั้น นายกราน ปีเสนาะ เป็นนักดนตรีและหัวหน้าวง แต่มีเฉพาะเครื่องปีพาทย์ นายกรานได้สมรสกับนางสุมิ มีบุตรด้วยกัน 4 คน คือ

1. นายชื่น ปีเสนาะ
2. นายชม ปีเสนาะ
3. นางซุ่ม ปีเสนาะ
4. นางสาวน ดนมินทร์

เมื่อนายกราน ปีเสนาะ ถึงแก่กรรม ก็ได้มอบเครื่องปีพาทย์ให้กับนายชื่น ปีเสนาะผู้เป็นบุตรดูแลวงปีพาทย์

รุ่นที่ 1 บุตรของนายกราน ปีเสนาะ

บุตรคนที่ 1 นายชื่น ปีเสนาะ

นายชื่น ปีเสนาะ ได้รับการถ่ายทอดดนตรีจากบิดา โดยฝึกฆ้องวงใหญ่เป็นลำดับแรก ต่อมาได้ฝึกเป่าปี่เครื่องหนัง มีความถนัดในการเป่าปี่และเครื่องหนัง ได้สมรสกับนางพร้อม หลังจากการสมรสแล้ว นายชื่น ปีเสนาะได้ย้ายมาอยู่กับภรรยา บ้านเลขที่ 99 หมู่ 4 ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี รับจ้างบรรเลงปีพาทย์เป็นอาชีพ ต่อมาได้รับเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน จึงเป็นที่รู้จักกับประชาชนทั่วไปว่าวงปีพาทย์ผู้ใหญ่ชื่น ปีเสนาะ ผู้ใหญ่ชื่นใช้ความถนัดในการเป่าปี่เป็นจุดที่ทำให้เกิดชื่อเสียง จึงทำให้ผู้ที่หาปีพาทย์ไปบรรเลงชื่นชอบ จนมีชื่อเสียงในการเป่าปี่ มีบุตรกับนางพร้อม 2 คน คือ

1. นางลำพวรรณ (ปีเสนาะ) ระนาดเสนาะ
2. นางสาวลี (ปีเสนาะ) ฆ้องเสนาะ

ผู้ใหญ่ชื่น ปีเสนาะ ชื่นชมนายผู้่น ระนาดเสนาะกับนายบุญเงิน ฆ้องเสนาะ เพราะทั้ง 2 คน เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ และระนาดที่ดีที่สุดในเวลานั้น ได้สมหวัง เมื่อบุตรสาวทั้งสองคนได้สมรสกับนายผู้่น ระนาดเสนาะกับนายบุญเงิน ฆ้องเสนาะ ต่อมาภายหลัง นายชื่น ปีเสนาะอายุมากขึ้นทำปีพาทย์ไม่ไหว จึงได้ขายเครื่องปีพาทย์ให้กับนายทิว หัวหน้าวงปีพาทย์อยู่ที่อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และนายชื่น ปีเสนาะก็ได้ถึงแก่กรรมลงในเวลาต่อมา

บุตรคนที่ 2 นายชม ปีเสนาะ

นายชม ปีเสนาะ ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรีจากบิดา หัดฆ้องวงใหญ่เป็นเครื่องดนตรีแรกถนัดในการบรรเลงเครื่องหนัง นายชมได้ช่วยบิดาเล่นดนตรีตั้งแต่เด็ก ได้สมรสกับนางพริ้ง อยู่วัดโบสถ์ บ้านอยู่หลังบ้านพี่ชาย คือนายชื่น ได้ช่วยบรรเลงเป็นลูกวงให้กับนายชื่น ปีเสนาะมาตลอด นายชม ปีเสนาะ

มีบุตรด้วยกันกับนางพริ้ง 4 คน คือ

1. นายจิว ปี่เสนาะ
2. นายอู๊ด ปี่เสนาะ
3. นายเปล่ง ปี่เสนาะ
4. นางแฉ่ง (ปี่เสนาะ) แก้วเทศ

ปัจจุบันลูกนายชม ปี่เสนาะ ทั้ง 4 คนได้ถึงแก่กรรมแล้ว

บุตรคนที่ 3 นางชุ่ม การไถเจริญ

นางชุ่ม การไถเจริญ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี ได้สมรสกับนายพริ้ง มีบุตรด้วยกัน 5 คน คือ

1. นายพัฒน์ (การไถเจริญ) การรุ่งเจริญ
2. นายเสงี่ยม การไถเจริญ
3. นายสวัสดิ์ การไถเจริญ
4. นายสวี่ การไถเจริญ
5. นางบุญทึง การไถเจริญ

บุตรทุกคนไม่ได้รับการฝึกดนตรี ในปัจจุบันนางชุ่ม การไถเจริญ ได้ถึงแก่กรรมแล้ว

บุตรคนที่ 4 นางสาวน (ปี่เสนาะ) ดนมินทร์

นางสาวน (ปี่เสนาะ) ดนมินทร์ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี ได้สมรสกับ นายไทร ดนมินทร์ มี

บุตร 8 คน คือ

1. นางสาวร่าย ไม่ทราบนามสกุล
2. นายฉลวย ดนมินทร์
3. นางฉโน ดนมินทร์
4. นายทองหล่อ ดนมินทร์
5. นางระเบียบ ดนมินทร์
6. นางประดับ ดนมินทร์
7. นางไพเราะ ดนมินทร์
8. นายสุพจน์ ดนมินทร์

บุตรทุกคนไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี และปัจจุบันนางสาวน (ปี่เสนาะ) ดนมินทร์ ได้ถึงแก่กรรมแล้ว

รุ่นที่ 2 บุตรของนายชื่น ปี่เสนาะ

บุตรคนที่ 1 นางสาวพรวน (ปี่เสนาะ) ระนาดเสนาะ

นางสาวพรวน (ปี่เสนาะ) ระนาดเสนาะ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีจากบิดา ด้วยบิดาต้องการให้มีใครมาช่วยแบ่งเบาภาระวงปี่พาทย์ นางสาวพรวนได้สมรสกับนายผู้่นระนาดเสนาะ นายผู้่นระนาดเสนาะเมื่อสมรสแล้วได้ย้ายมาอยู่กับนางสาวพรวนผู้เป็นภรรยา ช่วยวงปี่พาทย์ของนายชื่น ปี่เสนาะ

จนนายฝุ่น ระนาดเสนาะผู้เป็นสามีถึงแก่กรรม นางลำพรวนมีบุตรกับนายฝุ่น ระนาดเสนาะ 1 คน คือ นางศิริ (ระนาดเสนาะ) ดำขำ ปัจจุบันนางลำพรวนถึงแก่กรรมแล้ว

บุตรคนที่ 2 นางสาลี (ปีเสนาะ) ข้องเสนาะ
นางสาลี (ปีเสนาะ) ข้องเสนาะ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีจากบิดา ด้วยบิดามีความต้องการเหมือนพี่สาวคือ ต้องการให้นายบุญเงิน ข้องเสนาะมาช่วยวงปีพาทย์ จึงได้สมรสนายบุญเงิน ภายหลังจากการสมรสแล้วนายบุญเงิน ได้มาช่วยวงปีพาทย์ของนายชื่น ปีเสนาะ นางสาลีมีบุตรด้วยกัน กับนายบุญเงิน 2 คน คือ

- 1. นางนงเยาว์ ข้องเสนาะ
- 2. นางสาวยีนยง ข้องเสนาะ

บุตรสาวทั้งสองคนไม่ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี ต่อมานางสาลีถึงแก่กรรม นายบุญเงิน ข้องเสนาะ จึงออกจากบ้านนายชื่น ปีเสนาะ ไปอยู่กรมการรักษาดินแดน กรุงเทพมหานคร

รุ่นที่ 3 บุตรของนางลำพรวน (ปีเสนาะ) ระนาดเสนาะ

บุตรคนที่ 1 นางศิริ ระนาดเสนาะ
นางศิริ ระนาดเสนาะ ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรีจากบิดาคือ นายฝุ่น ระนาดเสนาะ และนายบุญเงิน ช่วยเล่นปีพาทย์รับงาน โดยเป็นคนฆ้องวงใหญ่ประจำวง เมื่อตาชื่น ขายเครื่องดนตรีปีพาทย์ ไปแล้วจึงเลิกเล่นดนตรี

6.1 ที่มาและการสืบทอดตระกูลปีเสนาะ

ตระกูลปีเสนาะเป็นตระกูลที่มีการสืบทอดตระกูลกันในระยะสั้น ตั้งแต่นายกราน ปีเสนาะ มาจนถึงรุ่น ลูกของนายชื่น ปีเสนาะ เป็นการสืบทอดตระกูลที่สั้น อาจจะเป็นเพราะในตระกูลนั้นมีบุตรชายน้อย จึงไม่มีใคร ได้รับการสืบทอดทางด้านดนตรี

การเกี่ยวข้องกับกลุ่มดนตรีอื่น

กลุ่มตระกูลปีเสนาะมีการเกี่ยวข้องกับตระกูลอื่นๆ คือมีการสมรสของลูกๆหลานๆ ของตระกูล เช่น นางลำพรวน ได้สมรสกับนายฝุ่น ระนาดเสนาะ นางสาลี สมรสกับนายบุญเงิน ข้องเสนาะ นอกจากนั้นมีการ เกี่ยวข้องกันในลักษณะหามาทำปีพาทย์มากกว่าจะเกี่ยวข้องด้านอื่นๆ อีก

วิธีการถ่ายทอดทางดนตรี

วิธีการถ่ายทอดทางด้านดนตรีเหมือนกับกลุ่มตระกูลดนตรีทั่วไป คือการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ โดยการท่องจำ ให้ได้ทีละวรรคจนจบเพลง ต่อๆกันมาจนเป็นความชำนาญ

การสืบทอดหัวหน้าวงและศิษย์ที่จัดตั้งวงใหม่

การสืบทอดของการตั้งหัวหน้าวงและศิษย์ที่จัดตั้งวงขึ้นใหม่ในตระกูลปีเสนาะนั้นผู้สืบทอดคือผู้ที่มีความรู้และชำนาญทางดนตรี จึงได้มรดกและสืบทอดการเป็นหัวหน้าวงต่อไป ส่วนศิษย์นั้นยังไม่พบว่ามี การจัดตั้งวงขึ้นใหม่

บุคคลในตระกูลที่ได้ศึกษากับกลุ่มอื่น

การศึกษากับกลุ่มดนตรีอื่นๆ นั้น จะเป็นลักษณะมีตระกูลอื่น มาได้ภรรยาในตระกูลปีเสนาะ และมาอยู่บ้านในตระกูลปีเสนาะจึงมีการต่อเพลงและแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน บุคคลที่ได้ครอบครัวยกกับตระกูลปีเสนาะ คือ นายฝุ่น ระนาดเสนาะ มีตระกูลระนาดเสนาะกับ นายบุญเงิน ข้องเสนาะเท่านั้น

6.2 ชนิดและเครื่องดนตรีของตระกูล

เครื่องดนตรีปีเสนาะนั้นมีแต่เครื่องเป่าพาทย์เครื่องคู่ มีตะโพนมอญ และเปิงมาง 1 ใบ

ลักษณะเครื่องดนตรี

ลักษณะของเครื่องดนตรีนั้นเป็นวงเป่าพาทย์ที่ไม่มีการแกะลวดลาย มีลักษณะเรียบๆ แบบชาวบ้าน

จำนวนเครื่องดนตรี

จำนวนเครื่องดนตรี ของตระกูลปีเสนาะได้แก่

- 1. เป่า 1 ชุด
- 2. ระนาดเอก
- 3. ระนาดทุ้ม
- 4. ข้องวงใหญ่
- 5. ข้องวงเล็ก
- 6. ตะโพนไทย
- 7. ตะโพนมอญ
- 8. กลองทัด

ประเภทของวงดนตรี

ประเภทของวงดนตรีไทยของตระกูลปีเสนาะนั้น เรียกว่า วงเป่าพาทย์เครื่องคู่ หรือวงเป่าพาทย์นางหงส์

6.3 เอกลักษณ์ของตระกูล

เอกลักษณ์ของตระกูลปีเสนาะนั้น เป็นช่วงระยะสั้นๆ เอกลักษณ์ของวงปีเสนาะน่าจะอยู่ที่นายชื่นปีเสนาะ มีความสามารถในการเป่าปี่จนเป็นที่ชื่นชอบและเป็นจุดเด่นของวงษ์ดนตรีตระกูลปีเสนาะ ทำให้ผู้ที่ชื่นชอบมาหาวงเป่าพาทย์ วงผู้ใหญ่อื่น ปีเสนาะไปบรรเลง

การแต่งเพลงขึ้นใหม่

จากการศึกษากลุ่มตระกูลปีเสนาะ ไม่พบว่าตระกูลปีเสนาะมีการแต่งเพลงขึ้นใหม่

ความโดดเด่นในการบรรเลง

ความโดดเด่นในการบรรเลงของตระกูลปีเสนาะ จะอยู่ในยุคของนายชื่น ปีเสนาะ ที่มีนายบุญเงิน ข้องเสนาะ และนายฝุ่น ระนาดเสนาะ และยังมีลูกสาว บุคคลดังกล่าวมีความสามารถในการบรรเลงอยู่แล้ว ความโดดเด่นจะอยู่ในยุคของนายชื่น ปีเสนาะและบรรเลงเฉพาะวงปี่พาทย์ไทย

6.4 นักดนตรี

นักดนตรีของวงตระกูลปีเสนาะนั้น จะได้ลูกๆ และกลุ่มนักดนตรีอาชีพในจังหวัดปทุมธานีทั่วไป ที่หาร่วมบรรเลงในวง ด้วยมีลูกที่เป็นดนตรีน้อย จำเป็นต้องหามาส่วนใหญ่

จำนวนนักดนตรี

จำนวนนักดนตรีในตระกูลปีเสนาะนั้นมีไม่มากนัก มีรายชื่อดังต่อไปนี้

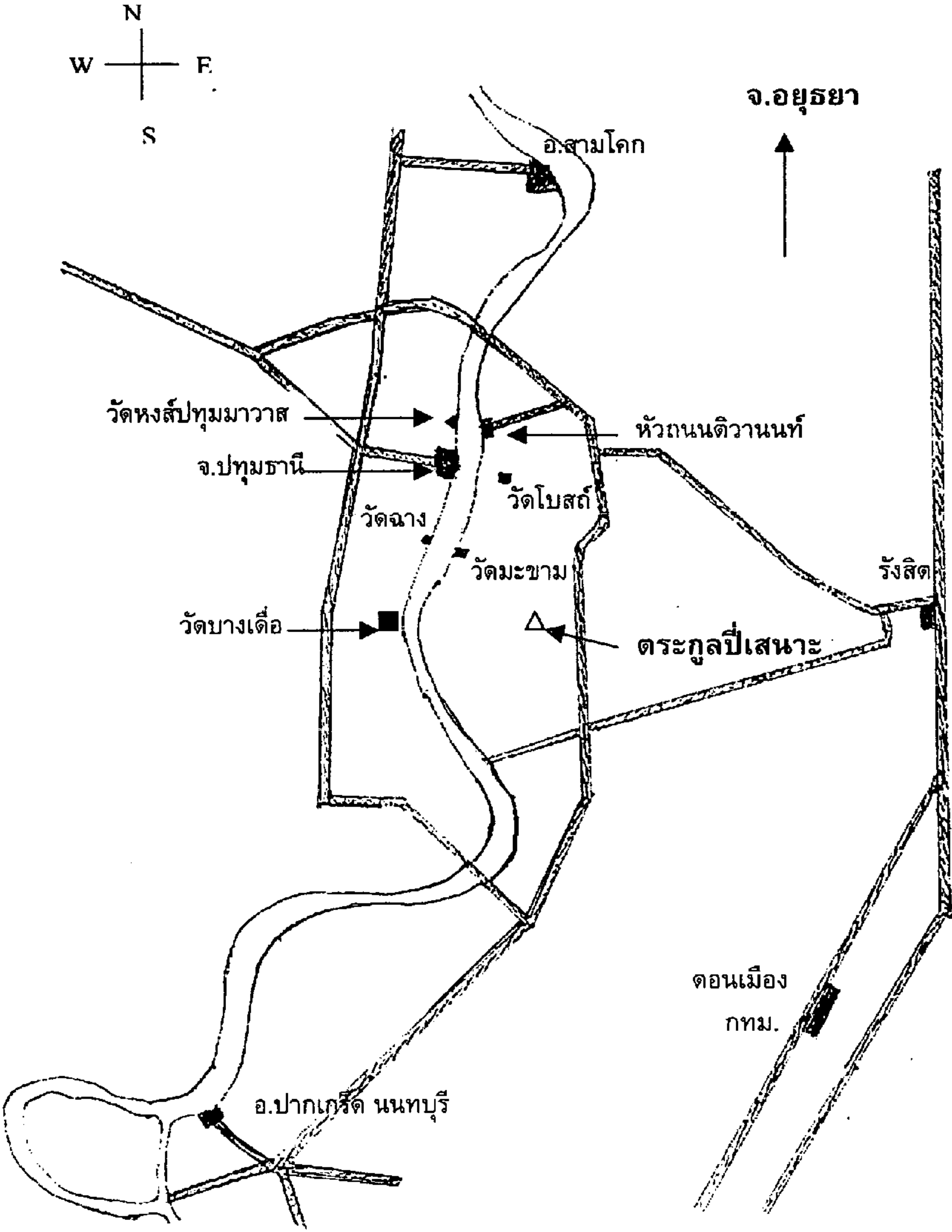
- 1. นายกราน ปีเสนาะ
- 2. นายชื่น ปีเสนาะ
- 3. นางชม ปีเสนาะ
- 4. นางศิริ (ปีเสนาะ) ระนาดเสนาะ

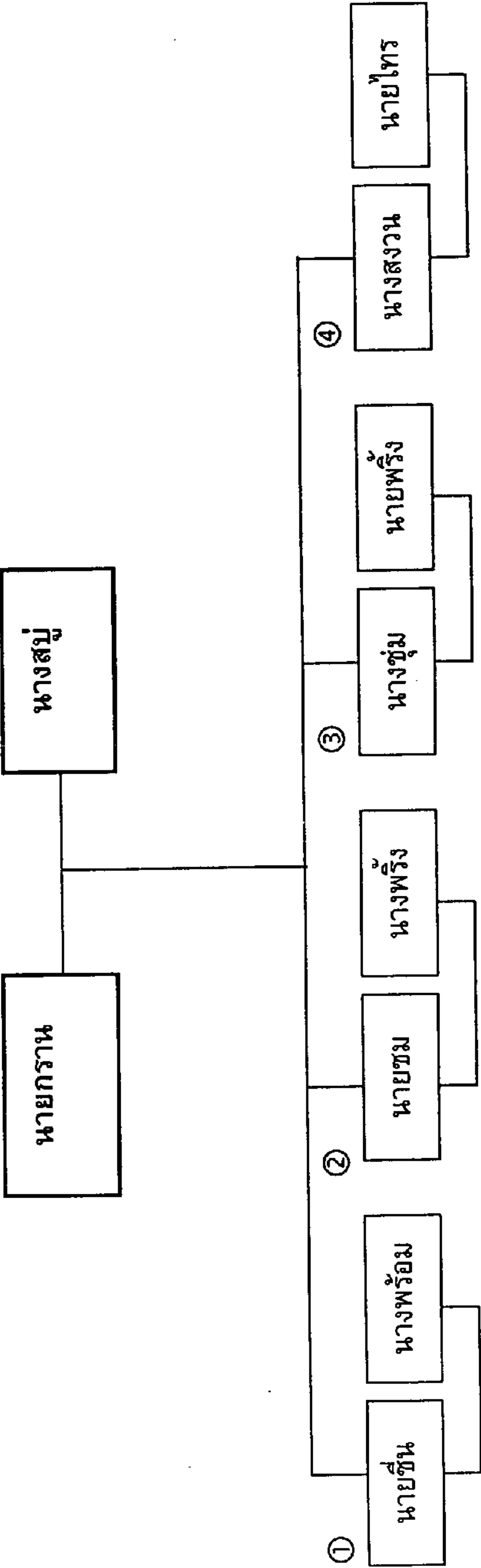
สรุปผลการวิเคราะห์ของตระกูลปีเสนาะ

จากการสืบประวัติของตระกูลปีเสนาะ สรุปได้ว่า ตระกูลปีเสนาะเป็นตระกูลที่สืบทอดทางดนตรีที่สืบมาก ตระกูลถนัดเครื่องปี่พาทย์ไทย มีการสืบทอดทางด้านดนตรีเพียงแค่ 3 รุ่น เท่านั้น จากนายกราน ปีเสนาะ มาสู่บุตรชายนายชื่น ปีเสนาะ จากนั้นถึงหลานคุณศิริ ระนาดเสนาะ และสุดท้ายที่นายชื่น ปีเสนาะ ถึงได้ลูกเขยนายฝุ่น ระนาดเสนาะกับนายบุญเงิน ข้องเสนาะ มาเป็นผู้ช่วยภายในตระกูลก็ตาม ลักษณะเด่นภายในตระกูลอยู่ในยุคนายชื่น ปีเสนาะ ถือว่าเป็นยุคที่มีชื่อเสียงมากที่สุดในตระกูลปีเสนาะ

นายชื่น ปีเสนาะ เป็นคนที่เป่าปี่เก่ง ได้พยายามรวบรวมนักดนตรีที่เก่งมาอยู่ในตระกูลเพื่อหวังว่าได้มาช่วยให้ตระกูลมีความเข้มแข็ง แต่ผลสุดท้ายไม่สามารถช่วยได้ ตระกูลปีเสนาะไม่ได้มีการถ่ายทอดดนตรีให้กับลูกหลานให้มีความเข้มแข็ง จุดอ่อนของตระกูลปีเสนาะจึงอยู่ตรงนี้ ตระกูลปีเสนาะคงเป็นเพียงตำนานเพื่อจะได้เป็นแบบอย่างในการศึกษาต่อไป

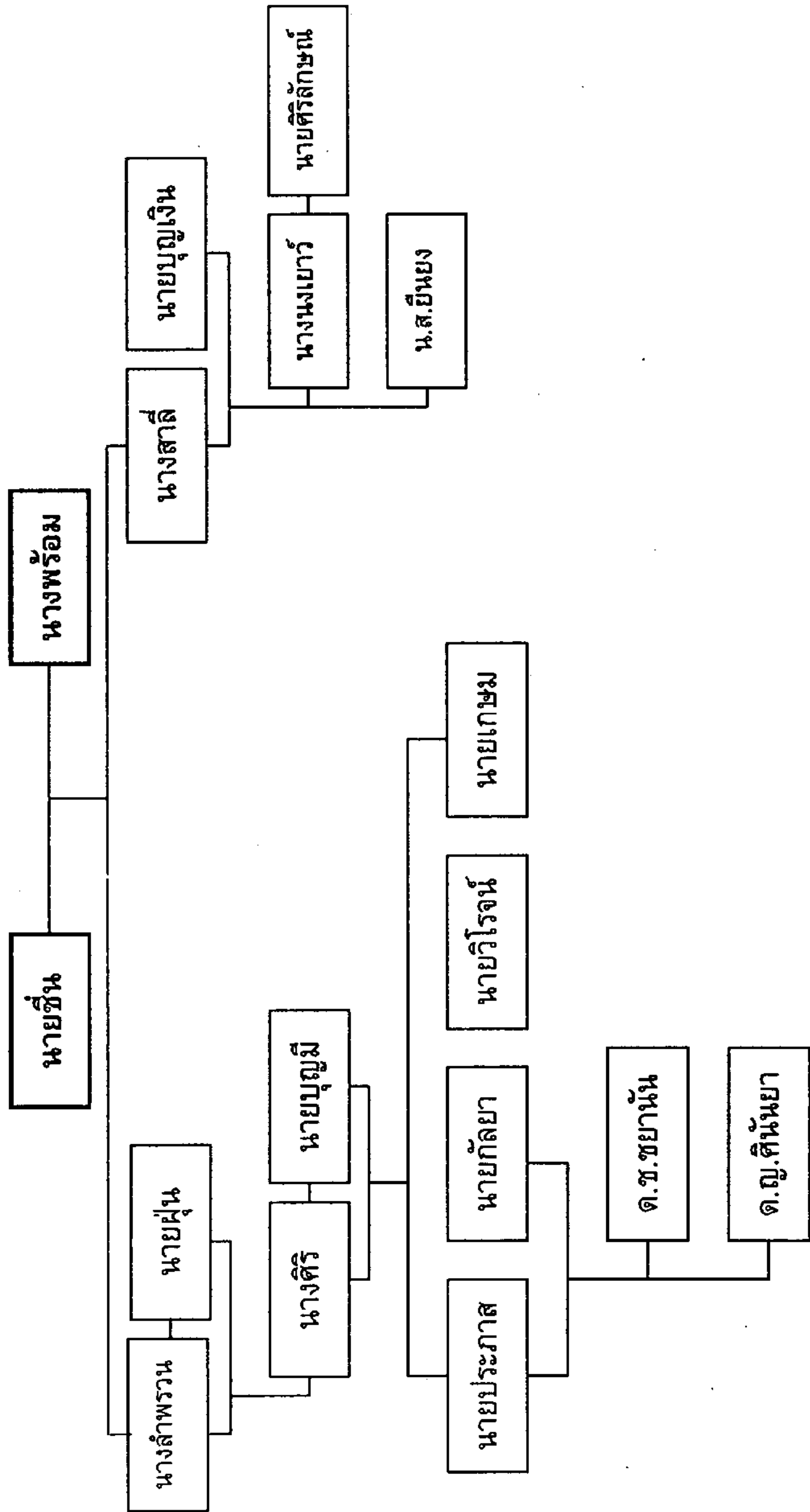
แผนที่ 7 แสดงที่ตั้งของตระกูลปีเสนาะ

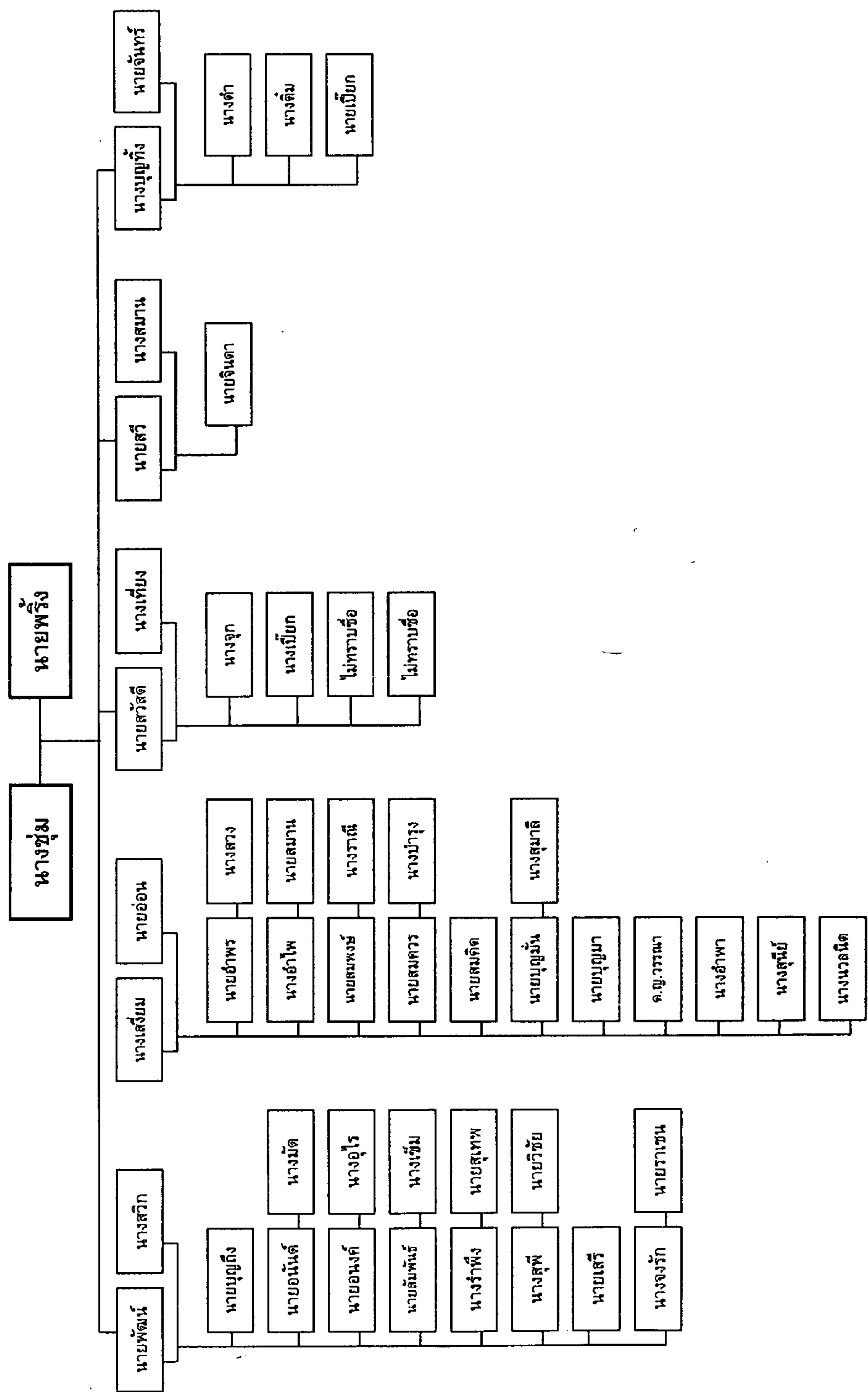

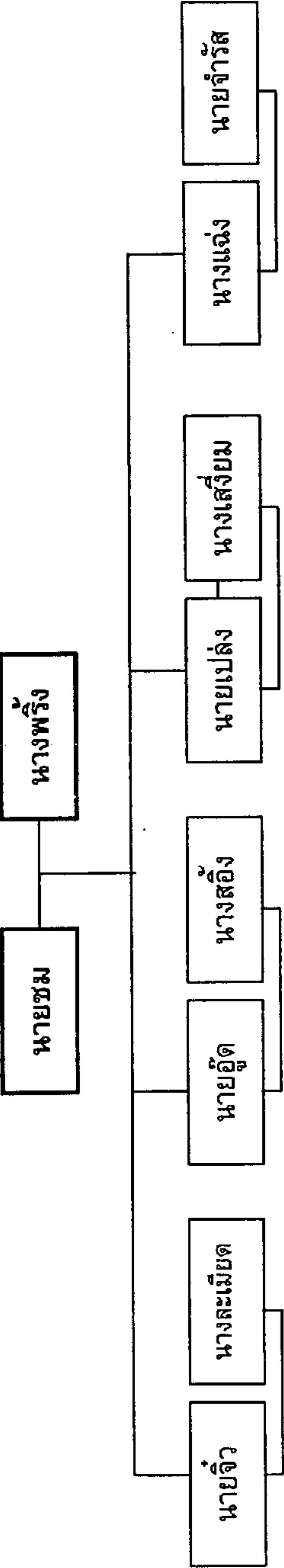
ภาพประกอบ 6 แสดงความสัมพันธ์เครือข่ายตระกูลปีเสนาะ

บุคลากรที่ 1 ตระกูลเป็เสนาะ

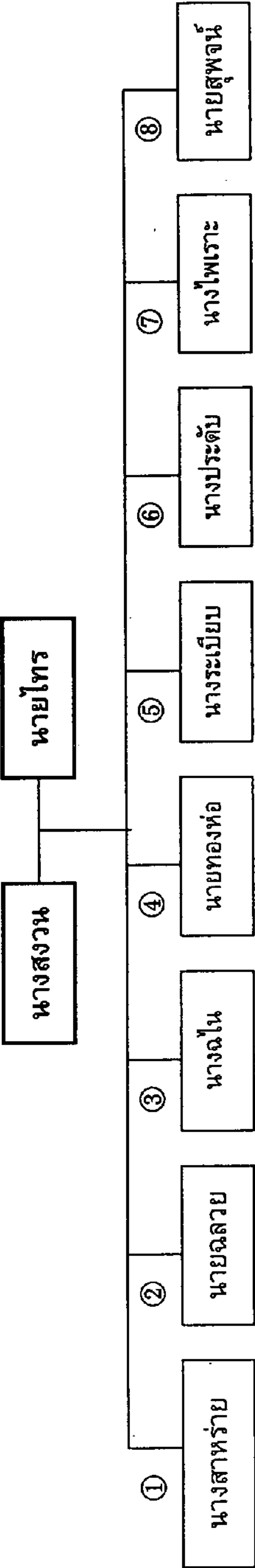

บุตรคนที่ 2 ตระกูลปีเสนาะ

บุคคลที่ 4
ตระกูลปีเสนาะ

7. ประวัติและพัฒนาการของตระกูลดนตรีเสนาะ

ดนตรีเสนาะเป็นกลุ่มตระกูลที่มีผู้เล่าขานมาช้านานจนถึงปัจจุบันเป็นที่รู้จักกันทั่วไป จากข้อมูลการสัมภาษณ์นายช่อม ดนตรีเสนาะ นายมงคล พงษ์เจริญ นายเล็ก พิณพาทย์ นายจรัส สดชื่น บวกกับข้อมูลข่าวสาร จากครูทองคำ พันนัทธี ซึ่งได้เขียนเอกสารชื่อ “ปีพาทย์มอญวงแรกในประเทศไทย” ที่ระลึกงานทำบุญฉลองอัฐินายสงวน ดนตรีเสนาะ ณ วัดหงษ์ปทุมมาวาส และข้อมูลเดียวกันในเอกสารงานดนตรีไทยอุดมศึกษาครั้งที่ 30 ณ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ (101-109) จึงได้นำมารวบรวมและเขียนเป็นประวัติของตระกูลดนตรีเสนาะ ดังต่อไปนี้

ตระกูลดนตรีเสนาะ ต้นตระกูลคือ นายแสนเป็นนักดนตรีปีพาทย์มอญ มาจากเมืองมอญ เป็นหนึ่งในสามคนพี่น้องที่แบกฆ้องมอญ 3 ท่อน มาจากเมืองเมะตะมะ เดินทางเข้ามาทางเมืองตาก ถอดฆ้องมอญออกเป็น 3 ท่อน ท่อนหัวกับท่อนหางรวมกันเป็นที่หนึ่ง ท่อนกลางอยู่ที่หนึ่ง เอาคานสอดหามมา ส่วนลูกฆ้องใส่กะโล่แบกมา เมื่อครั้งมอญอพยพเข้ามาพึ่งไทย สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 พ.ศ. 2538 ชาวมอญถือว่า ฆ้องมอญเป็นสมบัติของมอญที่เชื่อกันว่ามีความศักดิ์สิทธิ์มาก จากการสัมภาษณ์นายเล็ก พิณพาทย์ ได้กล่าวว่าแบกไม้ 3 ท่อนเข้ามาแกะสลักลายในประเทศไทย ได้มาพักอาศัยอยู่กรรมที่ดินจังหวัดปทุมธานี นายแสนสมรสมีครอบครัว และมีภรรยาอยู่ 2 คน คือ

ภรรยานายแสน คนที่ 1 ไม่ทราบชื่อ มีบุตรด้วยกัน 4 คน คือ

1. นายกฤษ ดนตรีเสนาะ	ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี
2. เป็นผู้หญิงไม่ทราบชื่อ	ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี
3. นายเงิน ดนตรีเสนาะ	ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรีจากบิดา
4. นางสาวเพิ่ม ไม่ทราบนามสกุล	ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี

ภรรยานายแสน คนที่ 2 นางฟู ดนตรีเสนาะ มีบุตรด้วยกัน 3 คน คือ

1. นางสาว ไม่ทราบนามสกุล
2. นายเที่ยง ดนตรีเสนาะ
3. นางเอม ไม่ทราบนามสกุล

นายแสน ดนตรีเสนาะ เป็นผู้ถ่ายทอดเพลงมอญให้กับลูกๆ ลูกที่ได้รับการถ่ายทอด คือ นายเงิน ดนตรีเสนาะ กับ นายเที่ยง ดนตรีเสนาะ นายแสนถึงแก่กรรมเมื่ออายุครบ 96 ปี

รุ่นที่ 1 บุตรของนายแสน ดนตรีเสนาะ (ภรรยาคนที่ 1)

บุตรคนที่ 1 นายกฤษ ดนตรีเสนาะ

นายกฤษ ดนตรีเสนาะ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี มีครอบครัว ไม่ทราบชื่อภรรยา หลังจากการสมรสแล้วได้ย้ายไปอยู่กับครอบครัวที่จังหวัดพิษณุโลก โดยมีบุตรด้วยกัน 3 คน คือ

1. นางปุระ ดนตรีเสนาะ
2. นางบุญมี ดนตรีเสนาะ
3. นายบุญมา ดนตรีเสนาะ

บุตรทั้งสามคนไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี

บุตรคนที่ 2 เป็นบุตรสาว ไม่ทราบชื่อ

บุตรคนนี้ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี มีครอบครัวและมีบุตร 2 คน คือ

1. นางเกลอ พงษ์เจริญ
2. นางสาวลี ศิริเจริญ

บุตรคนที่ 3 นายเงิน ดนตรีเสนาะ

นายเงิน ดนตรีเสนาะ เกิดขึ้นที่ประเทศไทย ได้รับการถ่ายทอดดนตรีจากบิดา เริ่มฝึกฆ้องวงใหญ่ เป็นลำดับแรก และยังได้ถ่ายทอดทางดนตรีโดยฝึกหัดเพลงมอญ ให้กับลูกหลานชาวมอญของตนเมื่อนายเงิน ดนตรีเสนาะ มีความชำนาญจึงจัดตั้งวงปี่พาทย์มอญขึ้น แต่ยังขาดอยู่ที่เครื่องปี่พาทย์ยังไม่ครบ นายเงิน ดนตรีเสนาะไปพบในโบสถ์วัดหงษ์ปทุมมาวาส มีพระภิกษุปั้นหน้ารูปกัณณร ซึ่งคล้ายกับรูปกัณณรบน้องมอญ พระภิกษุปั้นปูนไว้แต่ยังไม่แล้วเสร็จ นายเงิน ได้ทำการปั้นต่อจนเสร็จ แล้วจึงปั้นลักษณะแบบเดิมอีก เพื่อนำไปประกอบกับร้านน้องมอญไม้ เสร็จจนครบเป็นเครื่องปี่พาทย์มอญเครื่องคู่ รับงานบรรเลงปี่พาทย์มอญทั่วไปนายเงิน ดนตรีเสนาะ (เงิน ภาษามอญแปลว่า ช่าง) ได้สมรสกับนางเปรี้ยว ดนตรีเสนาะ มีบุตรด้วยกัน 3 คน คือ

1. นางบุปผา (ลู) พงษ์เจริญ
2. นายเสงี่ยม ดนตรีเสนาะ
3. นายสงวน ดนตรีเสนาะ

นางเปรี้ยวเป็นคนเชื้อสายมอญ ได้อพยพมาจากเมืองเมาะตะมะ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อปี พ.ศ. 2538 เมื่อมีอายุครบเกณฑ์ทหาร ครูเงิน ถูกเกณฑ์ทหารไปรับราชการเป็นนายทหารเรือ ซึ่งสมัยก่อนนั้นไม่มีการจับใบดำ-ใบแดงเหมือนกับสมัยนี้ คือ ถ้าชายใดอายุครบก็ถูกเรียกตัวไปรับราชการทหารเลย ตอนที่ครูเงิน ดนตรีเสนาะ รับราชการเป็นนายทหาร เรือนั้น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ดำรงตำแหน่งเป็น จอมทัพเรือเมื่อนายเงิน ดนตรีเสนาะเป็นทหารเรือ รับราชการเป็นทหารมหาดเล็กประจำพระองค์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต อยู่ในวังบางขุนพรหม ทหารแต่ก่อน ต้องเข้าเวรรับราชการปีละ 3 เดือน นายเงิน ต้องไปเข้าเวรตามระเบียบของทหารในสมัยนั้น นายเงิน ดนตรีเสนาะเป็นคนซื่อมาก เจ้านายจึงรักใคร่และเป็นที่โปรดปรานของจางวาง (จางวาง คือ ตำแหน่งยศของ ข้าราชการในกรมมหาดเล็ก เทียบเท่ากับตำแหน่งผู้กำกับราชการในปัจจุบัน) จางวางให้เงินนายเงินไปซื้อ อาหารซื้อของในวังสำหรับเลี้ยงอาหาร เมื่อเงินเหลือก็คืนให้จางวางเป็นประจำตลอดมา เพราะนายเงินเป็นผู้ ที่ซื่อสัตย์เป็นคนที่ไว้วางใจได้ ในวังบางขุนพรหมมีทหารมหาดเล็กประจำอยู่มากต้องหุงข้าวหม้อละ 4 กะทะ ตอนเช้าสำหรับใส่บาตร 1 กะทะ ที่เหลือ 3 กะทะ เลี้ยงทหารมหาดเล็กและคนในวัง ตอนที่อยู่ในวังบาง ขุนพรหม ไม่มีใครทราบว่านายเงิน ดนตรีเสนาะ สามารถเล่นปี่พาทย์ได้ เพราะนายเงิน เป็นคนไม่ชอบพูด ถึงพูดก็พูดน้อย พูดมากเท่าที่จำเป็นเท่านั้น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระ นครสวรรค์วรพินิต พระองค์ทรงโปรดปรานและสนพระทัยในการดนตรีอยู่แล้ว ต่อมาวันหนึ่งพระองค์ต้องการ ที่จะเห็นว่าใครจะเล่นเพลงมอญได้ดีบ้าง จึงได้ทรงจัดให้มีปี่พาทย์ประชันวงกันขึ้นในวังบางขุนพรหมมีทั้งหมด ด้วยกัน 9 วงด้วยกัน ซึ่งเป็นครั้งแรกในประเทศไทยที่มีการประชันวงเล่นเพลงมอญ เมื่อประชันกันแล้ว พระองค์ไม่ทรงพอพระทัยนักเพราะทั้ง 9 วง ยังเล่นได้ไม่ดี นายเงิน ดนตรีเสนาะ แอบเข้าไปถามจางวางว่า ขอเข้าตีด้วยได้ไหม จางวางจึงให้ไปอนุญาตสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระยา

นครสวรรค์วรพินิต พระองค์ก็ทรงอนุญาตให้ตีได้ พอนายเจ้บรเลงจบ พระองค์ทรงตรัสว่า “นี่แหละ แท้เลยที่บ้านมีไหม?” นายเจ้ตอบว่ามีพะยะค่ะ พระองค์ทรงตรัสเน้นต่อไปว่า “แบบนี้ะมีไหม” นายเจ้ตอบว่า “มีพะยะค่ะ สวยกว่านี้” นายเจ้ตอบ และพระองค์ทรงตรัสต่อไปว่า “ขึ้นไปดูจะได้ไหม” นายเจ้ตอบว่า “ได้พะยะค่ะ” นายเจ้ตอบพร้อมกับยกมือประนมไหว้ ครั้นเวลาต่อมา ปีพ.ศ. 2459 ขณะนั้นศาลากลางจังหวัดปทุมธานียังอยู่ที่บ้านโคกชะพลูบ้านนายเจ้อยู่ตรงบริเวณสโมสรข้าราชการจังหวัดปทุมธานี ตำบลบางปรอก บริเวณสนามฟุตบอลและหน้าจวนผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานีปัจจุบัน เป็นบ้านญาติพี่น้องของนายเจ้มาปลูกอาศัยอยู่ เมื่อสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิตจะเสด็จขึ้นมา นายเจ้ได้ขึ้นมาบอกทางบ้านว่า พระองค์จะเสด็จขึ้นมา ในขณะนั้นเจ้าเมืองคือพระยาปทุมธานี (พื้นกฤษณบัตร) ทราบความก็ได้เกณฑ์ชาวบ้านผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และลูกบ้านมา สร้างสะพานริมแม่น้ำเจ้าพระยาขึ้นมาถึงบ้าน แล้วเอาผ้าขาวปูลาดทางขึ้นมาถึงเรือนของนายเจ้ ดนตรีเสนาะ

ศาลากลางเมืองปทุมธานี วันที่ 22 เมษายน รัตนโกสินทร์ศก 130

ข้าหลวงรักษาราชการเมืองปทุมธานี ขอประทานกราบเรียนท่านเจ้าพระยายมราชเสนาบดี
พระทรวงนครบาลทราบ
ด้วยโปรดมีท้องตราที่ 927/12366 ลงวันที่ 2 มีนาคม ศก 129
มีบัญชาการสั่งให้ข้าพเจ้าจัดหาพิณพาทย์มอญ ไปประโคมในงานถวายพระเพลิง พระบรมศพ
พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงนั้น
ครั้นเมื่อวันที่ 14 มีนาคม ศก 129 ข้าพเจ้านำพิณพาทย์มอญวงใหญ่ 15 คน ไปประโคมงาน
พระบรมศพที่พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท และที่พระเมรุมาศท้องสนามหลวง ถึงวันที่ 17 รวม 4 วัน ข้าพเจ้า
ได้จ่ายเงินทหารของเมืองสิ้นไปแล้วเป็นเงิน 167 บาท 84 สตางค์ ดังมีรายละเอียดแจ้งอยู่ในบัญชีที่ได้ส่ง
กราบเรียนมาแล้วด้วย และเอกสารรัชกาลที่ 6 ซึ่งนับเป็นเอกสารสำคัญอีกฉบับหนึ่ง ซึ่งกล่าวถึงหัวหน้าคณะ
หรือผู้เป็นเจ้าของคณะพิณพาทย์มอญที่ไปประโคมในงานพระบรมศพ รัชกาลที่ 5 ดังปรากฏหลักฐาน ดังนี้

ศาลากลางเมืองปทุมธานี วันที่ 6 ตุลาคม พระพ.ศ. 2456

ปลัดรักษาราชการแทนผู้ว่าราชการเมืองปทุมธานี เรียนมายังท่านพระบรรสารประสิทธิ์ เลขานุการ
กระทรวงนครบาล

ด้วยตามหนังสือที่ 3/70 วันที่ 1 เดือนนี้ว่า เงินค่าพิณพาทย์มอญเมื่อครั้งประโคมพระบรมศพ
พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง เงิน 167 บาท 84 สตางค์ที่ได้จ่ายไปแล้ว ข้าพเจ้าได้เรียกไปสำคัญผู้รับเงิน
จากนายเจ้ ดนตรีเสนาะ เจ้าของพิณพาทย์ส่งมายังท่านพร้อมกับหนังสือนี้ด้วยแล้ว

จากเอกสารรัชกาลที่ 6 ข้างต้น ถือว่าเป็นหลักฐานที่สำคัญ ซึ่งเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าพิณพาทย์มอญ
ของจังหวัดปทุมธานี ได้เข้าไปมีบทบาทในงานพระราชพิธีของไทยคือ งานพระบรมศพรัชกาลที่ 5 พืพิณพาทย์มอญ
จากจังหวัดปทุมธานีได้เข้าไปบรรเลงประโคมในงานดังกล่าวด้วย นอกจากหลักฐานดังกล่าวถึงผู้เป็นหัวหน้าคณะ
หรือเจ้าของคณะพิณพาทย์นายเจ้ ดนตรีเสนาะด้วย ซึ่งหมายถึง ครูเจ้ ดนตรีเสนาะ นั่นเอง

เป็นที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งคือ “พิณพาทย์มอญเครื่องใหญ่” สิ่งนี้ย่อมเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของพิณพาทย์มอญในเรื่องของการประสมวงได้เป็นอย่างดี เห็นได้ว่า ครูเจิ่น ดนตรีเสนาะ ได้ถ่ายทอดวิชาทางพิณพาทย์มอญทั้งหมดให้กับบุตรหลานไว้จำนวนหนึ่ง คือ นายเสี่ยม ดนตรีเสนาะ นายสงวน ดนตรีเสนาะ (ถึงแก่กรรมแล้วทั้งสองท่าน) แต่ยังมีลูกหลานที่สืบทอดทางเพลงและมรดกเครื่องดนตรี (ฆ้องมอญ) ไว้อีก 2 ท่าน คือนายมงคล พงษ์เจริญ และนายช่อม ดนตรีเสนาะ

มีเรื่องเล่าถึงความศักดิ์สิทธิ์ของฆ้องวงนายเจิ่นว่า มีคนนับถือบูชากันมาก ได้แสดงอภินิหารให้เป็นอัศจรรย์อยู่หลายครั้ง มีครั้งหนึ่งยายของนายสง่า คมคาย พนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานีได้ถึงแก่กรรมลงที่วัดชินวรารามวรวิหาร ตำบลบางชะแยง จังหวัดปทุมธานี ได้หาพิณพาทย์ฆ้องวงนายเจิ่นไปบรรเลงในงานศพ พอเรือบรรทุกพิณพาทย์ถึงหน้าวัดบางเตือ ฆ้องก็ตกลงกลางแม่น้ำเจ้าพระยา เมื่อเวลา 9.00 น. เจ้าของก็ปล่อยให้จมอยู่ก่อน เพราะต้องรีบไปบรรเลง ขากลับจึงมาควานหา แล้วก็ไปบรรเลงอยู่คืนหนึ่งจนกระทั่งงานเสร็จบ่ายสองโมง กลับมาจึงได้ช่วยกันเอาเชือกทำเป็นบ่วงบ้าง ทำเป็นราวบ้าง เพื่อควานหา ช่วยกันควานหาอยู่นานก็ไม่เจอจนอ่อนใจ หมายจะกลับ เผอิญมีคนแถววัดบางเตือมาช่วยควานหาด้วย โดยใช้เบ็ดตัวเดียวผูกปลายเชือกแล้วหย่อนลงกลางแม่น้ำ ลากไปมาเบ็ดไปเกี่ยวอะไรไม่รู้ดังกึก ดังขึ้นมารู้สึกหนัก ทางเรือพิณพาทย์ร้องบอกว่า “จู่ว่างสามโมงเย็นแล้วกลับบ้านเถอะ” พอพูดขาดคำเอามือตีตะโพนสามทีก็ติดเบ็ดขึ้นตัวเบ็ดไปคล้องที่หัวงพอดี้อย่างไม่น่าเชื่อ เพราะเบ็ดตัวนิดเดียวไม่น่าจะไปคล้องกับหัวงได้เลย น่าอัศจรรย์ยิ่งตามปกติเชือกที่ผูกลูกฆ้อง แขน้ำเพียงชั่วโมงเดียวก็เปื่อยขาดออกจากกัน แต่นี่อยู่ได้ทั้งวันกับ 1 คืน เชือกยังไม่ขาด นายเจิ่น ได้ทำพินัยกรรมมอบสมบัติให้กับลูกศิษย์ที่บ้าน 1 หลังกับบุตรคือ นางลู ให้เครื่องพิณพาทย์ไทยเครื่องใหญ่กับบุตรชาย คือ นายเสี่ยม ดนตรีเสนาะ นายเจิ่น ดนตรีเสนาะ ได้ถึงแก่กรรม เมื่อ พ.ศ. 2481

บุตรคนที่ 4 นางสาวเพ็ญ ดนตรีเสนาะ

นางสาวเพ็ญ ไม่ทราบนามสกุล ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านพิณพาทย์

รุ่นที่ 1 บุตรของนายแสน ดนตรีเสนาะ (ภรรยาคนที่ 2)

บุตรคนที่ 1 นางสาว ดนตรีเสนาะ

นางสาว ดนตรีเสนาะ ไม่ทราบนามสกุล ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านพิณพาทย์

บุตรคนที่ 2 นายเที่ยง ดนตรีเสนาะ

นายเที่ยง ดนตรีเสนาะ ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีจากบิดา นายแสนได้ฝึกฆ้องมอญ ถนัดดีระนาดทุ้ม

บุตรคนที่ 3 นางเอม ดนตรีเสนาะ

นางเอม ดนตรีเสนาะ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี

รุ่นที่ 2 บุตรของนายเจิ่น ดนตรีเสนาะ

บุตรคนที่ 1 นางบุปผา (ลู) พงษ์เจริญ

นางบุปผา (ลู) พงษ์เจริญ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านพิณพาทย์สมรสกับ นายลำพู พงษ์เจริญ มีบุตรด้วยกัน 5 คน คือ

1. นายทองหยด พงษ์เจริญ
2. นายมงคล พงษ์เจริญ
3. นายทองปิ่น พงษ์เจริญ
4. นายสมัย พงษ์เจริญ

นางอำไพ ไม่ทราบนามสกุล

บุตรคนที่ 2 นายเสี้ยม ดนตรีเสนาะ

นายเสี้ยม ดนตรีเสนาะ มีชีวิตระหว่าง พ.ศ. 2440-2520 ได้ฝึกดนตรีปี่พาทย์มอญกับบิดาและเรียนเพลงไทยกับนายยา ระนาดเสนาะ ได้รับการถ่ายทอดให้เป็นหัวหน้าวง และได้มรดกเครื่องปี่พาทย์เครื่องไทย 1 ชุด วงปี่พาทย์มอญเครื่องคู่ 1 ชุด ได้สมรสกับนางเลียบ มีบุตรด้วยกัน 5 คน คือ

1. นายดารา ดนตรีเสนาะ
2. นายดาเรก ดนตรีเสนาะ
3. นายสุรินทร์ ดนตรีเสนาะ
4. นางเนื่องศรี ใจมั่น
5. นางรุกชาติ พวกดี

นายเสี้ยม ดนตรีเสนาะ ได้ฝึกปี่พาทย์ให้กับลูกๆ หลานและศิษย์ บุตรที่ได้รับการถ่ายทอด คือนายดารา นายสุรินทร์ ดนตรีเสนาะ หลานคือ นายมงคล พงษ์เจริญ และได้รับศิษย์จากวงบ้านใหม่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มาเรียนเพลงมอญ คือ นายจรัส เกิดผล นายสังเวียน เกิดผล โดยมีนายจรัสและลูกศิษย์ที่บ้านใหม่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มาสมัครเรียนเพลงมอญเพราะเกิดการเลื่อมใสนายเงิน ดนตรีเสนาะ

ปู่เงิน ดนตรีเสนาะ ไปทำปี่พาทย์มอญวัดบางปลากรด อำเภอบางนมโค จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นางสังเวียน เกิดผล มาทำปี่พาทย์ประกอบการแสดงหนังใหญ่ นายสังเวียนเดินผ่านหน้าวงฆ้อง แล้วดทรงกระดานที่พื้นจนสลับไป ปู่เงินบอกเครื่องกับฆ้องมอญว่า ปู่เงิน ได้ทำน้ำมนต์มาให้ดื่มแล้วจึงหาย ทางกลุ่มนายสังเวียน เกิดผล จึงเกิดความเลื่อมใสมาต่อเพลง และยังเคยนำฆ้องมอญที่บ้านปู่เงิน ดนตรีเสนาะ ไปเป็นแบบสร้างที่พระนครศรีอยุธยา นายเสี้ยม ดนตรีเสนาะ ถึงแก่กรรมเมื่อปี พ.ศ. 2520

บุตรคนที่ 2 นายสงวน ดนตรีเสนาะ

นายสงวน ดนตรีเสนาะ มีชีวิตอยู่ระหว่างพ.ศ. 2445 – 2525 เป็นบุตรคนเล็กของนายเงิน และได้รับการถ่ายทอดดนตรีจากบิดาและพี่ชาย คือนายเสี้ยม ดนตรีเสนาะ มีวิชาความรู้เรื่องปี่พาทย์มอญมาก เริ่มฝึกฆ้องมอญเป็นลำดับแรก ถนัดในการตีฆ้องมอญ คือมาได้เรียนเพลงไทยกับนายยา ระนาดเสนาะ และเรียนเพลงหน้าพาทย์กับนายเจริญ (จิวด) จึงเพราะ โดยนายเจริญ จึงเพราะ เรียนเพลงหน้าพาทย์มาจากหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) นายสงวน ดนตรีเสนาะได้รับมรดกจากนายเงิน คือ ฆ้องมอญ ซึ่งฆ้องมอญวงนี้เรียกชื่อว่า “จิ้วาง” เป็นฆ้องมอญต้นตระกูลดนตรีเสนาะที่นำมาจากเมืองเมะตะมะ นายสงวนได้สมรสกับนางสังวาล มีบุตรด้วยกัน 4 คน คือ

1. บุตรสาวคนโตถึงแก่กรรม
2. นางมารุม ดนตรีเสนาะ
3. นายช่อม ดนตรีเสนาะ
4. นางสาวปทุม ดนตรีเสนาะ

นายสงวน ดนตรีเสนาะ รับราชการเป็นพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี จนครบเกษียณอายุราชการ นายสงวน ดนตรีเสนาะถึงแก่กรรมเมื่อปี พ.ศ. 2525 ได้ทำการฌาปนกิจศพเสร็จเรียบร้อยแล้วเมื่อ วันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2525 และเมื่อครั้งหนึ่ง ลูกๆหลานได้นำอัฐินายสงวน ดนตรีเสนาะ มาบำเพ็ญกุศล และได้เชิญ ปี่พาทย์มอญจังหวัดปทุมธานีมาบรรเลง คือวงปี่พาทย์มอญเครื่องห้า รวม 7 วง

รุ่นที่ 3 บุตรของนางบุปผา (ลู่) พงษ์เจริญ

บุตรคนที่ 1 นายทองหยด พงษ์เจริญ

นายทองหยด พงษ์เจริญ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี

บุตรคนที่ 2 นายมงคล พงษ์เจริญ

นายมงคล พงษ์เจริญ เกิดเมื่อ พ.ศ. 2463 ปัจจุบันอายุ 82 ปีได้รับการถ่ายทอดทางดนตรีกับ นายเจิ่น ดนตรีเสนาะ นายเสี้ยม , นายสงวน ดนตรีเสนาะ เริ่มหัดฆ้องมอญและได้ไปร่วมเล่นดนตรีกับวง นายเจิ่น ดนตรีเสนาะอยู่ตลอดเวลา วงปู่เจิ่นบรรเลงดนตรีในวังบางขุนพรหมก็ได้ไปร่วมบรรเลงด้วย แม้กระทั่ง ตอนสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระยานครสรวรรค์วรพินิต ไปที่บ้านนายเจิ่นก็อยู่ที่นั่นด้วย นับว่านายมงคล พงษ์เจริญเป็นลูกหลานที่ได้รับการถ่ายทอดเพลงมอญกับปู่เจิ่น ยังได้มีโอกาสได้ร่วมบรรเลงดนตรีไทยในวงฆ้องดนตรีปู่เจิ่น ดนตรีเสนาะด้วย หลังจากที่นายเจิ่นถึงแก่กรรม นายมงคล พงษ์เจริญ ได้รับมรดกเครื่องเป่าพาทย์เครื่องห้า หลังจากนั้นก็ได้ย้ายไปอยู่กับนายเสี้ยม ดนตรีเสนาะ ได้ต่อเพลงกับนายเสี้ยม เรียนระนาดเอกกับครูยา ระนาดเสนาะ นับว่านายมงคล พงษ์เจริญเป็นผู้หนึ่งที่ช่วยเหลือวงดนตรีตระกูล ดนตรีเสนาะมาอย่างต่อเนื่อง ได้พิจารณากับตัวเองว่า “จะอยู่รับใช้และมีส่วนช่วยเหลือวงดนตรีต้นตระกูลดนตรีเสนาะ จะไม่คิดสร้างเครื่องดนตรีและเป็นหัวหน้าวงจนกว่านายเสี้ยม ดนตรีเสนาะ จะถึงแก่กรรม” ต่อมานายมงคล พงษ์เจริญ ได้สมรสกับนางสิน และได้ย้ายครอบครัวมาตั้งบ้านเรือนริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ซ้ำง ๑วัดบางเตื่อ บ้านเลขที่ 10 หมู่ 5 ตำบลบางเตื่อ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานีในระหว่างที่นายมงคล พงษ์เจริญได้ย้ายมาอยู่ที่บ้านบางเตื่อนั้น ได้ไปช่วยเล่นดนตรีที่วงนายเสี้ยม ดนตรีเสนาะ มาโดยตลอด ต่อมาผู้กองชด บุญมา เป็นผู้รักและชอบดนตรี ได้มาเป็นรองผู้กำกับอยู่ที่อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ได้นำเอาวงปี่พาทย์มอญและเด็กที่ฝึกไว้มาอยู่ด้วย ผู้กองชดได้ติดต่อให้นายถวิล อรรถกฤษณ์ มาเป็นครูผู้สอน นายถวิลได้เคยไปฝึกและต่อเพลงปี่พาทย์มอญกับนายเจิ่น ดนตรีเสนาะ ไม่มีเวลาที่จะสอนให้กับวงผู้กองชด นายถวิล อรรถกฤษณ์ได้แนะนำนายมงคล พงษ์เจริญกับผู้กองชด ให้ไปสอนดนตรี นายมงคลรับปากและยินดีที่จะไปสอนให้ แต่ขอไป-กลับ ไม่ค้างคืน นายมงคล พงษ์เจริญได้ไปฝึกอยู่ระยะหนึ่ง รองศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี เป็นเด็กบ้านผู้กองชดที่อยู่ด้วยในเวลานั้น ต่อมาผู้กองชดได้ย้ายไปทำงานที่อื่นประกอบกับผู้กองชดต้องการเงิน จึงไปฝากเครื่องเป่าพาทย์มอญกับนายถวิล อรรถกฤษณ์ และได้ถูกยึดไปในภายหลัง ปี่พาทย์เครื่องไทยได้มอบหมายให้นายมงคล ดูแลพร้อมด้วยเด็กที่อยู่ในวง และบ้าน 1 หลัง ให้ย้ายมาปลูกติดกับบ้านนายมงคล พงษ์เจริญ ช่วงเวลานั้นนายเสี้ยม ดนตรีเสนาะได้ถึงแก่กรรมลง ทำให้นายมงคล เริ่มเป็นหัวหน้าวงปี่พาทย์ ผู้กองชด ได้ขายบ้าน 1 หลัง เครื่องเป่าพาทย์ 1 ชุด ได้สร้างเครื่องมอญขึ้นมาใหม่ ทำให้นายมงคลเป็นหัวหน้าวงปี่พาทย์เต็มตัว ได้ฝึกลูกๆ หลานๆ จนในปัจจุบันนี้เป็นวงปี่พาทย์มอญที่มีชื่อเสียงวงหนึ่ง และได้ตั้งคณะรำมอญ โดยให้บุตรสาวเป็นหัวหน้าคณะ หลานๆ นายมงคล สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ ไปเรียนต่อระดับอุดมศึกษาที่มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร จวบปริญญาดรี ได้ไปเป็นอาจารย์สอนดนตรีที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ ทำให้นายมงคล พงษ์เจริญมีเครือข่ายและเป็นวงปีพาทย์ที่มาจากต้นตระกูลดนตรีเสนาะวงเดียวที่เหลืออยู่ในปัจจุบัน และยังเป็นผู้ที่รักษาเพลงมอญของนายเงินไว้ ยังมีบางเพลงที่นายมงคลเก็บไว้โดยไม่มีการต่อเพลงมอญให้กับใครนอกจากลูกๆ หลานเท่านั้น บุตรนายมงคลมีด้วยกัน 8 คน คือ

- 1. นายสมล พงษ์เจริญ
- 2. นายสกล พงษ์เจริญ
- 3. นางละเอียด อารักประชาติ
- 4. นางสมร พงษ์เจริญ
- 5. นายสมาน พงษ์เจริญ
- 6. นางสมพร พงษ์เจริญ
- 7. นางสมพิศ พงษ์เจริญ

นายมงคล พงษ์เจริญได้รับเครื่องปีพาทย์มาจากนายเงิน ดนตรีเสนาะ คือฆ้องวงใหญ่ไทย เครื่องปีพาทย์เครื่องไทยเครื่องห้า เคยเข้าร่วมบรรเลงประโคมถวายพระบรมศพ สมเด็จพระปิตุจฉาเจ้าสุทุมลมารศรี พระอัครราชเทวี ณ งานพระเมรุมาศท้องสนามหลวง พ.ศ. 2471 และยังได้เคยตีฆ้องมอญวงใหญ่ให้กับนายเผือก นักระนาด ปัจจุบันวงปีพาทย์ของนายมงคล พงษ์เจริญ เป็นวงปีพาทย์ขนาดใหญ่ มีลูกหลานที่นายมงคลเป็นผู้ฝึกให้และมีศิษย์จำนวนมาก นับว่าเป็นวงปีพาทย์มอญวงหนึ่งที่มีความเข้มแข็งในอำเภอเมืองจังหวัดปทุมธานี

รุ่นที่ 3 บุตรของนายเสงี่ยม ดนตรีเสนาะ

บุตรคนที่ 1 นายดารา ดนตรีเสนาะ

นายดารา ดนตรีเสนาะ ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีปีพาทย์กับบิดา นายเสงี่ยม ดนตรีเสนาะ ได้สมรสกับนางจำเนียร มีบุตรด้วยกัน 6 คน คือ

- 1. พระอาจารย์ณรงค์ ปัจจุบันเป็นเจ้าของาวาสวัดหงษ์ปทุมมาวาส
- 2. นางสมบุรณ์ ดนตรีเสนาะ
- 3. นางจันทร์ธร ดนตรีเสนาะ
- 4. นายธงชัย ดนตรีเสนาะ
- 6. นายธงฉัตร ดนตรีเสนาะ
- 7. นายบุญเลิศ ดนตรีเสนาะ

นายดารา ดนตรีเสนาะ ได้รับมรดกจากบิดา เครื่องปีพาทย์เครื่องไทยวงใหญ่ ได้สร้างเครื่องปีพาทย์มอญวงใหญ่จำนวน 4 โด่ง เป็นหัวหน้าวงรับงานบรรเลงในจังหวัดปทุมธานี นายดาราได้ถ่ายทอดดนตรีให้กับบุตรชายคือนายธงชัย ดนตรีเสนาะ กับนายบุญเลิศ ดนตรีเสนาะ ยังได้ส่งให้บุตรชาย คือนายธงชัยไปเรียนระนาดเอกกับตระกูลบ้านใหม่ กับนายวิเชียร เกิดผล จังหวัดพระนครศรีอยุธยาด้วย ปัจจุบันเป็นหัวหน้าวงปีพาทย์อยู่ที่สวนสามพราน จังหวัดนครปฐมและได้นำเครื่องปีพาทย์ไทยไปบรรเลงด้วย และยังได้ส่งลูกชายคนเล็ก คือนายบุญเลิศ ดนตรีเสนาะ เรียนนาฏศิลป์จังหวัดอ่างทอง ปัจจุบันเป็นนักดนตรีอาชีพอยู่ที่จังหวัดภูเก็ต นายดารา ดนตรีเสนาะได้ถึงแก่กรรมไปแล้ว ภายหลังเกิดไฟไหม้บ้านเนื่องจากเกิดไฟฟ้าลัดวงจรทำให้เครื่องปีพาทย์มอญ ทั้งชุดถูกไฟไหม้ ใช้การอะไรไม่ได้ ปัจจุบันบ้านนายดารา ดนตรีเสนาะ เล็กรับงานปีพาทย์ มีเพียงนายธงชัย ดนตรีเสนาะซึ่งเป็นบุตร ไปเป็นหัวหน้าวงอยู่จังหวัดนครปฐมเท่านั้น

รุ่นที่ 3 บุตรของนายเสงี่ยม ดนตรีเสนาะ

บุตรคนที่ 2 นายสุรินทร์ ดนตรีเสนาะ

นายสุรินทร์ ดนตรีเสนาะ ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีจากบิดา โดยฝึกฆ้องมอญและปี่พาทย์เครื่องไทย ถนัดในการบรรเลงระนาดทุ้ม ร่วมงานกับบิดามาโดยตลอดสมรสกับนางหนู มีบุตรด้วยกัน 2 คน คือ

1. นางจำเนียร ดนตรีเสนาะ
2. นายเล็ก ดนตรีเสนาะ

ด้วยที่ไม่ได้เป็นหัวหน้าวงปี่พาทย์ มารยะหลังไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับปี่พาทย์ และไม่ได้ฝึกดนตรีให้กับใคร

บุตรคนที่ 3 นางเนื่องศรี ใจมั่น

นางเนื่องศรี ใจมั่น ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี ได้สมรสกับนายสมบัติ ใจมั่น

บุตรคนที่ 4 นางรูกชาติ พวกดี

นางรูกชาติ พวกดี ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี ได้สมรสกับนายถวิล พวกดี มีบุตรด้วยกัน 5 คน คือ

1. นางเรวดี จัตรเอก
2. นายธวัชชัย พวกดี
3. นายชัชชัย พวกดี
4. นางวิ พวกดี
5. นายไพรัตน์ พวกดี

บุตรของนางรูกชาติ พวกดี ได้สมรสมีครอบครัวกับตระกูลพิณพาทย์คือ บุตรสาวคนโต นางเรวดี จัตรเอก ได้สมรสกับนายวิชาญ จัตรเอก เป็นบุตรของนางจำลอง (พิณพาทย์) จัตรเอก ซึ่งเป็นบุตรสาวของนายเมื่อยะ พินพาทย์ นายธวัชชัย พวกดีและนายชัชชัย พวกดี ได้ศึกษาทางด้านดนตรี และการศึกษาระดับปริญญาตรีปัจจุบันเป็นข้าราชการตำแหน่งอาจารย์สอนดนตรีไทยที่สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร และนายไพรัตน์ พวกดี นั้นเป็นนักดนตรีอาชีพ และได้ถึงแก่กรรมไปแล้ว บุตรของนางรูกชาติ พวกดี ยังได้สร้างเครื่องปี่พาทย์มอญเครื่องใหญ่ 4 โด้ง รับงานบรรเลงทั่วไปในจังหวัดปทุมธานี

รุ่นที่ 3 บุตรของนายสงวน ดนตรีเสนาะ

บุตรคนที่ 1 นางมารุม ดนตรีเสนาะ

นางมารุม ดนตรีเสนาะ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี และได้ถึงแก่กรรมแล้ว

บุตรคนที่ 2 นายช่อม ดนตรีเสนาะ

นายช่อม ดนตรีเสนาะ เกิดเมื่อวันอาทิตย์ที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2478 ตำบลบางปรอก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 13 ตำบลบางปรอก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ได้รับการถ่ายทอดดนตรีจากนายเงิน ดนตรีเสนาะ นายเสงี่ยม ดนตรีเสนาะ และบิดาคือนายสงวน ดนตรีเสนาะ โดยฝึกฆ้องมอญวงใหญ่เป็นลำดับแรก ถนัดในการบรรเลงฆ้องมอญ นายช่อม ดนตรีเสนาะ ไม่ได้ฝึกปี่พาทย์ไทย นายช่อม จึงถนัดเพลงมอญมากกว่าเพลงไทย ถนัดในการบรรเลงเพลงประกอบการรำผีมาก ถ้ามีการรำผีต้องมานหานายช่อม ดนตรีเสนาะไปบรรเลงปี่พาทย์ประกอบการรำผี ปู่เงินได้ยกเครื่องมอญให้กับบิดานายช่อม

ดนตรีเสนาะ คือนายสงวน แต่ด้วยนายสงวนถึงแก่กรรม นายเสงี่ยมจึงยืมเครื่องเป่าพาทย์มอญไปประกอบอาชีพ ต่อมานายช่อม ดนตรีเสนาะอายุได้ 23 ปี ประมาณปี พ.ศ. 2500 ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 6 ใกล้กับวันสงกรานต์จึงได้ จุฑาบุเทียน บอกผีเรือนจะไปเอาเครื่องเป่าพาทย์ที่นายเสงี่ยม ดนตรีเสนาะ ยืมไปกลับมา ด้วยบรรพบุรุษได้สั่ง สมเพลงมอญ อนุรักษ์เพลงมอญ ได้นำเผยแพร่กันมาเป็นทอดๆ จนมีชื่อเสียงมาจนถึงปัจจุบัน ผลของคุณงาม ความดีนั้นส่งผลให้กับตระกูลดนตรีเสนาะ นายช่อม ดนตรีเสนาะ กับน้องสาวคือ นางสาวปทุม ดนตรีเสนาะ ได้พระมหากรุณาธิคุณให้เข้าเฝ้า ณ ศาลาดุสิตดาลัยสวนจิตรลดา เพื่อรวบรวมประวัติจัดทำหนังสือ เมื่อ พ.ศ. 2526 และ พ.ศ. 2529 ช่อมมอญหรือ “จู้ว่าง” มีผู้สนใจมาศึกษามาชมความงามและยังได้ออกงานแสดงกับภาค ราชการอยู่เป็นประจำ

บุตรคนที่ 3 นางสาวปทุม ดนตรีเสนาะ

นางสาวปทุม ดนตรีเสนาะ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทางด้านดนตรี แต่เป็นผู้ดูแลรักษาฆ้องมอญ “จู้ว่าง” ไว้เพื่อเป็นที่เคารพสักการะบูชา

7.1 ที่มาและการสืบทอดตระกูลดนตรีเสนาะ

ที่มาและการสืบทอดดนตรีเสนาะ เป็นการสืบทอดเหมือนกับกลุ่มดนตรีในตระกูลอื่นๆ คือ การสืบทอด เป็นการสืบทอดดนตรีจากบรรพบุรุษ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ด้วยนายแสนเป็นบุคคลต้นตระกูล เป็นผู้เริ่มต้น ในการถ่ายทอดให้กับบุตรและถ่ายทอดต่อๆ กันมาจนถึงปัจจุบัน

การเกี่ยวข้องกับกลุ่มตระกูลดนตรีอื่น

กลุ่มตระกูลดนตรีเสนาะไม่มีการเกี่ยวข้องกับกลุ่มตระกูลอื่น มีแต่กลุ่มตระกูลอื่นเข้ามาเป็นศิษย์หรือ เป็นเพื่อน ตระกูลที่เข้ามาเป็นศิษย์และเข้ามาเกี่ยวข้องคือตระกูลเกิดผล ตระกูลอรรดกฤษณ์ กลุ่มตระกูลที่รัก กันและนับถือกันคือ กลุ่มระนาดเสนาะ มีการแลกเปลี่ยนเพลงมอญ และเพลงไทยซึ่งกันและกัน

วิธีการถ่ายทอดทางดนตรี

วิธีการถ่ายทอดของตระกูลดนตรีเสนาะนั้น เป็นการถ่ายทอดในวงเป่าพาทย์มอญ การถ่ายทอดผู้ฝึกต่อ เพลง โดยการตีฆ้องมอญที่ละวรรค แล้วให้ผู้รับการฝึกติดตาม จำเพลงเป็นวรรคๆ ไป ในตระกูลผู้ที่ฝึกฆ้องมอญ มีดังนี้

1. นายเที่ยง ดนตรีเสนาะ
2. นายเงิน ดนตรีเสนาะ
3. นายเสงี่ยม ดนตรีเสนาะ
4. นายสงวน ดนตรีเสนาะ
5. นายมงคล พงษ์เจริญ
6. นายดารา ดนตรีเสนาะ
7. นายสุรินทร์ ดนตรีเสนาะ
8. นายช่อม ดนตรีเสนาะ

การสืบทอดหัวหน้าวงและศิษย์ที่จัดตั้งวงใหม่

การสืบทอดหัวหน้าวงและศิษย์ที่จัดตั้งวงใหม่ ของตระกูลดนตรีเสนาะ ดำเนินไปด้วยความราบเรียบ ด้วยเพราะตระกูลดนตรีเสนาะจะเป็นผู้ที่อนุรักษ์เพลงมอญ จึงไม่มีใครสนใจเพลงไทยมากเหตุดังกล่าวจึงทำให้ตระกูลดนตรีเสนาะไม่มีการเชื่อมต่อกับบุตรหลาน เป็นวงศ์ดนตรีที่อนุรักษ์เพลงมอญไม่ตามกระแสนิยมบุคคลในตระกูลที่จัดตั้งวงปีพาทย์ได้แก่

- 1. วงนายเงิน ดนตรีเสนาะ
- 2. วงนายเสงี่ยม ดนตรีเสนาะ
- 3. วงนายมงคล พงษ์เจริญ
- 4. วงนายดารา ดนตรีเสนาะ
- 5. วงนายสวางน ดนตรีเสนาะ

บุคคลในตระกูลที่ได้ศึกษากับกลุ่มอื่น

ด้วยกลุ่มตระกูลดนตรีเสนาะเป็นกลุ่มตระกูลที่อนุรักษ์เพลงมอญของดั้งเดิมเอาไว้ ในตระกูลจึงไม่มีใครศึกษากับกลุ่มตระกูลอื่น มีเพียงนายเสงี่ยม ดนตรีเสนาะที่เรียนเพลงไทยกับครูยา ระนาดเสนาะ ได้แลกเปลี่ยนเพลงกับนายเงิน ดนตรีเสนาะ

7.2 ชนิดและเครื่องดนตรีของตระกูล

ชนิดและเครื่องดนตรีของตระกูลดนตรีเสนาะมีทั้งที่เป็นเครื่องดนตรีของบรรพบุรุษและเครื่องดนตรีที่สร้างขึ้นใหม่ จากคำบอกเล่าว่าตระกูลดนตรีเสนาะเป็นผู้หนึ่งที่แบกฆ้องมอญเข้ามาในประเทศไทย และฆ้องมอญวงนั้นปัจจุบัน นางสาวปทุม ดนตรีเสนาะ บุตรสาวนายเงิน ดนตรีเสนาะ เป็นผู้ดูแล

ลักษณะเครื่องดนตรี

ลักษณะเครื่องดนตรี ฆ้องมอญที่เป็นของบรรพบุรุษเป็นฆ้องมอญที่มาแต่เมืองเมาะตะมะ ลูกฆ้องใส่กระบุง ขนาดลูกฆ้องฉัตรเดี่ยวๆ คล้ายกับว่าทำเฉพาะกับร้านฆ้อง ปลายเรียวยังกับฆ้องวงเล็กเข้ากับร้านฆ้องพอดีผูกกันได้ ถ้าเป็นฆ้องสมัยนี้ไม่สามารถผูกกับร้านฆ้องได้ ต่อมาได้ฆ้องวงเล็กจากในโบสถ์ มีพระมาบ้นหน้าพระบ้นไม่เสร็จ นายเงิน ดนตรีเสนาะ มาทำการปั้นต่อ ชื่อวงฆ้องมอญมา และซื้อลูกฆ้องวงเล็ก โดยเอาลูกฆ้องมาใส่เป็นฆ้องมอญวงเล็ก

จำนวนเครื่องดนตรี

จำนวนเครื่องดนตรีของตระกูลดนตรีเสนาะ มีทั้งของเดิม และสร้างขึ้นภายหลังมีดังต่อไปนี้

ก. เครื่องดนตรีที่เป็นของดั้งเดิม

1. ฆ้องมอญ	1	โศ่ง

ข. เครื่องดนตรีที่สร้างขึ้นใหม่

1. ข้องมอญ	3	โค้ง
2. ระนาดเอก	3	วาง
3. ระนาดทุ้ม	2	วาง
4. ระนาดเอกเหล็ก	1	วาง
5. ระนาดทุ้มเหล็ก	1	วาง
6. ตะโพนไทย	1	ใบ
7. ตะโพนมอญ	2	ใบ
8. เปิงมางคอก	1	ชุด

ประเภทของวงดนตรี

วงดนตรีตระกูลดนตรีเสนาะ ได้มีการพัฒนางวงษ์ดนตรี โดยแยกประเภทของวงได้ดังนี้

วงนายเงิน ดนตรีเสนาะ

- 1. วงปี่พาทย์มอญเครื่องห้า
- 2. วงปี่พาทย์มอญเครื่องใหญ่
- 3. วงปี่พาทย์ไทยเครื่องคู่ 1 ชุด

วงนายเงินได้แบ่งเครื่องดนตรีให้กับลูก คือ

- 1. วงปี่พาทย์เครื่องไทยเครื่องห้ายกให้ นางบุปผา (ลู) พงษ์เจริญ ปัจจุบันตกทอดมายังนายมงคล พงษ์เจริญ และนายมงคลได้สร้างเครื่องปี่พาทย์มอญเครื่องใหญ่จำนวน 6 โค้งขึ้นใหม่
- 2. วงปี่พาทย์มอญเครื่องใหญ่ ปี่พาทย์มอญเครื่องใหญ่ นายสงวน ดนตรีเสนาะ ปัจจุบันอยู่กับนางสาวปทุม ดนตรีเสนาะ กับนายช่อม ดนตรีเสนาะ
- 3. วงปี่พาทย์ไทยเครื่องคู่ 1 ชุด วงปี่พาทย์ไทยเครื่องคู่ 1 ชุด ยกให้นายเสงี่ยม เมื่อนายเสงี่ยมถึงแก่กรรม ได้ยกเครื่องปี่พาทย์ให้กับนายดารานุตรชาย เมื่อนายดาราทถึงแก่กรรม นายธงชัย ดนตรีเสนาะ เป็นคนดูแลเครื่องปี่พาทย์จนถึงปัจจุบัน และนายดารายังสร้างเครื่องปี่พาทย์มอญเครื่องใหญ่จำนวน 4 โค้ง 1 ชุด แต่ภายหลังถูกไฟไหม้บ้านทำให้เครื่องดนตรีเสียหาย ใช้การไม่ได้ พระอาจารย์ณรงค์ เจ้าอาวาสวัดหงส์ปทุมมาวาสเป็นผู้ดูแล

7.3 เอกลักษณ์ของตระกูล

เอกลักษณ์ของตระกูลดนตรีเสนาะ คือเพลงมอญและวงข้องมอญที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ได้นำมาจากเมืองเมาะตะมะ เป็นจุดเริ่มต้นของเพลงมอญ เหตุนี้จึงมีนักดนตรีที่เป็นคนมอญมาบรรเลงอยู่ในวงของตระกูลดนตรีเสนาะ เพราะฉะนั้นวงตระกูลดนตรีเสนาะจึงเป็นจุดรวมนักดนตรีที่มีฝีมือในวงปี่พาทย์มอญของตระกูลดนตรีเสนาะ พูดภาษามอญได้ทุกคน จึงเป็นเอกลักษณ์ของตระกูลดนตรีเสนาะ

การแต่งเพลงขึ้นใหม่

จากการศึกษาตระกูลดนตรีเสนาะยังไม่พบ คนในตระกูลดนตรีเสนาะแต่งเพลงขึ้นใหม่

ความโดดเด่นในการบรรเลง

วงปี่พาทย์และดนตรีเสนาะ ความโดดเด่นจะอยู่ที่การบรรเลงเพลงในแนวเพลงมอญดั้งเดิม มากกว่าที่จะบรรเลงเพลงใหม่

7.4 นักดนตรี

นักดนตรีในตระกูลดนตรีเสนาะนั้นมีการถ่ายทอดดนตรีจากต้นตระกูลมาถึงลูกหลานนายแสน ดนตรีเสนาะ โดยมีบุคคลในตระกูลดนตรีเสนาะที่เป็นนักดนตรี

จำนวนนักดนตรี

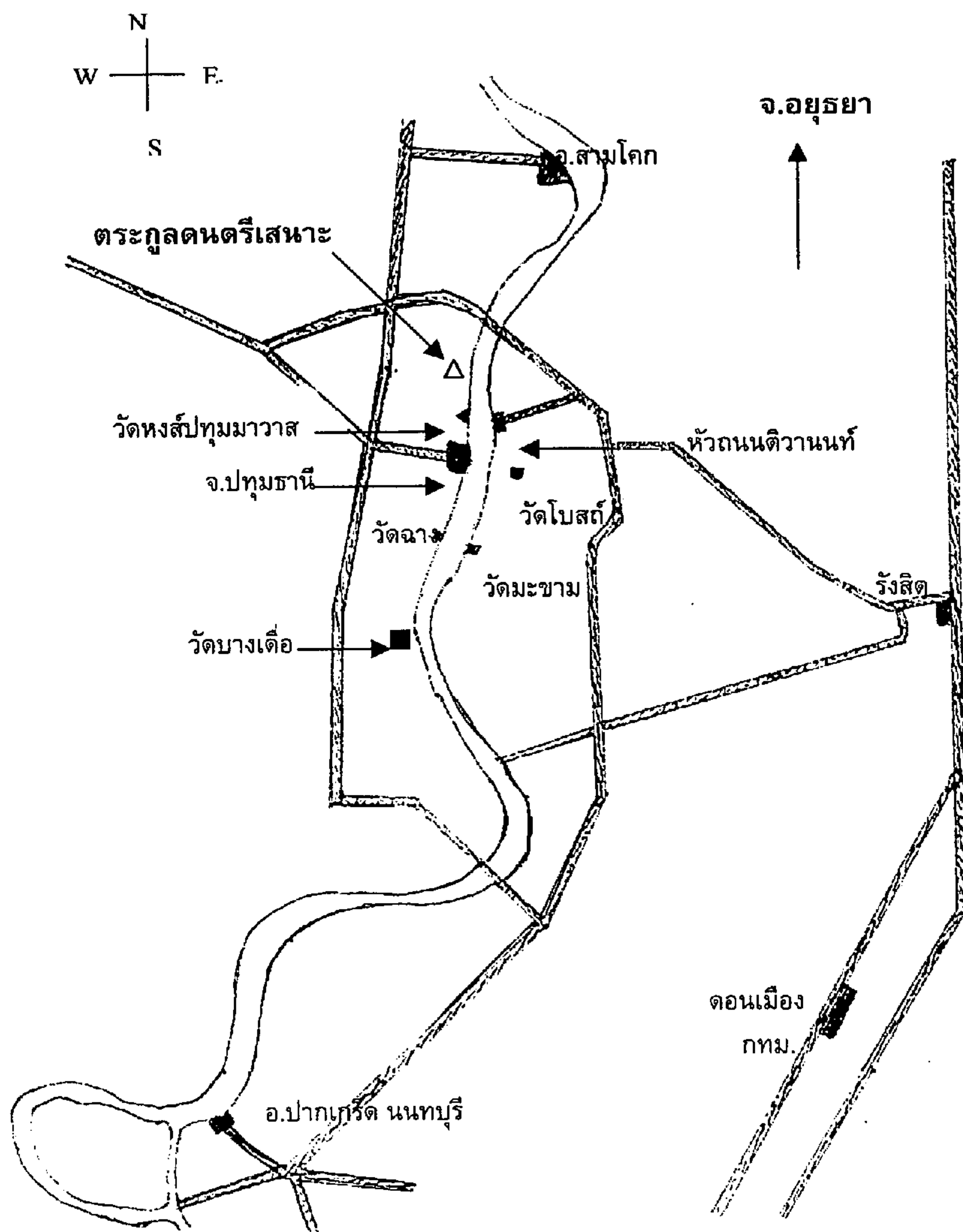
1. นายแสน ดนตรีเสนาะ
2. นายเที่ยง ดนตรีเสนาะ
3. นายเจิ่น ดนตรีเสนาะ
4. นายเสงี่ยม ดนตรีเสนาะ
5. นายสงวน ดนตรีเสนาะ
6. นายมงคล พงษ์เจริญ
7. นายดารา ดนตรีเสนาะ
8. นายสุรินทร์ ดนตรีเสนาะ
9. นายสุมล พงษ์เจริญ
10. นายสกล พงษ์เจริญ
11. นายสุรพล พงษ์เจริญ
12. นายสมาน พงษ์เจริญ
13. นายธงชัย ดนตรีเสนาะ
14. นายชัยชัย ดนตรีเสนาะ
15. นายบุญเลิศ ดนตรีเสนาะ
16. นายธวัชชัย พวกดี
17. นายชัยชัย พวกดี
18. นายไพรัตน์ พวกดี
19. นายเผ่า ดนตรีเสนาะ
20. นายศุภกิจ พงษ์เจริญ
21. นายทอง พงษ์เจริญ
22. นายธีระพล พงษ์เจริญ

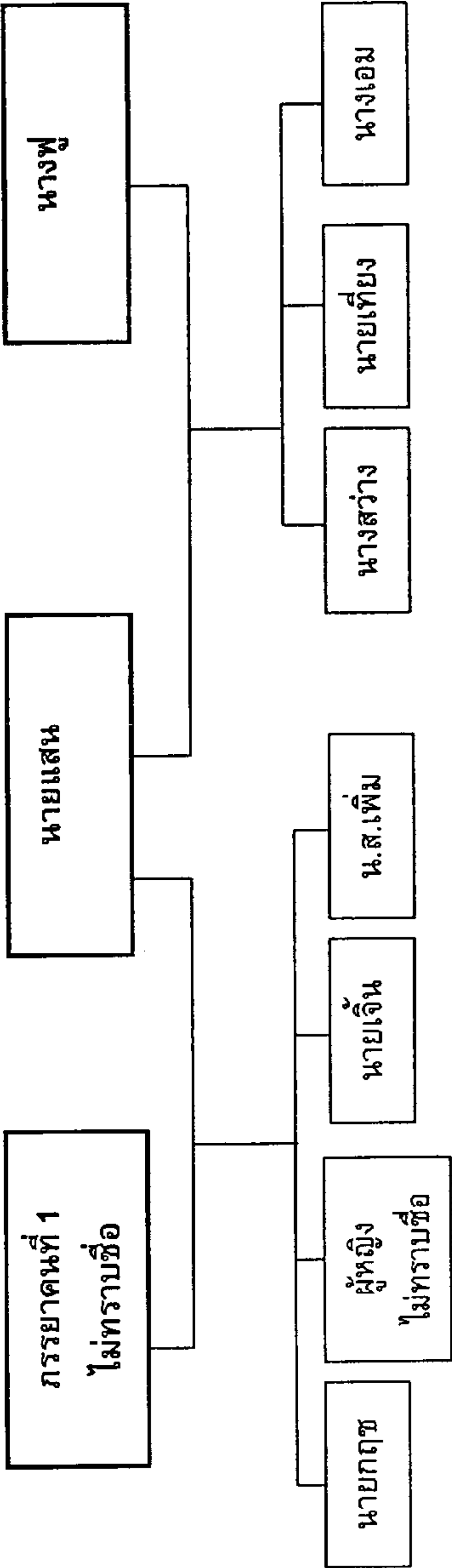
สรุปผลการวิเคราะห์ของตระกูลดนตรีเสนาะ

จากการศึกษาประวัติตระกูลดนตรีเสนาะ ทำให้สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ของตระกูลได้ดังต่อไปนี้
 “ดนตรีเสนาะ” เป็นตระกูลดั้งเดิมของปีพาทย์มอญทั้งในตระกูลดนตรีเสนาะที่เป็นผู้รักษาเอกลักษณ์ของตระกูลเอาไว้ได้อย่างเหนียวแน่น มีการถ่ายทอดเพลงมอญภายในตระกูล ทั้งยังถ่ายทอดให้กับศิษย์และผู้สนใจ ทำให้จังหวัดปทุมธานีมีเอกลักษณ์เป็นจุดต้นกำเนิดของเพลงมอญ และวัฒนธรรมของมอญที่เกี่ยวข้องกับดนตรี ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในตระกูลดนตรีเสนาะ คือ นายเงิน ดนตรีเสนาะ

นายเงิน ดนตรีเสนาะมีบทบาทกับตระกูลดนตรีเสนาะอย่างสูง เป็นผู้บุกเบิกตระกูล , เพลงมอญ, วงปีพาทย์มอญ และวัฒนธรรมดนตรี ทำให้ตระกูลดนตรีเสนาะได้รับความเชื่อถือจนเป็นเอกลักษณ์ประจำตระกูลนายเงิน ดนตรีเสนาะ ยังได้ถ่ายทอดดนตรีให้กับนายเสงี่ยม ดนตรีเสนาะ ผู้เป็นบุตร ได้รับช่วงต่อจากบิดาได้สานต่อจากบิดา โดยได้ถ่ายทอดเจตนารมณ์มายังบุตรและหลาน นายมงคล พงษ์เจริญ และนายช่อม ดนตรีเสนาะ ทำให้ตระกูลดนตรีเสนาะ มีความเข้มแข็ง จนมีความเป็นเอกลักษณ์ของปีพาทย์มอญไว้เป็นอย่างดี ในปัจจุบันผู้ที่ยังเป็นกำลังสำคัญของตระกูลดนตรีเสนาะ คือ นายมงคล พงษ์เจริญ เป็นหัวหน้าวงถ่ายทอดเพลงของเดิมและเผยแพร่กับประชาชนมีทั้งการรักษาของดั้งเดิมและการปรับตัวให้การวัดธรรมชาติความนิยมของไทยสำหรับนายช่อม ดนตรีเสนาะ ยังเป็นผู้รักษาเพลงมอญดั้งเดิมไว้ไม่มีการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการรักษาเพลงรำผีไว้เป็นอย่างดี

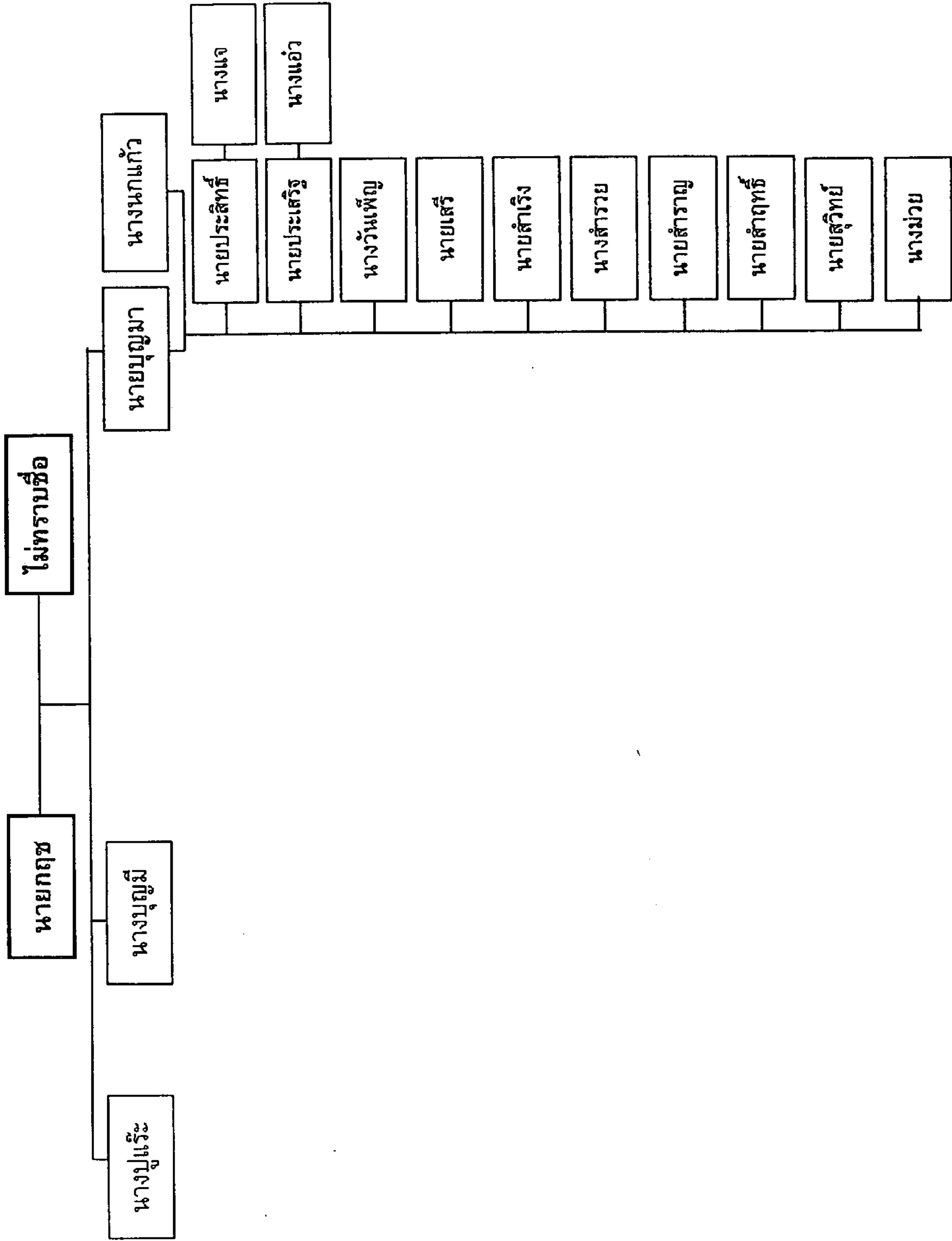
แผนที่ 8 แสดงที่ตั้งของตระกูลดนตรีเสนาะ

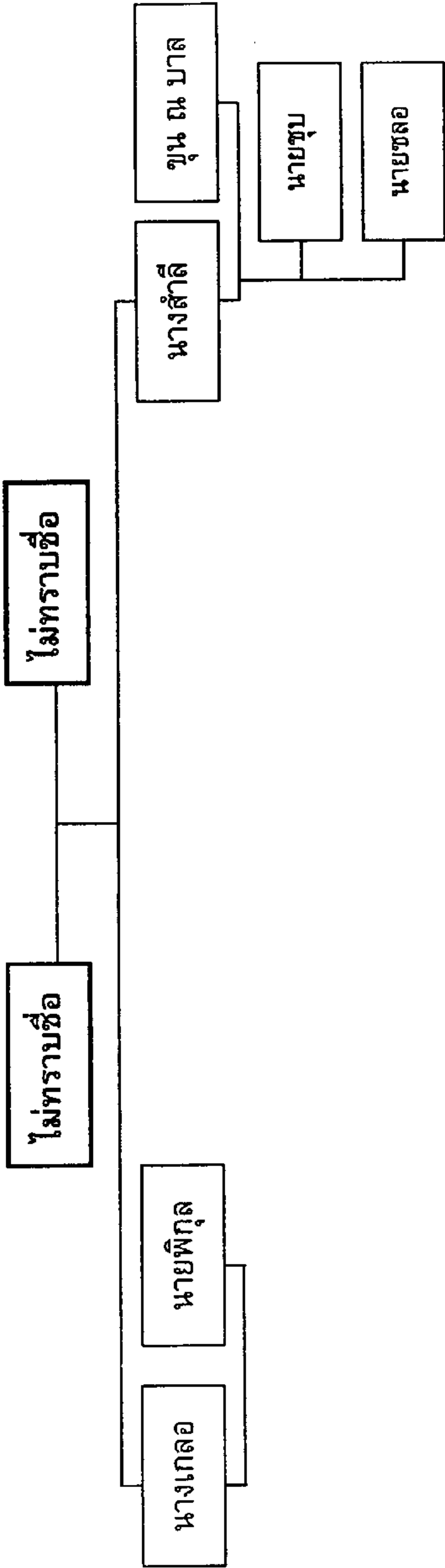

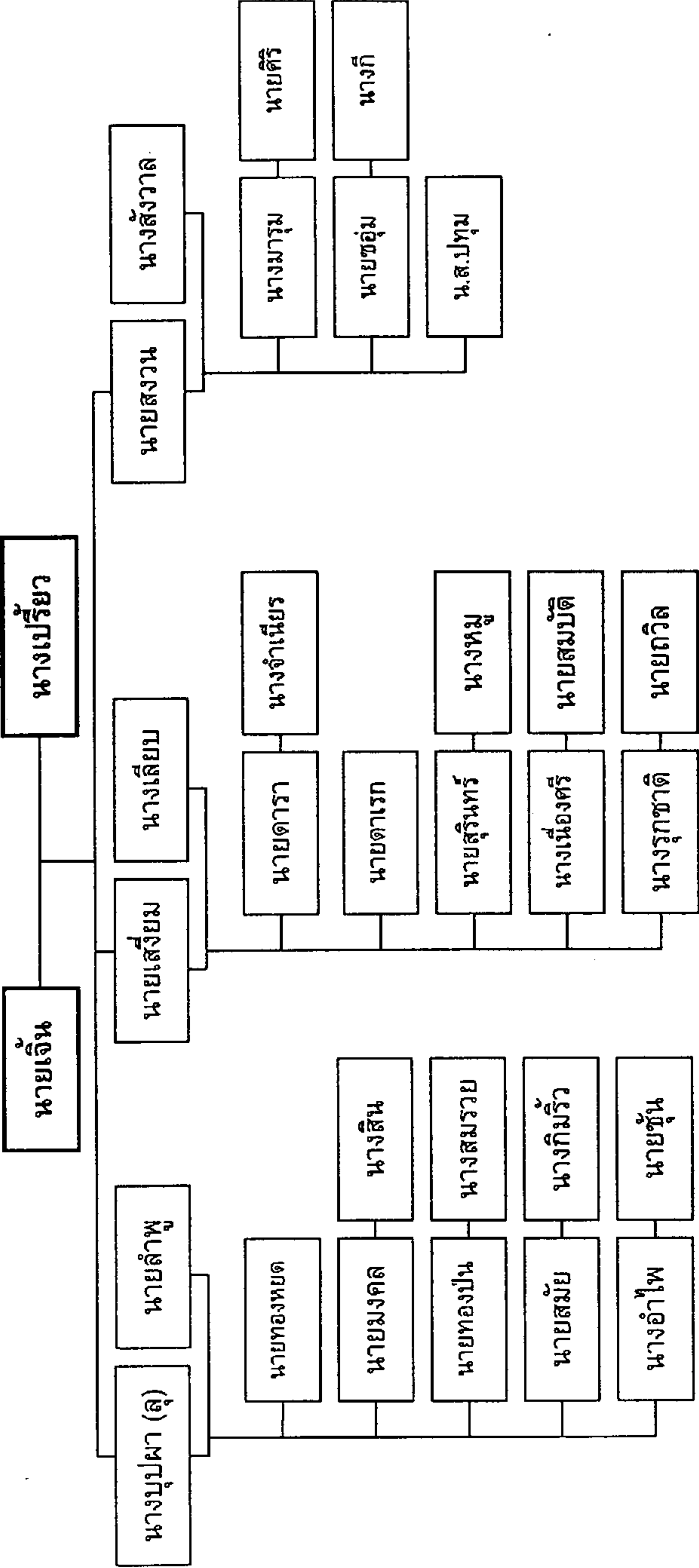
ภาพประกอบ 7 แสดงความสัมพันธ์เครือข่ายตระกูลนตรีเสนาะ

บุตรคนที่ 1
ตระกูลดนตรีเสนาะ

บุตรคนที่ 3 ตระกูลดนตรีเสนาะ

สรุปผลการวิเคราะห์ของตระกูลดนตรีในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

จากการศึกษาประวัติการพัฒนากาของตระกูลดนตรีในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ของตระกูลได้ดังต่อไปนี้

ตระกูลดนตรีเจริญ เป็นตระกูลที่มีเครื่องดนตรีมาตั้งแต่ต้นตระกูล เอกลักษณ์ของตระกูลมีความถนัดทางด้าน ข้องมอญวงใหญ่ และฆ้องวงใหญ่ บุคคลที่เป็นหลักสำคัญในตระกูล คือ ครูสุม ดนตรีเจริญ กับ นายก๊น ดนตรีเจริญ มีจำนวนนักดนตรีของตระกูล จำนวน 24 คน หัวหน้าวง 7 คน

ตระกูลพิณพาทย์ เป็นตระกูลที่มีเครื่องดนตรีมาตั้งแต่ต้นตระกูล เอกลักษณ์ของตระกูลมีความถนัดทางระนาดเอก บุคคลที่เป็นหลักสำคัญในตระกูล คือ นายเทียะ พิณพาทย์ นายเมียะ พิณพาทย์ และนายประสงค์ พิณพาทย์ มีจำนวนนักดนตรีของตระกูล จำนวน 38 คน หัวหน้าวง 15 คน

ตระกูลฆ้องเสนาะ เป็นตระกูลที่ไม่มีเครื่องดนตรี บุคคลในตระกูลเป็นลูกวงมาโดยตลอด บุคคลที่เป็นหลักสำคัญในตระกูล คือ นายเต็ม ฆ้องเสนาะ และนายบุญเงิน ฆ้องเสนาะ มีจำนวนนักดนตรีของตระกูล จำนวน 7 คน

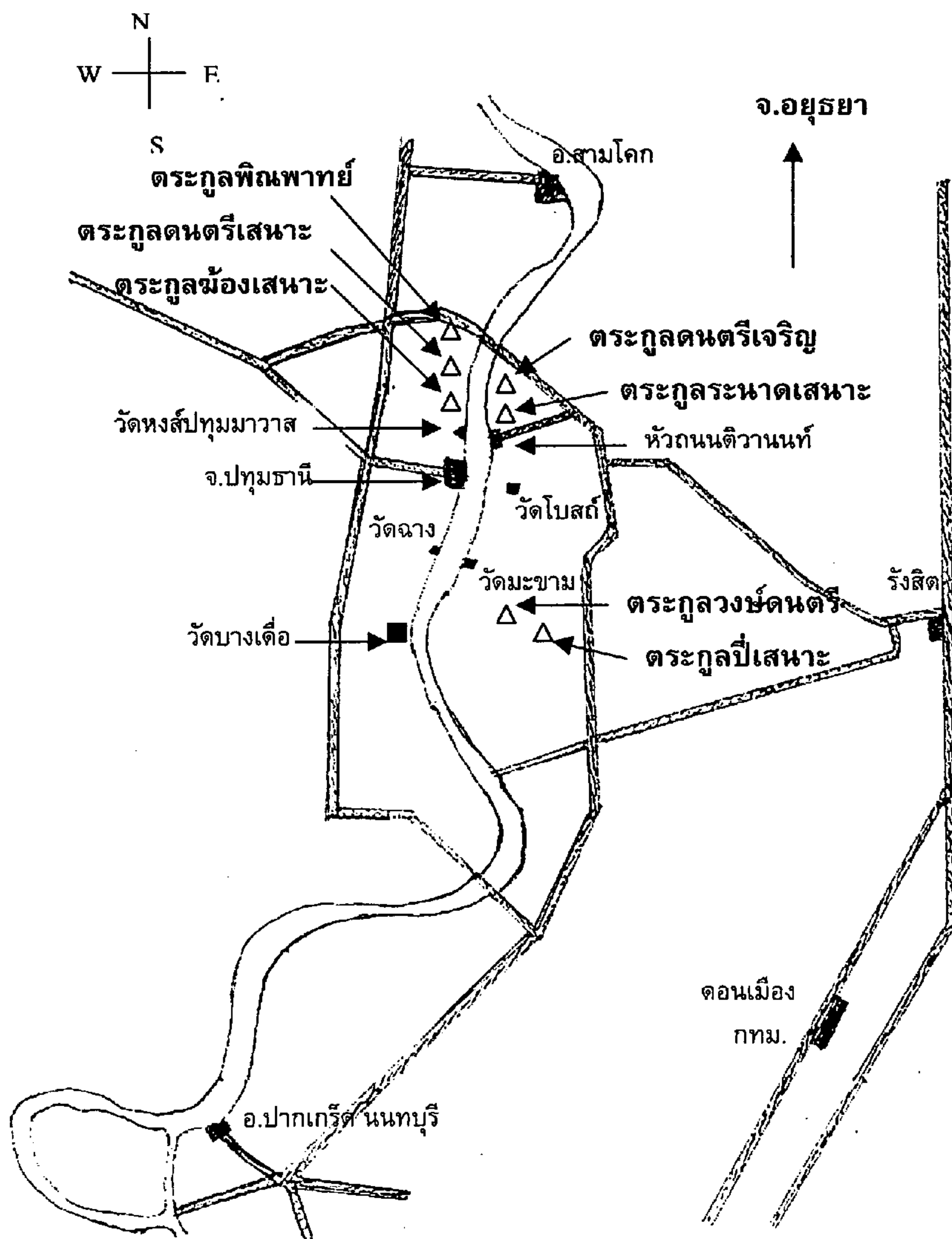
ตระกูลระนาดเสนาะ เป็นตระกูลที่มีเครื่องมาตั้งแต่ต้นตระกูล เอกลักษณ์ของตระกูล มีความถนัดทางปี่พาทย์มากที่สุด ในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี บุคคลที่เป็นหลักสำคัญในตระกูล คือ นายถมยา ระนาดเสนาะ และนายฝุ่น ระนาดเสนาะ มีจำนวนนักดนตรีของตระกูล 14 คน หัวหน้าวง 5 คน

ตระกูลวงษ์ดนตรี เป็นตระกูลที่มีเครื่องดนตรีมาตั้งแต่ต้นตระกูล เอกลักษณ์ของตระกูลเป็นตระกูลที่มีเครื่องดนตรีมากที่สุด บุคคลในตระกูลที่เป็นหลักสำคัญ คือ นายต่วน วงษ์ดนตรี นายม่วง วงษ์ดนตรี มีจำนวนนักดนตรีของตระกูล 17 คน หัวหน้าวง 7 วง

ตระกูลปี่เสนาะ เป็นตระกูลที่มีเครื่องมาตั้งแต่ต้นตระกูล เอกลักษณ์ของตระกูลมีความถนัดทางด้านปี่ เป็นตระกูลที่มีการถ่ายทอดดนตรีจากบรรพบุรุษที่สืบมา บุคคลที่เป็นหลักสำคัญในตระกูล คือ นายชื่น ปี่เสนาะ มีจำนวนนักดนตรีของตระกูลจำนวน 4 คน หัวหน้าวง 2 คน

ตระกูลดนตรีเสนาะ เป็นตระกูลที่มีเครื่องดนตรีมาตั้งแต่ต้นตระกูล เอกลักษณ์ของตระกูลเป็นตระกูลที่มีชื่อเสียงทางด้านเพลงมอญ บุคคลที่เป็นหลักสำคัญในตระกูล คือ นายเจ็น ดนตรีเสนาะและนายเสงี่ยม ดนตรีเสนาะ มีจำนวนนักดนตรีของตระกูล 23 คน หัวหน้าวง 7 วง

แผนที่ 9 แสดงที่ตั้งของตระกูลนักดนตรี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

บทที่ 5

วัฒนธรรมที่ปรากฏในวงปีพาทย์มอญ

มอญมีวัฒนธรรมเป็นแบบฉบับของตนเอง วัฒนธรรมของมอญบางอย่างนั้นมีการปฏิบัติอย่างเคร่งครัดโดยเฉพาะการนับถือพระพุทธศาสนาหรือวัฒนธรรมทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณีบางอย่างที่เป็นที่ยอมรับ เช่น ประเพณีสงกรานต์ การปล่อยนกปล่อยปลา การทำข้าวแช่ และอื่นๆที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน ปีพาทย์มอญเป็นอีกวัฒนธรรมหนึ่งของมอญที่นิยมปฏิบัติกันอยู่ในสังคมที่เห็นได้ชัด มีการเปลี่ยนแปลงวงปีพาทย์มอญไปในรูปแบบต่างๆ เกิดขึ้น เช่น รูปแบบของวง เพลงมอญ การบรรเลงและอื่นๆ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ต่างหลอมรวมกันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะจนกลายมาเป็นวัฒนธรรม วัฒนธรรมย่อมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสถานะของสังคมใหม่ วัฒนธรรมที่มีความเข้มแข็งก็ยังคงอยู่ วัฒนธรรมที่อ่อนแอก็จะแปรเปลี่ยนไป วัฒนธรรมปีพาทย์มอญที่ปรากฏในวงปีพาทย์มอญ ในอำเภอเมืองปทุมธานีมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ และเพื่อให้ศึกษาวัฒนธรรมที่ปรากฏในวงปีพาทย์มอญจึงสามารถ แยกได้ดังต่อไปนี้

ประเพณีและความเชื่อ

ปีพาทย์มอญเป็นดนตรีที่ชาวมอญนำมาใช้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ เป็นที่ยึดถือปฏิบัติกันมาเป็นเวลาหลายร้อยปีจนกลายมาเป็นประเพณีและความเชื่อของชาวมอญที่เห็นได้ชัดเจน คนมอญมีความเชื่อว่าเมื่อทำพิธีกรรมใดๆ ให้ได้ตามความสมหวังต้องมีเครื่องมือประกอบครบสมบูรณ์ในพิธีกรรมนั้นๆ ปีพาทย์มอญเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นต่อพิธีกรรมของชาวมอญ จึงจำเป็นต้องจัดวงปีพาทย์มาบรรเลงประกอบพิธี พิธีครบสมบูรณ์และเป็นสิริมงคลตามความเชื่อของชาวมอญ

1. การไหว้ครู

การไหว้ครู ผู้ที่มีวงปีพาทย์มอญจะต้องปฏิบัติกับเครื่องดนตรี เหมือนเป็นครู จากการสัมภาษณ์นายมงคล พงษ์เจริญ นายสนิท ดนตรีเสนาะ การตั้งเครื่องดนตรีจะต้องตั้งที่สูง จะวางไว้กับพื้นไม่ได้ ตอนเช้าทุกวันจะมีอาหารคาวหวานนำไปถวาย ตกตอนกลางคืนจะจุดธูปเทียนบูชาครูทุกวัน ถึงวันพฤหัสบดีจะมีการนำดอกไม้มาบูชาครู ปิดเก็บกวาดที่บูชาให้สะอาดทุกวันพฤหัสบดี นอกจากจะไหว้ครูทุกวันทำเป็นประจำแล้วยังมีการจัดพิธีไหว้ครูใหญ่ด้วย เหมือนกับวงปีพาทย์ นิยมไหว้ครูในช่วงเช้าพรรษา เพราะเป็นช่วงที่สะดวกไม่ค่อยม้งาน การจัดพิธีไหว้ครูมีเครื่องสังเวทเหมือนกัน แต่ไม่มีการบรรเลงดนตรี คนอ่านโองการอ่านเป็นภาษามอญ ในอดีตผู้ทำหน้าที่เป็นคนอ่านโองการมี 3 คน คือ นายเผื่อน ไม่ทราบนามสกุล นายแปลก จากบ้านเกียนา และนายเปรม ปูนเต้า สำหรับนายเปรม ปูนเต้า เป็นคนทำพิธีให้กับตระกูลวงดนตรีเป็นประจำ ไหว้ครูอีกชนิดหนึ่งคือ ไหว้ครูก่อนบรรเลง เมื่อปีพาทย์ไปถึงงาน เจ้าภาพต้องเตรียมค้ำกานลใส่พานมาเพื่อไหว้ครู เครื่องไหว้ครูมีดอกไม้ ธูปเทียน เงินค้ำกานล 6 บาท เหล้าขาว 1 ขวด ต้องมีผ้าขาวด้วย เมื่อทำกานลเสร็จแล้ว นำผ้าขาวไปพันไว้ที่ไม้แบกฆ้อง ปีพาทย์ดั้งเดิมจะนำไม้แบกฆ้องเสียบไว้ที่ห้วงฆ้องจะไม่นำออกจากฆ้อง

2. พิธีกรรมต่าง ๆ ที่นำวงปีพาทย์ไปบรรเลง

มอญมีพิธีกรรมต่างๆ ตามความเชื่อซึ่งเป็นวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ประจำของชาวมอญ โดยมีการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด พิธีและงานที่เกี่ยวข้องกับปีพาทย์มอญการปฏิบัติของนักดนตรีที่มีต่อเครื่องดนตรีมีดังนี้

2.1 พิธีงานอวมงคล

งานอวมงคลในอำเภอเมืองจังหวัดปทุมธานี นิยมนำปีพาทย์มอญไปบรรเลงประกอบพิธีมี 2 งานด้วยกัน คืองานศพกับงานฉลองอัฐิ งานศพเป็นประเพณีของชาวมอญ มีพิธีการและมีข้อห้ามที่ไม่ควรกระทำ มอญแบ่งลักษณะการตายเป็น 2 อย่าง คือตายดีกับตายไม่ดี เหตุของการตายดีคือโรคชราหรือป่วยมานาน มีการนำวงปีพาทย์มอญมาบรรเลงในพิธีงานศพ เหตุของการตายไม่ดี ได้แก่ อุกรณชนตาย เป็นโรคหิวขาดโรค ไข้ดำช กาศโรค บวมเรื้อน ถูกฟ้าผ่า ต้องอาวุธ จมน้ำ ตกต้นไม้ ูกัด เลือกัด แขนคอตาย เป็นบ้า ตายทั้งกลม ศพเด็กอายุต่ำกว่า 12 ขวบ ไม่ว่าตายด้วยเหตุใด ศพเหล่านี้ไม่มีการเผาใช้การฝังอย่างเดียว ไม่มีการนำวงปีพาทย์มอญมาบรรเลงในงานศพ แต่ปัจจุบันดูไม่เคร่งครัดกับเรื่องดังกล่าว งานศพส่วนมากนำวงปีพาทย์มอญไปบรรเลง

งานฉลองอัฐิ เมื่อเผาศพเสร็จแล้วบางครั้งทำการฉลองอัฐิต่อ หรืออาจนำไปเก็บไว้ก่อนต่อมาเมื่อลูกหลานหรือญาติ พี่น้องต้องการทำบุญจึงจัดงานฉลองอัฐิ งานฉลองอัฐิคล้ายๆ กับงานศพ มีการแห่อัฐิออกมาตั้งบำเพ็ญกุศล สวดพระอภิธรรม 1 คืน เข้ามีการถวายภัตตาหารเช้า มีเทศนา เสร็จแล้วนำอัฐิไปบรรจุเป็นอันเสร็จสิ้นพิธีการ ในงานหาปีพาทย์มาบรรเลง และก็เป็นงานอวมงคลอีกงานหนึ่ง

2.2 พิธีงานมงคล

โดยทั่วไป ชาวมอญนำวงปีพาทย์มอญไปบรรเลง เพลงที่บรรเลงต้องเลือกเพลงบรรเลงให้เข้ากับงานมงคล เพลงที่ไม่นำมาบรรเลง คือเพลงประจำกับเพลงยกศพ นอกนั้นบรรเลงได้ทุกเพลง เพลงที่นิยมบรรเลงคือเพลง 12 ภาษา เพราะงานมงคลชาวมอญนิยมออกมารำกัน งานที่นำวงปีพาทย์มอญไปบรรเลงได้แก่ งานบวชนาค งานโกนจุก งานกฐินหรืองานอื่นๆ ปัจจุบันไม่มีการนำวงปีพาทย์มอญไปบรรเลงในงานดังกล่าว อาจเป็นเพราะคนมอญปัจจุบันได้รับอิทธิพลสังคมสมัยใหม่ จึงไม่นิยมนำวงปีพาทย์มอญมาใช้ในงานมงคล

2.3 พิธีรำผี

มอญมักถือผีปู่ ย่า ตา ยาย และผีเรือน ผีนั้นอยู่กับบุตรชายคนโต ถ้าไม่มีบุตรชายคนโต ผีนั้นเป็นอันตรายจากสกุลวงศ์นั้น การนับถือผีนั้นต้องรับกันเป็นทอดๆ จากบรรพบุรุษผู้ที่มีหน้าที่ก็คือลูกชายคนโตของตระกูล บุตรหญิงรับไม่ได้ และเมื่อต้องการทำพิธีรำผี บุตรชายต้องเป็นผู้เข้าพิธี เรียกว่า "ตันผี" (ตอม-อะลก) บุตรหญิงถ้ายังอยู่ในบ้านและยังไม่มีสามี ก็มีสิทธิ์เข้าร่วมในพิธีรำผีของตระกูลนั้นได้เรียกว่า "ลุ่ม-ตา" ถ้าแต่งงานไปแล้วถือว่าเป็นผีใหม่ คือเป็นของสามีใหม่ และไม่มีสิทธิ์ที่มาร่วมในพิธีรำผีของตระกูลเดิมของตน นอกจากเป็นแซกรับเชิญของพิธีเท่านั้น ผู้ที่จัดรำผีมีความเชื่อกันไปต่างๆ นานา โดยพอสรุปเป็นหัวข้อดังนี้

2.3.1 เป็นการแก้บน เช่นถ้ามีลูกหลานของเจ้าบ้านหายสาบสูญไป คนในบ้านป่วยก็ดี เจ้าบ้านกับนบ้านศาลกล่าวต่อผีว่า ถ้าผีช่วยให้ได้คนหายคืนกลับมา หรือคนป่วยหายก็ดี จะรำผีถวาย

2.3.2 เป็นการขอขมาในกรณีที่เกิดการ "ผิดผี" เกิดขึ้น เช่นมีคนที่มีกรรม

มานอนในบ้านหรือสามีภรรยาที่เป็นผู้อื่นมานอนค้างคืนในบ้าน หรือเด็กที่ยังไม่ได้โกนจุกมานอนในบ้าน ถือเป็นการผิดผี จำเป็นต้องถวายรำผีเพื่อเป็นการขอขมา

2.3.3 เป็นการขอขมาในกรณีไม่แจ้งหรือบอกกล่าว หรือไม่ขออนุญาต เช่น มีเหตุภัยร้ายแรง โดยเจ้าของบ้านไปดูหมอดูและทายว่าผีเป็นคนทำ ต้องมาขอขมาโดยการรำผีถวายการรำผีนั้นจำเป็นต้องใช้ปีพาทย์มอญบรรเลงและถือว่ามีความสำคัญมากการทำปีพาทย์รำผีเหมือนกับการนำวงปีพาทย์บรรเลงเพลงหน้าพาทย์ประกอบพิธีไหว้ครู ในจังหวัดปทุมธานีผู้ที่มีความสามารถหรือถนัดในการบรรเลงประกอบ การรำผีได้คล่องแคล่วมากที่สุด คือนายช่อม ดนตรีเสนาะ และนายช่อม ดนตรีเสนาะ ไม่ได้ไปบรรเลงปี พาทย์มอญในงานอื่นนอกจากไปร่วมงานรำผีอย่างเดียว

จากการสัมภาษณ์ นางเมียน บุญมาก, นางไสว บานเย็น, นางระวีวัลย์ จันจิลา, นายมงคล พงษ์เจริญ นายช่อม ดนตรีเสนาะ ได้ทราบว่า นางเมียน บุญมาก อยู่บ้านเลขที่ 5 หมู่ 1 ตำบลบางกระดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ผู้เป็นโต้งในการรำผี อายุ 82 ปี (ภาษามอญ คำว่าโต้ง คือ หัวหน้าทำพิธี) เริ่มแรกนั้น น้องของ แม่เป็นโต้ง นางเมียน ก็ได้ไปเป็นผู้ช่วยโต้ง ต่อมาเมื่อน้ำถึงแก่กรรมก็เลยรับเป็นโต้งเรื่อยมา ทำมากกว่า 50 ปี แล้ว เคยไปเป็นโต้งรำผีให้กับตระกูลดนตรีเสนาะ นายช่อม ดนตรีเสนาะเป็นเจ้าภาพเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2541 มีผู้ช่วยโต้ง 2 คน คือ

- 1. นางไสว บานเย็น อยู่บ้านเลขที่ 40 หมู่ 1 ตำบลบางกระดี อำเภอเมืองจังหวัดปทุมธานี เป็นผู้ช่วยโต้งคนที่ 1
- 2. นางระวีวัลย์ จันจิลา อยู่บ้านเลขที่ 33 หมู่ที่ 1 ตำบลบางกระดี อำเภอเมืองปทุมธานี เป็นผู้ช่วยโต้งคนที่ 2

ปีพาทย์มอญที่บรรเลงประกอบพิธีรำผี คือปีพาทย์มอญเครื่องห้า

- 1. ระนาดเอก
- 2. ช้องมอญวงใหญ่
- 3. ปี่มอญ
- 4. ตะโพนมอญ
- 5. เปิงมาง 1 ใบ

รายชื่อผู้บรรเลงปีพาทย์มอญ ประกอบการรำผี มีดังนี้

1. นายวีระ ดนตรีเจริญ	ปี่มอญ
2. นายประสาน ดนตรีเจริญ	ระนาดเอก
3. นายช่อม ดนตรีเสนาะ	ช้องมอญ
4. นายถาวร ช้องเสนาะ	ตะโพนมอญและเปิงมางคอก
5. นายบุญเลิศ ดนตรีเสนาะ	ฉาบใหญ่

เครื่องสังเวทสำหรับรำผี มีดังนี้

- 1. ขนมห่เต่า
- 2. ขนมห่ไข่
- 3. ขนมห่ต้มแดง
- 4. ขนมห่ต้มขาว

5. ชันเงิน
6. ใบเงิน
7. ใบทอง
8. ใบลูกหว้า
9. ข้าวดอก
10. น้ำตาล
11. น้ำเชื่อม
12. ข้าวเหนียว
13. กล้วยหวิงาม
14. มะพร้าว
15. ปลาช่อนย่าง
16. ปลาตุ๋นย่าง
17. ไก่
18. ปลาต้ม

เครื่องประกอบพิธีรำผี มีดังนี้

1. มีดขนาด 1 ฟุต
2. ผ้าแดง
3. ผ้าขาวม้าลายแดง 2 ชุด
4. ต้นกล้วย
5. กระบอผี 7 อัน
6. ใบหว้า
7. มีดดาบ
8. ฐูป
9. เทียน

โรงพิธี ต้องทำเป็นซุ้มสำหรับผีเรือน และเอาเชือกมาถักนรอบบริเวณโรงพิธี ขั้นตอนในการรำผี เริ่มเวลา 09.00 น. มีดังนี้

1. เชิญผีเรือนจากบ้าน เจ้าภาพลงมาที่บริเวณพิธี เพื่อทำพิธี
 - 1.1 เจ้าภาพ หรือผู้แทนเจ้าภาพเชิญผาดผีเรือนที่จัดเตรียมไว้จากโรงพิธี ถือนาถขึ้นไปบนบ้าน เชิญผีเรือนเข้าโรงพิธีแล้วมอบให้กับโต้ง
 - 1.1.1. โต้งออกมารำ เจ้าภาพต้องรำตามโต้ง
ปีพาทย์บรรเลงเพลง ปะละใหญ่ ต่อด้วยเพลง 12 ภาษา
 - 1.1.2. โต้งเอาดาบ 1 คู่ มารำ เจ้าภาพเอาดาบ 1 คู่ รำตามโต้ง
ปีพาทย์บรรเลงเพลงเร็วปะละ (เพลงเร็วสุดท้าย)
 - 1.1.3. โต้งรำใบลูกหว้า มือถือใบลูกหว้า ข้างละ 1 กำ
เจ้าภาพก็ถือใบลูกหว้าข้างละ 1 กำแล้วรำตาม
ปีพาทย์บรรเลงเพลงเร็วปะละ (ก่อนเพลงเร็วสุดท้าย)

2. พิธีไหว้ครู (นอกโรงพิธี)

- 2.1 มีเถาผ้าขาวม้า , คนนั่ง โต้งรำเพลง 12 ภาษา
ปีพาทย์บรรเลงเพลง 12 ภาษา
- 2.2 โต้งรำใบลูกหว้าเหมือน ข้อ 1.1.3
ปีพาทย์บรรเลงเพลงเร็วปะละ (ก่อนเพลงเร็วสุดท้าย)

3. พิธีรวมญาติ (ผีเดียวกัน ทำนอกโรงพิธี)

- 3.1 โต้งจุดเทียนลงขันน้ำมัน และนำมาพรมญาติทุกคน, และพรมที่เครื่องสังเว
ปีพาทย์บรรเลงเพลงประจำบ้าน

4. เชิญเจ้า, เจ้าพ่อ (ทำหน้าที่ประจำพิธี)

- 4.1 หมายถึงเจ้าภาพนับถือเจ้าพ่อ, เจ้าแม่องค์ใดให้เชิญมาที่พิธี
เพื่อได้ถวายเครื่องสังเว (จุดธูปเทียน , บูชาเครื่องสังเว)
ปีพาทย์บรรเลงเพลงปะละใหญ่
- 4.2 โต้งเข้าประทับทรง, เจ้าออก, เทเหล้า
ปีพาทย์บรรเลงเพลงเช่นเหล้ามอญ

5. ทำพิธีข่มขู่ ญาติเจ้าภาพรำใบลูกหว้า

- 5.1 (ทำเหมือนกับข้อ 1.1.3) และต่อด้วยชุดเครื่องสังเว
ปีพาทย์บรรเลงเพลงเร็วปะละ (ก่อนเพลงเร็วสุดท้าย)
- 5.2 ตัดต้นกล้วย โห้สามลา ญาติแห่ต้นกล้วยเข้าโรงพิธี
ปีพาทย์บรรเลงเพลงเร็วปะละ (เพลงเร็วสุดท้าย)
โต้งรับต้นกล้วย , โรยขมิ้นโคนต้นกล้วย ญาติล้างต้นกล้วยหรือรดน้ำต้นกล้วย นำ
ปลาช่อนปักที่ต้นกล้วยวางขนมบนต้นกล้วยใช้มีดดาบลงไฟให้ร้อน เพื่อนำมีดดาบ
เสียบบนเทียนนำมีดไปฟันบนต้นกล้วยอย่าให้ขาด
โต้งไหว้ครู
ปีพาทย์บรรเลงเพลงประจำบ้าน
โต้งยกต้นกล้วย , มืออีกข้างหนึ่งถือดาบและรำดาบ
โต้งตัดต้นกล้วยให้ขาด (เปรียบเสมือนค่าคนตาย 1 คน)
ปีพาทย์บรรเลงเพลงเร็วท้ายย่ำค่า

6. พิธีบวช (บวชเพื่อล้างบาป)

- 6.1 ผู้แทนเจ้าภาพเป็นคนบวช
อาบนํ้านาค กระทำนอกโรงพิธี
ปีพาทย์บรรเลงเพลงฉิ่งใหญ่
โต้งว่าแห่ นาคเข้าโรงพิธี
ปีพาทย์บรรเลงเพลงมอญ 2 ชั้น
แต่งตัวให้กับนาค
โต้งนำเครื่องสังเวรำส่ายไปมา
ปีพาทย์บรรเลงเพลงปะละ

โต้จุดเทียน 5 แท่ง , บวชเสร็จแล้ว บิณฑบาต , พระฉันภัตตาหาร, แจวเรือ

7. ทำพิธีแก้บน

- 7.1 ญาติต้องรำแก้บน รำทีละ 2 คน หรือ 4 คน จนกว่าญาติรำหมด รำตามโต้
ปี่พาทย์บรรเลงเพลง 12 ภาษา
- 7.2 รำโบลูกหว่า (เช่นเดียวกับข้อ 1.1.3.) โต้รำกับเจ้าภาพ
ปี่พาทย์บรรเลงเพลงเร็วปะละ (เพลงเร็วสุดท้าย)

8. รวมผีทั้งหมดเพื่อส่งผี (ทำในโรงพิธี)

- 8.1 ถือเครื่องสังเวท ทั้งโต้ เจ้าภาพ และญาติๆ เสร็จแล้วเจ้าภาพนำ
เครื่องสังเวทกลับไปไว้ที่บ้าน
ปี่พาทย์บรรเลงเพลงย่ำเที่ยง เพลงที่ 11

พักกลางวัน 12.00-13.00 น. (ถือว่าทำพิธีมาถึงช่วงกลางพิธี)

9. ทอดผ้าป่า

- 9.1 โต้ผู้นำผู้แทนเจ้าภาพไปทอดผ้าป่านอกโรงพิธีเสร็จแล้วพากลับเข้าโรงพิธี
ปี่พาทย์บรรเลงเพลงปะละใหญ่
หัวหน้าคณะปี่พาทย์มอญเป็นคนชักผ้าป่า (พิจารณาผ้าบังสุกุล)

10. ฉลองผ้าป่า (ทำในโรงพิธี)

- 10.1 เสือกินปลาแบน (ปลาช่อนย่างและเรียกว่าปลาแบน) โต้ทำเป็นเสื่อ และผู้แทน
เจ้าภาพมากินปลาแบน
ปี่พาทย์บรรเลงเพลงไฟชุม
โต้ ควงมิด , ผ่ามะพร้าว เอาน้ำมันมะพร้าวรดผู้แทนเจ้าภาพ
- 10.2 เสือกินปลากลม (ปลาช่อนย่างทั้งตัวเรียกว่าปลากลม) ทำเหมือนข้อ 10.1
ปี่พาทย์บรรเลงเพลงเร็วปะละ (ก่อนเพลงเร็วสุดท้าย)
- 10.3 เสือกินปลาตุก (ปลาตุกย่าง)
ปี่พาทย์เพลงเพลงเร็วปะละ (ก่อนเพลงเร็วสุดท้าย)

11. กินเลี้ยง

- 11.1 กินปลาต้ม สมมุติคนจำนวน 200,000 คน (สองแสนคน)
ปี่พาทย์บรรเลงควงพม่า
- 11.2 กินไก่ สมมุติคนจำนวน 300,000 คน (สามแสนคน)
ปี่พาทย์บรรเลงเพลงก้อหุ่มเมื่อยะ

12. มีการละเล่น

- 12.1 การละเล่นชนไก่ (นอกโรงพิธี)
ญาติเจ้าภาพนำผ้าขาวม้ามาคลุม สมมุติเป็นไก่ชนกัน
ปี่พาทย์บรรเลงเพลงเร็วปะละ (ก่อนเพลงเร็วสุดท้าย)
- 12.2 คล้องช้าง (นอกโรงพิธี)
ญาตินำผ้าขาวม้าคลุมหัวทำเป็นช้าง

ปีพาทย์บรรเลงเพลงไฟชุมออกเพลงเร็ว

13. แห่ขันหมาก (เจ้าภาพเป็นคนรำ)

เมื่อมีสตรีในตระกูลดนตรีเสนาะไปใช้นามสกุลอื่น (แต่งงาน)
ต้องทำพิธีส่งผี (เปลี่ยนผี)
แห่ขันหมากมีการตั้งขบวน มีเครื่องสังเวย , มีปลาช่อนเป็นๆ
นำหน้า 2 ตัว (เอาเชือกผูกปลาช่อน) เสร็จแล้วนำมาให้โด้ง
ปีพาทย์บรรเลงเพลงมอญ 2 ชั้น

14. หาบขนมไปให้ทาน

ผู้ช่วยโด้งเป็นคนทำหาบขนม (เครื่องสังเวย) และกลับมาให้โด้ง
และมีการละเล่นกระบี่กระบอง
ปีพาทย์บรรเลงเพลงเร็วปะละ (ก่อนเพลงเร็วสุดท้าย)

15. ทูบมะพร้าว

ผู้ช่วยโด้งเป็นคนรำ เอามะพร้าว 2 ลูกไปทุบหรือทุ้มลูกมะพร้าวให้แตก แสดงถึง
ความเป็นสิริมงคล
ปีพาทย์มอญ เพลงเร็วปะละ (ก่อนเพลงเร็วสุดท้าย)

16. เล่นสรวบ

โด้งกับผู้แทน และเจ้าภาพเป็นคนทำ
ปีพาทย์บรรเลง เพลงปะละใหญ่ (ก่อนเพลงเร็วสุดท้ายแล้วหยุดกะทันหัน)

17. นำเครื่องสังเวยไปแห่

ญาติและโด้งนำเครื่องสังเวยไปแห่เพื่ออวดไปทั่ว (นอกโรงพิธี) เสร็จแล้วนำกลับ
เข้ามาให้วงปีพาทย์

18. นำสายสิญจน์จากข้อมือญาติทุกคน (ผูกข้อมือก่อนการทำพิธี)

ถอดสายสิญจน์ออกมารวมกันใส่ไว้ในถาด และนำไปลอยทะเล
(สมมุติทะเล) เชื่อว่าเอาความไม่ดีในตัวเราหรือญาติทุกคนหรือญาติที่ป่วยไม่
สบายให้หายจากโรคภัยต่างๆ ให้ทุกคนพบแต่ความเจริญ
ผู้ช่วยนำดาบ 1 คู่มารำ
ปีพาทย์บรรเลงเพลงย่ำเทียง เพลงที่ 4
ผู้ช่วยนำใบลูกหว้าพรมน้ำมนต์ให้กับญาติ
(ให้ญาติมานั่งรวมกันในโรงพิธี) ทุกคน
ปีพาทย์บรรเลงเพลงดาวกระจาย

19. นำเครื่องสังเวยไปนอกโรงพิธี (โด้งเป็นผู้นำ) และพูดเป็นภาษามอญ

ปีพาทย์แสดงการ กวาดข้องมอญขึ้น ด้วยมือขวา 1 เทียว ลง 1 เทียว
กวาดขึ้น 2 มือ และกวาดลง 2 มือ

20. ห้วนน้ำวงปีพาทย์ออกไปให้ศีลให้พร เป็นภาษามอญ

ปีพาทย์บรรเลงเพลงมอญบางใส่ไก่ขันเดียว
ลงด้วยเพลงเร็วไฟชุม (ท้ายย่ำคำ)

21. ย่าผีบอก 5 ขนาน

สมมุติใบลูกหว่านเป็นยาแจกให้เจ้าภาพไปเก็บรักษา เพื่อให้เป็นสิริมงคล ไม่ให้มีโรคภัยไข้เจ็บเกิดขึ้น มีความเจริญรุ่งเรืองของตัวเองและครอบครัว ให้มีความสุขตลอดไป

เสร็จพิธี เวลา 16.00 น

การรำผีของจังหวัดปทุมธานี เมื่อเสร็จกิจกรรมต่างๆ แล้ว เครื่องสังเวยทุกอย่างต้องแบ่งให้วงปีพาทย์ครึ่งหนึ่ง เจ้าภาพหรือผู้ที่รับผิดชอบต่อไปต้องเป็นผู้ชายคนเล็ก เห็นได้ว่าปีพาทย์มอญเข้าไปมีบทบาทในการทำพิธีรำผีอย่างมาก คล้ายกับพิธีไหว้ครูดนตรีไทย ที่นักดนตรีต้องบรรเลงเพลงตามคนอ่านโองการบอกชื่อเพลง สำหรับการรำผีนั่นคนเป็นโต้งจำทำกิจกรรมตามในพิธี และเป็นหน้าที่ของปีพาทย์ต้องทราบและเข้าใจ และต้องบรรเลงเพลงตามกิจกรรมที่โต้งทำ การรำผีใช้เวลาในการประกอบพิธีตลอดทั้งวัน จังหวัดปทุมธานี ผู้ที่ถนัดเพลงรำผีในจังหวัดปทุมธานี คือ นายช่อม ดนตรีเสนาะ

2.4 รำมอญ

รำมอญบางครั้งก็มีคนเรียกว่า “มอญรำ” ต่างก็มีเหตุผลไปคนละอย่าง กลุ่มที่เรียก “รำมอญ” ความหมายก็คือว่ารำแบบคนมอญ กลุ่มที่เรียกว่า “มอญรำ” ความหมายก็คือ คนมอญมารำมีความหมายอย่างไรก็แล้วแต่ จากการสัมภาษณ์นายมงคล พงษ์เจริญ

รำมอญรำทั้งงานศพและงานมงคล ถ้างานศพเรียกว่า “รำหน้าศพ” การแต่งตัวก็จะแต่งแบบชาวมอญ มีผ้าสไบเฉียง นุ่งผ้าซิ่น เสื้อสีขาวแขนยาวเอวรัด ถ้าเป็นงานมงคลจะใส่เสื้อสีอะไรก็ได้อาจมีดอกไม้ติดที่ผมสมัยโบราณใช้ดอกไม้สีขาว มอญรำในปัจจุบันนี้ เปลี่ยนแปลงจากเดิม เดิมมีความเชื่อว่ามีมารำเพราะถือว่าได้บุญ ทั้งที่เจ้าภาพไม่ได้ขอหรือหามารำ และผู้รำเป็นผู้สูงอายุเสียส่วนใหญ่ ยิ่งเป็นงานศพพระภิกษุสงฆ์ยิ่งมาช่วยรำกันมาก เมื่อผู้รำมาถึงงานถ้าต้องการรำก็มาบอกที่วงปีพาทย์ว่าต้องการรำมอญ พวกปีพาทย์ก็ถามว่ารำทางไหน เพราะว่าการรำมอญมีอยู่ด้วยกัน 3 ทาง ได้แก่ ทางปากเกร็ด ทางปากลัด และทางปทุมธานี

ทางปากเกร็ด หมายถึง อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ทางปากลัด หมายถึง จังหวัดสมุทรปราการ

ทางปทุมธานี หมายถึง จังหวัดปทุมธานี

ทางปากเกร็ด ทางนี้จะมีเพลงทั้งหมด 12 เพลง ทำรำก็มี 12 ทำรำ ทำละ 1 เพลง หรืออาจมีรำต่อไปอีกก็ได้ ถึง 15-16 เพลง

ทางปากลัด ทางนี้มี 12 เพลง 12ทำรำ และทางสุดท้ายคือทางปทุมธานี มี 13 เพลง 13 ทำรำ เพลงรำมอญเดิมนั้นมีเพียง 7 เพลงเท่านั้น ส่วนเพลงที่ 8 เป็นต้นไปเป็นเพลงที่เกิดขึ้นใหม่ ในประเทศไทยเป็นการรำเพลงภาษา เพลงรำมอญของปทุมธานีนั้น เป็นเพลงเดียวกันกับเพลงชุด “ย่าเที่ยง”

ก่อนการรำผู้บรรเลง ปีพาทย์ต้องถามก่อน ว่าคนรำรำทางไหน ไม่ฉะนั้นการบรรเลงไม่ลงกับทำรำ เพราะการรำมอญนั้นเวลารำแต่ละท่าต้องพอดีกับหน้าทับตะโพนมอญ โดยเฉพาะ 4 เพลงแรกซึ่งถือว่าเป็นเพลงที่ยาก เพราะมีหน้าทับยาวมาก ถ้าตะโพนมอญกับเปิงมางคอกติไม่ถูกก็ไม่ลงกับทำรำ เช่นเดียวกัน ถ้ารำมอญรำแบบปากเกร็ด แต่ปีพาทย์บรรเลงแบบปทุมธานี ทำรำไม่เข้ากันกับหน้าทับคนรำในสมัยก่อนนั้นฟัง

หน้าทับออก ถ้าปีพาทย์บรรเลงหรือว่าหน้าทับไม่ลงกับเพลง คือทำรำจบแล้วแต่หน้าทับยังไม่จบ คนรำก็รู้ว่าปีพาทย์ดีเพลงไม่ถูก

ในอำเภอเมืองปทุมธานีมีผู้รำมอญดั้งเดิมคือ นางสาว เป็นบุตรของนางฟู ภรรยาคนที่ 2 ของนายเงิน ดนตรีเสนาะ เป็นนักรำมอญและได้สอนให้กับบุคคลในอำเภอจังหวัดปทุมธานีหลายคน เช่น

1. นางกุหลาบ ไม่ทราบนามสกุล
2. นางมะยม ไม่ทราบนามสกุล
3. กิมเอ็ง ไม่ทราบนามสกุล
4. นางสาววย ไม่ทราบนามสกุล

ได้เคยมีการรวบรวมคนมอญแท้ๆ มารำมอญทางปทุมธานี ที่ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ สาขาผ่านฟ้าลีลาศ กรุงเทพมหานคร มอญรำในปัจจุบันนี้ต้องหารำ มอญรำคณะแรกของจังหวัดปทุมธานีคือ มอญรำคณะนายเชาว์ พิณพาทย์ หรือเรียกได้ว่ามอญรำที่มีการปรับปรุงขึ้นเป็นคณะแรกและเป็นแบบอย่างที่รำกันในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานีในปัจจุบัน นอกจากหารำมอญมารำแล้ว คณะมอญรำต้องรำชุดอื่นๆ ด้วย เป็นการรำชุดทั่วไปตามแบบนาฏศิลป์ จากการสัมภาษณ์นางสมนึก พิณพาทย์ ภรรยา นายเชาว์ พิณพาทย์เป็นผู้สืบทอดเป็นหัวหน้าวงแทน เนื่องจากนายเชาว์ พิณพาทย์ได้ถึงแก่กรรมไป ด้วยบุตรสาวชื่อ นางธิดยา นุชบุษบา เป็นคนชอบรำมาก ในสมัยก่อนวงปีพาทย์มีการแข่งขันกันมากและเป็นที่ต้องการของเจ้าภาพในงานศพ เช่น ถ้ามีงานศพมีการบำเพ็ญกุศล 10 คืนก็จะหาปีพาทย์มอญทั้ง 10 คืน และมีรำมอญด้วยเมื่อสวดอภิธรรม 10 คืน ยังเก็บศพไว้ 100 วันถึงจะเผา เวลาเผาก็หาปีพาทย์มอญไปบรรเลง เจ้าภาพแต่ละงานแข่งขันกันว่างานใดยิ่งใหญ่กว่าใคร นอกจากงานศพแล้วยังมีงานบุญฉลองอัฐิ งานเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ต้องการหาวงปีพาทย์ไปบรรเลงในงาน บางเจ้าภาพต้องการหาปีพาทย์คณะนายเชาว์ พิณพาทย์ต้องจองล่วงหน้าก่อนถึงจะได้ไปกำหนดงาน บางครั้งถ้ากำหนดงานไว้แล้ว ถ้ามาหาปีพาทย์แล้วปีพาทย์เกิดไม่ว่าง เจ้าภาพยอมเลื่อนงานเพื่อให้ได้วงปีพาทย์คณะที่ตัวเองต้องการ เพราะฉะนั้น ถ้าหน้างานคือเดือน 3-5 หรือเดือนมีนาคม – เมษายน และพฤษภาคม เป็นช่วงที่มีงานมากที่สุด บางครั้งปีพาทย์เมื่อเลิกงานก็ไปเข้าบรรเลงในงานใหม่ ทำแบบนี้ติดต่อกันหลายๆ งาน บางครั้งต้องไปงานที่ติดต่อกันถึง 12 วัน 12 คืนโดยไม่ต้องกลับบ้าน ทำให้มีรายได้ดีมาก วงปีพาทย์ของนายเชาว์ พิณพาทย์ เวลาไปทำการบรรเลง มีรำไปด้วย เพลงที่รำส่วนมาก รำเดี่ยว เช่น รำปลายชุมพล รำมโนราห์บุษายัญ มีการรำลักษณะชุดดังกล่าวทำแบบนี้มาโดยตลอด ทำให้เจ้าภาพชอบและมักหาวงปีพาทย์มอญของนายเชาว์ พิณพาทย์ไปบรรเลง เพราะว่าได้ทั้งปีพาทย์และรำด้วย ต่อมา นายเชาว์เกิดคิดตั้งคณะรำมอญ โดยมีบุตรสาวซึ่งรำอยู่แล้ว จากนั้นก็ไปเชิญคุณป้าทองก้อน บ้านอยู่ข้างวัดโสภาราม ในตัวเมืองจังหวัดปทุมธานีมาเป็นผู้สอนรำให้ลูกสาว และรับสมัครลูกสาวชาวบ้าน ตำบลบ้านกลาง มาฝึกหัดรำมอญ ในตอนนั้นมีผู้มาฝึกและถือว่าเป็นชุดมอญรำคณะแรกที่รับจ้างรำมอญ และมีการเปลี่ยนแปลงคือ เจ้าภาพจะต้องหา มีทั้งหมด 9 คน ดังนี้

1. นางธิดยา นุชบุษบา
2. นางพิศมัย พาณิชการ
3. นางสาวเนา เรือนทอง
4. นางละเอียด พุดทรา
5. นางสาวนวย พุ่มคำ
6. นางแป้ว ยิ้มอนันต์
7. นางสาวสมนึก พุ่มคำ

8. นางวัฒนา ชำรงพล

9. นางสาวชลีภรณ์ พิณพาทย์

เมื่อรวบรวมผู้สมัครได้แล้วจึงเริ่มฝึกเพลงรำมอญ ฝึกอยู่ที่บ้านเลขที่ 22 หมู่ 4 ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ฝึกกับดนตรีจริงโดยให้ลูกๆ บรรเลงเพลงรำมอญ และป้าทองก้อนเป็นผู้ฝึกหัด พอป้าทองก้อนฝึกจบ 13 เพลง 13 ท่ารำ ป้าทองก้อนไม่เป็นดนตรี นายเชาว์ ได้ช่วยป้าทองก้อนอธิบายท่ารำกับเด็กที่ฝึกถึงหน้าทับตะโพน คือ เมื่อท่าเพลงจบ หน้าทับก็จบลงพอดี เมื่อป้าทองก้อนฝึกจนแม่น จึงให้ผู้ฝึกได้รำเองกับเพลง เมื่อให้ผู้ฝึกรำเอง 13 เพลง เกิดความไม่เรียบร้อยเกิดขึ้น คือแต่ละเพลงดนตรีไม่รู้ว่ใครจะจบตรงไหน นายเชาว์จึงบอกต้องหาท่าจบที่เป็นที่รู้จักกันระหว่างนักดนตรีกับคนรำ ได้เกิดความพอดีกัน และบุตรสาวนายเชาว์ เป็นคนคิดท่ารำตอนจบของเพลง โดยเป็นท่าจับคว้าทั้งสองมือแล้วหงายจับทั้งสองมือแล้วมาคว่ำอีกครั้งหนึ่ง ฉะนั้นท่าจบรำมอญเดิมไม่มี ท่าจบท่ารำตั้งแต่ท่าที่ 1-13 รำแบบใดก็จบแบบนั้น แต่ปัจจุบันนี้ท่าจบทั้ง 13 เพลงนั้นเหมือนกันทั้งหมด สมัยแรกที่คิดท่าจบไปรำมอญที่งานใดเป็นอันต้องได้รับการปรบมือหรือคำชมเชย ว่ารำได้สวยงามและพร้อมเพรียงมากที่สุด จนปัจจุบันนี้รำมอญทุกคณะจบท่ารำแบบดังกล่าว แทบทุกคณะ ซึ่งมอญรำคณะนายเชาว์ เป็นคณะแรกของจังหวัดปทุมธานี เป็นคณะแรกที่เจ้าภาพต้องหาและเป็นผู้คิดท่าจบของการรำทั้ง 13 ท่า มอญรำชุดดังกล่าวทำให้เป็นที่รู้จัก มีชื่อเสียงในจังหวัดปทุมธานีมากขึ้น ทำให้คนรู้จักรำมอญมากขึ้น เป็นที่นิยมถูกออกถูกใจแก่บรรดาเจ้าภาพที่หาไปทำการแสดง ในระยะนั้นมีงานรำเข้ามามาก ทำให้มีผู้สมัครมาฝึกรำมอญตามมามาก ทุกคนล้วนเป็นลูกชาวบ้านของตำบลบ้านม่วง และตำบลใกล้เคียง ผู้ที่ฝึกรำมอญในระยะหลังคือ นางธิดิยา นุชบุษบา ผู้ที่มาสมัครฝึกรำมอญต่อมา คือ

1. นางดารณี พุทธรักษา
2. นางพรรณี มงคลปทุมรัตน์
3. นางสุภาวดี มงคลปทุมรัตน์
4. นางพรพรรณ บัวปั้น
5. นางวรรณทนา ผลเหม
6. นางสุภา ไกรเรียน
7. นางซัลลีย์ เพชรสุทธิ
8. นางพรนภา มงคลปทุมรัตน์
9. นางอุษา หม่อมงาม
10. นางปทุม ช่างเกตุ
11. นางระย้า เต้าปั้น
12. นางสุนันทา ปิงผลพูน
13. นางอัมรา ลอยนภา
14. นางวัลย์ลิกา เรืองสุวรรณ
15. นางวิจิตรา สุวรรณเครือ
16. นางณัฐรี (พิณพาทย์) เพชรคล้าย
17. นางมยุรี พิณพาทย์
18. นางสาววาสนา ขาวขำ
19. นางปทุม ยิ้มอนันต์
20. นางสาววิไล หิรัญพฤกษ์

21. นางเพ็ญศรี คุ่มสังข์
22. นางนุกูล ฟุ้งเฟื่อง
23. นางสาววรรณวิไล ขาวขำ
24. นางสุมามาลย์ เข้มทอง
25. นางสุมาลี เหมาะใจ
26. นางวรรณวิไล หิรัญพฤษ
27. นางมารีษา คุ่มสังข์
28. นางอุษา หม่อมงาม
29. นางวันเพ็ญ หม่อมงาม
30. นางสุภี มะปรางทอง
31. นางนิภา มะปรางทอง
32. นางตันยงค์ พันธุ์พร้อม

ต่อมานางชัชลิย เพชรสุทธิ ได้ก่อตั้งคณะมอญรำขึ้นใหม่ โดยผู้ที่มาฝึกรำคือเด็กสาวชาวบ้านใน
ระแวกตำบลบางกลาง และเป็นคณะรำมอญที่ ได้คุณภาพดีมากและปัจจุบันรับงานทั่วไปรำมอญในอำเภอ
เมือง จังหวัดปทุมธานีมีคณะรำทั้งหมด 6 คณะ ดังนี้

1. มอญรำคณะนายเชาว์ พิณพาทย์
2. มอญรำคณะนายมงคล พงษ์เจริญ
3. มอญรำคณะนายสุชาติ สุขประเสริฐชัย
4. มอญรำคณะนายวิเชียร หะหวัง
5. มอญรำคณะนางชัชลิย เพชรสุทธิ
6. มอญรำคณะนายวีระ ดนตรีเจริญ

ตาราง 1 เปรียบเทียบชื่อเพลงรำมอญทางปทุมธานี ทางปากเกร็ด และทางปากลัด

ลำดับเพลง	ชื่อเพลงรำมอญ ข้อมูลจากการ สัมภาษณ์นายมงคล พงษ์เจริญ	รำมอญทางปทุมธานี ข้อมูลจากครูประณ แห่งอำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี	รำมอญ ข้อมูลจากปริญญา นิพนธ์ของ พงษ์สิริ ศิลปบรรเลง	รำมอญทางปากลัด ข้อมูลจาก ครูเอี่ยม ศิริพาทย
	เพลงเร็ว	ขอป่าด	ขอป่าด	-
1	แซ่ - วับ (ภาษาท่าแร่)	ยากจ่างหะเป็น	ปล๊ะหัตว์	ปล๊ะหัตว์
2	ซับ - แว่ (ภาษาท่าแร่)	กะบ๊ะชาน	กะบ๊ะชาน	ไม่ทราบชื่อเพลง
3	เคยจับ (ภาษาท่าแร่)	คอมทอ	คอมทอ	-
4	ไม่ทราบชื่อเพลง	ชะวักตัว	ชะวักตัว	-
5	-	ชะวักชะนอม	ชะวักชนอน	-
6	-	ไม่ทราบชื่อเพลง	ไม่ทราบชื่อ	-
7	-	ซัดยาดหรือ กะวะกลี	-	อะยาน
8	เพลงนกขมิ้น	-	มอญกละ	หะว่าย
9	เพลงหะว่าย	-	หะว่าย	ปากเมื่อยะ
10	ภาษาญวน	-	เมี่ยงปล่ายหะเลียบ	-
11	ภาษาพม่า	ไม่ทราบชื่อเพลง	ปากเมื่อยะ	-
12	ภาษาเขมร เพลงดำนานา	-	นกขมิ้น	-
13	ภาษาแขก	-	-	-
เพลงจบ	เพลงจบ	เพลงจบ	เพลงจบ	เพลงจบ

- 1.2.5 ประเพณีของนักดนตรีที่ปฏิบัติต่อเครื่องดนตรี จากที่ได้กล่าวมาแล้ว ล้วนเป็นประเพณีที่ชาวมอญได้ปฏิบัติกัน ได้พบเห็นกันอยู่ในปัจจุบันนี้ นอกจากประเพณีดังกล่าวแล้ว มีประเพณีของนักดนตรีที่ได้ปฏิบัติกันอยู่เฉพาะในกลุ่มนักดนตรี กิจกรรมที่ปฏิบัติคือ
1. ทำก่านหรือการไหว้ครูก่อนการเล่นดนตรี
 2. ก่อนบรรเลงเพลงแรกต้องยกไม้ตีมาไหว้ก่อน
 3. เมื่อหยุดบรรเลงไม่เคาะหรือตีเล่น
 4. บุคคลอื่นมาเล่นเครื่องดนตรีไม่ได้
 5. ห้ามข้ามเครื่องดนตรีโดยเด็ดขาด
 6. เวลานอนหรือนั่งห้ามเหยียดเท้าไปที่เครื่องดนตรี
 7. ห้ามนอนสูงกว่าเครื่องดนตรี
 8. เมื่อบรรเลงเพลงสุดท้ายจบต้องยกมือไหว้
 9. ไม่ส่งสิ่งของข้ามเครื่องดนตรี

10. เวลาเคลื่อนย้ายเครื่องดนตรี ต้องยกเครื่องดนตรีห้ามลากเครื่องดนตรี ต้องยกเท่านั้น

1.2.6 การใช้ปี่มอญตะโพน ฉาบใหญ่ ประกอบการแห่ศพการทำพิธีศพที่บ้าน เมื่อต้องการนำศพมาวัด ใช้เครื่องดนตรีแห่ศพ และเมื่อก่อนทำพิธีฌาปนกิจ เมื่อมีการเวียนศพรอบเมรุก็นำเครื่องดนตรีดังกล่าวแห่ศพเหมือนกัน

การบริหารและการจัดของวงดนตรี

การบริหารและการจัดการบริการวงดนตรี ของอำเภอเมืองปทุมธานี ผู้ที่เป็นหัวหน้าวงดนตรีส่วนมาก ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา การเดินทางของกลุ่มนักดนตรี เดินทางโดยใช้เรือ สมัยก่อนใช้เรือแจว ถ้ามีงานระยะไกลมาก บางครั้งเกาะเรือพ่วงไป นักดนตรี พร้อมทั้งเครื่องเป่าพาทย์ใช้เรือ 1 ลำ ผู้ที่เป็นหัวหน้าวงต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การบริหารและการจัดการบริการวงดนตรีให้เจ้าภาพชอบหรือไม่ชอบ ส่วนมากอยู่ที่คนตีระนาดเอก เพราะฉะนั้นถ้าหัวหน้าวงดนตรีวงใดตีระนาดเอกไม่ได้จะให้เจ้าภาพติดใจคงลำบาก เพราะต้องใช้คนตีระนาดเอกเป็นคนนำ วงเป่าพาทย์ทุกวงมีคนระนาดเอกที่เป็นหัวหน้าวง หรือบุตรเพื่อได้เป็นผู้นำได้เป็นอย่างดี นอกจากหัวหน้าวงต้องเป็นคนตีระนาดเอกแล้ว การขยันก็มีส่วนที่ทำให้เจ้าภาพติดใจ การบริหารงานและการจัดการบริการวงดนตรีอีกอย่างหนึ่ง ถ้ามีบุตรหลานที่เป็นดนตรีมาก ๆ ก็ได้เปรียบคนอื่น เพราะได้เป็นทีมเดียวกันประหยัดค่าใช้จ่าย สามารถเรียกค่าจ้างมากหรือน้อยก็ได้ นักดนตรีที่เล่นดนตรีในวงนั้นมีอยู่ 3 กลุ่มด้วยกัน

กลุ่มที่ 1 เป็นบุตรหลานที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ

กลุ่มที่ 2 เป็นลูกศิษย์ที่มาเรียนดนตรี

กลุ่มที่ 3 เป็นนักดนตรีที่ไม่สังกัดกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ไปบรรเลงคณะใดก็ได้

กลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 2 ส่วนมากแล้วนอกจากวงที่ประจำด้วยแล้วไม่ไปกับวงอื่น กลุ่มนี้รักพวกพ้องและมีการฝึกปรือฝีมืออยู่ตลอดเวลา เพราะว่าบางครั้งมีเจ้าภาพต้องการหาวงเป่าพาทย์ประชันวง จำเป็นต้องซ้อมอยู่ตลอดเวลาจากการบริหารวง และผู้บรรเลงแล้วจำเป็นต้องการบริหารด้านอื่นอีก

1. วิธีการรับงาน

การรับงานของนักดนตรี เนื่องจากนักดนตรีไม่มีการประชาสัมพันธ์วิธีการรับงาน รับเป็นงานๆ ไปไม่รับเหมือนปัจจุบันนี้ที่มีการรับเป็นเวลา 1 เวลา หมายถึงถ้างานเข้าเข้าถึงเย็นนั้นเรียกว่า 1 เวลา ถ้าเข้างานเย็นถึงกลางคืนนับ 1 เวลา เมื่ออดีตจังหวัดปทุมธานีรับเป็นงาน ถ้างานเข้า 9 โมงเช้าถึงกลางคืนและเช้าอีก 1 วัน เรียกว่า 1 งาน เวลาทำงานก็รับ 1 งาน ให้เจ้าภาพไปหาที่บ้านและตกลงราคา ไม่มีการวางมัดจำงาน 1 คืนแพง ถ้างาน 2 หรือ 3 คืนหรือมากกว่า ก็คิดในราคาถูกกว่า 1 คืน และเกิดเจ้าภาพไปหาคณะเป่าพาทย์คณะอื่นมาก่อนแล้ว หรือเจ้าภาพที่มาหาเป็นผู้ชอบคณะอื่นมาก่อน เช่น มีงานครั้งใด ไม่เคยมาหา แบบนี้ หัวหน้าวงเรียกแพงกว่าปกติ เพราะถือว่าไม่ใช่ลูกค้าประจำ ระยะทางใกล้หรือไกลก็มีส่วนที่ทำให้แพงมากขึ้น เพราะว่าไม่ว่าเป็นค่าพาหนะ ค่าจ้างต้องเพิ่มขึ้น

2. วิธีการคิดค่าจ้างและค่าตอบแทน

การคิดค่าจ้างของวงนั้น แต่ละวงมีอิสระในการรับงานรับเท่าไรก็ได้ ผู้ที่มีบุตรหลานเป็นนักดนตรีก็ได้เปรียบสามารถรับถูกหรือแพงก็ได้ การคิดค่าจ้าง บางวงคิดค่าจ้างให้เท่ากันหมดยกเว้นคนตีจังหวะ บางวงให้ค่าจ้างไม่เท่ากัน เช่น คนระนาดเอกคนปี คิดให้ค่าจ้างมากกว่าปกติ การคิดค่าจ้างค่าตอบแทน มีปัจจัยในการคิดดังนี้

- 2.1 ผู้ที่มีความสามารถสูงในการปฏิบัติเครื่องดนตรีหรือมีชื่อเสียงในวงการดนตรี
- 2.2 ผู้ที่ปฏิบัติเครื่องดนตรี นำหรือสำคัญ เช่นระนาดเอก
- 2.3 ระยะใกล้ไกลที่ไปปฏิบัติงาน
- 2.4 งานศพสด งานศพแห้ง
- 2.5 เป็นบุคคลที่เจ้าภาพต้องการ

การคิดค่าจ้างวงปี่พาทย์ ในอดีตและปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงแล้วแต่ค่าของเงินในช่วงนั้น ซึ่งไม่อาจนำมาเปรียบเทียบกันได้ แต่ถึงอย่างไรก็แล้วแต่ในอดีตวงปี่พาทย์มอญนั้นนิยมนำไปบรรเลงกันมากทำให้หัวหน้าวง มีรายได้เป็นกอบเป็นกำ ปัจจุบันลูกวงสามารถเป็นหัวหน้าวงได้ทุกคนเพราะต้องการมีรายได้เหมือนกับหัวหน้าวง จากการสัมภาษณ์กำนันประทวน พิณพาทย์ เมื่ออายุ 12 ปี ราคาปี่พาทย์ต้องงาน มีดังนี้

ปี่พาทย์เครื่องคู่ ราคาค่าจ้างวงละ 26 บาท

จ่ายค่าตัวคนละ 1 บาท

เด็กตีจังหวะคนละ 50 สตางค์

มีค่าใช้จ่ายดังนี้

1. คนเล่นดนตรีจำนวน 7 คนๆละ 1 บาท	=	7.00	บาท
2. เด็กตีจังหวะ 3 คนๆ ละ 50 สตางค์	=	1.50	บาท
รวมรายจ่าย		8.50	บาท

ค่าวงปี่พาทย์	26.00	บาท
ค่าใช้จ่าย	8.50	บาท
คงเหลือ	17.50	บาท

ค่าพาหนะไม่มีเพราะใช้การแจวเรือ ปัจจุบันการรับงานยังคงเหมือนเดิมคือรอเจ้าภาพมาหาหรือโทรศัพท์มา และมีส่วนที่เพิ่มเติม บางครั้งมีการให้ค่านายหน้ากับผู้หาหรือผู้แนะนำสุดแล้วแต่ให้

ค่าใช้จ่ายวงปี่พาทย์เครื่องคู่ ราคาคืนละ	5,000 - 6,000	บาท
ค่าตัวคนละ	500 - 600	/ คน

ค่าใช้จ่ายดังนี้

1. คนละ 500-600 บาท จำนวน 7 คน	3,500 - 4,200	บาท
2. คนตีจังหวะ 300 บาท/คน จำนวน 2 คน	600 - 600	บาท
3. ค่าพาหนะ	200 - 300	บาท
รวมค่าใช้จ่าย	4,300 - 5,100	บาท
คงเหลือ	700 - 900	บาท

จากข้อมูลดังกล่าว เมื่อนำมาเปรียบเทียบเห็นได้ว่า ค่าใช้จ่ายในปัจจุบันนั้นมากกว่าในอดีต ตารางเปรียบเทียบ ดังนี้

ตาราง 2 เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายวงปีพาทย์ในอดีตกับปัจจุบัน

ค่าใช้จ่าย	จำนวน	ราคาในอดีต พ.ศ. 2476	ราคาปัจจุบัน พ.ศ. 2546
รายรับ			
1. ค่าวงปีพาทย์	1 วง	26 บาท	5,000 บาท
รายจ่าย			
2. ค่าตัวผู้บรรเลง	7 คน	7 บาท (1 บาท/คน)	3,500 บาท (500 บาท/ คน)
3. ค่าคนตีจังหวะ	2 คน	1 บาท (50 สต./ คน)	600 บาท (300 บาท/ คน)
4. ค่าพาหนะ	1 คัน	-	200 บาท
รวมค่าใช้จ่าย / วง		8 บาท	4,300 บาท
รวมรายรับ		26 บาท	5,000 บาท
คงเหลือ		18 บาท	700 บาท

3. ระบบการบริหารและการจัดการ

ระบบการบริหารและการจัดการของวงปีพาทย์มอญ จะเป็นลักษณะเครือญาติหรือกับลูกศิษย์ ผู้ที่เป็นหัวหน้าวงเรียกว่า โต๊ะโผ ลูกและลูกศิษย์เป็นผู้ได้รับผิดชอบในด้านต่างๆ เช่น การจัดเตรียมเครื่องดนตรี การจัดเตรียมซีกลอง การจัดหาพาหนะ และการจัดหาคน เมื่อไปงาน ผู้ที่ร่วมวงต้องมาก่อนเวลาที่นัดพาหนะ ทุกคนต้องช่วยกันยกเครื่อง ผู้ที่จัดเครื่องบนพาหนะเป็นหัวหน้าหรือลูกหรือลูกศิษย์ เมื่อเสร็จหรือเลิกจากงานแล้ว ทุกคนต้องมีหน้าที่นำเครื่องดนตรีกลับมาส่งและเก็บเข้าที่เข้าทางยังบ้านโต๊ะโผให้เรียบร้อย เมื่อเก็บเครื่องดนตรีเสร็จแล้ว หัวหน้าวงจึงแจกเงินค่าตอบแทน จากนั้นก็แยกย้ายกันกลับบ้าน ระบบการจัดการและการบริหารวงปีพาทย์ทุกวงมีลักษณะเหมือนกัน ซึ่งเป็นหน้าที่ของนักดนตรีอาชีพที่ปฏิบัติกันทุกครั้งที่มีงาน

ค่านิยมของนักดนตรี

นักดนตรีมีความเคร่งครัดในเรื่องแบบแผนเกี่ยวกับดนตรีอย่างมาก มีความยึดถือปฏิบัติกันอยู่ในกลุ่มนักดนตรีเป็นแบบอย่างที่ดี เหตุที่นักดนตรียึดถือปฏิบัติจนเป็นค่านิยม เพราะคิดว่าได้รับสิ่งตอบแทนจากการปฏิบัติดี ส่งผลในด้านจิตใจได้เป็นอย่างดี สิ่งที่เป็นค่านิยมของนักดนตรีปีพาทย์มอญในอำเภอเมืองปทุมธานี ได้แก่

1. การบรรเลงเพลงมอญและมือฆ้องมอญ

การบรรเลงเพลงมอญและมือฆ้องมอญ เป็นค่านิยมหนึ่งที่นักดนตรีนิยมบรรเลงเพลงมอญเมืองปทุมธานีเป็นหลัก เช่นเพลงปะละใหญ่ หรือที่ทั่วไปเข้าใจชื่อเพลงว่า “เพลงเชญผี” ถ้าเป็นนักดนตรีหรือวงปี่พาทย์จังหวัดปทุมธานี บรรเลงเพลงปะละใหญ่หรือเพลงเชญผีทางปทุมธานี เป็นที่รู้จักในกลุ่มนักดนตรีมือฆ้องมอญเพลงประจำบ้าน เป็นเอกลักษณ์ที่สามารถบ่งบอกถึงนักดนตรีจังหวัดปทุมธานี หรือได้รับการถ่ายทอดจากทางปทุมธานี

2. การรำมอญ

การรำมอญ เป็นค่านิยมอย่างหนึ่งของชาวจังหวัดปทุมธานี ถ้ามีงานศพ แทบทุกงานที่มีวงปี่พาทย์ไปบรรเลง นิยมนำรำมอญมารำในงานนั้น

3. การปฏิบัติของนักดนตรีในขณะที่ปฏิบัติงาน

การปฏิบัติของนักดนตรีในขณะที่ปฏิบัติงาน เริ่มตั้งแต่การแต่งตัวนักดนตรี ใส่เสื้อเชิ้ตสีขาวไปปฏิบัติงานทุกครั้ง เป็นที่ทราบกันดีของกลุ่มนักดนตรี การบรรเลงในเพลงมอญ นักดนตรีทุกคนได้รับการถ่ายทอดและเป็นมารยาทในการบรรเลงที่เมื่อหยุดเล่นเพลงแล้วลุกเดินหรือไปไหนไม่ได้ นอกจากทานอาหาร เข้าห้องน้ำ จากนั้นต้องนั่งอยู่ที่วงปี่พาทย์ตลอดเวลา เป็นที่รู้และปฏิบัติกันในหมู่นักดนตรีมาโดยตลอด สมัยดั้งเดิมการนำวงปี่พาทย์มอญไปบรรเลงตามงานวัดหรือบ้านหลังจากเลิกการบรรเลงดนตรีแล้ว นักดนตรีนอนค้างคืนไม่กลับมาอนบ้าน เหมือนปัจจุบัน การนอนนักดนตรีนอนในบริเวณเครื่องดนตรีไม่ไปนอนนอกวงปี่พาทย์ ปัจจุบันนอนที่ใดก็ได้ หรือส่วนมากเมื่อเลิกบรรเลงก็กลับบ้าน

4. การเป็นนักดนตรีประจำวงหรือเป็นลูกศิษย์

นักดนตรีที่ประจำวงหรือผู้ที่เป็นศิษย์ไม่ไปบรรเลงกับวงอื่นๆ ถ้าไปต้องไปขออนุญาตกับครูก่อน สาเหตุอีกอย่างหนึ่ง คือ เนื่องจากมีการแบ่งกลุ่มกันอย่างชัดเจน ใครมาหาไปวงปี่พาทย์วงอื่นก็ไม่ไป อาจเป็นเพราะสมัยก่อนนั้นมีการประชันวงปี่พาทย์กันมาก จึงเป็นค่านิยมของนักดนตรีในอดีตที่ไม่ยอมไปร่วมบรรเลงกับวงอื่น

5. การย้ายวง

การย้ายวง ถ้ามีการย้ายวงจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง เพื่อเปลี่ยนที่ ต้องทำการไหว้ครู คือมีกำนล ดอกไม้ธูปเทียนเหมือนกับทำกำนลตอนแรกที่ต้องไหว้ครูก่อนการบรรเลง

6. การแบกฆ้อง

การแบกฆ้อง เป็นค่านิยมอย่างหนึ่ง การแบกเครื่องต้องนำหน้าหงส์หรือหน้ากিন্নร ออกข้างหน้า เพื่อได้ก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา ไม่แบกฆ้องนำท้ายวงนำหน้าโดยเด็ดขาด

1. โอกาสบรรเลงในงานสำคัญ

เพลงมอญที่ใช้ในงานหรือพิธีต่างๆในอำเภอเมืองปทุมธานีนั้น เราใช้บรรเลงเนื่องในโอกาสในพิธีหรืองานดังต่อไปนี้

1.1 งานอวมงคล

เพลงที่บรรเลงในงานอวมงคล มีอยู่ 2 งานด้วยกัน คืองานศพกับงานฉลองอัฐิ เพลงที่จำเป็นต้องบรรเลงงานอวมงคล มี ดังนี้

เพลงปะละใหญ่ (เชิญผี)

เพลงยกศพ

เพลงไฟชุม

เพลงประจำ

เพลงพระฉัน

เพลงย่ำคำ

เพลงย่ำเที่ยง

1.2 เพลงบรรเลงงานมงคล

เพลงบรรเลงงานมงคล ผู้บรรเลงต้องเลือกเพลงให้เหมาะสมกับงาน เพลงที่ไม่นำมาบรรเลงในงานมงคล คือเพลงยกศพกับเพลงประจำ

1.3 เพลงประกอบการรำผี

เพลงประกอบการรำผีนั้น ผู้บรรเลงต้องรู้ว่าหัวหน้าผู้ประกอบพิธีที่เรียกว่า “โต้ง” โต้งทำกิจการอันใดเกี่ยวกับพิธี ดนตรีต้องบรรเลงเพลงให้เข้ากับกิจกรรมพิธี เพลงที่บรรเลงคือมอญดั้งเดิม

1.4 เพลงประกอบการรำมอญ

เพลงประกอบการรำมอญนั้น มีอยู่ 3 แบบด้วยกัน คือ รำแบบปากเกร็ด รำแบบปากลัด และรำแบบปทุมธานี เมื่อมีการรำมอญผู้บรรเลงต้องถามผู้รำว่าจะรำแบบไหน รำมอญไม่ว่ารำแบบไหนมีเพลงรำมอญดั้งเดิมอยู่ 7 เพลงเท่านั้น ตั้งแต่เพลงที่ 1-7เรียกว่า “รำมอญ” ส่วนเพลงที่ 8-13 เรียกว่า “เพลงภาษา” รำแบบปทุมธานีมีทั้งหมด 13 เพลง ซึ่งใช้เพลงเดียวกันกับ เพลงชุด “ย่ำเที่ยง”

1.5 เพลงมอญดั้งเดิมที่อำเภอเมืองจังหวัดปทุมธานีใช้บรรเลงอยู่ในอดีตจนถึงปัจจุบันนั้น บางเพลงไม่นิยมบรรเลงประกอบกับ นักดนตรีรุ่นเก่าส่วนมาก ถึงแก่กรรมไปแล้ว ปัจจุบันคงเหลือแต่นักดนตรีรุ่นใหม่ทำให้เพลงมอญดั้งเดิมไม่ค่อยบรรเลงกัน จากการสัมภาษณ์นายมงคล พงษ์เจริญ นายช่อมดนตรีเสนาะ ได้ทราบข้อมูลเพลงดั้งเดิมของอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี มีเพลงดังต่อไปนี้

1.5.1 เพลงประจำวัด

1.5.2 เพลงประจำบ้าน

1.5.3 เพลงปะละใหญ่

1.5.4 เพลงพระฉัน เป็นเพลงชุดประกอบด้วยเพลง

- 1. เพลงขึ้นพลับพลา
- 2. เพลงคัททอ
- 3. เพลงแพละมังพลู
- 4. เพลงลักมัวปัด
- 1.5.5 เพลงยกตะลุ่ม
- 1.5.6 เพลงก้อทุมเมี้ยะ
- 1.5.7 เพลงก้อทุมเปรียง
- 1.5.8 เพลงพม่าเล็ก
- 1.5.9 เพลงพม่าใหญ่
- 1.5.10 เพลงปะละเล็ก หรือเพลงปะละโต๊ด
- 1.5.11 เพลงฮะปอยทอ
- 1.5.12 เพลงย่าเที่ยง หรือเพลงร้ามอญ
- 1.5.13 เพลงย่าคำ
- 1.5.14 เพลงจิกมัวฮะปัด
- 1.5.15 เพลงม็อกแซกระรด
- 1.5.16 เพลงเงินตั้งหม้าย
- 1.5.17 เพลงแพรวะแด
- 1.5.18 เพลงปอนดั่งกะ
- 1.5.19 เพลงยกศพ

ความหมายของเพลงมอญอำเภอเมืองปทุมธานี

- 1. เพลงประจำวัด เป็นเพลงที่ใช้สำหรับประกอบในพิธีกรรมการตั้งศพที่วัดการบรรเลงมี 2 แบบ
 - แบบที่ 1 ใช้เปลี่ยนเสียง มีทั้งหมด 3 เสียง ดังนี้
 - เสียงที่ 1 เสียงปกติ
 - เสียงที่ 2 เรียกว่า ประจำวัดทางดั่งโป๊ะ ขึ้นลูกที่ 3 นับจากเสียงต่ำขึ้นไป
 - เสียงที่ 3 ต่ำกว่าเสียงดั่งโป๊ะ 1 เสียง เรียกว่า"ประจำทางประอน"
- 2. เพลงประจำบ้าน เป็นเพลงลักษณะเดียวกันกับเพลงประจำวัดแตกต่างกันตรงที่ส่วนของการขึ้นต้น นอกจากใช้ประกอบและมีเสียงบรรเลงทั้ง 3 เสียง เหมือนเพลงประจำวัด ยังใช้ในพิธีกรรมเฉพาะใน 2 กรณีคือ
 - 2.1 ใช้บรรเลงเป็นเพลงสุดท้ายเพื่อต้องการสิ้นสุดการบรรเลง
 - 2.2 ใช้บรรเลงเป็นเพลงประกอบพิธีประชุมเพลิง
- 3. เพลงปะละใหญ่
 - เป็นเพลงที่ใช้บรรเลงเพลงแรกของวงดนตรี วัตถุประสงค์ของการบรรเลงเพลงนี้มีลักษณะคล้ายกับวัตถุประสงค์ของการบรรเลงเพลงชุดโหมโรงเย็นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ เชิญเจ้าที่เจ้าทางให้มาปัดเป่าและเป็นสิริมงคลแก่พิธี

4. เพลงพระฉันทมอญ

คล้ายกับเพลงเรื่องฉันทมอญของไทยซึ่งประกอบด้วยเพลงหลายเพลงมาต่อกันในเพลงพระฉันทประกอบ ด้วยเพลงตามลำดับดังนี้

4.1 เพลงขึ้นพลับพลา

4.2 เพลงคัททอ

4.3 เพลงแพละมั่งพลู

4.4 เพลงลักมัวปัด

เพลงพระฉันทมอญใช้บรรเลงในช่วงพระภิกษุสงฆ์ฉันภัตตาหาร

5. เพลงยกตะลุ่ม

เป็นเพลงบรรเลงต่อจากเพลงพระฉันทมอญ เป็นเพลงชั้นเดียวใช้สำหรับพระภิกษุสงฆ์ฉันภัตตาหารเสร็จแล้ว

6. เพลงก้อทุมเมื่อยะ

เป็นเพลงบรรเลงไม่มีเพลงชั้นเดียวบางครั้งจะใช้น้ำทับหรือไม้ไผ่ก็ได้ หรือบางครั้งใช้เป็นเพลงพระฉันท

7. เพลงก้อทุมเปรียง

เป็นเพลงบรรเลงเช่นเดียวกับเพลงก้อทุมเมื่อยะ

8. เพลงพม่าเล็ก

เป็นเพลงที่ใช้บรรเลงทั่วไป มีออกเพลงเร็ว

9. เพลงพม่าใหญ่

เป็นเพลงที่ใช้บรรเลงเหมือนกับพม่าเล็ก ใช้บรรเลงทั่วไป มีออกเพลงชั้นเดียว

10. เพลงปะละเล็ก หรือปะละโต๊ด

เป็นเพลงเหมือนกับเพลงพม่าเล็ก พม่าใหญ่ เป็นเพลงบรรเลงทั่วไปมีออกเพลงชั้นเดียว

11. เพลง “อะปอยทอ”

เป็นเพลงบรรเลงที่ออกเพลงชั้นเดียว

12. เพลงย่าเที่ยง

เป็นเพลงที่บรรเลงมีลักษณะคล้ายกับเพลงเรื่องของไทยใช้บรรเลงช่วง 12.00 – 13.00 น. เพลงย่าเที่ยง จะประกอบด้วยเพลง ดังนี้

12.1 เพลงร่ำมอญ

12.2 เพลงเร็ว

12.3 เพลงย่าเที่ยง 13 เพลง

เพลงย่าเที่ยงจะใช้เป็นเพลงร่ำมอญ

13. เพลงย่ำค่ำ

เป็นเพลงที่มีลักษณะเหมือนเพลงย่ำเที่ยง ใช้บรรเลงในช่วงเวลาพลบค่ำ คือตั้งแต่เวลาประมาณ 18.00 – 19.00 น. ก่อนพิธีสวดพระอภิธรรมจะเริ่มขึ้น เพลงย่ำค่ำมีทำนองเพลงที่ยาว ใช้บรรเลงประมาณ 40-60 นาที ประกอบด้วยบทเพลง ดังนี้

13.1 เพลงรวมอัญ

13.2 บทเพลง

13.3 เพลงชั้นเดียว

13.4 บทเพลง

13.5 เพลงรวจวบ

13.6 เพลงประจำบ้านหรือประจำวัด

13.7 เพลงเร็ว

13.8 เพลงรวจวบ

14. เพลงจึกมัวสะปัด

จึก แปลว่า หมุน

มัวสะปัด แปลว่า ครึ่ง

นายช่อม ดนตรีเสนาะ ให้ความหมายว่า “พระจันทร์ครึ่งเสี้ยว” เพลงนี้ใช้สำหรับบรรเลงต่อท้ายเพลงประจำ

15. เพลงม็อกแซกระรด บางที่เรียกว่า ม็อกแซซ่า

ม็อกแซ แปลว่า แม่ค้า หรือแม่ค้าซ่า

กระรด แปลว่า ดันหรือกดให้แน่น

ใช้เป็นเพลงสำหรับออกท้ายเพลงประจำ

16. เพลงแพละมั่งหลู

เป็นเพลงหนึ่งในเพลงพระจันทร์มอญ หรือจะออกต่อท้ายเพลงประจำก็ได้

17. เพลงเงินตั้งหม้าย

เงิน แปลว่า ถวายของ

ใช้เป็นเพลงสำหรับออกท้ายเพลงประจำ

18. เพลงแพรวะแด

แปลว่า ภาวนา ใช้บรรเลงเป็นเพลงสำหรับออกท้ายเพลงประจำ

19. เพลงปอนตั่งก๊ะ

แปลว่า สีสหาย หรือบางท่านอาจแปลว่า “สีเกลอ”

หมายเหตุ เพลงเจ้านั่งหม้าย เพลงพรแว้แฉะ และเพลงปอนตังกะไม่สามารถออกเพลงประจำได้
คงนำไปออกกับเพลงพระจันทร์มอญจะดีกว่า เพราะไม่ต้องใช้หน้าทับ เพลงที่เหลือแต่ชื่อ คือเพลงแป๊ะหมั่น
เปรียง และปีกหน่ายเปรียง

เพลงมอญที่แต่งขึ้นใหม่

มีนักดนตรีชาวมอญได้แต่งเพลงมอญขึ้นมาใหม่ และเป็นที่นิยมบรรเลงในกลุ่มนักดนตรีอำเภอเมือง
จังหวัดปทุมธานี ผู้ที่แต่งเป็นนักดนตรีที่มีตระกูลปี่พาทย์มอญ และได้รับการถ่ายทอดเพลงมอญมาจากบรรพ
บุรุษ และยังได้รับการถ่ายทอดเพลงไทยจนมีความสามารถเป็นที่รู้จักกันในกลุ่มนักดนตรีจังหวัดปทุมธานี มี
2 ท่าน คือ

นายผู้่ณ ดนตรีเสนาะ เป็นผู้แต่งเพลงมอญและสืบทอดเพลงมอญและมีลูกศิษย์ในจังหวัดปทุมธานี
หลายคนด้วยกัน เพลงที่ได้แต่งไว้มีดังนี้

- 1. เพลงพม่ากลอง
- 2. เพลงดาวลอย

นายประสงค์ พิณพาทย์ เป็นนักดนตรีรุ่นใหม่ที่อยู่ในช่วงต่อจากต้นตระกูล เป็นผู้บุกเบิกในด้าน
การบรรเลงระนาดเอกได้ไพเราะ ทำให้นักดนตรีไทยได้รู้จักกันในดนตรีตระกูลปี่พาทย์มอญเป็นอย่างดี เพลง
ที่ได้แต่งไว้ส่วนมากเวลาที่นายประสงค์ พิณพาทย์ แต่งเพลงตอนไปงานศพ แต่งเสร็จต่อน้องหรือหลาน
เด็วนั้นและลองบรรเลงเพลงที่แต่ง เมื่อแต่งเสร็จก็ไม่ได้แต่งชื่อ น้องหรือหลานเมื่อได้เพลงที่นายประสงค์
พิณพาทย์ แต่งต่อมาก็ได้ถ่ายทอดให้กับลูกๆหรือบุคคลอื่น จนบัดนี้เพลงมอญที่นายประสงค์ พิณพาทย์แต่ง
ไว้ยังบรรเลงกันอยู่ ไม่รู้จักชื่อเพลงบุคคลที่ได้รับการถ่ายทอดเพลงของนายประสงค์ พิณพาทย์ เป็นน้องและ
หลานมีรายชื่อ ดังนี้

- 1. นายบุญชอบ พิณพาทย์
- 2. นายสมพร แววมณี

การจัดตั้งวงดนตรีและการวางเครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีมอญเดิมนั้นมีไม่กี่ชิ้น ต่อมาได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปจนมีขนาดและรูปร่างของเครื่อง
ดนตรีที่ใหญ่ขึ้น และขนาดของวงเริ่มมีมากขึ้น จนปัจจุบันไม่รู้ว่เรียกว่ปี่พาทย์มอญว่าเครื่องอะไร เริ่มแรก
นั้นวงปี่พาทย์ในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี จากการสัมภาษณ์ นายช่อม ดนตรีเสนาะ นายมงคล พงษ์
เจริญ นายประทวน พิณพาทย์ ได้ทราบว่าวงปี่พาทย์นั้นมีการเปลี่ยนแปลงเหมือนกับวงปี่พาทย์ไทย แต่บาง
อย่างไม่เหมือนกัน วงปี่พาทย์มอญตั้งแต่ตั้งเดิมนั้นมี 3 ขนาดด้วยกัน คือ

- 1. วงปี่พาทย์มอญเครื่องห้า

วงปี่พาทย์มอญเครื่องห้า นั้น เป็นวงปี่พาทย์มอญดั้งเดิม เจ้าภาพที่มีเงินน้อยและที่บ้านหรือบริเวณที่
จัดงานมีสถานที่คับแคบก็นำวงปี่พาทย์ไปบรรเลงเครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์เครื่องห้า จะประกอบด้วยเครื่อง
ดนตรีดังนี้

1.1 ม้องมอญวงใหญ่	มี15 ลูก
1.2 ระนาดเอก	มี 21 ลูก
1.3 ตะโพนมอญ	มี 1 ใบ

แถวที่ 2

แถวที่ 3

แบบที่ 3 จัดแบบปัจจุบันที่พบเห็นกันอยู่เป็นประจำ นอกจากนั้นยังมีวงปี่พาทย์มอญเครื่องพิเศษที่เจ้าภาพนิยมนำฆ้องมอญมาเพิ่มในวงปี่พาทย์มอญเครื่องใหญ่ เช่น วงปี่พาทย์มอญเครื่องใหญ่ใช้ฆ้องมอญ 4 โคง, 5 โคง, 7 โคง, และ 9 โคง เป็นต้น

4. วิธีการบรรเลง

วิธีการบรรเลงดนตรีแต่ละวงนั้น มีการแข่งขันกัน เช่น บรรเลงเพลงใหญ่ เพลงมอญนั้นเหมือนกับเพลงไทยมีทั้งเพลงเล็ก และเพลงใหญ่ เพลงใหญ่ของปี่พาทย์มอญ เช่น เพลงก้อทุ้มเมื่อยะ เพลงก้อทุ้มเปรี๊ยะ ถ้าวงใดบรรเลงเพลงใหญ่เป็นที่รู้จักในกลุ่มนักดนตรีว่า วงนี้เป็นวงที่มีความสามารถสูง ทุกวงก็แข่งขันกันบรรเลงเพลงใหญ่ การบรรเลงมอญ ผู้เริ่มขึ้นเพลงคือฆ้องมอญวงใหญ่ที่ต้องรับผิดชอบการขึ้นเพลง เพลงที่บรรเลงนั้นต้องรู้ว่าเพลงในกลุ่มนี้สมควรบรรเลงเพลงใด เพลงมอญดั้งเดิมดูกันที่มือฆ้องมอญ ถ้ามือฆ้องมอญบรรเลงมือฆ้องได้ดี ก็เรียกกันว่า มือฆ้องมอญไม่ขวาง ถ้าบรรเลงมือฆ้องมอญไม่ดี ก็เรียกกันว่ามือขวาง ซึ่งคำว่า “ขวาง” นั้นคนมอญถือกันมาก เพราะฉะนั้นได้ยินคำว่า “มอญขวาง”

สรุปผลการศึกษาวัฒนธรรมที่ปรากฏในวงปี่พาทย์มอญ

จากการศึกษาวัฒนธรรมที่ปรากฏในวงปี่พาทย์มอญในอำเภอเมืองปทุมธานีผลของการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

นักดนตรีในอำเภอเมืองปทุมธานี มีความเชื่อในการไหว้ครูก่อนการบรรเลงและไม่ข้ามเครื่องดนตรี พิธีกรรมที่ใช้วงปี่พาทย์มอญไปบรรเลงคืองานมงคล งานอวมงคล พิธีรำผีและรำมอญ ในปัจจุบันไม่พบนำวงปี่พาทย์มอญไปบรรเลงในงานมงคล และยังพบอีกว่ามีการนำวงปี่พาทย์ไปประกอบการแสดงลิเก การบริหารและการจัดการของวงดนตรี ยังใช้ระบบเครือญาติ พี่พาท้องถิ่นระหว่างตระกูลแต่ละตระกูล วงแต่ละวง การบรรเลงเพลงมอญนั้นบางเพลงไม่ได้มีการบรรเลง แต่มีการนำเพลงมอญใหม่มาบรรเลงมากขึ้น จำนวนนักดนตรีมีน้อยลงและไม่มีการฝึกซ้อม การจัดวางเครื่องดนตรีมีการพัฒนาขึ้น มีลักษณะการวางเครื่องเหมือนกับวงปี่พาทย์ เพียงแต่นำวงฆ้องมอญเอาไว้ในลำดับข้างหน้า มีการนำฆ้องมอญหลายๆ โคง มารวมกันบรรเลงเป็นวงปี่พาทย์มอญขนาดใหญ่ที่เป็นที่นิยมกับเจ้าภาพ

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาวรรณกรรมปีพาทย์มอญ อำเภอเมืองปทุมธานี ได้ศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ 2 ประการ คือ เพื่อการศึกษาประวัติ และพัฒนาการของตระกูลปีพาทย์มอญ อำเภอเมืองปทุมธานี และวรรณกรรมที่ปรากฏในวงปีพาทย์มอญ จากการศึกษาครั้งนี้ สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้ การศึกษาประวัติและพัฒนาการของตระกูลปีพาทย์มอญ อำเภอเมืองปทุมธานี ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า มีตระกูลปีพาทย์มอญทั้งหมด 7 ตระกูล โดยมีรายชื่อตระกูลดังนี้

1. ตระกูลดนตรีเจริญ
2. ตระกูลพิณพาทย์
3. ตระกูลฆ้องเสนาะ
4. ตระกูลระนาดเสนาะ
5. ตระกูลวงษ์ดนตรี
6. ตระกูลปีเสนาะ
7. ตระกูลดนตรีเสนาะ

วงปีพาทย์มอญที่เกิดขึ้นจากต้นตระกูลพบว่า มีจำนวน 6 วง มีรายชื่อดังนี้

1. ต้นตระกูลดนตรีเจริญ
2. ต้นตระกูลระนาดเสนาะ
3. นายดงพัน พิณพาทย์
4. นายแสน ดนตรีเสนาะ
5. นายกราน ปีเสนาะ
6. นายเลียง วงษ์ดนตรี

วงปีพาทย์มอญที่เกิดขึ้นในรุ่นที่ 1 พบว่า มีจำนวน 10 วง โดยมีหัวหน้าวงดำเนินการ ดังนี้ นายสุม่ ดนตรีเจริญ , นายจู่ ดนตรีเจริญ , นายเที่ยะ พิณพาทย์ , นางเมื่อยะ พิณพาทย์ , นายถมยา ระนาดเสนาะ , นายต่วน วงษ์ดนตรี , นายม่วง วงษ์ดนตรี , นายเต็ง วงษ์ดนตรี , นายชื่น ปีเสนาะ และนายเงิน ดนตรีเสนาะ

วงดนตรีปีพาทย์มอญที่เกิดขึ้นในรุ่นที่ 2 พบว่า มีจำนวน 14 วง โดยมีหัวหน้าวงดำเนินการ ดังนี้ นางแมน (ใจรัก) ระนาดเสนาะ, นางปี วงษ์ดนตรี , นางบุญรอด วงษ์ดนตรี , นางบุญเลิศ วงษ์ดนตรี, นายกลั่น วงษ์ดนตรี , นายประสงค์ พิณพาทย์ , นายเล็ก พิณพาทย์ , นายเชาว์ พิณพาทย์ , นายหวล พิณพาทย์ , นายบุญชอบ พิณพาทย์ , นางทองหยิบ (พิณพาทย์) เป่าประเสริฐ , นายเสี่ยม ดนตรีเสนาะ , นายกร ดำนิล และนายผล ระนาดเสนาะ

วงปี่พาทย์มอญที่เกิดขึ้นในรุ่นที่ 3 พบว่า มีจำนวน 12 วง โดยมีหัวหน้าวงดำเนินการ ดังนี้ นายสงัด วงษ์ดนตรี , ผู้ใหญ่สมนึก บุญคุ้ม , นายดารา ดนตรีเสนาะ , นายช่อม ดนตรีเสนาะ , นายประเสริฐ ดนตรีเจริญ , นายประสาน ดนตรีเจริญ, นายวีระ ดนตรีเจริญ , นายสมพร แวมณี , นางสมนึก พิณพาทย์ , นายแพร่พันธ์ พิณพาทย์ , นายณฤทธิ์ พิณพาทย์ และนายมงคล พงษ์เจริญ

วงปี่พาทย์มอญ ที่เกิดขึ้นจากการเป็นศิษย์ของตระกูลต่างๆ จำนวน 6 วง โดยมีหัวหน้าวงดำเนินการดังนี้ นายเสนาะ ดำนิล , นายบุญลือ ประหยัด , นายขาว ศรีวงศ์ษา, นายวิมล เต้าปิ่น, นายประเสริฐ ลมดี และนายทองเย็น เกสทอง

วงปี่พาทย์มอญในปัจจุบันพบว่า มีจำนวน 7 วง โดยมีหัวหน้าวงดำเนินการ ดังนี้ นางสมนึก พิณพาทย์, นายหวล พิณพาทย์ , นายประสาน ดนตรีเจริญ, นายวีระ ดนตรีเจริญ, นายมงคล พงษ์เจริญ, นายเสนาะ ดำนิล และนายเพทาย ประหยัด

ตระกูลที่เป็นผู้บุกเบิกทางเพลงมอญมี 2 ตระกูล คือ ตระกูลดนตรีเสนาะ , ตระกูลดนตรีเจริญ

บุคคลที่เป็นผู้เผยแพร่ คือ นายสุม ดนตรีเจริญ กับนายเจ็น ดนตรีเสนาะ

ตระกูลที่เลิกอาชีพปี่พาทย์ มี 2 ตระกูลคือ ตระกูลปีเสนาะ , ตระกูลวงษ์ดนตรี

ตระกูลที่เป็นลูกวงมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน คือตระกูลฆ้องเสนาะ

นักดนตรีที่เป็นผู้แต่งเพลงมอญคนแรก และเป็นผู้เผยแพร่ เพลงเดี่ยวฆ้องวงเพลงกราวในให้กับนักดนตรีในจังหวัดปทุมธานี คือ นายฝุ่น ระนาดเสนาะ

นักดนตรีที่ได้ศึกษาระนาดเอกกับครูดนตรีที่มีชื่อเสียง คือ นายประสงค์ พิณพาทย์ เรียนระนาดเอกกับครูเฉลิม บัวทัง และนายสนิท วงษ์ดนตรี เรียนระนาดเอกกับครูหลวงประดิษฐ์ ไพเราะ

สำหรับเครื่องดนตรี ของกลุ่มตระกูลต่างๆ พบว่า แต่ละตระกูลมีเครื่องดนตรีคล้ายกัน คือ มีวงปี่พาทย์มอญ , วงปี่พาทย์ , วงแตรวง และวงฆ้องกระแต เอกลักษณ์ของปี่พาทย์มอญในพื้นที่อำเภอเมืองปทุมธานี พบว่า มีเอกลักษณ์ที่เด่นมากคือ เพลงมอญ การใช้มือฆ้องมอญ การบรรเลงตะโพนมอญ

วัฒนธรรมที่ปรากฏในวงปี่พาทย์มอญ

มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไป จากการศึกษาข้อมูลทั้งจากเอกสารและการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้

1. ไม่นำวงปี่พาทย์มอญไปบรรเลงในงานมงคล เพราะในปัจจุบันไม่เป็นที่นิยมและ ถือว่าไม่เป็นสิริมงคล ประกอบกับบรรพบุรุษชาวมอญที่ยึดแบบขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเคร่งครัดนั้นมีจำนวนน้อย และคนมอญรุ่นใหม่ได้รับอิทธิพลจากสังคมปัจจุบัน

2. พิธีรำผี ยังมีอยู่ให้พบเห็นและยังใช้วงปี่พาทย์มอญบรรเลงประกอบรำผี

3. รำมอญ ปัจจุบันเป็นการหารำรำ มอญรำคณะแรกในอำเภอเมืองปทุมธานี คือ คณะนายเชาว์ พิณพาทย์ รำมอญโบราณ มีอยู่ 3 กลุ่ม คือ ทางปากลัด , ทางปากเกร็ด , ทางปทุมธานี และรำมอญโบราณมีเฉพาะ 7 เพลง ต่อมาภายหลังทางปากเกร็ด , ทางปากลัดและทางปทุมธานีได้เพิ่มเพลงเข้าไปอีก ทางปทุมธานีมี 13 เพลง 13 ท่ารำ มอญรำในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี มี 6 คณะ คือ คณะนายเชาว์ พิณพาทย์ , คณะนายวีระ ดนตรีเจริญ , คณะนายมงคล พงษ์เจริญ , คณะนายสุชาติ สุขประเสริฐชัย, คณะนายวิเชียร หะหวัง , คณะนางชัชลีย์ เพชรสุทธิ

4. การจัดวางเครื่องดนตรี และเพลงมอญมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิม การจัดวางปี่พาทย์ในอดีตนั้นวางเป็นแถวเดียวกัน ในปัจจุบันวางเครื่องดนตรีเหมือนกับวงปี่พาทย์ แต่ยังคงฆ้องมอญวงใหญ่อยู่ด้านหน้า เพลงมอญบางเพลงไม่นิยมบรรเลง คือเพลงพระฉันทมอญ เพลงก้อทุ้มเมื่อยะ เพลงก้อทุ้มเปรียง เป็นต้น

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลของการศึกษาวัฒนธรรมปี่พาทย์มอญในพื้นที่อำเภอเมืองปทุมธานี ทำให้ทราบข้อมูล การเคลื่อนไหวของประวัติตระกูลปี่พาทย์ในจังหวัดปทุมธานีที่รู้ความเป็นมา ข้อมูลด้านอื่นๆ นับว่า เป็นประโยชน์อย่างมาก และเมื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

จำนวนนักดนตรี

นักดนตรีในพื้นที่อำเภอเมืองปทุมธานี ส่วนมากแล้วเป็นผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ สำหรับผู้ เป็นศิษย์เป็นนักดนตรีคงมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้น จำนวนนักดนตรีมากน้อยเพียงใด จะเป็นตัวชี้วัด ให้ได้ ทราบถึงความเข้มแข็งของนักดนตรีปี่พาทย์มอญในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี รายชื่อนักดนตรีปี่พาทย์มอญจาก ตันตระกูลถึงลูกหลานและลูกศิษย์จนถึงปัจจุบันมีทั้งหมด 104 คน มีหัวหน้านว 36 วง ผู้ที่มีบทบาทสำคัญใน วัฒนธรรมปี่พาทย์มอญในอดีต คือ นายเจ็น ดนตรีเสนาะ , นายลุ่ม ดนตรีเจริญ , นายฝุ่น ระนาดเสนาะ และนายประสงค์ พิณพาทย์ เป็นต้น และผู้ที่มีบทบาทสำคัญในปัจจุบันคือ นายมงคล พงษ์เจริญ , นายช่อม ดนตรีเสนาะ , นายหวล พิณพาทย์ และนายวีระ ดนตรีเจริญ เป็นต้น

คนปี่

ผลของการศึกษาประวัติตระกูลทั้ง 7 ตระกูล พบว่า คนที่เป่าปี่และมีฝีมือดี ในพื้นที่อำเภอเมืองปทุมธานี หายากมาก มีเพียงนายสง่า เปรมปรีดี และนายประทวน พิณพาทย์ เท่านั้นที่เป็นคนที่มีฝีมือดีสามารถเป่า ปี่ได้ถึงเพลงเดี่ยว ทั้งสองต่างฝึกกับครูที่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี นายสง่า เปรมปรีดี เดิมไม่ทราบ ว่าเรียนปี่จากครูท่านใด แต่ได้ไปศึกษาปี่เพิ่มเติมจาก ครูเทียบ คงลายทอง เช่นเดียวกับ นายประทวน พิณพาทย์ ได้ฝึกปี่กับนายประสงค์ พิณพาทย์ ต่อมาได้ฝึกและต่อเพลงเดี่ยวกับครูสาส์น มาลัยมัลย์ สำหรับ นายสง่า เปรมปรีดี นั้นถึงแก่กรรมแล้วนายประทวน พิณพาทย์ ปัจจุบันไม่ได้ไปเป่าปี่ที่ใด สาเหตุดังกล่าว นับมาจากในเขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ไม่มีผู้ใดเป็นครูปี่ ไม่มีผู้ใดต้องการฝึกปี่ประกอบกับนักดนตรีเกิด คำนิยมว่าการฝึกหัดปี่ นั้นจะไม่สง่างาม ไม่มีคนชอบ จึงทำให้เป็นจุดอ่อน ของนักดนตรีในจังหวัดปทุมธานี

ฆ้องกระแต

ในจังหวัดปทุมธานีนั้น มีการพัฒนาเครื่องดนตรีปี่พาทย์มอญมาตามลำดับ เริ่มตั้งแต่มี ฆ้องมอญ ออกงานด้วยวงปี่พาทย์มอญเครื่องห้า มีฆ้องมอญวงใหญ่ 1 โคง จากวงปี่พาทย์เครื่องห้า เป็นวงปี่พาทย์ เครื่องคู่ มีฆ้องมอญวงใหญ่ 2 โคง เห็นได้ว่า มีการเพิ่มฆ้องมอญ 1 โคงมาเป็น ฆ้องมอญวงใหญ่ 2 โคง ได้พัฒนาเปลี่ยนจากฆ้องมอญวงใหญ่ 2 โคง มาเป็นฆ้องกระแต 1 วง และสุดท้ายเปลี่ยนเป็นฆ้องมอญ วงเล็กจนถึงปัจจุบัน จะได้วงที่มีลักษณะเหมือนกับวงปี่พาทย์คือ วงปี่พาทย์เครื่องคู่ ประกอบด้วย ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวงใหญ่ กับฆ้องวงเล็ก ปี่ใน ตะโพน กลองทัด เห็นได้ว่า วงปี่พาทย์นั้นมีฆ้องวงเล็ก จึงทำให้ วงปี่พาทย์มอญเครื่องคู่ที่เปลี่ยนจากฆ้องกระแตมาเป็นฆ้องวงเล็กแทน จนกระทั่งในปัจจุบันนี้ เมื่อฆ้องกระแต ไม่มีความจำเป็นต้องใช้แล้วทำให้บางตระกูลที่มีฆ้องกระแตได้ขายไปเหตุดังกล่าวในปัจจุบันจึงหาฆ้องกระแต ในจังหวัดปทุมธานีนี้ได้ยากและไม่เป็นที่นิยมโดยทั่วไป

ฆ้องมอญ

ปีพาทย์มอญเมืองปทุมธานีนั้นมีชื่อเสียง การใช้มือฆ้องมอญได้เป็นอย่างดีทำให้ทำนองฆ้องมอญเป็นจุดเด่นของเพลงมอญในจังหวัดปทุมธานี ครูดนตรี และนักดนตรีหลายท่านต่างต้องการอยากได้เพลงมอญ และมือฆ้องมอญของปทุมธานี สืบเนื่องจากได้มีการบอกเล่าต่อๆ กันมาว่ามี 2 พี่น้องแบกฆ้องมอญเข้ามา ปัจจุบันฆ้องมอญได้อยู่กับบุตรนายสุม ดนตรีเจริญคือ นางสมผล ไม่ทราบนามสกุล อีกวงหนึ่งอยู่กับหลานนายเงิน ดนตรีเสนาะ คือนางปทุม ดนตรีเสนาะ และฆ้องมอญทั้งสองวงนั้นได้เก็บบูชาไว้จนถึงวันนี้ นายเงิน ดนตรีเสนาะกับนายสุม ดนตรีเจริญ ได้ถ่ายทอดให้ตระกูลสังเวียนทอง และอีกหลายๆ คนต่อมา เหตุดังกล่าวทำให้มีความเชื่อถือว่าฆ้องมอญนั้น มาจากเมืองเมะตะมะ

การใช้นามสกุลที่เป็นดนตรี

ตระกูลปีพาทย์มอญในอำเภอเมืองปทุมธานี นั้นมีตระกูลที่ใช้ชื่อนามสกุลที่เกี่ยวข้องกับดนตรีดังนี้คือ ตระกูลดนตรีเจริญ ตระกูลพิณพาทย์ ตระกูลฆ้องเสนาะ ตระกูลระนาดเสนาะ ตระกูลวงษ์ดนตรี ตระกูลปีเสนาะ ตระกูลดนตรีเสนาะ เห็นได้ว่าล้วนเป็นตระกูลที่เกี่ยวข้องกับอาชีพปีพาทย์ทั้งสิ้น เนื่องจากมีการประกาศให้ใช้นามสกุล ต้นตระกูลนักดนตรีดังกล่าวได้ไปชื่อนามสกุล ส่วนมาก ต้นตระกูลนักดนตรีไม่มีความรู้ทางด้านหนังสือ เมื่อไปพบเจ้าหน้าที่ถามอะไรก็บอกไม่ถูก เมื่อถามว่ามีอาชีพอะไร ก็ตอบว่ามีอาชีพทางดนตรี เพราะฉะนั้น จึงทำให้เกิดตระกูลทางดนตรีกับนักดนตรีอาชีพในพื้นที่อำเภอเมืองปทุมธานี

วัฒนธรรมการนำวงปีพาทย์มอญไปบรรเลง

วัฒนธรรมการนำวงปีพาทย์ไปบรรเลงได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ทั้งจากการสัมภาษณ์ สามารถสรุปได้ดังนี้

ไม่มีการนำ หรือไม่มีผู้ว่าจ้างวงปีพาทย์มอญไปบรรเลงในงานมงคล เพราะปัจจุบันยังไม่เป็นที่นิยม และถือว่าไม่เป็นสิริมงคลกับงานและเจ้าภาพ เหตุผลเนื่องจาก บรรพบุรุษชาวมอญที่ยึดถือแบบขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเคร่งครัดนั้น มีอยู่จำนวนน้อยนับวันมีแต่หายไป ท้ายที่สุดคงมีแต่คนมอญรุ่นใหม่ที่ได้รับอิทธิพลทางด้านวัฒนธรรมจากสังคมใหม่ ทำให้วัฒนธรรมที่นำปีพาทย์มอญไปบรรเลงงานมงคลเสื่อมไป

การนำวงปีพาทย์มอญประกอบการแสดงลิเกเป็นที่นิยมกันแพร่กระจายออกไปจากเดิมใช้วงปีพาทย์ประกอบการแสดงลิเกทำให้เป็นวัฒนธรรมใหม่ที่มีการนำวงปีพาทย์มอญไปบรรเลงประกอบการแสดงลิเก เหตุผลเนื่องจากการใช้วงปีพาทย์มอญจะให้อารมณ์ได้หลากหลายและเข้าถึงอารมณ์ของการแสดงลิเกได้ดี ประกอบกับความสวยงามของเครื่องดนตรีทำให้ยกระดับวงดนตรี และลิเกให้ดูมีศักดิ์ศรียิ่งใหญ่ขึ้น สำคัญประการหนึ่งด้วยระบบเสียงปีพาทย์มอญทำให้ผู้แสดงลิเกร้องได้สะดวกและพอใจกับระดับเสียงปีพาทย์มอญ ซึ่งนิยมนำปีพาทย์มอญประกอบการแสดงลิเกกันทั่วไป

เพลงมอญเก่า - เพลงมอญใหม่

เพลงมอญที่บรรเลงอยู่ในปัจจุบันนั้นส่วนมากแล้วเป็นเพลงมอญที่แต่งขึ้นใหม่ สำหรับเพลงมอญเก่าหรือเพลงมอญดั้งเดิมนั้นไม่เป็นที่นิยมในการบรรเลง เหตุผลเนื่องจากเพลงมอญดั้งเดิมหรือเพลงมอญเก่านั้นมีโครงสร้างของเพลงซับซ้อน และเป็นเพลงที่มีความยาวทำให้จำยาก นับวันหาคนต่อเพลงยากเพราะไม่มีใครได้เพลงหรือได้เพลงแล้วลืม เพลงดังกล่าวคือ เพลงก้อทุ้มเมื่อยะ ก้อทุ้มเปรี๊ยะ ฉิ่งใหญ่ พระฉันทมอญ

การสืบทอดอาชีพปี่พาทย์มอญ

การสืบทอดอาชีพปี่พาทย์มอญนั้น ทำกันมาจกต้นบรรพบุรุษ ได้มีการถ่ายทอดปี่พาทย์มอญให้กับบุตรหลาน คนใกล้ชิด และลูกศิษย์ทำให้อาชีพปี่พาทย์มอญเกิดความเข้มแข็งขึ้น เห็นว่าตระกูลใดที่มีการถ่ายทอดปี่พาทย์มอญให้กับบุตรหลานจำนวนมาก จะทำให้ไม่มีการเลิกอาชีพได้ ยิ่งความให้ตระกูลนั้นมีความลุ่มลึกในอาชีพมากยิ่งขึ้น เช่น ตระกูลวงศ์ดนตรี ในยุคต้นตระกูลได้ถ่ายทอดปี่พาทย์มอญให้กับบุตรหลานจำนวนมาก ทำให้ปี่พาทย์มอญของตระกูลในรุ่นที่ 1 มีความเข้มแข็งอย่างมาก แต่ภายหลังไม่ได้มีการถ่ายทอดให้กับบุตรหลานหรือถ่ายทอดน้อยลงไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งทำให้ต้องเลิกอาชีพปี่พาทย์มอญไป

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้จัดทำเทปเพลงมอญ หรือทำโน้ตเพลงมอญขึ้นมาเผยแพร่ และภาคการศึกษาในจังหวัดปทุมธานีหรือมหาวิทยาลัยที่มีสาขาวิชาเอกทางด้านดนตรีไทย ควรบรรจุวิชาปี่พาทย์มอญเข้าไปในหลักสูตรเพราะว่าในสังคมไทย ปัจจุบันปี่พาทย์มอญเท่านั้นที่ยังนำไปใช้กับพิธีต่างๆ ตามวิถีชีวิตของสังคมปัจจุบัน

ผู้วิจัยยังคาดหวังว่า ผลของการวิจัยในฉบับนี้จะเป็นแหล่งเริ่มต้นประวัติและการพัฒนาของตระกูลปี่พาทย์ อำเภอเมืองปทุมธานี และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับปี่พาทย์มอญ นำไปเป็นข้อมูลให้กับผู้ต้องการทราบความเป็นมาของตระกูลปี่พาทย์มอญและจุดเริ่มต้นของวงปี่พาทย์ซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับผู้ต้องการศึกษาวงปี่พาทย์มอญและการวิจัยต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- คึกฤทธิ์ ปราโมทย์. (2541). *โครงกระดูกในตู้ไม้*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- คุณหญิงจีน ศิลปบรรเลง. (2521). *ดนตรีไทยศึกษา*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- จำลอง ทองดี. (2529). *แผ่นดินประเทสมอญ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สมพันธ์.
- เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2539, 12-17 กรกฎาคม). *หนังสือดนตรีไทยอุดมศึกษา*. ครั้งที่ 27 .
- . (2542). *สังคีตนิยมว่าด้วยดนตรีไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- จีน ศิลปบรรเลงและลิขิต จินดาวัฒน์. (2541). *ดนตรีไทยศึกษา*. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- . (2521). *คนมอญ "เพลงไทยเดิมยังมั่น ทนสมัยอยู่สำหรับคนมอญ"*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- . (2532). *ร้องรำทำเพลง : ดนตรีและนาฏศิลป์ชาวสยาม*. ศิลปวัฒนธรรมฉบับพิเศษ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.
- ณรงค์ เขียนทองกุล. (2541). *มานุษยวิทยาการดนตรี กรณีศึกษาบ้านบางลำพู*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (วัฒนธรรมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ณรงค์ฤทธิ์ คงปิ่น. (2539). *การศึกษาวัฒนธรรมดนตรีของปี่พาทย์มอญ*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (วัฒนธรรมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- โดม สว่างอารมย์. (2540). *ศึกษาชีวิตประวัติและวิเคราะห์ผลงานของจางวางทั่ว พาทย์โกส*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (มานุษยวิทยามusic) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทองคำ พันนัทธิ. (2534). *จังหวัดปทุมธานี*. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด.
- ธิดา สารยา. (ม.ป.ป.) (ศรี) *ทวารวดี : ประวัติศาสตร์ยุคต้นของสยามประเทศ*.
- บุญเชิด พิณพาทย์. (2540). *ศึกษาเพลงเดี่ยวกราวในสามชั้นทางระนาดเอก*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (มานุษยวิทยามusic). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประดิษฐ์ อินทนิล. (2526). *ปริทรรศน์ดนตรีไทย*. ชลบุรี : กมลศิลป์การพิมพ์, การพิมพ์พระนคร.
- ประดิษฐ์ อินทนิลและพิชัย เทพนมิตร. ไพพรรณ อินทนิล. (2523). *การศึกษารวบรวมการละเล่นพื้นบ้าน ดนตรีและฟ้อนรำภาคตะวันออก* ชลบุรี : โครงการศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรมภาคตะวันออก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.
- ประเวศ วะสี. (2537). *วัฒนธรรมกับการพัฒนา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- พรรณศิริ จุลกาฬ. (2542). *ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมดนตรีไทยในตำบลบางปลา : กรณีศึกษา ดนตรีไทยคณะสุตประเสริฐ*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (มานุษยวิทยามusic) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พงษ์สิริ ศิลปบรรเลง. (2540). *การศึกษาเพลงรำมอญของเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (มานุษยวิทยามusic) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิศาล บุญผูก. (2537). *รำมอญ ในสงกรานต์รามัญบางกระดี่*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2533). *ดนตรีวิจักษ์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สยามสมัย จำกัด
- . (2517, 6 มีนาคม). *ปี่พาทย์มอญ* ในหนังสือพระราชทานเพลิงศพ นายโชติ ดุริยประณีต.

- ไพโรจน์ บุญผูก. (ม.ป.ป.). **“ปี่พาทย์-มอญรำ”** : ในศิลปวัฒนธรรม. เล่มที่ 7 นาฏกรรมที่รุ่งเรือง และดำรงอยู่ในจิตวิญญาณความเป็นมอญ.
- , (ม.ป.ป.). **“เพลงมอญ”** : ลีลาทำนองและสำเนียงเสียงผสานในเพลงไทยเดิม.
- มนตรี ตราโมท. (2535). **ปี่พาทย์มอญ**. ในศิลปวัฒนธรรม. เล่มที่ 7 นาฏดุริยางคศิลป์ไทย กรุงรัตนโกสินทร์ งานฉลองสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์.
- มนัส แก้วบุชา. (2542). **การวิเคราะห์เพลงประจำบ้านทางมอญวงใหญ่** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ดนตรีวิทยา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- มนัส ขาวปลื้ม. (2541). **แม่ไม้เพลงกลอง ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ มนัส ขาวปลื้ม**.
- วิเชียร อ่อนละมุล. (2540). **ปี่พาทย์**. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.
- วิมาลา ศิริพงษ์. (2534). **การสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยในสังคมปัจจุบัน ศึกษากรณี สกulptาทโกศล และสกulptศิลปบรรเลง** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สวัสดิ์ ภูเขาทอง. (2532). **การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้ว.
- สนั่น เมืองวงษ์. (2520). **ประวัติศาสตร์เอเชียอาคเนย์**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไอดีเอ็นเอสโตร์.
- สายสุนีย์ ขาวปลื้ม. (2544). **เพลงรำฝีมือมอญของชาวมอญ จังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุกรี เจริญสุข. (2538). **ดนตรีชาวสยาม**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ DR. SAX.
- , (2534 ,17 พฤศจิกายน : 20). บทความ **“ทะแยมอญ วงหงษ์ฟ้ารามัญ”** มติชนรายวัน.
- สุรินทร์ ทับรอด. (2541). **พิธีรำผีโขนในงานศพของชาวมอญพระประแดง**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (วัฒนธรรมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- สุเอ็ด คชเสนีย์. (2527 , 2 ธันวาคม). **อนุสรณ์มอญรำลึก รามัญอนุสรณ์** ชาวไทยเชื้อสายมอญ บำเพ็ญมหาฤกษ์ถวายแด่พระบรมศพ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7.
- สนอง พระคลังศรี. (2540). **หมอรำซิ่ง**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (วัฒนธรรมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- เพิ่ม รามัญจิต. (2539). **อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ** กรุงเทพฯ : เท็คโปรโมชัน แอนด์ แอดเวอร์ไทซิ่ง จำกัด.
- D.F.A. Raik. (2517). **Mon thai Music and Dance**. เอกสารประกอบการแสดงดนตรีและรำมอญ ของสยามสมาคม. กรุงเทพฯ. ม.ป.พ.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์บุคคลในกลุ่มตระกูลปีพาทย์มอญ เรื่องการศึกษาวัฒนธรรมปีพาทย์มอญอำเภอเมืองปทุมธานี

1. ชื่อ / นามสกุล บุคคลผู้ให้สัมภาษณ์
2. วันที่สัมภาษณ์ / เวลาสัมภาษณ์
3. สถานที่ให้สัมภาษณ์
4. ประวัติความเป็นมาของผู้สัมภาษณ์
 - 4.1 วัน เดือน ปีเกิด / อายุปัจจุบัน
 - 4.2 ภูมิลำเนา
 - 4.3 จำนวนบุตร
 - 4.4 บุตรที่ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรี
 - 4.5 ที่อยู่ปัจจุบัน
 - 4.6 อาชีพเดิม / อาชีพปัจจุบัน
 - 4.7 การศึกษาระบบโรงเรียน
 - 4.8 การศึกษาดนตรี
 - 4.9 ผู้สัมภาษณ์เกี่ยวข้องกับตระกูล
5. ประวัติตระกูล / วิวัฒนาการ
 - 5.1 ความเป็นมาของตระกูล
 - 5.2 การสืบทอดดนตรี / ห่วงนาง / ลูกวง
 - 5.3 ความเกี่ยวข้องกับตระกูลอื่นๆ อย่างไร
 - 5.4 วิธีการถ่ายทอดทางดนตรี (บุคคลภายในตระกูล , บุคคลภายนอกตระกูล)
 - พ่อสอนลูก / ฯลฯ
 - พี่สอนน้อง / ฯลฯ
 - วิธีการจำ / ท่องโน้ต
 - 5.5 การสืบทอดห่วงนางหรือมีลูกศิษย์จัดตั้งวงใหม่
 - 5.6 บุคคลในตระกูลได้ศึกษาดนตรีกับกลุ่มอื่นอย่างไร
 - 5.7 ชนิดและเครื่องดนตรีของตระกูล
 - จำนวนเครื่องดนตรีเดิม / เครื่องดนตรีใหม่
 - ลักษณะเครื่องดนตรี (เครื่องมอญ , เครื่องไทย และอื่นๆ)
 - ประเภทของวง
 - 5.8 เอกลักษณ์ของตระกูล
 - การแต่งเพลงขึ้นใหม่
 - มีการบรรเลงแบบใดหรืออื่นๆ
 - มีความถนัดเครื่องดนตรีบางชนิด

5.9 นักดนตรี

จำนวนนักดนตรี

การได้มาของนักดนตรี

6. วัฒนธรรมที่ปรากฏในวงปี่พาทย์มอญ

6.1 ประเพณีความเชื่อ

การไหว้ครู

พิธีกรรมต่างๆ ที่นำวงปี่พาทย์มอญไปบรรเลง

6.2 การบริหารและการจัดการวงดนตรี

วิธีการรับงาน

การคิดค่าตอบแทน

ระบบบริหารการจัดการ

6.3 ค่านิยมของนักดนตรี

หรืออื่นๆ

6.4 เพลงที่นำมาบรรเลงในพิธีต่างๆ

งานอวมงคล

งานมงคล

โอกาสบรรเลงในงานสำคัญ

6.5 การจัดตั้งวงดนตรีและการวางเครื่องดนตรี

วิธีการบรรเลง

หรืออื่นๆ เช่นการนำไม้หีบฆ้องเสียบในห้วงฆ้องมอญ

ภาคผนวก ข
ตารางแสดงนักดนตรีในอดีตและปัจจุบัน
ของอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

ตาราง 3 นักดนตรีในอดีต อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ความถนัดทางดนตรี	ตำแหน่งทางดนตรี	รุ่นที่
1	ตันตระกูลดนตรีเจริญ	เครื่องมอญทุกชนิด	หัวหน้าวง	1
2	ตันตระกูลระนาดเสนาะ	เครื่องปี่พาทย์	หัวหน้าวง	1
3	นายกราน ปี่เสนาะ	ทุกเครื่องมือ	หัวหน้าวง	1
4	นายแสน ดนตรีเสนาะ	ฆ้องมอญวงใหญ่	หัวหน้าวง	1
5	นายคงพัน พินพาทย์	ทุกเครื่องมือ	หัวหน้าวง	1
6	นายเลียง วงษ์ดนตรี	ทุกเครื่องมือ	หัวหน้าวง	1
7	นายสุม ดนตรีเจริญ	ฆ้องมอญ	หัวหน้าวง	1
8	นายจุก ดนตรีเจริญ	ฆ้องมอญ/ตะโพนมอญ	หัวหน้าวง	1
9	นายเทีะ พินพาทย์	ระนาดเอก	หัวหน้าวง	1
10	นายเมื่อยะ พินพาทย์	เครื่องหนัง	หัวหน้าวง	1
11	นายหมู พินพาทย์	ปี่	ลูกวง	1
12	นายเดิม ฆ้องเสนาะ	ฆ้องมอญ	ลูกวง	1
13	นายบ้อง ฆ้องเสนาะ	ระนาดทุ้ม	ลูกวง	1
14	นายถมยา ระนาดเสนาะ	ทุกชนิด	หัวหน้าวง	1
15	นายเต็ง วงษ์ดนตรี	ทุตชนิด	หัวหน้าวง	1
16	นายถ้วน วงษ์ดนตรี	ทุกเครื่องมือ	หัวหน้าวง	1
17	นายม่วง วงษ์ดนตรี	ทุกเครื่องมือยกเว้นปี่	หัวหน้าวง	1
18	นายชื่น ปี่เสนาะ	ปี่/ตะโพน	หัวหน้าวง	1
19	นายเจ็น ดนตรีเสนาะ	ฆ้องมอญวงใหญ่	หัวหน้าวง	1
20	นายเทียง ดนตรีเสนาะ	ระนาดทุ้ม/ฆ้องมอญ	ลูกวง	1
21	นายเปรม ปูนเต้า	ฆ้องมอญ	ลูกวง	2
22	นายเอม ปูนเต้า	ฆ้องมอญ	ลูกวง	2
23	นายจิวัด จิงเพราะ	ฆ้องมอญ	ลูกวง	2
24	นายมิ จิงเพราะ	ฆ้องมอญ	ลูกวง	2
25	นายเงิน จิงเพราะ	ฆ้องมอญ	ลูกวง	2
26	นายเผื่อน ทุ้มเสนาะ	ระนาดทุ้ม	ลูกวง	2
27	นายบุญทัน วันดี	ปี่มอญ	ลูกวง	2
28	นายงาม ไม่ทราบนามสกุล	ตะโพนมอญ	ลูกวง	2
29	นายมงคล ไม่ทราบนามสกุล	ตะโพนมอญ	ลูกวง	2
30	นายต่อม ไม่ทราบนามสกุล	ระนาดทุ้ม/ตะโพน	ลูกวง	2
31	นางมั่น ใจรัก	ฆ้องวงใหญ่	หัวหน้าวง	2
32	นายฝุ่น ระนาดเสนาะ	ฆ้องวง	ลูกวง	2
33	นางฟู ระนาดเสนาะ	ระนาดทุ้ม	ลูกวง	2

ตาราง 3 (ต่อ)

34	นายปี วงษ์ดนตรี	ทุกเครื่องมือยกเว้นปี	หัวหน้าวง	2
35	นายเลิศ วงดนตรี	ระนาดเอก	หัวหน้าวง	2
36	นายทองหล่อ วงษ์ดนตรี	เครื่องหนัง	ลูกวง	2
37	นายจำรัส วงษ์ดนตรี	ระนาดเอก/ระนาดทุ้ม	ลูกวง	2
38	นายสมอ วงษ์ดนตรี	ปี	ลูกวง	2
39	นางเฉลิม บุปผาชื่น	ระนาดเอก	ลูกวง	2
40	นายบุญรอด วงษ์ดนตรี	ระนาดเอก	หัวหน้าวง	2
41	นายชม ปี่เสนาะ	ตะโพนมอญ	ลูกวง	2
42	นายสิน ดนตรีเจริญ	ฆ้องมอญ	ลูกวง	2
43	นายจรรยา ดนตรีเจริญ	ฆ้องมอญ	ลูกวง	2
44	นายกลั่น ดนตรีเจริญ	ฆ้องมอญ	หัวหน้าวง	2
45	นายสุรินทร์ ดนตรีเจริญ	ระนาดทุ้ม/ฆ้องวงเล็ก	ลูกวง	2
46	นายโนรี ดนตรีเจริญ	ฆ้องมอญ	ลูกวง	2
47	นายประสงค์ พิณพาทย์	ระนาดเอก	หัวหน้าวง	2
48	นายเล็ก พิณพาทย์	ปี	หัวหน้าวง	2
49	นายชั้น พิณพาทย์	ตะโพนมอญ	ลูกวง	2
50	นายเชาว์ พิณพาทย์	ระนาดเอก/ตะโพนมอญ	หัวหน้าวง	2
51	นายณวน ทุ้มเพราะ	ระนาดทุ้ม/ตะโพน	ลูกวง	2
52	นายเฮง ทุ้มเพราะ	ระนาดทุ้ม/ตะโพน	ลูกวง	2
53	นายเปี้ยก พิณพาทย์	กลองทัด	ลูกวง	2
54	นางสะอาด แววมณี	ฆ้องวงใหญ่	ลูกวง	2
55	นายช่อนกลั่น ฆ้องเสนาะ	ฆ้องมอญ	ลูกวง	2
56	นายถาวร ฆ้องเสนาะ	ฆ้องวง/ตะโพน	ลูกวง	2
57	นายเสงี่ยม ดนตรีเสนาะ	ระนาดเอก	หัวหน้าวง	2
58	นายสงวน ดนตรีเสนาะ	ฆ้องวงใหญ่/เล็ก	ลูกวง	2
59	นายบุญยืน แจ่มใจ	ระนาดทุ้ม	ลูกวง	2
60	นายกร ดำนิล	ฆ้องมอญ	ลูกวง	2
61	นายสาธิต แววมณี	ฆ้องวงเล็ก	ลูกวง	3
62	นายสมพร พิณพาทย์	ระนาดเอก	ลูกวง	3
63	นายธานี วงษ์ดนตรี	เครื่องหนัง	ลูกวง	3
64	นายสัจด์ วงษ์ดนตรี	ทุกเครื่องมือ	หัวหน้าวง	3
65	นายดารา ดนตรีเสนาะ	ตะโพน	หัวหน้าวง	3
66	นายสุรินทร์ ดนตรีเสนาะ	ระนาดทุ้ม	ลูกวง	3
67	นายสง่า เปรมปรีดี	ปี่มอญ	ลูกวง	3
68	ผู้ใหญ่สมนึก บุญคุ้ม	ระนาดทุ้ม/ตะโพน	หัวหน้าวง	3
69	นายปทุม ดนตรีเจริญ	ตะโพน	ลูกวง	3

ตาราง 3 (ต่อ)

70	นายประสิทธิ์ ดนตรีเจริญ	หม้อหวง/เครื่องหนัง	ลูกหวง	3
71	นายทองอ่อน ดนตรีเจริญ	ตะโพน	ลูกหวง	3
72	นายมนตรี ดนตรีเจริญ	เครื่องหนัง	ลูกหวง	4
73	นายสมศักดิ์ ดนตรีเจริญ	ระนาดเอก	ลูกหวง	4
74	นายไพรัตน์ พวกดี	เปิงมางคอก	ลูกหวง	4
75	นายชัย อัมรपाल	หม้อหวงใหญ่	ลูกหวง	4

หัวหน้าวง	28 คน
ลูกหวง	47 คน
รวม	75 คน

ตาราง 4 นักดนตรีในปัจจุบัน อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ความถนัดทางดนตรี	ตำแหน่งทางดนตรี	รุ่นที่
1	นายหวล พิณพาทย์	ระนาดเอก	หัวหน้าวง	2
2	นายไชยวัฒน์ พิณพาทย์	ระนาดเอก/เครื่องหนัง	หัวหน้าวง	3
3	นางมยุรี พิณพาทย์	ฆ้องวงเล็ก	ลูกวง	3
4	นายบุญเลิศ เผ่าประเสริฐ	ฆ้องวงใหญ่	ลูกวง	3
5	นายสมพร แววมณี	ฆ้องวงใหญ่	หัวหน้าวง	3
6	นายวิชาญ ฉัตรเอก	กลองแขก	ลูกวง	3
7	นายมงคล พงษ์เจริญ	ระนาดทุ้ม	หัวหน้าวง	3
8	นายประสาน ดนตรีเจริญ	ระนาดเอก/ฆ้องวงเล็ก	หัวหน้าวง	3
9	นายวีระ ดนตรีเจริญ	ฆ้องวงใหญ่	หัวหน้าวง	3
10	นายบุญส่ง พิณพาทย์	ตะโพน	ลูกวง	3
11	นายเพทาย ประหยัด	ปี่	ลูกวง	3
12	นายทรงชัย ประหยัด	ฆ้องวงเล็ก	หัวหน้าวง	3
13	นายบุญเลิศ ประหยัด	ฆ้องวงใหญ่	ลูกวง	3
14	นายประเทือง เจียมตน	ฆ้องวงใหญ่	ลูกวง	3
15	นายสุวิทย์ ศาสตรา	ฆ้องวงใหญ่	ลูกวง	3
16	นายอุทัย ศาสตรา	ระนาดเอก	ลูกวง	3
17	นายเสนาะ ดำนิล	ฆ้องวงใหญ่	ลูกวง	3
18	นายสุทิน คุ่มสังข์	ตะโพนมอญ	ลูกวง	3
19	นายสมทรง เรืองภู	เครื่องหนัง	ลูกวง	3
20	นายจำรัส ดนตรีเสนาะ	ฆ้องวงใหญ่	ลูกวง	3
21	นายช่อม ดนตรีเสนาะ	ฆ้องวง/ตะโพน	ลูกวง	3
22	นายจันทร์ คำหวาน	เครื่องหนัง	ลูกวง	3
23	นายมลศรี คำหวาน	เครื่องหนัง	ลูกวง	3
24	นายวิเชียร หะหวัง	ระนาดเอก	หัวหน้าวง	3
25	นายพูนทรัพย์ ศรีวงศ์ษา	เครื่องหนัง	ลูกวง	3
26	นายหนึ่ง ศรีวงศ์ษา	ระนาดเอก	ลูกวง	3
27	นายปรีชา ดนตรีเจริญ	ฆ้องวงใหญ่	ลูกวง	4

ตาราง 4 (ต่อ)

28	นายไชยา ดนตรีเจริญ	ระนาดเอก	ลูกวง	4
29	นายภมรรัตน์ ดนตรีเจริญ	ระนาดทุ้ม	ลูกวง	4
30	นายสุรพล พงษ์เจริญ	ระนาดทุ้ม	ลูกวง	4
31	นายชูชัย ดนตรีเจริญ	ฆ้องวง	ลูกวง	4

หัวหน้าวง	8 คน
ลูกวง	23 คน
รวม	31 คน

ภาคผนวก ค
ตารางแสดงนักดนตรี แต่ละตระกูล
ในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

ตาราง 5 แสดงนักดนตรีในตระกูลดนตรีเจริญ

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ความถนัดด้านดนตรี	ตำแหน่งทางดนตรี	รุ่นที่
1	นายสุม ดนตรีเจริญ	ฆ้องมอญ	หัวหน้าวง	1
2	นายจุ ดนตรีเจริญ	ฆ้องมอญ / ตะโพนมอญ	หัวหน้าวง	1
3	นายสมพงษ์ ดนตรีเจริญ	ฆ้องมอญ	ลูกวง	2
4	นายจรรยา ดนตรีเจริญ	ระนาดเอก	ลูกวง	2
5	นายสิน ดนตรีเจริญ	ฆ้องมอญ	ลูกวง	2
6	นายกลิ่น ดนตรีเจริญ	ฆ้องมอญ	หัวหน้าวง	2
7	นายสุรินทร์ ดนตรีเจริญ	ระนาดทุ้ม/ฆ้องวงเล็ก	ลูกวง	2
8	นายสาคร ปาณะลักษณะ	ฆ้องวง	ลูกวง	3
9	นายสมคิด ปาณะลักษณะ	ฆ้องวงใหญ่	ลูกวง	3
10	นายสมควร ปาณะลักษณะ	ฆ้องวง	ลูกวง	3
11	นายประคอง ปาณะลักษณะ	ตะโพน	ลูกวง	3
12	นายปทุม ดนตรีเจริญ	ตะโพน	ลูกวง	3
13	นายประสิทธิ์ ดนตรีเจริญ	ฆ้องวง/เครื่องหนัง	ลูกวง	3
14	นายประเสริฐ ดนตรีเจริญ	ระนาด	หัวหน้าวง	3
15	นายประสาน ดนตรีเจริญ	ฆ้องวงเล็ก/ระนาดเอก	หัวหน้าวง	3
16	นายวีระ ดนตรีเจริญ	ฆ้องวง	หัวหน้าวง	3
17	นายชูชัย ดนตรีเจริญ	ฆ้องวงใหญ่	ลูกวง	4
18	นายปรีชา ดนตรีเจริญ	ฆ้องวงใหญ่	ลูกวง	4
19	นายมนตรี ดนตรีเจริญ	เครื่องหนัง	ลูกวง	4
20	นายสมศักดิ์ ดนตรีเจริญ	ระนาดเอก	หัวหน้าวง	4
21	นายอดิศักดิ์ ดนตรีเจริญ	ปี่	ลูกวง	4
22	นายไชยา ดนตรีเจริญ	ระนาดเอก	ลูกวง	4
23	นายภมรรัตน์ ดนตรีเจริญ	ระนาดทุ้ม	ลูกวง	4
24	นายชัย อมรपाल	ฆ้องวงใหญ่	ลูกวง	4

หัวหน้าวง 7 คน
ลูกวง 17 คน
รวม 24 คน

ตาราง 6 แสดงนักดนตรีในระกูลพิณพาทย์

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ความถนัดด้านดนตรี	ตำแหน่งทางดนตรี	รุ่นที่
1	นายดงพัน พินพาทย์	ทุกชนิด	หัวหน้าวง	ต้นตระกูล
2	นายเทียะ พินพาทย์	ระนาดเอก	หัวหน้าวง	1
3	นายเมี้ยะ พินพาทย์	เครื่องหนัง	หัวหน้าวง	1
4	นายหมุ พินพาทย์	ปี่	ลูกวง	1
5	นายประสงค์ พินพาทย์	ระนาดเอก	หัวหน้าวง	2
6	นายเล็ก พินพาทย์	ปี่	หัวหน้าวง	2
7	นายชั้น พินพาทย์	เครื่องหนัง	ลูกวง	2
8	นายเชาว์ พินพาทย์	ระนาดเอก	หัวหน้าวง	2
9	นายบุญชอบ พินพาทย์	ระนาดเอก	หัวหน้าวง	2
10	นายเปี้ยก พินพาทย์	เครื่องหนัง	ลูกวง	2
11	นายประทวน พินพาทย์	ปี่	ลูกวง	2
12	นายหวล พินพาทย์	ระนาดเอก	หัวหน้าวง	2
13	นางทองหยิบ เฝ้าประเสริฐ	ฆ้องวงใหญ่	หัวหน้าวง	2
14	นางสะอาด แววมณี	ฆ้องวงใหญ่	ลูกวง	2
15	นายนพรัตน์ พินพาทย์	ระนาดเอก / ปี่	หัวหน้าวง	3
16	นายณรงค์ พินพาทย์	ฆ้องวงใหญ่	ลูกวง	3
17	นายนฤทธิ์ พินพาทย์	ระนาดเอก/ฆ้องวง	หัวหน้าวง	3
18	นายสมพร พินพาทย์	ระนาดเอก	ลูกวง	3
19	นายบุญเชิด พินพาทย์	ระนาดเอก	หัวหน้าวง	3
20	นายชูชาติ พินพาทย์	ปี่ / ระนาดเอก	หัวหน้าวง	3
21	นายไชยวัฒน์ พินพาทย์	ระนาดเอก	หัวหน้าวง	3
22	นายบุญส่ง พินพาทย์	เครื่องหนัง	ลูกวง	3
23	นายทัศนัย พินพาทย์	ระนาดเอก	ลูกวง	3
24	นางมยุรี พินพาทย์	ฆ้องวงเล็ก	ลูกวง	3
25	นายบุญเลิศ เฝ้าประเสริฐ	ฆ้องวงใหญ่	ลูกวง	3
26	นายวิรัช เฝ้าประเสริฐ	ฆ้องวงใหญ่	ลูกวง	3
27	นายวิชัย เฝ้าประเสริฐ	เปิงมางคอก	ลูกวง	3
28	นายมานิต เฝ้าประเสริฐ	เปิงมางคอก	ลูกวง	3

ตาราง 6 (ต่อ)

29	นายสมพร แววมณี	ห้องวงใหญ่	หัวหน้าวง	3
30	นายต้อย แววมณี	ตะโพน	ลูกวง	3
31	นายสาทิต แววมณี	ห้องวงเล็ก	ลูกวง	3
32	นายวิชาญ จัตรเอก	กลองแขก	ลูกวง	3
33	นายกาญจนา จัตรเอก	กลองแขก	ลูกวง	3
34	นางณัฐรี เพชรคล้าย	ระนาดเอก	ลูกวง	3
35	นางบุญตา ไม่ทราบนามสกุล	ห้องวงใหญ่	ลูกวง	3
36	นางบุญเดือน ไม่ทราบนามสกุล	ห้องวงใหญ่	ลูกวง	3
37	นางระเบียบ วัชพงษ์ผลี	ขับร้อง	ลูกวง	3
38	นางอุไร ทองดาษ	ขับร้อง	ลูกวง	3

หัวหน้าวง	15 คน
ลูกวง	23 คน
รวม	38 คน

ตาราง 7 แสดงนักดนตรีในระกูลฆ้องเสนาะ

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ความถนัดด้านดนตรี	ตำแหน่งทางดนตรี	รุ่นที่
1	นายเต็ม ฆ้องเสนาะ	ฆ้องมอญ	สุกวาง	1
2	นายบ้อง ฆ้องเสนาะ	ระนาดทุ้ม	สุกวาง	1
3	นายช่อนกลิ่น ฆ้องเสนาะ	ฆ้องมอญ	สุกวาง	2
4	นายบุญเงิน ฆ้องเสนาะ	ระนาดเอก	สุกวาง	2
5	นายถาวร ฆ้องเสนาะ	ฆ้องวง/ตะโพน	สุกวาง	3
6	นายณรงค์ ฆ้องเสนาะ	ตะโพน	สุกวาง	3
7	นายบรรจง ฆ้องเสนาะ	เครื่องหนัง	สุกวาง	3

หัวหน้าวง	-	
สุกวาง	7	คน
รวม	7	คน

ตาราง 8 แสดงนักดนตรีในระกูลระนาดเสนาะ

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ความถนัดด้านดนตรี	ตำแหน่งทางดนตรี	รุ่นที่
1	ไม่ทราบชื่อ	-	หัวหน้าวง	ต้นตระกูล
2	นายถมยา ระนาดเสนาะ	ทุกเครื่องมือ	หัวหน้าวง	1
3	นางแม่นใจรัก	ฆ้องวงใหญ่	หัวหน้าวง	2
4	นายผล ระนาดเสนาะ	ปี่/ระนาด	หัวหน้าวง	2
5	นายฝุ่น ระนาดเสนาะ	ฆ้องวงใหญ่	ลูกวง	2
6	นายฟู ระนาดเสนาะ	ระนาดทุ้ม	ลูกวง	2
7	นางประโลม (พิณพาทย์) ระนาดเสนาะ	ฆ้องวง/ขับร้อง	หัวหน้าวง	3
8	นางศิริ คำขำ	ฆ้องวงใหญ่	ลูกวง	3
9	นายมนทล ระนาดเสนาะ	เครื่องหนัง	ลูกวง	4
10	นางมณฑา ตันเจริญ	ฆ้องมอญ	ลูกวง	4
11	นางกาญจนา พงษ์เจริญ	ขับร้อง	ลูกวง	4
12	นายอุทัย ระนาดเสนาะ	ฆ้องวง	ลูกวง	4
13	นายไพฑูรย์ ระนาดเสนาะ	เครื่องหนัง	ลูกวง	4
14	นายสุทิน ระนาดเสนาะ	ระนาดเสนาะ	ลูกวง	4

หัวหน้าวง	5	วง
ลูกวง	9	คน
รวม	14	คน

ตาราง 9 แสดงนักดนตรีในระกูลวงษ์ดนตรี

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ความถนัดด้านดนตรี	ตำแหน่งทางดนตรี	รุ่นที่
1	นายเลียง วงษ์ดนตรี	เล่นได้ทุกเครื่องมือ	หัวหน้าวง	ต้นตระกูล
2	นายเต็ง วงษ์ดนตรี	เล่นได้ทุกเครื่องมือ	หัวหน้าวง	1
3	นายต่วน วงษ์ดนตรี	เล่นได้ทุกเครื่องมือ	หัวหน้าวง	1
4	นายม่วง วงษ์ดนตรี	เล่นได้ทุกเครื่องมือ ยกเว้นปี่	หัวหน้าวง	1
5	นายปี วงษ์ดนตรี	ระนาดทุ้ม	หัวหน้าวง	2
6	นายเลิศ วงษ์ดนตรี	ระนาดเอก	หัวหน้าวง	2
7	นายทองหล่อ วงษ์ดนตรี	เครื่องหนัง	ลูกวง	2
8	นายจำรัส วงษ์ดนตรี	ระนาดทุ้ม+ระนาดเอก	ลูกวง	2
9	นายสมอ วงษ์ดนตรี	ปี่	ลูกวง	2
10	นางเฉลิม บุปผาชื่น	ระนาดเอก	ลูกวง	2
11	นายเจสียว วงษ์ดนตรี	ฆ้อง	ลูกวง	2
12	นายบุญรอด วงษ์ดนตรี	ระนาดเอก	หัวหน้าวง	2
13	นางประมวล วงษ์ดนตรี	ฆ้องวงใหญ่	ลูกวง	3
14	นายวัชระ วงษ์ดนตรี	ฆ้องวงเล็ก	ลูกวง	3
15	นายธานี วงษ์ดนตรี	เครื่องหนัง	ลูกวง	3
16	นายสงัด วงษ์ดนตรี	เล่นได้ทุกเครื่องมือ	ลูกวง	3
17	นายสนิท วงษ์ดนตรี	ระนาดเอก	ลูกวง	3

หัวหน้าวง	7	วง
ลูกวง	10	คน
รวม	17	คน

ตาราง 10 แสดงนักดนตรีในตระกูลปีเสนาะ

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ความถนัดด้านดนตรี	ตำแหน่งทางดนตรี	รุ่นที่
1	นายกราน ปีเสนาะ	ทุกเครื่องมือ	หัวหน้าวง	ต้นตระกูล
2	นายชิน ปีเสนาะ	ปี่ / ตะโพน	หัวหน้าวง	1
3	นายชুম ปีเสนาะ	ตะโพนมอญ	ลูกวง	1
4	นางศิริ ระนาดเสนาะ	ฆ้องวงใหญ่	ลูกวง	2

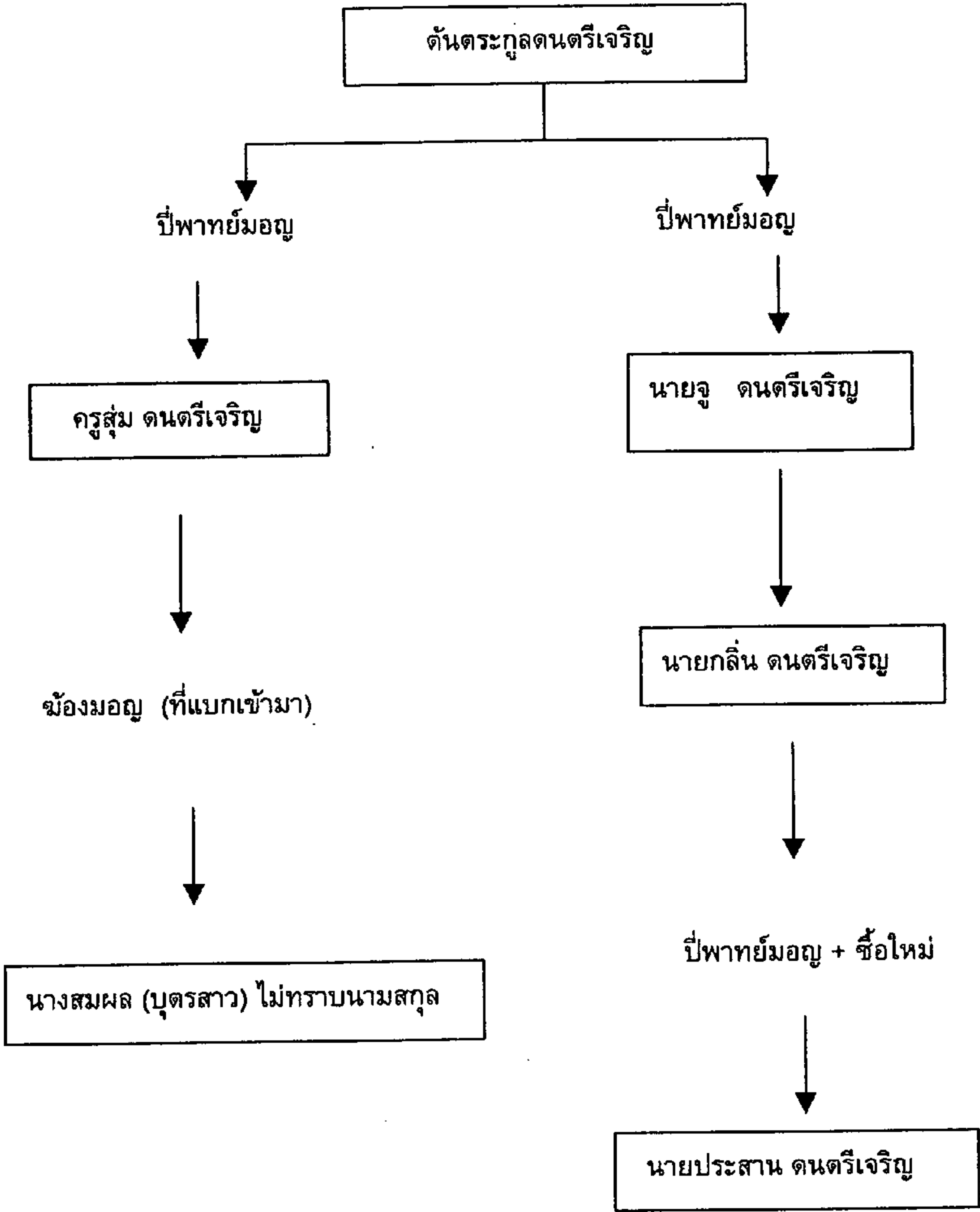
หัวหน้าวง	2	คน
ลูกวง	2	คน
รวม	4	คน

ตาราง 11 แสดงนักดนตรีในระกูลดนตรีเสนาะ

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ความถนัดด้านดนตรี	ตำแหน่งทางดนตรี	รุ่นที่
1	นายแสน ดนตรีเสนาะ	ฆ้องวงใหญ่	หัวหน้าวง	ต้นตระกูล
2	นายเงิน ดนตรีเสนาะ	ฆ้องวงใหญ่	หัวหน้าวง	1
3	นายเที่ยง ดนตรีเสนาะ	ระนาดทุ้ม/ฆ้องวงใหญ่	ลูกวง	1
4	นายเสงี่ยม ดนตรึเสนาะ	ระนาดเอก/ฆ้องวงใหญ่	หัวหน้าวง	2
5	นายสงวน ดนตรึเสนาะ	ฆ้องวงเล็ก/ฆ้องวงใหญ่	ลูกวง	3
6	นายมงคล พงษ์เจริญ	ระนาดทุ้ม/ระนาดเอก	หัวหน้าวง	3
7	นายช่อม ดนตรีเสนาะ	ฆ้องวงใหญ่/ตะโพน	หัวหน้าวง	3
8	นายดารา ดนตรีเสนาะ	ตะโพน	หัวหน้าวง	3
9	นายสุรินทร์ ดนตรึเสนาะ	ระนาดทุ้ม	ลูกวง	3
10	นายสมาน พงษ์เจริญ	ฆ้องวงใหญ่	ลูกวง	3
11	นายธงชัย ดนตรีเสนาะ	ระนาดเอก	หัวหน้าวง	4
12	นายบุญเลิศ ดนตรึเสนาะ	ฆ้องวงใหญ่	ลูกวง	4
13	นายเผ่า ดนตรีเสนาะ	เครื่องหนัง	ลูกวง	4
15	นายสมล พงษ์เจริญ	ฆ้องวง	ลูกวง	4
16	นายสกล พงษ์เจริญ	ฆ้องวง	ลูกวง	4
17	นายธงฉัตร ดนตรึเสนาะ	ตะโพน	ลูกวง	4
18	นายไพรัตน์ พวกดี	เปิงมางคอก	ลูกวง	4
19	นายชัชชัย พวกดี	เครื่องหนัง	ลูกวง	4
20	นายสุรพล พงษ์เจริญ	ระนาดทุ้ม	ลูกวง	4
21	นายธวัชชัย พวกดี	เครื่องหนัง	ลูกวง	4
21	นายศุภกิจ พงษ์เจริญ	ระนาดเอก	ลูกวง	5
22	นายทอง พงษ์เจริญ	ระนาดเอก	ลูกวง	5
23	นายธีระพล พงษ์เจริญ	ระนาดเอก	ลูกวง	5

หัวหน้าวง	7	วง
ลูกวง	16	คน
รวม	23	คน

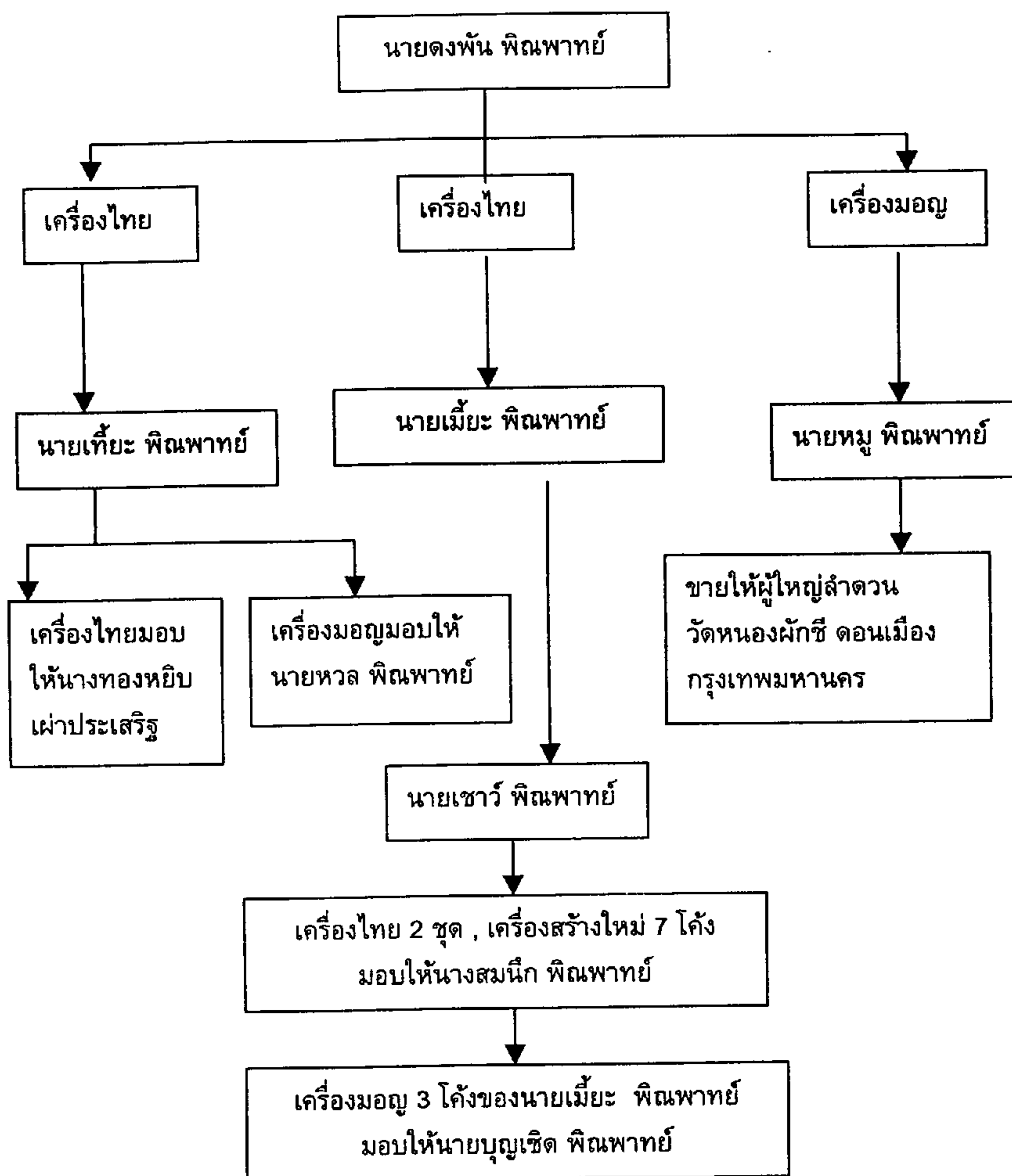
ภาคผนวก ง
ภาพประกอบแสดงความเป็นมาเครื่องดนตรีของตระกูล
ในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

เครื่องดนตรีที่สร้างขึ้นใหม่ ของตระกูลดนตรีเจริญ

1. นายประเสริฐ ดนตรีเจริญ	ปี่พาทย์มอญ/ไทย/แตรวง
2. นายประสาน ดนตรีเจริญ	ปี่พาทย์มอญ/ไทย
3. นายวีระ ดนตรีเจริญ	ปี่พาทย์มอญ/ไทย

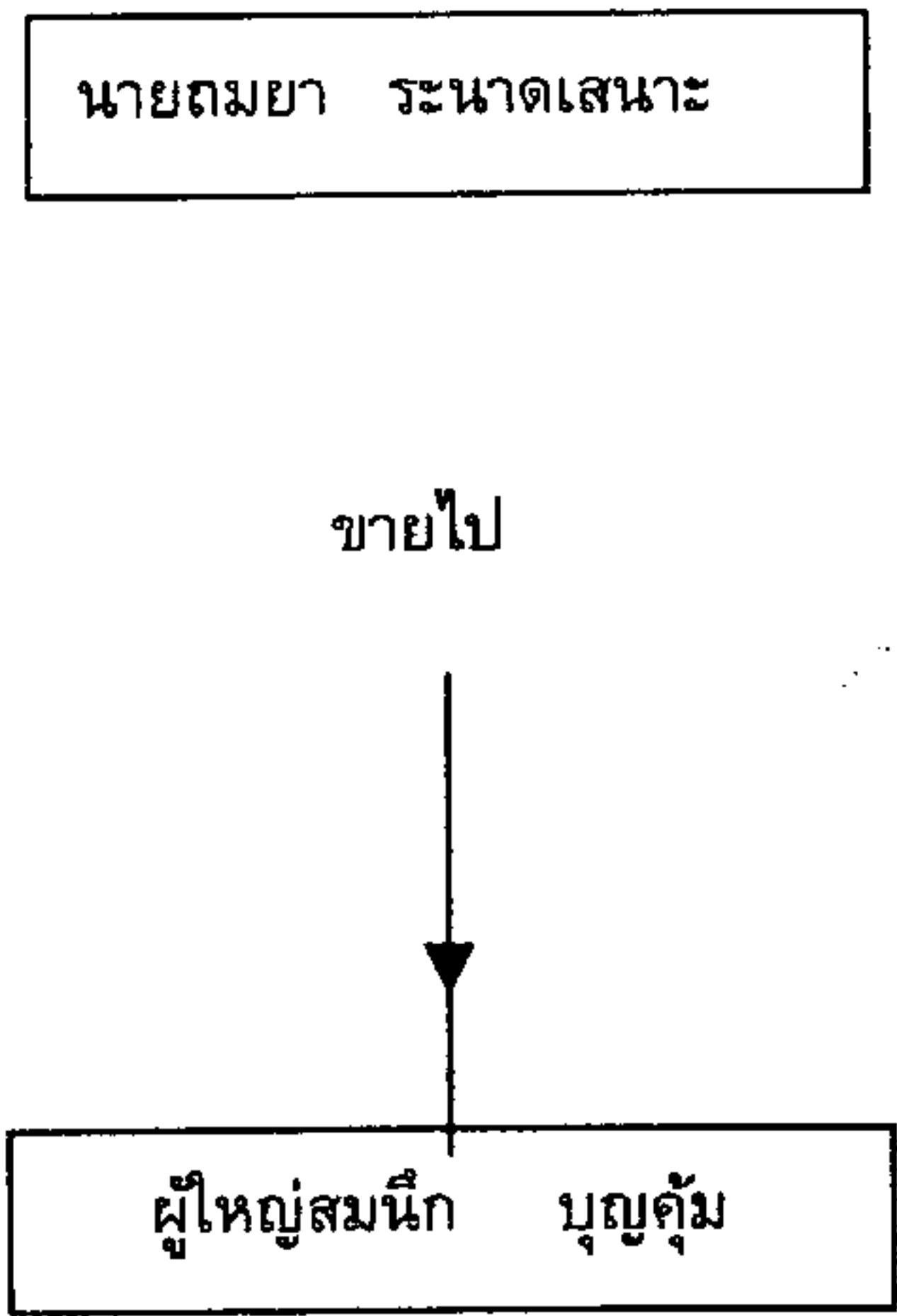
ภาพประกอบ 8 แสดงความเป็นมาเครื่องดนตรีของตระกูลดนตรีเจริญ

เครื่องพิณฑาทย์ที่สร้างขึ้นใหม่ของตระกูลพิณฑาทย์

1. นายเล็ก พิณฑาทย์	เครื่องมือ / ไทย / แตร	4. นายบุญเชิด พิณฑาทย์	เครื่องมือ / ไทย
2. นายเชาว์ พิณฑาทย์	เครื่องมือ / ไทย	5. นายชูชาติ พิณฑาทย์	เครื่องไทย
3. นายสมพร แววมณี	เครื่องมือ / ไทย		

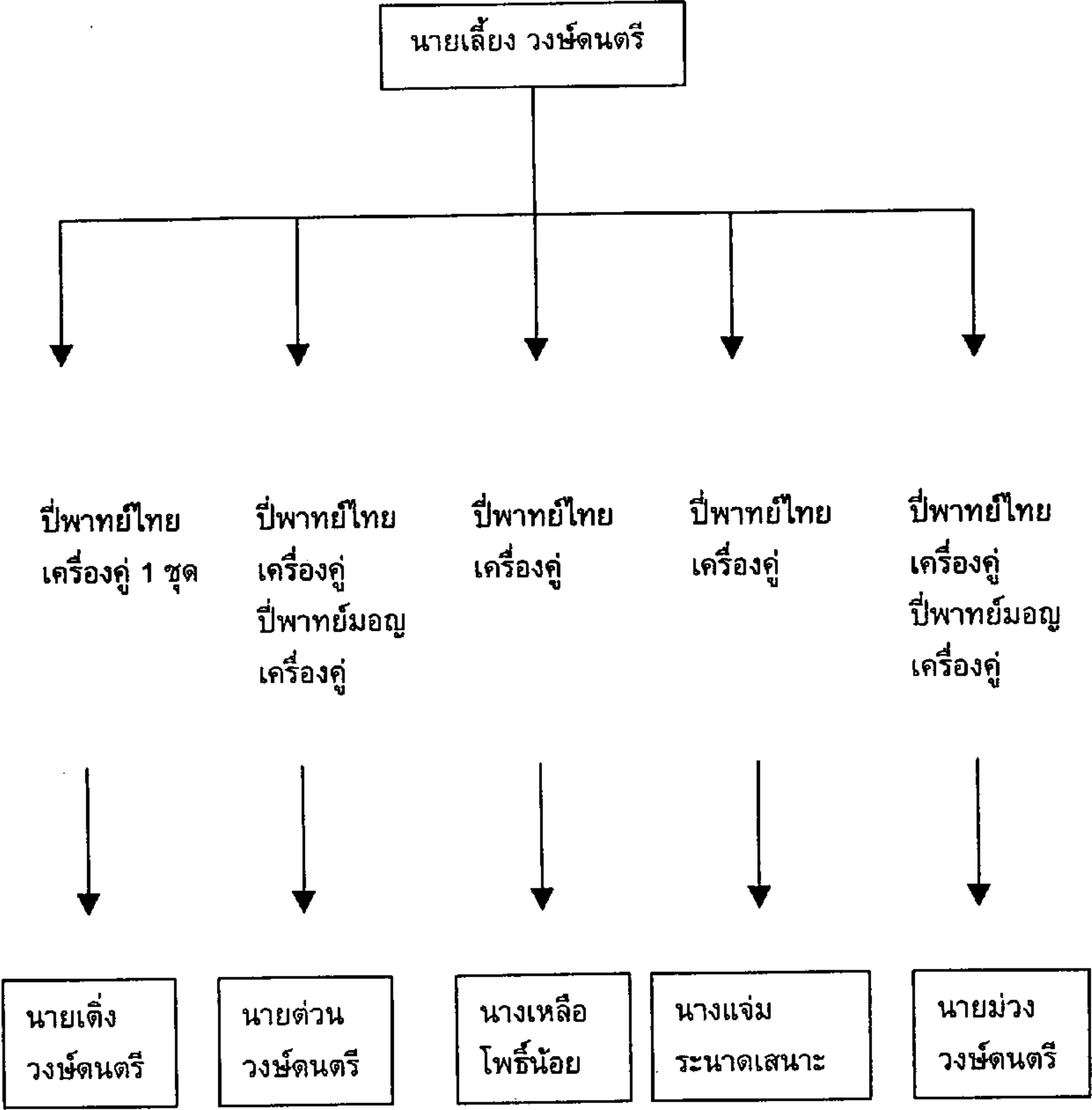
ภาพประกอบ 9 แสดงความเป็นมาเครื่องดนตรีของตระกูลพิณฑาทย์

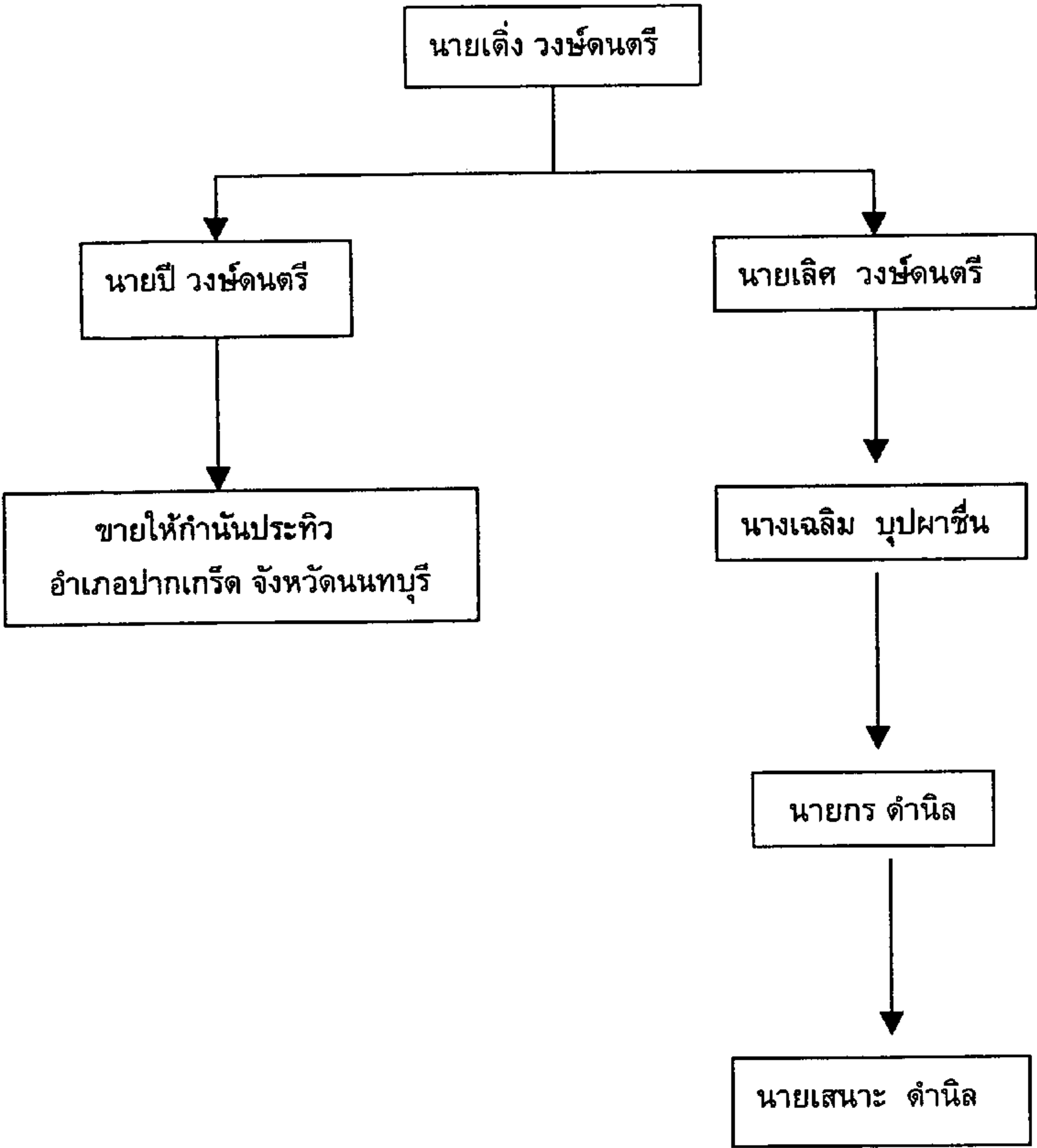
เครื่องดนตรีที่สร้างขึ้นใหม่ ของตระกูลระนาดเสนาะ

1. นายผล ระนาดเสนาะ เครื่องมอญ/ไทย/แตร

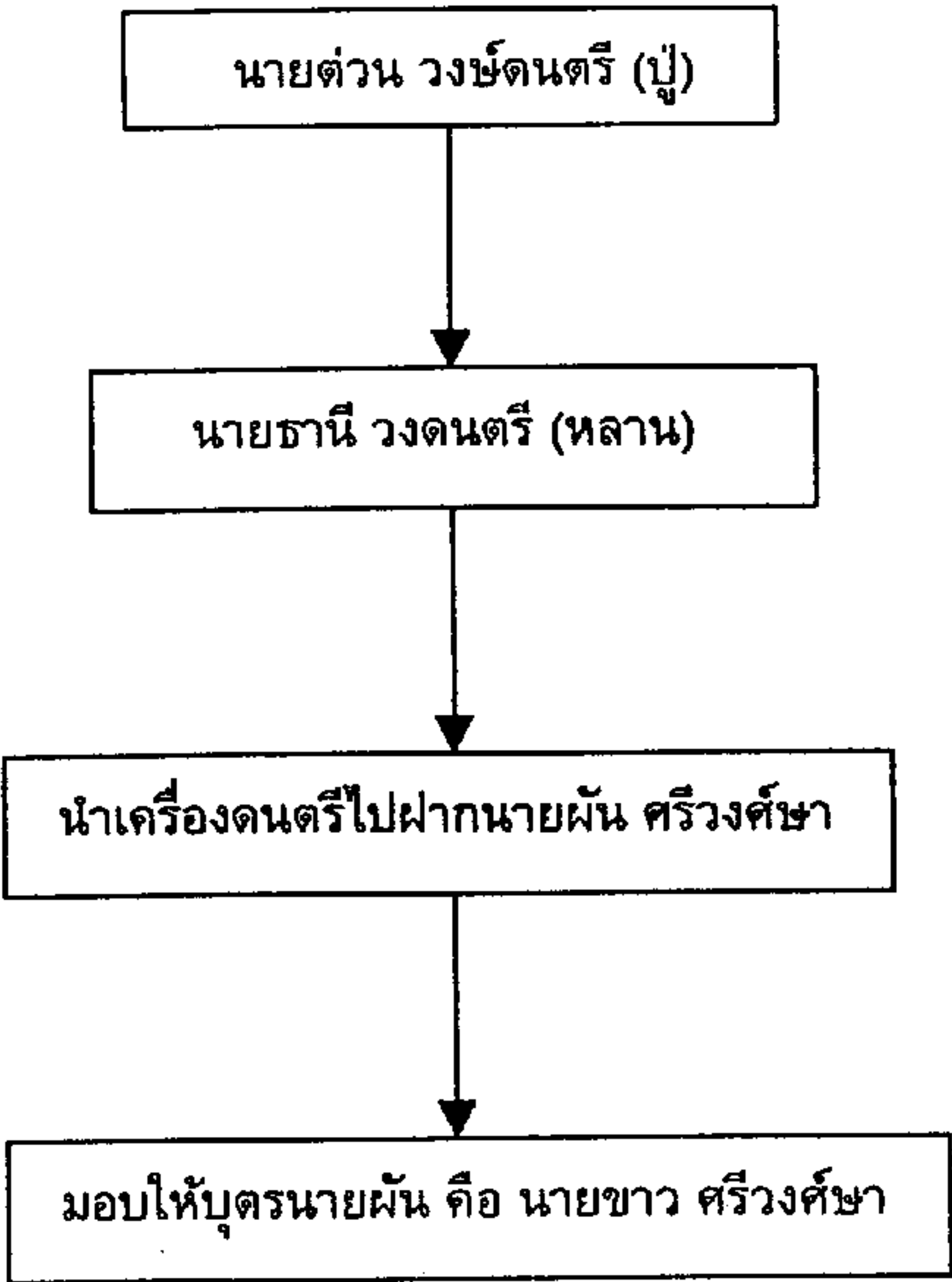
ภาพประกอบ 10 แสดงความเป็นมาเครื่องดนตรีของตระกูลระนาดเสนาะ

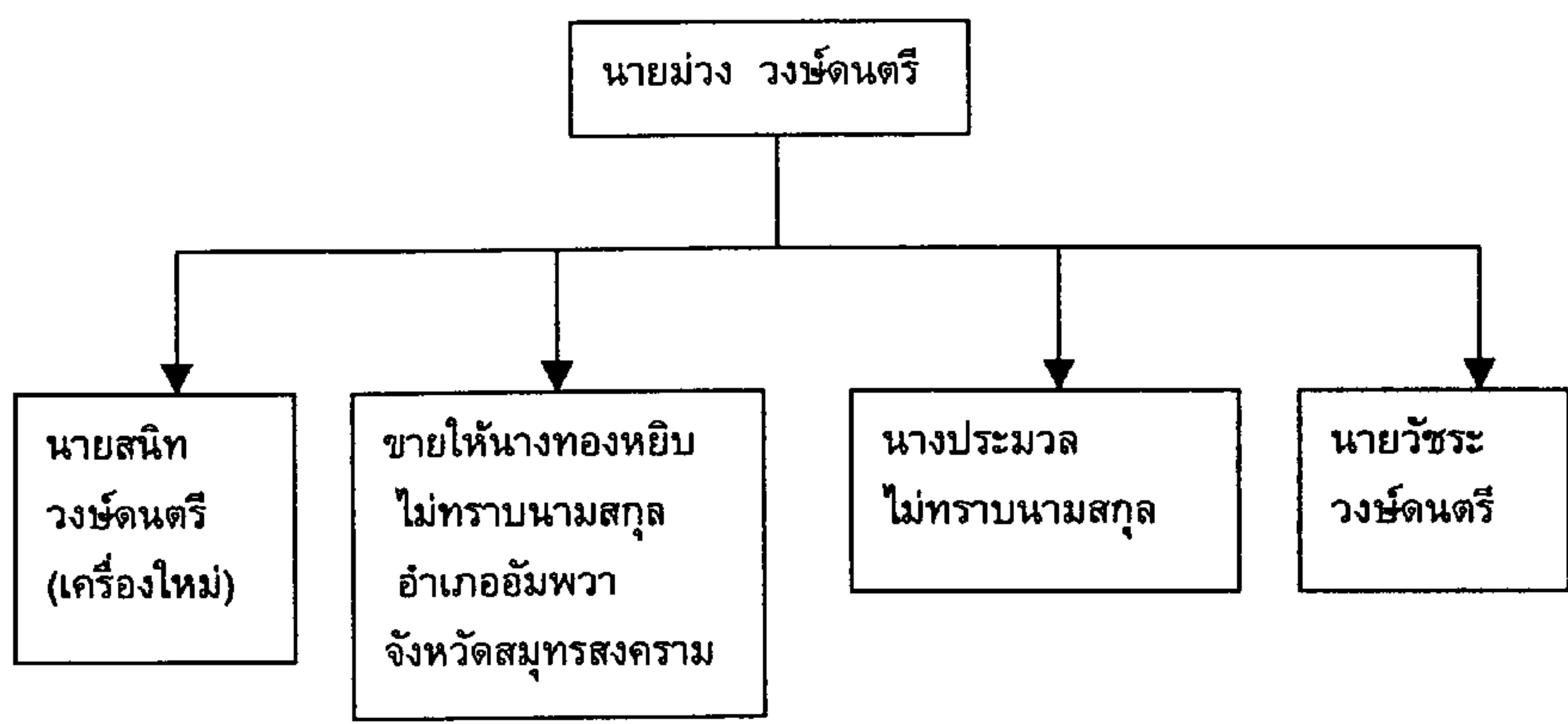
ภาพประกอบ 11 แสดงความเป็นมาเครื่องดนตรีของตระกูลวงศ์ดนตรี

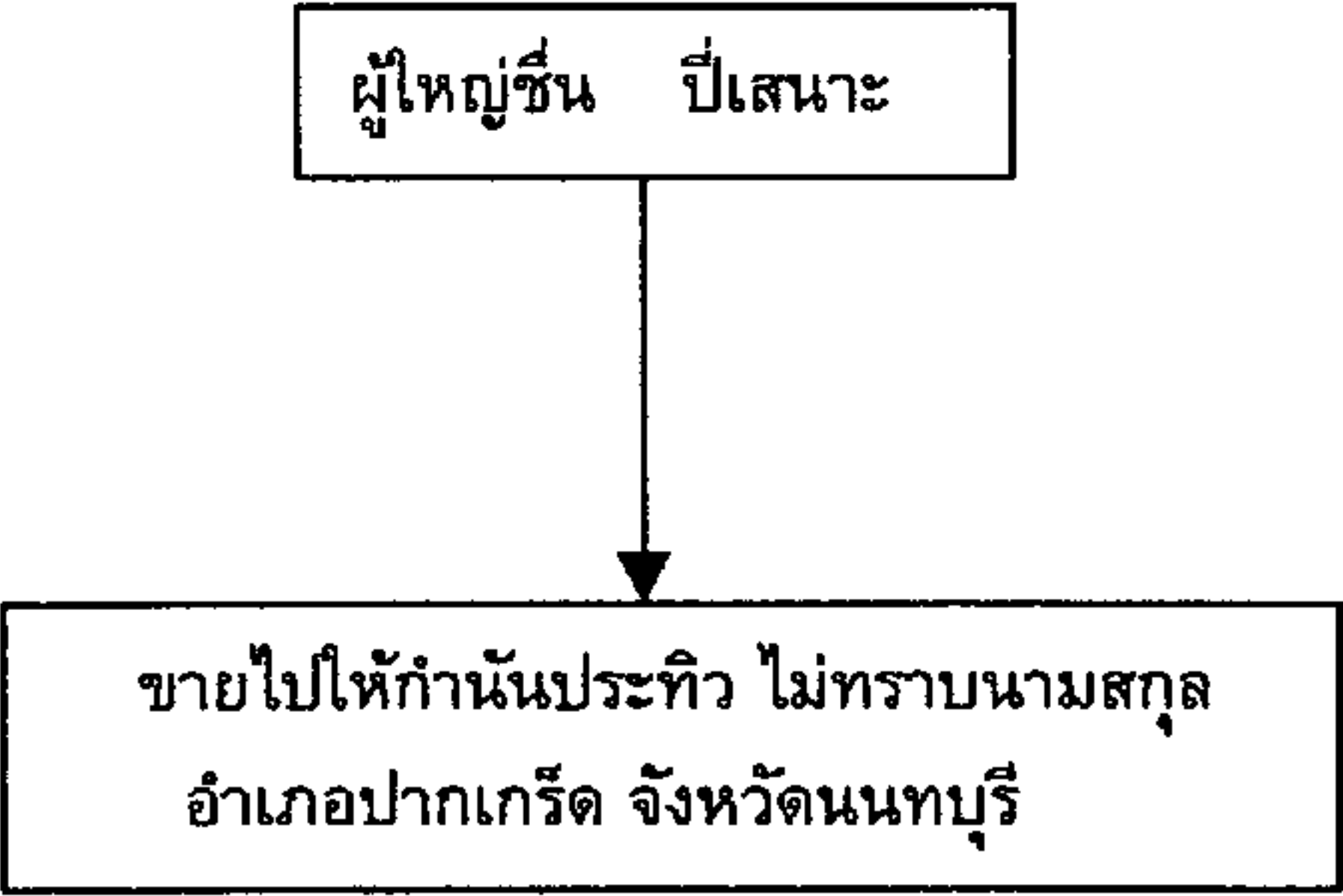
ภาพประกอบ 12 แสดงความเป็นมาเครื่องดนตรีของ นายเต็ง วงษ์ดนตรี

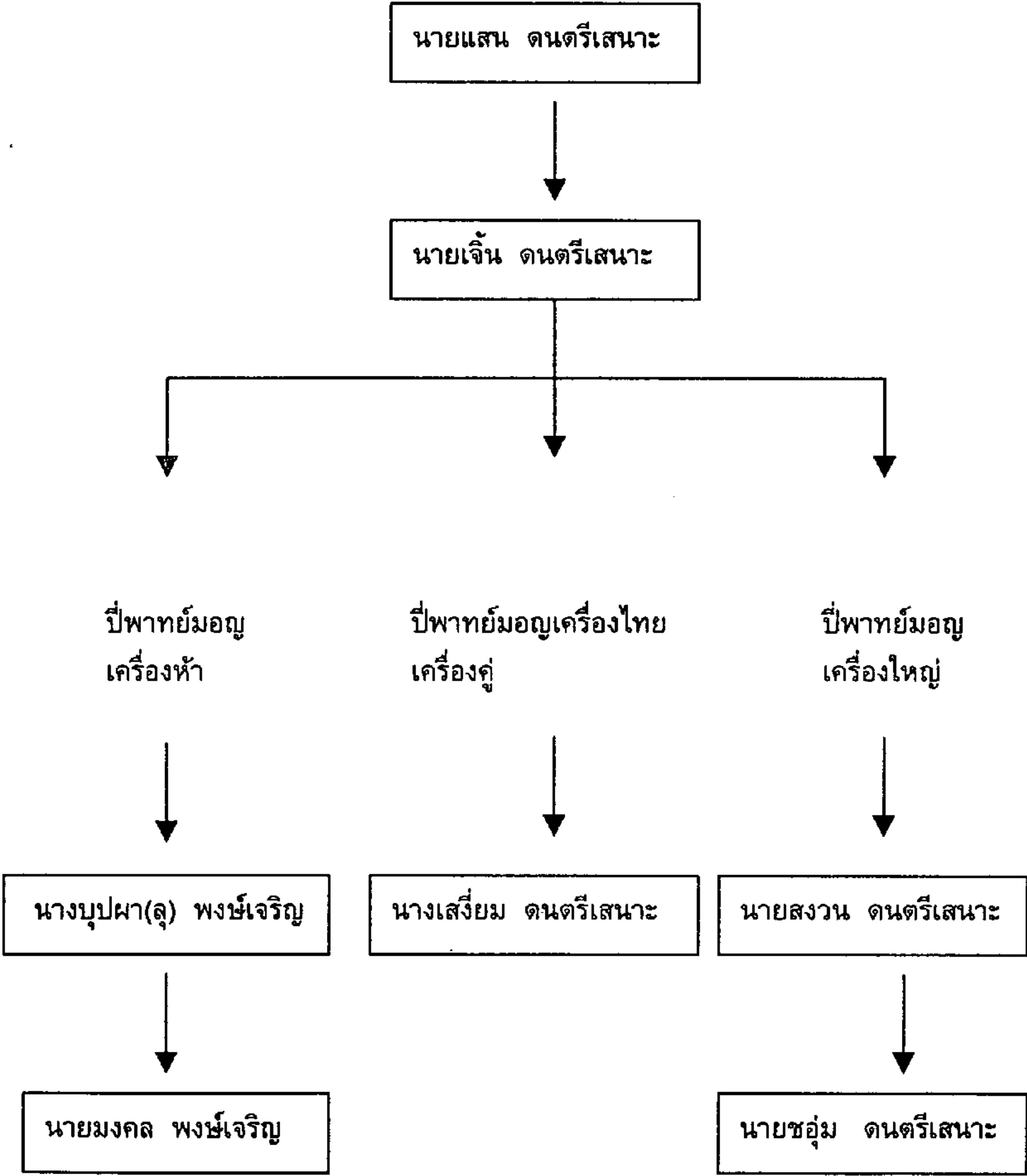
ภาพประกอบ 13 แสดงความเป็นมาเครื่องดนตรีของ นายถ้วน วงษ์ดนตรี

ภาพประกอบ 14 แสดงความเป็นมาเครื่องดนตรีของ นายม่วง วงษ์ดนตรี

ภาพประกอบ 15 แสดงความเป็นมาเครื่องดนตรีของตระกูลปี่เสนาะ

เครื่องดนตรีที่สร้างขึ้นใหม่ของตระกูลดนตรีเสนาะ

1. นายมงคล พงษ์เจริญ

ภาพประกอบ 16 แสดงความเป็นมาเครื่องดนตรีของ ตระกูลดนตรีเสนาะ

ภาคผนวก จ
ตารางการสัมภาษณ์

ตาราง 12 ตารางการสัมภาษณ์

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	สถานที่	วัน/เดือน/ปี	เวลา
1	นายทองคำ พันนัทธิ	14 ถ. คลองน้ำใส ต. บางปรอก อ. เมือง จ. ปทุมธานี	19 เมษายน 2545 15 เมษายน 2546	10.00 น. 13.00 น.
2	นายประทวน พิณพาทย์	148 อ. สามโคก จ. ปทุมธานี	16 เมษายน 2545	10.40 น.
3	นางทองหยิบ เผ่าประเสริฐ	28/1 หมู่ 1 ต. บ้านกระแซง อ. สามโคก จ. ปทุมธานี	16 เมษายน 2545	14.01 น.
4	นายจำนงค์ การเจริญ	10/1 หมู่ 4 ต. คลองควาย อ. สามโคก จ. ปทุมธานี	16 เมษายน 2545	15.16 น.
5	นายช่อม ดนตรีเสนาะ	ร้านอาหารแก่นไม้ ข้างวัดหงษ์ปทุมมาวาส ต. บางปรอก อ. เมือง จ. ปทุมธานี	16 เมษายน 2545	18.30 น.
6	นายหวล พิณพาทย์	73 ต. บางปรอก ถ. สายวัดโคก อ. เมือง จ. ปทุมธานี	18 เมษายน 2545	9.00 น.
7	นางประโลม พิณพาทย์	73 ต. บางปรอก ถ. สายวัดโคก อ. เมือง จ. ปทุมธานี	18 เมษายน 2545	12.01 น.
8	นายเล็ก พิณพาทย์	41/1 ต. คลองข่อย อ. ปากเกร็ด จ. นนทบุรี	18 เมษายน 2545	18.32 น.
9	นางเมียน บุญมาก	5 หมู่ 1 ต. บางกระดี่ อ. เมือง จ. ปทุมธานี	19 เมษายน 2545	9.00 น.
10	นางไสว บานเย็น	40 หมู่ 1 ต. บางกระดี่ อ. เมือง จ. ปทุมธานี	19 เมษายน 2545	13.10 น.
11	นางระวีวัลย์ จันจิลา	33 หมู่ 1 ต. บางกระดี่ อ. เมือง จ. ปทุมธานี	19 เมษายน 2545	14.45 น.
12	ครูสมทรง แสงอรุณ	112/1 หมู่ 2 ต.บ้านกลาง อ.เมือง จ. ปทุมธานี	22 เมษายน 2545	13.40 น.
13	นายสนิท วงษ์ดนตรี	21 หมู่ 1 อ. ลาดหลุมแก้ว จ. ปทุมธานี	22 เมษายน 2545 24 กรกฎาคม 2545	17.18 น. 13.42 น.

ตาราง 12 (ต่อ)

14	นางปราณี ทศนะพอดิ	14 หมู่ 8 ต. คูบางหลวง อ. เมือง จ. ปทุมธานี	24 กรกฎาคม 2545	16.40 น.
15	นางศิริ ระนาดเสนาะ	99 หมู่ 4 ต. บ้านกลาง อ. เมือง จ. ปทุมธานี	26 กรกฎาคม 2545	10.30 น.
16	พระสาคร ปาณะลักษณะ	วัดบางโพธิ์ ต. บางปรอก อ. เมือง จ. ปทุมธานี	26 กรกฎาคม 2545	13.45 น.
17	นางสมนึก พิณพาทย์	22 หมู่ 4 ต. บ้านกลาง อ. เมือง จ. ปทุมธานี	26 กรกฎาคม 2545 27 กรกฎาคม 2545	18.30 น. 9.30 น.
18	นายสว่าง บุปผาชื่น	127 หมู่ 5 ต. บ้านใหม่ อ. เมือง จ. ปทุมธานี	27 กรกฎาคม 2545	10.00 น.
19	นายทองอ่อน โพธิ์ทอง	54/1 หมู่ 5 หัวถนนติวานนท์ อ. เมือง ต. บ้านกลาง จ. ปทุมธานี	27 กรกฎาคม 2545	13.30 น.
20	นายพยุ่ง แสงทับทิม	402/11 หมู่ 3 ซอยสีกัน วัดนันทน์ 1 เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ	27 กรกฎาคม 2545	16.45 น.
21	นางประเสริฐศรี พานธวงศ์	1403/1 ซอยเทอดไท 35 ถ. เทอดไท ตลาดพลูธนบุรี กรุงเทพฯ	28 กรกฎาคม 2545	10.42 น.
22	นายประสาน ดนตรีเจริญ	91/3 ซอยสมประสงค์ ถ. สายวัดโคก อ. เมือง จ. ปทุมธานี	29 กรกฎาคม 2545	10.21 น.
23	นายสมพร แววมณี	3/2 หมู่ 17 ต. คลองหนึ่ง อ. คลองหลวง จ. ปทุมธานี	30 กรกฎาคม 2545	10.42 น.
24	นายมงคล พงษ์เจริญ	10 หมู่ 5 ต. บางเดื่อ อ. เมือง จ. ปทุมธานี	18 ธันวาคม 2545	10.30 น.
25	นางระเบียบ วัดพวงพลี	53/1 ต. บางปรอก อ. เมือง จ. ปทุมธานี	19 ธันวาคม 2545	9.00 น.
26	นางจำลอง ฉัตรเอก	53 ต. บางปรอก อ. เมือง จ. ปทุมธานี	19 ธันวาคม 2545	9.30 น.
27	นายจรัส สดชื่น	วัดบางโพธิ์ ต. บางปรอก อ. เมือง จ. ปทุมธานี	19 ธันวาคม 2545	10.45 น.
28	นางสาวยีนยง ช้องเสนาะ	99 หมู่ 4 ต. บ้านกลาง อ. เมือง จ. ปทุมธานี	16 มกราคม 2546	10.40 น.
29	นายวิระ ดนตรีเจริญ	วัดสิงห์ อ. สามโคก จ. ปทุมธานี	16 มกราคม 2546	19.30 น.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล
วันเดือนปีเกิด
สถานที่เกิด
สถานที่อยู่ปัจจุบัน
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน
สถานที่ทำงาน

นายชูชาติ พิณพาทย์
16 ตุลาคม 2503
จังหวัดปทุมธานี
114 ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20131
หัวหน้าสาขาวิชาดุริยางคศาสตร์
สาขาวิชาดุริยางคศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2517	จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จากโรงเรียนวัดมะขาม อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี
พ.ศ. 2520	จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนปทุมวิไล อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี
พ.ศ. 2523	จบการศึกษาประโยควิชาชีพ(ปวช.) จากวิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี
พ.ศ. 2525	จบการศึกษาประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูง จากวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2527	จบการศึกษาปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2546	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หน้าที่ราชการ

พ.ศ.2529	รับราชการครูโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ.2531	ย้ายรับราชการที่โรงเรียนปทุมวิไล อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี
พ.ศ.2533	ย้ายรับราชการวิทยาลัยครูกำแพงเพชร อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร
พ.ศ.2535	ย้ายรับราชการที่มหาวิทยาลัยบูรพา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี